Десанка Максимовић

ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА

ДИГИТАЛНО ИЗДАЊЕ

Том 3

Садржај

Десанка Максимовић

ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА

Приређивачки одбор

Проф. др Александра Вранеш
Проф. др Бојан Ђорђевић
Проф. др Љубица Ђорђевић
Академик Радован Вучковић
Проф. др Живан Живковић
Проф. др Душан Иванић
Зорица Ивковић Савић
Проф. др Слободан Ж. Марковић, председник
Др Нада Мирков Богдановић, секретар
Проф. др Миодраг Сибиновић
Проф. др Бошко Сувајџић
Проф. др Станиша Тутњевић, уредник
Др Ана Ћосић Вукић

Десанка Максимовић

ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА

Том 3

Песме

Књига прва

(1979–1993)

Приредио

Душан Иванић

Књига друга

(1988–1993)

Хаику поезија

Приредили

Живан Живковић

Бојан Ђорђевић

Задужбина *Десанка Максимовић* ▪ ЈП *Службени гласник* ▪ Завод за уџбенике

© Задужбина *Десанка Максимовић*, ЈП *Службени гласник*, Завод за уџбенике, 2012

Издање *Целокупних дела* помогли су: Министарство просвете и науке Републике Србије, Министарство вера и дијаспоре Републике Србије, Министарство културе, информисања и информационог друштва Републике Србије, Народна библиотека Србије, Српска академија наука и уметности, Секретаријат за културу Градске управе града Београда.

КЊИГА ПРВА
(1979–1993)

Збирке

Слово о љубави (1983)
Међаши сећања (1983)
Сајам речи (1987)
Михољско лето (1987)
Памтићу све (1988)
Небески разбој (1991)
Зовина свирала (1992)

Песме ван збирки

Приредио
Душан Иванић

СЛОВО О ЉУБАВИ

Обмане

Намерник

Намерник бану усамљенику човеку.
Личило је да га судбина шаље,
и чинио се познатим однекуд,
опомињао на младост далеку –
поседео 5
и отишао даље.

Говорио је о песницима му сродним,
књигама које се памте и које плене.
Чинило се сам са собом разговор води
путујући кроз успомене. 10

Говорио је о пролећу завичајном, белом,
које ломи покорице плитких бара
и сметове лишћа пробија челом,
о животу, о смрти говорио –
поседео 15
и отишао даље.

Говорио да му годи време благо, влажно,
кад сунце тек иза облака пробија.
Неважно је постајало важно,
непоезија постајала поезија. 20

После боравка његовога кратка
остала је туга и празнина,
као да је вихор ране снове побро.
Али, што би рекла народна гатка:
ко зна можда је и добро 25
што је уз пут само поседео
и отишао даље.

Тајна

Не бих могла без тајне.
Песма ме тек толико ода
колико ода цвеће
шта се збива у подземљу,
колико облак ода 5
шта се спрема иза деветог свода.
Не бих могла без тајне.
Увек у мени тиња
нека скривена горчина.
Тек толико се исповедам 10
колико земља кроз раскош растиња.
У паперту срца пуштам,
али у олтар не дам.

Иза штита поезије

Речи које сам тајила,
које нису могле бити изречене
очи у очи, на раскршћу,
од стида, од страха,
стоје у песми неприкосновене. 5

Прошле кроз чистилиште
поезије и бола,
греха су опроштене
као да су исказане са олтара,
као да су обзнањене са престола. 10

У песми су као у зачараном врту
куд само трагачи за сном зађу.
У њој, као мед у шумском сећу,
речи стоје свачије и ничије,
и твоје и моје. 15

Речи у поезији невино звуче
као први пут изговорене,
као љубавне изјаве
на срцу лицидерском.
Тако их читај, нагнеш ли кад главу 20
над песама свеском.

Слово о љубави

Ако се волите љубављу
која буја у самоћи, од раздаљине,
која је више од сна него од свести,
и по растанку дрхтаћете од милине,
могнете ли се још икада срести. 5

Ви који се волите љубављу испосника,
са страхом од сагрешења,
који као птица о кавез ломите крила,
сећаћете се увек једно другом лика.
И по растанку 10
замрети вам неће гушена хтења.

Ако због ње патиш од несанице
и у поноћ ходаш будан
по башти,
ако те ломи неутољена жеља луда,
сећања на њу никад се нећеш спасти. 15

Оних с којима се играмо
око ватре,
а бојимо се да је додирнемо,
с којима идемо крај понора
незагрљени и неми, 20
сећаћемо се дуго
ма и заволели затим друге.

Ако је желиш безгранично,
а седиш крај ње без гласа
слушајући бајку која се у вама рађа, 25
сванућу слично,
памтићеш је и кад се зима
пред тобом забеласа.

Ако верујеш седећи уз њу
да је љубав маслачков пухор 30
који сваки додир може да стресе,
ако волиш у њој сан и дете,
ако ти је без ње пусто и глухо,
мисао на њу будиће те
и кад се растанете. 35

Заувек се памте они
с којима се грлили нисмо,

чије су нам усне остале непознате,
којима смо само с пролећа, у сну,
писали писмо. 40

Они који се као реке не могу слити,
међу којима нема спојног суда
крви и крви вреле,
а срца им се дозивају лудо,
заборавити се неће 45
ни кад им душе буду поседеле.

Ако вам је љубав нож у срцу,
а бојите се тај нож извући,
као да ћете тог часа умрети,
памтиће те он, сетиће те се 50
и умирући.

Они због којих срца
осећамо као рану,
али рану због које се једино живи,
у сећање нам бану 55
и кад заволимо друге –
и осетимо се несрећни и криви.

Обмане

Хтео је неко неком да подари
што се тешко може –
јутро које се помаља издалека,
с мирисом млека
и детиње коже, 5
а сунце је као бол припекло.

Хтео је неко неком да подари
што се тешко може –
два са неба облака бела
налик на грану воћну 10
у цвету,
а крила облака се обрела
у лептирицу ноћну.

Хтео је неко неком да подари
што се тешко може – 15
лудило сјаја, вихора и воде
пучине по југовој бури,
а вал му је са дна океана
добацио грумен твари
целу вечност старе – 20
камичак сури.

Стазе ничу и затиру се

Између два пријатеља
као између два врта и две улице
била је најпре путања кратка,
од две-три можда подланице.

Прво су пријатељи могли и шаптати,
а чули су се и поздрављали руком,
али стаза је стала расти затим
и затрпавати се листом и шљунком.

Временом је постала дуга као река,
нису се пријатељи могли довикати,
нису чули својим речима одјека,
нису се могли изблиза погледати.

Затим је стаза ишчезла као дуга,
ни да је постојала не би се рекло.
Као да је обмана шумом протекла,
остала је за њом тек пригушена туга.

Фатаморгана

Било је чудесно.
Као фатаморгана,
као и јесте и није.
Слушало се нетремице, жудно,
као кад се призивају дуси. 5
Уто негде чу се
лупа врата,
неко испусти кључе,
затитра негде пламен свеће.
И лепота ишчезе 10
као кад се уплашен дух повуче,
љут што су га непосвећени звали,
несрећан што је открио
крајичак тајне –
која као човек 15
и постоји и не постоји.

Халуцинација слуха

Опет вечерас
уза само ухо
чујем глас
пригушен, плах,
као маслачка пухор, 5
као шапат и детињи дах.

Ево га, ево,
то исти глас је
као кад класје
ветар нише 10
или се кише утиша млаз.

Ево га опет,
као сутона слап,
и нагло се стиша,
само још понека ваздушна, мека, 15
падне кап
по кап.

И после капљице задње
дуга тишина
без одјека. 20

Дружићу се са сунцем

Кад је већ тако,
дружићу се са сунцем.
Ићи ћу му у сусрет дуго,
ја уз брдо, оно ће се уз небо пети,
ја ћу хитати, оно ће ићи полако 5
уживајући у пространом видику.
Кад оно у подне стане на неба цести,
ја ћу на земљи недалеко сести;
кад оно почне слазити низ модру косу,
и ја ћу низ брдо 10
са пастирима и њиховим крдом.
Пред ноћ кад се сунце растане од мене,
у сну ја ћу наставити да га пратим
низ његове путе мени невиђне.

Варљиве светлости

Мисли, лептирице ноћне,
на коју светлост у мени јуришате
кад су већ многе утуљене давно?
Мисли ноћне, јато
немирно, узвитлано! 5

Можда вас заваравају
светлуцања фосфораста
давних сећања,
као неискусна путника
жишци у шуми око вековног пања. 10

А можда су светлости живе пропламсале
под сметовима година,
можда се у неком закутку ватра
поново пали
и зато се скупљају ваша јата. 15

На води

Над нама небо се плави,
обала насмејана светли,
шумарци с обе стране.
Један облак бео
и ко зна које врбе гране 5
загрљени плове,
потону, снова се роде.
У крманоша поглед врео
блуди од неба до воде.

Негде високо птице смеле, 10
понеки лист у воду кане,
у наше ћутање
обалских шумарака шапат тих.
У крманоша очи вреле,
да ми је своје хладне длане 15
спустити на њих.

Етикета за вино

Ово вино је можда још из Закарпатја,
можда је бог вина запечаћен у боци,
можда звездом, можда листићем злата
запечатили су га још праоци.

Можда је демон алкохолу у бездна
убацио вечног немира кључе,
ни сами виноградар некад не зна
шта се у вино кришом увуче.

Да ли да га отворимо сад, по дану,
или у тиха предвечерја домаћа?
Свечано као пчелар скраму воштану
с давно запечаћеног шумског сећа.

Богзна у ком је древном подруму
ово вино точено и у која времена
и шта је виноградар имао на уму
док се у шири још ковитлала пена.

Можда да га чувамо за намерника,
да га он, временом печаћеног, отпечати,
или да напојимо на друму војника,
или дроздове на пијанку звати?

Можда су преци за душу прадедову
пили га и наздрављали њиме Перуну,
можда ишли њиме на свадбе да зову,
можда сам Перун у њега ватре суну.

Или да боцу бацимо у вал девети
и све у њој затворене изазове,
све што из вина мами и што прети,
тајне сунаца и богова снове.

Пролећна вртоглавица

Видела сам у шуми јуче,
недалеко од новосечене грађе,
дрво чудно између стабала старих,
на падини окренутој Колубари –
и сад никако да га нађем. 5

Упамтила сам, шум друкчији има
него околно слично му дрвеће –
тако се говор песника изузима
од говора људи међ којима се креће.

Не знам куда се могло дети, 10
а видела сам га очима јуче;
сад није ни тамо куд Тамнава пуче,
а није ни овде у буковој чести.

Чини се сан, а јава је била,
стајала сам му испод грана, 15
а није птица па да има крила,
није човек што ишчезне из сећања.

А можда је то дрво у мени,
негде дубоко, у дну ума,
у чести затурених сећања и слика, 20
и просто га је пресликала шума.

Јутро после бдења

Дивно ли је овако у пролетњи дан,
низ јутарњи росан пут,
кроз измаглице беље од млека
проћи после бдења, неиспаван
као стари ћук. 5
Путем само идеш ти
и невидљива негде бунца река
и само ти се кроз ливаде ближе
још буновна два-три путељка,
и месец блед, ужаснут, 10
што га је зора на небу затекла.
И само ти, и мутна узбуђења
којима још не слутиш порекла.

Жега

Сред божјега летњег дана
идем улицом где нема дрвета,
нема стрехе,
не знам од сунца куд да се денем;
наједном спазим крај своје сенке, 5
као пале са другог света,
ступају неке сѐне.

Можда се и причињавају мени
због сунца оголелог, због жеге,
а можда ступају уза ме 10
нечије сени
ослобођене загробне стеге,
можда се прилике мртвих пријатеља
јате око мене.

Понека се јасно оцртава, 15
понека лелуја
као сенка брезе,
понека се као хлад јаблана
у бескрај дужи,
а понеке су тамне и ниске 20
као са туја.

Али биле сени
давно помрлих пријатеља,
или хлад дрвећа потрулела,
које се овде некад небу пело
буктећи зеленилом век за веком, 25
тек још нечије сенке, зацело,
мешају се са мојом сенком.

Без одјека

Знам како је олују кад залута
у пусту равницу без граница,
нигде ослонца, плота, коца,
не зна је ли сишла с пута.
Пукну даљине без препрека, 5
нигде планине
да се с њом похрве,
ни на небу ни на земљи чардака,
ветрењаче нигде не има,
нигде ватре, нигде дима, 10
да се с њима поразговара.
Нема о што да се поштапа,
у бездан празнине пада
као у понор вода слапа.
Једном сам и ја олуја била, 15
носила у себи пластове облака,
а преда мном беспутица и празнина.
Нише куће с лучем,
ни лавежа пасјег из мрака,
нигде пријатеља 20
да ме за руку узме,
да рашири преда мном наручје.

Краљевић и просјак

Краљевићу, пусти да проходам
под твојим плаштом
по припитомљеном твојих стаза шљунку,
твојом баштом
где у ланцима златним дрхте брезе, 5
пусти да мраморне краљевне и витезе
додирнем руком.

Теби ево моје пастирске палице,
испод срца земљи се зачела.
Године је сваке 10
по прстен вечност на њу натакла.
Иди оном путањом и пред свануће
стићи ћеш до накрај горе –
ту се одмори
и напи птичијега млека зоре. 15

А мене пусти да бацим око
на краљевску маховину где спаваш,
у одаје
пред чијим окнима звезде ко просјакиње
залуд чекају да уђу, 20
где месец и звезде залазе само
као намерници у васиону туђу.
Ти пролази кроз коначишта
небеских светила,
крај њихових у води огледала. 25

Пењи се стазом која је најужа
уз осунчано стење
докле се само гуштер и лишај пење,
корачај бос преко сунчевога жара,
прескачи светлу међ стаблима ужад, 30
потражи у стрњици
златник који сунце баци
да га нађу пастири и просјаци.

А мене пусти у дворске одаје,
где по стварима 35
вештачке светлости пада иње,
где се сунца људском руком пале,
где попут пасторки у куту ћуте
светлости дневне,

где таме сиње
вас дан су око тебе као краљевне.

Ти, Краљевићу, прерушен у пастира,
у обући од коре и лике,
пођи у планинске тишине и тмуше,
међу своје крилате поданике,
суморне ћукове, шеве и грмуше,
који не бораве људима под стрехом,
и не кљуцају на људскоме прагу;
посматрај како се воле и облаче.
Зађи и међу одметнице пчеле
које су из пчелињега дворца
своје племе на слободу извеле.

Пођи, Краљевићу, прерушен у пастира.
И бог прерушен земљом хода,
завирује у гнезда и јазбине,
поседи на чобанском огњишту затрлом,
с рибарима плови дуж вода,
с ловцима иди по трагу дивљачи,
у сиротињске се колибе завлачи.

Краљевићу, одшкрини ми врата твога дана,
пусти ме у један од његових закутака,
пун незнанога ми блеска,
незнанога мрака,
далек као далека фатаморгана
иза предела тундри, тајги и песка.

А ти пођи кроз краљевину невиђену,
до ње води сто пастирских стаза.
Капије пред тобом отвараће ветар,
пратиће те немуштих поданика чета.
Иди обалом урвина и река
и зверињих држи се богаза;
верој водичима планинских одјека.
Краљевићу, у земљи пастира залутај!

Наједном сам пролећем опијена

Наједном сам пролећем опијена,
као на пучини нишу се ствари,
и идем према песми која изгрева
као месецу месечари.

Има ли ишта врелије и луђе 5
и чудније
него кад у срце семе песме уђе
и као лист се спрема да избије.

До јуче ми све закључано
откључавам наједном волшебним кључем. 10
И чини ми се да ми је дано
пучином да газим,
у небеса руку да завучем.

Будна сам, али као да спавам,
повезујем ствари неповезане, 15
глава ми је чуда крцата,
и мелодије надолазе са сваке стране.

Пролећни сликови

Тек што се роди први стих
а ројење сликова поче,
закопчавају до грла песму
као копче.
Хватају се о стихове, 5
као пчеле кад се хватати стану
шуми о грану.

Можда зато што је сунчано,
што јаглац и глог мирише,
што је јутром рано 10
и што пљуште мириса кише.
Једва одолевам
нестрпљивог слика звону и смеху,
здесна, слева,
ко пчелар с упаљеним трудом у меху 15
што пчелама једва одолева.

Прва посета

Долазим, шумо, празне руке,
а први пут сам у теби, опрости.
Не доносим ти ни цвета, ни јабуке
да те орадостим.

Не доносим ни зелених зеба, 5
ни расаде шумских трава,
ни заљубљених тетреба,
ни окрилателих мрава.

Обичај је кад први пут дођу гости
да донесу петла, 10
а ја нисам ни сенице, ни детла,
да те орадостим.

Не доносим ти бдиљу вечну, сову,
даровати не ваља те птице,
могле би да ти невоље дозову, 15
да наврате у гране несанице.

Нисам ти донела ни дуге варку,
ни југову олују,
ни под камен чуваршуму камењарку –
већ само туге белоушку гују. 20

Не треба се надати

Не треба се надати,
изневери свака нада.
Већ иза девете неке врлети,
цветнога поља или села,
сећати се човек једва је кадар
и оног због чега је једном
хтео умрети.

Не веровати у часне речи,
у врлине,
ни да вечно трају бол и усхићење,
већ иза девете реке и планине
да с подсмехом што о теби рекне
и пријатељ дође у искушење.

Не треба се надати у љубав,
веровати да нас може ико
волети до последњег часа земна.
Срца људска су за равнодушност,
за заборав,
увек спремна

Бојазан

Позовем ли у поноћ кога,
могу му прекинути загрљај и сан;
закаснити за вечност могу,
позовем ли идући дан.

Закуцам ли и на врата одшкринута, 5
могу зачути смех подрутљив;
заобиђем ли, истога минута
прекор могу осетити жив.

Некад ми се учини да ме у стопу
прати нека сенка, мисао, дах; 10
покажем ли да их осећам,
развејаће се као облак.

Упутим ли се тамо где је врт
лековите сенке и тајне пун,
помислим мост се може показати крт 15
и привид уз обалу привезан чун.

Изговорим ли тада речцу неку,
ма коју од нежних могућих,
ко зна хоће ли се у одјеку
иједан на њу одазвати слик. 20

Учини ли се некад да ме дозива
из ноћи однекуда гласак тих,
као да се боји и оклева,
помислим то само је будући слик.

Дан посета

Човек у самици чека,
на сваки звук преза.
У ходнику ланаца звека,
шкрипи реза –
није к њему. 5
Неко некога гласно тражи –
не траже њега.
Стражар поново кључем барата –
не долазе ни сад к њему.
Трза се опет од тешког бата 10
нечијих ногу –
не иду к њему.
Можда је на воз закаснила,
а нема више ниједног до ноћи,
и не може доћи. 15
Опет реза.
Прође два минута.
Није она ни овог пута.
Чувар престанак посета труби.
Можда је умрла, 20
можда никад више неће доћи.

Око тамнице зидови смрти и ноћи.

Нема никог

Мутнога неба завирило око –
никог нема.
Куцнула као дечјим прстом
капљица у окно – никог нема.
Пљусак залупао целом шаком
у тамно стакло –
никог нема.
Отворио врата вихор
као руке грању –
нема никог.
Пројурила кроз кућу олуја
у очајању –
никог нема.
Загрлила двориште дуга,
сем тамних смрека –
никог нема.
Увукла се испод прага
хладноће гуја – никог нема.
На стреху трема легла туга
и бди тихо –
никог нема.
Бол закуцао
и нем чека –
нема никог.

Сновиђење

Волшебни врач,
негде сред преисторијских шума,
који је тајну људске крви покро,
цели додиром длана
растиње, дивљач и змијске цареве, 5
које као метан
гуши бол
људском болу истоветан.
Он улива у ухо биљни отров
праљудима затрављена ума, 10
и некоме сличном мени,
срца старог као глечер,
гаси у води звезде
као угљевље.

Мирис коприва

Пијем жедно мирис коприва.
Берем је и не осећам
да ме њен лист жари,
као да су ме у њега, болесну,
дететом повијали травари 5
и давали ми капи
њезина зелена вина,
као да је иста слика
моје крви
и сока копривина. 10

Можда је и око тебе, приспелог
из давне неке приче,
трептао ореол који жари
и у крви ти текла копривина
опојност жестока; 15
можда ми је у твојој близини
зато бивало
као у мирису
копривина сунцем загрејана сока.

Сутворац

Јуче ми је чекана нечија реч
као пчела
са душе непознате
прашнике донела
и оплодила поворке маште 5
као што се оплоде шуме и баште.

Уђе ли икада
тај мој сутворац
у вртове и воћњаке,
у куле мојих творевина, 10
неће знати
да су оне
заједничка наша имовина.

Мој сабеседник је говорио

Судбина је када сунце чим зађе
одмах се истим путем врати.
Судбина када на тек залечене ране
падне врућ пепео или љута слана.
Судбина је кад нечије лето
позастане и причека
да га стигне нечије пролеће.
Судбина је кад сте се животом клели
да нећете нешто починити,
и почините.
Судбина када цела живота не сањате
и једном вас снађу снови.
Судбина кад љубав нагло дигне
с нечијег срца надгробну плочу.

Апокрифи о немуштима

Безгрешно зачеће

На ливади можда хиљаду једна
круница бела,
трошна као облачак и мека,
тихо се нише,
као да се у мисли занела, 5
као да нешто велико чека.

Жениха најезда плаха
као са неба пала,
у облацима цветнога праха,
пред прво предвечерје, 10
на ливаду је дојахала.

Без свадбенога шума,
без икаквих обреда,
вољом неког заоблачног ума,
бела ливада цветна 15
зачела је сва одреда.

Док си тренуо оком,
жених прахоносац је опи,
ни сама не би свесна
како се омама деси; 20
латице као очи склопив,
загледана у себе дубоко.
Цела ливада бела
у сутону матерински блиста.
Није безгрешно тако 25
ни Библија зачела
свога мезимца Христа.

Чаролија

Летос у ово доба
цветала је на истом месту
биљка мајка.
Сад ту расту њене кћери
и, по законима наслеђа, 5
с истим бројем заперака,
и по један укриво расте свакој
јер је и у мајке било тако.

И ја сам као ово цвеће
поновила прадедовске особине, 10
од боје гласа до сломљених већа,
до тога да ме лако
обузима дивљења пламен,
поновила и ману
да дигнуто држим десно раме. 15

Зар овај закон наслеђа,
исти за мене и за цвеће,
за гуштере и за змију,
за птице, брезе и вење,
не личи на песме чаролију, 20
не доводи у паганско усхићење!

Жених и невеста

Жених и невеста, два дводома цвета,
на сунцу се греју
једва чекајући да стигну инсекти,
да поветарци из шуме повеју
и крунице им споје. 5

Жених и невеста, два дводома цвета,
налик на једне јабуке полутке,
само собом обузета,
као да је на свету једино њих двоје,
за загрљајем чезну ћутке. 10

Пред ноћ очи к небу подигне невеста
и са звезда злато за косу краде;
жениха приземне маме ватре,
он свице изнад живице посматра
копнећи од нестрпљења и наде. 15

У то поветарац, ливадом мину,
замрси стабљике цветова
и кроз долину
некамо неста.
Ко зна кад ће се опет загрлити 20
жених и невеста.

Око за око

Као прве присталице Исуса
царство биљака неизмерно
прима патњу без роптања:
кукуруза честе, ражи клас плав,
булка руса, 5
погажена трава рана,
умиру не закукав.

Умире без противљења, смерна,
врба која тек листа,
јагорчевина и кукурек, 10
све биљно царство неизмерно,
као први апостоли Христа,
у први хришћанства век.
Само коприва,
као и за мог детињства, 15
као и у време Мојсијево,
свети се жестоко
жаром за жар,
зубом за зуб, оком за око.

Маслачци

Пољска црквена тишина.
Нема ветра,
нема инсеката,
небеса недужно плава,
као душа лака. 5
Наједном се двојици
светитеља маслачака
одронише ореоли са глава.

Нису се ниоткуд чули
људски кораци ни крици, 10
високо је само прозујала пчела,
одјекнуо само негде
далеко глас птици.
Тек, неки потајан, невидљив,
револуционар им збаци 15
светачке ореоле са чела.

Пролећна сета

Држим у руци бокор јагорчевине
с кореном ишчупан.
На прстима ми трагови биљна сока
и жилице као бела мождана влакна.

Можда је био мек, душеван дан, 5
можда ми је пао на ум неки стих
о смрти, недавно прочитан,
или неко из кога већ ниче трава –
тек учини ми се сав биљни свет
прекором према мени обузет. 10

Не обрадоваше ме ни љутићи жути,
ни први струк кукурека,
ни висибабе цветови,
као ужаснути –
сви као да ме се туђе и нечим прете. 15

Спустих на пањ јагорчевине бокор
и остадох уза њ стојећи
као уз мртво дете.

Одвећ брзо

Суседе давнашњи
са пашњака украј бранковинске порте,
који си личио на јата
сунчевих по трави пољубаца,
кроз чије је аорте, 5
уместо хлорофила,
златна река лила –
суседе давнашњи,
кога април свуд пољем разбаца
као прегршти кумовских дуката, 10
одвећ брзо постадосмо пухор.
Није потребна сила оркана,
развејаће нас скорих дана
и поветарац који не чује ухо.

Бакарна ружа

Зацело су овде у земљи
некад давно били закопани
новчићи бакарни,
турски, византијски или римски,
женске копче, појаси и ниске, 5
те се ова ружа зимска
зато бакарно пени.

Зацело је још ко заметак малени
продирући кроз подземље
закопаних ризница се такла 10
и недужно им покрала бакар.

Зацело је некад давно, давно,
у свануће рано,
док се није пробудио нико,
дошао неко овамо 15
с мотиком и пијуком
и оставио закопано
благо крадено или стечено муком.

Коренак ражи

Коренак ражи
хиљадама влакана
урања
земљи у ткања
и тражи
огњишта
одакле бију
првородна топлота и влага.
Коренак ражи је као песма
која без престанка
рони у дубину
и иште
душе исконско огњиште
разапета над њиме као замка.

Дивизма слути смрт

Блиску смрт дивизма слути,
остала је као вретено гола,
као старачка рука сува,
остала без ијединог ока.
Блиску смрт дивизма слути, 5
остала је у једном минуту
слична безлисну врбову пругу,
палици дрена,
кукуруза обраног струку.
Угасила је нагла олуја 10
њезину високу свећу.
Блиску смрт дивизма слути
и није јој тешко умрети
кад већ не светли.

Црне сузе

Црне сузе рони кукута,
сваког минута
нова ће на земљу пасти.

У земљи има отрова и зала
па је црна и отровна процветала. 5
Црне сузе рони кукута,
извиру земљи из неке тмине,
из отровне неке дубине.

Крваве сузе рони кукута,
роне се можда да нам јаве 10
да и земље груди крваве.

Буђење траве

Трава се полако буди,
скида са себе
перину измаглице,
извлачи испод ње руку по руку
стресајућ сањивост 5
као пробуђене птице
росу са перја.
Кад цветови испод магле покривача
главе извуку,
засветли сијасет месеца, 10
ситних сунаца,
зацакли се сијасет беоњача
какве имају само цветови и деца.
Нигде никог, све је глухо,
стазе још у маглу тону. 15
Травом мине шапат,
једва га чује ухо.
Пењу се у васиону
мириси лаки као пухор,
прво сунце им пружа лестве. 20
Зрак је пун
мирисне сете.

Змија у мору траве

Непријатељу срећно умакав,
разиграна, без змијских предумишљаја
опака шарка
пијана од сјаја
са травом се помеша
и она сакри драгуље њеног свлака.

Као пливачица воду секла је
зелену плиму таласаву,
сад увис дижући,
сад гњурајући у биље главу.
Бацала се у траву полеђушке,
дизала дупке,
пробијајући се ливадом као водом,
без застајкивања, мушки.

Сад заморена,
главе теже од туча,
опружив се још једном колико је дуга
у корову се склупча.

Подземни алхемичари

Подземни алхемичари,
како претвористе глину
у сласт, у горчину,
у отрове,
како је претвористе 5
у мирисе и у боје?
Како подземне јаве
претварате у снове?

Како чините да се различци плаве,
а љутићи жуте, 10
ко је тај ко вари
мирисе и отрове?
Подземни алхемичари,
можете ли моје тамне јаве
претворити у снове? 15

Сребрна грана

Расцветао се у леји неки дан
ђурђевак
прозрачан, лак,
као тушем нацртан.
Свака му круница истоветна, 5
као мерена сантиметром.
Можда и није стабљика цветна
него роса
кад на влати траве сине,
мождаје сазвежђе ситно 10
пало из космоса.
А можда и сребрна грана
искована руком дизајнера
однекуд из Кине
или Јапана. 15

Цветно чудо

Као из убоге колибе сламне
глумица царски одевена,
појави се из земље цвет пл**а**мен
с круном од јантара,
с мирисом ливадског меда. 5

Да га људска рука ствара
године дана,
не би му круна била
тако обасјана,
не би му ниједан козметичар земни 10
могао да свари
овај мирис медан
као што га сварише
подземни алхемичари.

Спратови

Дубоко у трави немушти су заузети
својим пословима, својим љубавима,
на смрт опомињу пужева пагоде
непомичне,
змије се савијају у котуре
задушничким свећама сличне,
мрави теку у дутој реци,
крупним корацима пешаче јеленци,
заверенички ћуте тлом разасута
жива зрнца мала
аметиста, бакра и корала.

Изнад земље и прашуме травне
пламичци цветних круна светле,
мрсе зрак крила инсеката,
дрхтуре на жези
зрачне свиле мреже,
чују се радионице детла,
и полумрак шумски
сунчане ножнице режу.

А горе на небесима безбројни
љубавнички загрљаји облака,
њихови судови спојни
и сурови нагли растанци,
ветром им гоњена једра,
и наједном све ишчезава –

небеса остају пуста и ведра.

Успаванка цвећу

Спавајте,
од светлости су вам уморне очи.
Спавајте,
навући ћу завесе да има мрака.
Спавајте, 5
препуни сте дневних утисака,
модрога неба, сунчевога злата.
На одмор ћу сада поћи и ја,
утрнућу лампу да ми не сија,
затворити своје собе врата. 10
Спавајте,
вама ће ноћ бити лака,
а мене ће будити снови,
рђаве слутње, сећања упорна,
бићу све до зоре њихово оруђе, 15
лебдеће ми душом
као око свеће ноћни лептири.
Спавајте,
затворићу добро душу
да мој тежак сан 20
у ваш не уђе.

Болесници

Мали болесни цвет
има грозницу,
дланови му горе, жут је у лицу,
жеђ га мучи.
У зелену крв 5
као да су му се улиле
капље жучи.

Усамљен је дубоко,
хтео би на терасу,
хтео би ваздуха, воде; 10
али нико да му оде,
нико није за њега докон.

Крај њега је дечак који не може да хода,
оба су беспомоћна тако,
посматрају ћутке кроз окно, 15
и није ниједан кадар
другоме ни воде ни сунца да дода.

Пас завија

У двориштy се створио једног дана
пас кога дотле нисмо виђали,
као да је пао са звезде,
из васионе,
и стао стравично завијати. 5
И сви смо, не мозгом,
него срцем знали,
да заувек одлази наша мати.

И сад доле негде завија пас
као да га гоне. 10
Погледах у суседско двориште:
можда ужутеле оне
пресађене из шуме брезе
умиру у овом часу.
И душе биља можда 15
са васионом имају везе.

Обешени инсекти

Уз уље В. Матејића, сликара.

Ко је обесио те инсекте
на слици која ужасом плени?
Зашто су обешени?
Ко су ти који вешају
и бића што гмижу и лете? 5
Јесу ли немушти
или људи?
Због чега се овим кукцима суди?

Јесу ли обешени
зрикавци свирачи, 10
или бубе трудбеници,
или лептири,
преносиоци вести
кроз биље?
Је ли се у глави инсекта моћника 15
или човековој свести
родило ово насиље?
Да ли то крсташ паук
као свети Ђурђе
стоји спреман 20
да убије у трави неман
за почињено
над кукцима кривосуђе.

Богомољке

На ливади пуној цвета
богомољке се паре.
И била би њина љубав као ствари
многе овога света
што буду 5
да на земљу није легла жеге мора,
да и жеђ сунца не личи на пожуду.

Очију богомољки ужарена окна
гледају као да немају вида
док ломе кости мужјака. 10
И била би то само једна метафора
земљине летње песме
да нису напукле и усне глине
од жеђи јаке,
да и гуштер од жеге не гине. 15

Кукци лешинари

Угинуо јеленак у шуми, у трави,
крај клекова жбуна.
Дигла се узбуна,
са свих страна се скупљају мрави,
стризибубе, трчуљци, гундељ стари, 5
као на погреб људи,
као у пустињи лешинари.

Већ пред крај дана
недалеко у сплету драча,
крај зрелог дренка, 10
била је немушта душа раскомадана.
Стајали су само тврди као слоновача
рогови мртвог јеленка.

Потомци

Гуштер ме са врелог камена гледа
док у сунцу ужива,
мален као дечјом руком дељан.
Да ли се сећа чукундеда дива,
да ли га је жељан? 5

Да ли сићушна бубица руса
што мили цвету по петали
некад своје претке сања?
Да ли вилини коњици мали,
некад можда дивовски Икаруси, 10
памте прва на земљи раздања?

Да ли жустри вранац на друму
пожели да древним степама лута,
да ли усни кад праливаду и прашуму,
да ли памти чопоре мамута? 15

Мени се чини да ме сан понеки
врати у доба диносауруса
и риба дивовских пераја
да ме тамом запљусне прамрака
и засени снопом прасјаја. 20

Цветни старачки дом

У новембарском опустелом врту
руже људски бледе и смежуране
на сунцу јесењем лицемерну
и шкрту
очајнички се од старости бране. 5

Афтуше поцрнеле од крви згрушане
ћуте оборених глава
старицама сеоским сличне.
Крај њих сунцокрети,
војници ражаловани, 10
грију ушинуте кичме.

По огради свуд разасути
седи чуперци павити,
смежуране ладолежа руке,
нека болесна биљка жедна 15
у помоћ виче,
али болничар облак равнодушно ћути,
мало га се њена жеђ тиче.

Вече на ливади

На западу небо зрачно као призма.
Ливада се наједанпут ућута,
кроз полумрак назиру се само дивизма
и кукута.

Сад ће кукац, сад ће ветар и цвет цвету 5
љубав да призна,
помешаће се рој цветних ореола
и таласи магнетизма.

Сад се вечерњача за излазак спрема,
појавиће се над ливадом гола, 10
сад ће пасти ноћ, као у цркви, нема,
сад ће се чути глас цврчка пун бола.

Мириси

Продре ли, земљо, кроз твоје поре
мирис детиње јутра душе,
и хлебни мирис наше жеге горе,
и мирис трава на сунцу кад се суше?

Продре ли кроз њива бусење стврдло 5
мирис измаглице и мирис дима,
замирише ли икад вихора врелог сврдло,
да ли ма ког августовског мириса доле има?

Могу ли бар мириси да се памте,
тај растиња говор немушти, 10
да се памти мирис кише када пљушти
и мирис хладне јануарске санте?

Запамти ли се мирис птичјег перја
и покислога на путу праха
и јунскога слатког липовога даха? 15
И мирис нечије блиске, топле коже
може ли да се упамти, да ли може?

Све је од мене веће

Сав свемир је у мени,
а све је од мене веће.
Гугутка у гори
има више милоште
него све што ја у љубави изговорих. 5
Змија има отрова да отује
мачеве за десет Хамлета,
ја немам ни за једнога мрава.
Више исконске мудрости има
биће цвета 10
него све што мени икад главом сину.
Птице су верније од Пенелопе
а камоли од мене.
Пчела вештије гради саће
него ја строфе. 15
Ласта у крилима носи радаре,
а ја лутам.
Заљубљени тетреб пева
нежније од мене.
Дуга од росе испреда боје, 20
а ја из свега
тамна плетива.
Свици осветљују пољску таму,
ни прст пред оком зенице моје.
Капља воде од кречњака 25
ствара кристале,
ја не могу ни крчаге.
Мрав зида на земљи тврђаве и дворе,
ја од снова трошне катедрале.

Пешчани сат

Пешчани сат

1

Почињем одбројавати од живота
преостале године, дане, сате:
два од десет остаје осам;
још добро нисам ни схватила ко сам,
а већ морам оставити свет. 5
Један од осам остаје седам,
један од седам остаје шест.
Не могу истини у очи да гледам,
мркне ми свест.

2

Попијем лек, мине часака десет; 10
сијђем у врт, на трг одем,
одбројан је цео сат.
Отворим прозор, затворим врата,
од живота који ми је дат,
већ је део отишао унеповрат. 15
Упалим свећу,
страницу књиге прочитам,
зачујем однекуд драг ми говор;
ућеш,
осетим тренутну срећу – 20
и то је део живота
срушило у понор.

Треба сахранити

Сахранили смо толика драга створења
чије смо пребројавали трепавице,
чије смо лице изучавали
као далеке континенте,
или поруке које стижу с неба, 5
па сахранити треба
и нападне препороде,
пролећне сете,
пустити воде
снова да се сруче у мирне делте. 10

Погасити треба сваку ватру
како почне у глави да се дими,
не дати пролећу да заварава.
Нека се све смири као зими
под снегом трава. 15

Нека ласте доносе када долете
какве год хоће вести
и нека славији певају као свати,
треба све пребрисати
и затворити се у одаје чисте свести. 20

Термометар крви

Од нуле степени, градус по градус,
пролеће по пролеће, ти се пењеш ка лету –
мени се крв скупља ко у термометру
жива испод нуле,
ја листопад за листопадом
слазим ка мразу
и маченосцу ветру.
Твоја крв се пење преко четрдесет –
моја пада све до у хладноћу Сибира,
у снега студен тресет.
Око тебе су простори узреле робе,
сунцокрети и мак,
сунце твог срца пење се у зенит,
врело као сунце у Бухари –
а, моје стàри,
спушта се до у Ледено доба,
у снега бео мрак.

Уз пастирску ватру

Сагорева бучно неколико суварака
као да десетина младих била
у пламену кључа.
Нарамак већ мртвог грања
последњи пут се сећа, 5
последњи пут сања
мирис лета и луча.

Сјаје упаљене гране сухе,
дрхте као у младој грозници –
огањ чудотворац 10
на неколико часака у живот враћа
закречених биљних судова нити.

А моје руке,
сумњам да ће моје руке
поново каква ватра запалити. 15

Научни апокриф

Верујем у религију апостола
научних института.
Верујем у апокрифе науке
више него у приче
о Јоасафу и Варлааму, 5
о Тристану и Изолди,
о царевићу под стакленим звоном,
верујем да је све под небом –
земља, људи, биље, ватра –
од исте твари, 10
верујем да цвет мене, као и ја њега,
неким својим оком посматра,
да и он за милоштом чезне,
верујем да више с невидљивим
него видљивим стварима 15
имам везе.

Верујем у атоме

У свакој мојој вери има
неверног Томе,
колебљивости мука,
једино тврдо верујем у невероватну
религију наука, 5
у богове научне васионе,
електроне, протоне, неутроне,
и што дубље у стварности религију тонем,
почињем веровати и у оно
што ми не допире до вида и слуха. 10
Почињем веровати у немогуће
Лазарево ускрснуће,
у апостолов ход по бурној води
и да ћу још једанпут моћи
у неком другом свету да се родим. 15

Ледено агрегатно стање

На прозору ледено грање.
Од постања
зачарана сам лепотом леденог грања
као да ме на нешто давно
опомиње,
као да сам и ја од неке топле
магле сиње
до слеђеног стигла стања.

Ледено грање почиње да се топи,
слично разореном сну
низ стакло се сручи.
Сунчев зрак га узе у наручје
и однесе под облаке,
не оста на окну ниједна кап цигла.
Хоћу ли се и ја вратити онамо
одакле сам на земљу стигла?

Верујем земљи на реч

Верујем земљи на реч.
Она је једина спона
између нас и оног
што се првога дана стекло,
она ће пре него сва васиона 5
открити нам мутно порекло.

Верујем земљи на реч.
Пре ће нам корен и биљака млеч
и глине груде
одати оно што звезда крије, 10
што је пре почетка било
и што после буде.

Верујем земљи на реч.
Верујем пре него до осе свемира
допреће се земљи до осе 15
и наћи тамо откључана врата
у загонетку с којом се људи носе
откад је задата.

Од исте твари

Два-три иста елемента
нека рука уметнички надахнута
као дечје коцке
увек друкчије испреме́шта
обликујући свет.

И сада сам ја људски створ,
а ти бреза,
а ти цвет,
ти коприва љута,
а ти бор,
и не можемо да се споразумемо.

И сада ја сумњам,
а ти живиш у нади,
ти мрзиш безумно,
а ти волиш,
ти верујеш у природне силе,
а ти у Бога,
и нисмо кадри
доћи до мишљења истоветнога.

Над разбијеном саксијом

Као Хамлет над лобањом
стојим над разбијеном саксијом
пуном испреплетаних жилица
и вијуга,
ситних кутлова и жлица 5
којима је сокове из земље захитао цвет.

И чини ми се да се тај сплет,
такозвани бесловесни,
који се знао пробити до оног
за чим трага 10
кроз подземних тајни процеп тесни,
чуди и руга
човеку који још беспомоћан стоји
испред непрекорачива прага
васионских загонетки 15
са два килограма
својих можданих вијуга.

Хирург

Жао ми је, али морам да сечем,
сутра ујутру
или прекосутра вече.
Са срцем нема шале.
Биће то и твој и мој
салто мортале,
али што мора бити – мора.

Прво ћу ти дати хлороформа
у виду последње милоште,
пољупцем ти затворити очи;
онда правце ножем пут преткомора,
комора и аорте.

Пробудићеш се затим у шок-соби,
сама;
такве су шок-собе.
Болеће те глава, ране обе,
али немој плачу дати –
упамти што ти рекох –
јер могу на рани конци попуцати,
а ја ћу већ бити далеко.

Рендгенски снимак

Посматрам на рендгенском снимку
своје руке кости,
беле као букови суварци,
и видим слику
како ће у земљи лежати 5
кад се све земаљско с њих збаци.

Посматрам те људске кости,
те ручне ситне дȕге,
са колико су уметности
поспајане у клештанца, 10
у ножнице и полуге.

Стоји преда мном оцртано,
као на школском атласу,
шта је изнутра
та рука која сада милује 15
и шта ће се у смртном часу
догодити са њоме сутра.

И ако ти сада кадгод пружим руку,
заборавићу земне привиде и варке,
и мислити, мада била у зглобу туку, 20
како ти пружам костију суварке.

Клиничка смрт

На болничком сам столу
бледа, скрштених руку.
Згрћу се људи у болу,
али сви још у светлу руху.

Неколико лекара
око мене већа
је ли смрт банула из аорте,
или из далеког капилара.
Други гшшу упуте за живот
у који се спремам,
трећи ме погружено мотре.

Ту су ми сестре, мртве и живе,
и брат живи и мртва оба
живот куну.
Одвија се све као прва позоришна проба.
Глумци се још не сналазе на сцени.
Уто стижеш и ти
у одају већ пуну,
прилазиш право к мени
не дижући капке очне
и шапћеш ми да ћеш присутан бити
кад главна представа почне.

Промрзла ливада

Готово је. Пролеће неће
стићи на време.
Не јавља се ни издалека.
Потпуно је заборавило
поље које га чека. 5

Ко зна, можда је Велики Мајстор
променио законе:
још ће дуго лежати снега стог,
потока ланци неће се чути да звоне,
бисерне шкољке не отвара глог, 10
не пале се још звезде јагорчевине,
неће скоро дојахати весник пролећа
кукурек –
изгледа на други пут дуг
окренуо је југ. 15
Можда ће до доласка пролећа
проћи цео век.
Ко зна –
можда и два.

Крадљивци пролећа

У великом расаднику пролећа,
где румени се врбово пруће
и расипају дукати маслачка,
одакле светле очи беле раде –
недовршених и несрећних је много. 5
Ту онај који није прегорео младост
продећу краде
што у младости није узео јавно,
и онај који је на домаку зиме
занемого 10
на имању расадника кришом се греје,
а који је остао жељан првог плода
бере рано воће –
док им се подругљиво сврака
однекуд кикоће. 15
Ту детињасти још трче матицом река
и ломе танушни лед бара,
ту један опчињено слуша
сећања одјеке,
док се скривени гавран негде церека. 20
Ту једни испијају надушак
ваздуха вино,
једни драге, из снова украдене,
под сенкама грле потајно,
и несрећни тону у језера тишине, 25
док креја заглушујућа дрека
разноси виђене тајне.
Али што се то тиче невиних лопова
који пролеће краду,
што се тиче животом изиграних 30
ако сопственик расадника
крађу не брани.

Опрости

Опрости честа путовања,
касно откључавање врата,
опрости телефонске позиве ноћу,
позиве у зору рану,
опрости што често занемарих 5
твоју самоћу.
Опрости посете из бела света
нечекане.
Затурене опрости ствари,
погубљене кључе и сунцобране. 10
Опрости мртву стражу
око мога мира и рада,
опрости што си морала слушати
оно што мени хтедоше да кажу.
Опрости што на време не приметих 15
твоје тешке слутње и сете.
Опрости што не схватих
да и твоје године лете.

Завичајни храст

Дођем по пролећном дану
прстију хладних као гуја,
ти пружиш осунчану грану
и руку ми прожме
стотину топлих струја. 5

Донесем понеку тајну
и облак понеки с душе
и сакријем у твоје рачве,
и пролазнику се од твог шушња
учини да неко плаче, 10

Урежем с пролећа своје име
негде у твоју кору
и љубавне две-три риме,
кришом од људи, у зору –
као што у младости чине. 15

Кад са земље пођем, обесићу
о твоје гране ореоле
који су лебдели око мене,
и у гнезда ти спустити
мисли што бесмислено боле. 20

А ти листај опет и вени, и листај,
и ветрове заљубљене
разговарај уместо мене,
и моје име шуми
година бар још триста. 25

Сунце и смрт

На осунчаној седим ливади
задовољна као трава,
и чини ми се
да су преда мном дани и дани,
јутара и ноћи океани. 5
Док ми сунце кроз било кола,
као да сам под сунцем биљка,
мисао на смрт ми не наноси бола.
Уто сунце за брегове седе,
остадосмо ливада и ја 10
у дубоком хладу
стравичне свести
да нам може већ сутрашњи дан
непрекидну таму на праг довести.

Још је страшније

Страшно је заћи у таму
и још не знати пута,
и отуд се не вратити никад.
Још страшније је оном ко зна
да је неко отишао тамо
где се по тами лута.

Страшно је отићи са сунца
и не вратити се никад.
Још страшније је знати
да је неко заувек отишао тамо
где сунца нема.

Страшно је кад се почне гасити
и месечина сећања.
Још страшније је знати
да се и она гаси
и да већ на земљи
почиње тама.

Трка

Разнобојне везаше мараме
за ознаку себи о пасове,
бројеве ставише на раме
и потекоше правце.
Наједном јахач број три, 5
на прагу победе,
паде стрмоглавце
и смртно побледе.

Јахач на умору смеши се благо,
све му тајне јасне постадоше. 10
Он виде како зраци што на брегу осташе,
како дан што се тек дигао,
како звезде и крунице биља
јуре тамо куда он већ беше стигао –
до крајњега свих циљева циља. 15

Довиђења

Довиђења!
Са ове пловидбе се враћа,
буде ли и отуд ветар повољан
и предвиђања тачна.
Треба се навићи на растајања –
биће тако лакша и она коначна.

А какво буде да буде време,
онамо где се остаје вечно
мора да се крене.
Увек су до тамо отворени
путеви васељене.

Довиђења, у сваком случају!
И отуда, буду ли ветри повољни,
буде ли заоблачног мира, долазићу вам
у снове, као сестра удата чак у Канаду
браћи са Јаве и из Сибира.

Светло рухо

Изађох после много дана
у светлу руху
и учини ми се с презрењем ме гледају
јата гаврана
и крстови прекорно шире руке 5
као да бежим из њихова загрљаја.

Запљусну ме талас стида
као да са жалости рухом
и жалост са душе скидам,
да сам мелема нашла, 10
да ми је радост из срца проклијала,
као да сам она равнодушна
зелена трава
што из још топле хумке
после прве кише проклијава. 15

Засад

Једном је овде расло дрво,
сад као да га није било.
Око њега плот од прошћа
оплетен прућем,
сад као да га није било. 5
Свраћала је ту птица гошћа,
сад као да је није било.
Сунчао се виноград у близини,
чуварева у њему кућа,
сад као да их није било. 10
Лебдела над пољем зрачна свила,
сад као да није била.
Допирао из шуме мирис вења,
сад као да га није било.
Рађала се мисли и осећања 15
у мени поколења,
сад као да их није било.
Само се на небу засад,
само се на Млечном путу
ништа не мења. 20

Искушење

Упорно корачам рубом бездана
по камењу које се рони,
око мене ровци, гаталинке, мрави,
доле вековима неосветљиван мрак
и у њему мало воде
у коју се стрмоглавио
самоубица зрак.

И мене неодољива жеља вуче
да дно бездана загледам,
опија мисао да само трен,
само паучинаста нит
дели од тајне.
Треба само скочити доле
у понор окомит.

Копач бунара

Копач бунара и ја свакога дана
спуштамо се дубоко,
он у земљу, ја у душу;
и сваки дан чека нас обмана –
ја не допирем души до тајне, 5
он не налази води око.

Силазимо у дубину даље од корена
душе и жила столетнога храста.
Ни њему ни мени не долази смена,
а с часа на нас опасност нараста. 10

Копач бунара је јуче погинуо.
Не да земља живоме да се спусти
тамо где би сан њен вековни чуо,
ни небо где се дно душе може чути.

Јуче је копач бунара погинуо, 15
а ја се даље спуштам у таму,
светле ми само мисли два-три снопа;
а ја и даље копам, копам,
ма и погинула тражећ себе саму.

Моцартов реквијем

Умрла сам.
Певају нешто блиско, познато, воде,
нешто што је певала у детињству река,
из даљине долазе птица сопрани,
небо се љуља, њишу се дрвета, 5
брује сваки лист и коленце на грани, –
само још не видим диригента.

Пода мном на земљи ко љуштурица пужа
у модрој измаглици мој кров плови,
необухватан простор се около пружа, 10
облаци у њему као једра на барци,
чују се давних светова басови,
у гнезду звезданом туже полетарци.

Њише се дрвеће, љуљају небеса,
сазвежђа звучни сплавови броде 15
као воденога цвета леса,
зричу помрла заборављена лета,
гучу светови како се који роде, –
само још не видим диригента.

Брује камење као да је од меди, 20
песма се чује и стварима из грла,
чују се вода дубоких тенори,
пева нека душа пре мене умрла.
Све што икада срце ми озледи
цели га и звуцима му двори. 25

Моле се попци земљи у пукотини,
певају у реци хорови риба,
певају облаци и гласови њини
слични су неком са земље звуку
изгубљеном у модрој даљини. 30
Само још не видим диригентову руку.

Какве то има везе

Упореди за један трен
ово што стварношћу зову,
сто, виљушку или жлице,
колевку, детињу играчку нову,
пољане, мора, потоке, птице, 5
шумарке смреке и брезе,
буре вина, музлицу млека,
и црне јаме
небеског беспућа далека –
и какве то има везе. 10

Замисли чађаву сеоску кухињу,
вериге, узаврелу воду у котлу,
кокош преклану
како крилима лупа о под,
жене које лук љуште, 15
и замисли сав разнобојан људски род
и његове савременике немуште,
и метеор у понор залутао –
и какве везе с овим има он.

Замисли насађену квочку 20
и по дворишту паперјасту пилад,
и вола како на реци пије,
и незнанца путем сеоским на точку,
и замисли још што
обичније и опипљивије, 25
и затим дигни очи у неба провалију –
и какве везе с небом има то.

Замисли у потоку песак, белутке,
по шпиљама творевине кварца,
велике врхове и глечере 30
и још штогод што битише ћутке,
гуштера, змију, пуноглавца,
па погледај у облаке и неба заливе
куда се поглед тешко вере –
и какве везе има то. 35

Упореди кукурек, бабино ухо,
честу где брсти коза,
и небо и у њему облака пухор;
упореди свет који видиш и познаш

са светом непознатим –
и ухватиће те гроза.

Неко говори о дечјој гушобољи,
о томе како се брдарице месе,
како су се у меду појавили мрави,
споре шта је добро а шта зло –
и какве везе са вечношћу
има све то,
ти мрави и тај разговор.

Огради се неколико тренутака
од небеске плавети и тајни
и гледај дим изнад неке черге
и децу која греју уз ватру трбухе,
и на утрини замишљене краве,
око њих обаде и златице мухе –
и збуниће те што је и то
васионе делић вајни.

Затим премери замишљеним шестаром
бар део сазвежђа,
раздаљину од земаљских до небеских међа,
од жишка свица до звезда светлуцања,
од магле над водом до небеских маглина –
и препашће те како навикнуто,
без чуђења и труни,
гледамо у то.

И наброј све што су створили људи,
песме и слике, научне проналаске,
мостове и цркве, градове небодера,
бодљикаве жице, затворе и резе,
гасне отрове и маске,
вештачка сунца и вештачка језера –
и какве то има везе
с огромном грађевином васионе,
с тачношћу којом сунца по њој роне.

Изгубљени тако у земље камену и блату,
под небеских светила ниском,
нерешивој тајни испред зида,
позивамо у помоћ љубавно чудо
да нам изда ма и лажно уверење
како постојимо
доносећи на свет жива бића –
и трајемо као у дому истинском
у шатору привида.

МЕЂАШИ СЕЋАЊА

Бранковинско јутро

Разговор са завичајним каменом

– Можеш ли ми рећи откад постојиш
и место свога порекла?
– Знам само да сам блудни син
подрииске горе
и да сам се отиснуо у свет 5
низ бујицу која је с ње текла.
– Не сећаш ли се шта је тад крај тебе било?
– Нејасно, као с оне стране ума,
знам биле су птице, звери, шума.
– А је ли одувек била овде 10
ова иста црвена глина
жедна воде?
– Била је и црвенела и још више
кад облаци нанесу кише.
– Је ли и пре хиљаду хилада дана 15
самовало онде оно брдо голо?
И видик грлила ниска истих планина?
Је ли Маљен личио на модру купу
и Медведнику била сломљена кичма
и кад су их гледале очи наших жупана 20
и стари богови Перун и Морана?
– Самовало је голо брдо
изнад падина пуних шумарака
и иста равница онаква
пружала се све до у крдо 25
оних истих замагљених гора.
Је ли одувек косом куд сад пролази цеста
ишао какав путељак до видика?
Јесу ли и тад онуд пролазиле војске
и сејале за собом гробове војника? 30
– О мртвој војсци упитај гаврана,
он лобање мртвих пребраја.
– Можеш ли ти, који си од постанка,
знати вечности краја?
– Она је кружна као облутак, 35
чим се једна заврши, друга почне.
– Из корова ти се примиче змија,
пуне су их траве завичајне.
– Отров не продире
у моје камене кости. 40
Трајаћу докле устраје вечности.

Разговор с бранковинским цветом

– Кичице, опрости што ти сметам.
Хтела бих поразговарати с цветом
ових ливада.
Реци, где нађе ту боју аметиста?
– Нисам тога свесна. 5
– Ти, значи, настајеш као песма.
Да ли знаш под чијим утицајем?
– Не знам. Можда уз глас зрикаваца,
можда уз росу, можда под сунца сјајем.
– А одакле црпеш чувену горчину? 10
– Што дубље могу, идем у дубину,
дубина је горча него пелен.
– Од чега ти се сијају зене
као да су тек јутрос отворене?
– Увек гледам у сунце и у дугу. 15
– Цвете нагорки, личиш на мене:
волиш сунце,
а рониш у дубину и тугу.
– Ко је тај с киме сам говорила?
– Неко ко лебди, мада нема крила. 20
Сад одох. Облак се на небу помаља,
време се мења.
– Облака не видим, али ми промену јављају
из корења
и ветар ми наноси мирис кише. 25
– Хвала ти, цвете. Можда те нећу видети више.

Бранковинско јутро

Јутро се одвојило од земље,
узлетело као зрео маслачак,
као цветни прах.
Јутро је у висине одувао
источног ветра дах. 5

Попела се у небеса мека
раног јутра ускипела млека,
мед и млеч.
Чини се мудро и немуште
као прва љубави реч. 10

Лебди сунчано југро без теже
лако као маслачака
лаки прам.
За земљу га једино веже
један грм 15
земаљски несрећан и сам.

Безимена сеоска река

У пољу речних рукаваца неколико,
и острваца неколико пешчаних,
чијих имена у свету не зна нико,
нити је икада ико чуо за њих.

Нити је записан у географији 5
иједен од тих светлих рукаваца
нити нма овог малог слапа
нацртаног на икојој од мапа;
нити пише игде где се та речица роди
нити у коју се воду баца. 10

Она је као драга песма стара,
чијег се песника већ не сећа нико,
она је као без потписа слика;
али шта мари –
важнија је песма од песника, 15
важније су слике но сликари.

Властелинство

Још мало и на месту сам одакле
видим све своје властелинство:
вирове и окуке река што се цакле,
сребро видика где у даљини блиста.

Овај простор брисан подневним ветром 5
и засут густо летњим љутим жаром
који сунце описује вечним шестаром
досуђен је мени неба геометром.

Те куће до далеких оних међа,
Соврина, Кавгина, црква и школа, 10
моје су као што су моја сазвежђа,
Влашићи, Мала и Велика кола.

Мојега су срца властелинство
и без земљишних књига и тапија:
небо младалачко и детињски чисто 15
и за шумом отворена сунчева капија.

На све што сам оком дотакла када
сунце је ставило свој печат ватрен,
да мом погледу и срцу припада
док смрт не дође и све то не сатре. 20

Кавга

Миловану Кавги на сеоском гробљу
нема више имена ни крста,
трава над њим буја, птице семе зобљу, –
а право је да се ма где помене,
да се у људе из завичаја сврста. 5

Чим Кавга ступи у доње двориште,
зачује се звек таљига, ланци с каната;
коњи у штали радосно њиште,
пас залаје кући иза забата.

Био је кочијаш боже помози, 10
кад децу цркви на прославу повезу
или у град оближњи у срезу,
обазриво као бостан Кавга је вози.

Кад Кавга уреди амове, премаже лојем,
као нов се засија каиш стари, 15
о Малину се стара као о својем,
као да дете чешља, тако тимари.

Остала су од Кавге само сећања,
његов глас у закуцима јасала,
и мирис крџе, најјевтинијег дувана 20
којим му је рука мирисала.

Чурга

Најдуховитији наш сусед из засеока
чији су људи волели отићи под туђе
крушке такуше или караманке,
мада је својих било у изобиљу,
унесе веселост чим у кућу уђе. 5
Чурга није хтео дићи са стазе
туђе воћке ни умецане ни труле.
Остави га крај пуне магазе,
ни зрнца жита неће да се маши.
Можеш му дати од подрума кључе, 10
сву бурад и натеге,
неће ући да ракију повуче, –
Ни меса у димњаку не би се Чурга такô
као да се суши на диму пруће.
Њему си могао поверити мирне душе 15
децу, живину и стоку,
и отићи три дана од куће,
неће им се померити влас с главе.
Лакомио се једино на туђе шале
и волео по своме да их довршава, 20
слађе му је било попричати с дедом
него да му се послужи кава
или врућа лепиња са медом.

Чича Јанко

Негде у детињству стоји чича Јанко
с осмехом пуна месеца;
више него каквом цилиндру су се деца
дивила његовом фесу без кићанке.

Чим се фес зацрвени иза живице
и лик шеретски, а питом,
полете деца њему као живина
кад се појави ко са пуним ситом.

Јанка не чека да чисти двориште,
нити да купи шљиве у воћњаку, –
ни да се пење по орахе на таван,
није била дужност чича Јанку.

Чим уђе у кућу, зачује се аван
као пред Божић и као пред Славу –
од свих послова волео је највише
да пржи и да туца каву.

Помислим ли на детињство,
Јанко рупи у сећање као филмски
познат нам глумац тога доба,
или рођак блиски,
и на пржену каву замирише соба.

Трешњекрадица

Сеоски трешњекрадица погледа светла
и детињаста као у ђака
био је на трешњи пре првог петла
и остајао на њој све до мрака.

Пео се стаблима до самога врха
где може да се самује и да сања,
до грана које и гавран може да скрха,
откле се и облаци могу брати.
Је ли то чинио само због трешања?

Је ли само због њих од јутра рана
чучао између високога грања
које сунчеве зраке на прст намата,
или се пењао високо бестрага
што му је усамљеност била драга?

Видим га и сад дотиче неба данце
седећи у рачвама где се птице гнезде,
где дуга може да се насуче,
и баца нам озго трешања близанце
охоло као да нам баца звезде.

Просидба моје будуће мајке

Нити властелинка, ни сасвим сељанка,
ни усвојеница православног Бога,
али помало ипак од свега тога,
силази низ стубе моја будућа мајка.

Танушна је у струку као оса
хаљина је на њој за празничне дане,
и ципеле тек обувене, лаковане,
боље би се осећала да је боса.

Учила је код птица и инсеката,
грла јој се само месечина такла;
у закључаном орману, иза стакла,
залуд је мамила „Крајцерова соната“.

Кô руске бојарке очешљала косе
и на знак очев преплашено чека;
под хладњаком седе, стигли издалека,
учитељ и његова мајка да је просе.

Не може оца да погледа од стида
што је дошао тренутак да се уда,
и побегла би, али не зна куда,
преплашено заставши украј зида.

И мада се стиди, било би јој жао
да младић што је дошао да је гледа
истог је дана није прстеновао,
мимо обичаја ондашњег и реда,

да јој није наговестио у трену
погледом који и плаши и вуче
љубави тајну коју је под кључем
отац чувао као отров скривену.

Слика из прадедовске собе

Обучен скромније од земних моћника
у плаветну некакву свилу лаку
Бог као да је дошао да се слика –
седи на белом великом облаку.

Место троношца златног под десну ногу
облак је опет био потурио,
и благог израза, како пристаје Богу,
три прста деснице за благослов свио.

Као лептир из чауре ноћу излеће,
напушта старински оквир позлаћени,
и по собама се као небом креће
понекад се сасвим приближивши мени.

Испод узглавља ми вешто извуче
зелених шљива неколико шака
па изиђе и трипут окрене кључем –
оде у село прерушен у просјака.

Кад се пробудим, гледа са свог места,
на њему је иста хаљина домаћа.
Не би Бог био кад не би могао често
да слази са слике и да се на њу враћа.

Не помиње шљиве ни друга прегрешења,
блажи од свих мојих до сада судија.
Уместо тамњана упаљена вења,
као свитац жижак час згасне, час засија.

Барска пруга

Сећам се као да је било лане
како је наш дед уз разговоре дуге
на полеђини кутије од дувана
оловком цртао линију Барске пруге.

Све је жртвовао за пругу сневану: 5
секао поље, њиву, бунар и церић,
вукући црту смелу, захукталу,
од Београда ка Ужицу па на Косјерић.

Старчеве оловке понекад незадељане
бележе станице – низ мадих, великих тачки, 10
заставши увек где воз треба да стане,
градитељски озбиљно, и зналачки.

Поставља тачке понекад и одока,
у Бранковини па негде код Ваљева,
познвајући нас увек за сведока – 15
воли још с киме о прузи да снева.

Док будуће пруге повлачи трасу
и с људима о њој занет разговара,
замисли се и растужи у часу:
да ли ће и он једном њоме до Бара? 20

Путујемо сада дуж пруге Барске,
хукте бројни за вагоном вагони,
и док омађијано јуре они,
мислимо на дедове кутије дуванске.

Нашег оца мајка

Неранџа, нашег оца мајка,
још је у оној соби
које више нема,
седи на столици које, исто тако, нема
и посматра 5
како у пећи, давно догорела,
догорева ватра,
како унуче једно дубоко дише,
а друго помолило испод покривача
ногу босу, 10
како се унукама млађим двема
над рачуницом дрема,
а трећа расплела у сну косу,
како унуче последње по реду
неће да спава, 15
и у суседној соби где се жамор стишô
како једно нешто чита кришом.
Жедно их посматра све редом
као да се за смрт спрема.
И свега тога заувек више нема 20
у соби које, исто тако, нема.

Битка у ковантуку

Мед све јутро отац вади у ковантуку,
кади кошнице упаљеним трудом,
узлећу пчеле у високом луку,
и сударају се у гневу сулудом.

Узрујала се и друга бића крилата, 5
стршљени и осе, на стоци обади,
дозивају се по грању птичја јата,
зачуђена шта се међ пчелама ради.

У мрежи пчеларској, под клобуком,
у руци с чађавим, задиханим мехом, 10
који као да се загрцнуо смехом,
отац се брани од пчела с муком.

И на играчку чудну личи коју,
на бића каквих у бајкама има,
а затим је налик на ратника у боју 15
са волшебним неким непријатељима.

А пчела има више него плеве
и о руке оклопљене му ломе
жаоке, као витези мачеве –
али већ постају уморне и троме. 20

Почињу да беже, да се некуд селе,
као ветром ношена црна киша,
да падају по тлу ко латице свеле –
тек покоја трезна још јуриша.

Па и ње нестане. Не чује се зука. 25
Отац се победнички из битке враћа
доносећи нам отетога сећа.
На дим и мед мирише му рука.

Дедовски требник

На сточићу троножном, хромом,
дрема молитвена књига стара,
натопљена мирисом тамњана и дувана,
одавно је нико не отвара.
Преко сточића дуг пешкир, деверски, 5
црвеним концем везено по њему биље,
и име дариље,
за душу погинулог сина –
обичај сеоски, верски.
У бронзаном свећњаку 10
догорела свећа воштана
пуна густих суза.

Отвориш ли књигу, из ње помиле слова
као црни кукци.
Прадедови нам знани и незнани 15
често су је држали у руци,
и читали из ње по хиљаду пута
речи не сасвим јасне, и зато лепе:
„Исаије ликуј...
Вјечнаја памјат... 20
Отче наш, иже јеси“...

Требник сад залудан ћути на сточићу,
док и њега време не однесе.

Читаоница на тавану

Наша прва читаоница била је таван
наших дедова,
пун паучине и летописаца паука,
пун слепих мишева и њиних шатора
окачених о греде наглавачке. 5

Ћутимо. Светле сунчане тачке
осветле с времена на време
тешке као камене плоче
рођених и умрлих књиге.
Ту свест о пролазности, да се мора 10
једном умрети, поче.

Скривени од околног света
читамо књиге парохијана
рођених пре сто и више лета.
Ту су записана 15
имена Цигана
близоњских и бранковинских
с чијим чукунуцима учимо школу,
имена суседа чије домове знамо,
имена просјака, ковача, коритара. 20

У тим књигама с мирисом тамњана
нашли смо и чукундеда Симеона
и дедове
чија имена су нам била незнана.

По тешким црквеним књигама седимо 25
као по клупама школским ђаци,
слушамо ветар и како птице семенке зобљу
и мислимо на оне у сеоском гробљу
где су и наши дедови и ујаци.

Поноћна молитва

Дрвена сеоска црква пуна света,
убрађених жена, седих стараца,
деце тек проходале и на сиси.
Пред олтар изнета стара плаштаница
окићена ђурђевским цвећем. 5
Кандило на двери треперав сјај баца,
полумрак мирише на тамњан и свеће.
Христос лежи беспомоћан, пун рана,
око чела му венац од драча,
од месеца му блеђе бледило лика – 10
јаднији од свих на земљи смртника.
Ускоро ће две хиљаде година
од распећа,
а сеоске жене гуше се од плача,
и људи жале што нису живели онда 15
кад су га распели,
па би видели џелати свога бога.
Црквењак прозебао у паперти ћути,
небо и порта препуни мрака.
Две прозебле старице, које би кући, 20
питају шапатом црквењака
хоће ли Исус ускоро васкрснути.

Просјаци на сајму

Јутрење у цркви одавно траје.
Пред улазом седе просјаци богаљи,
пијанице просјаци
и лажови,
чекају да им ко у патрљке шаке, 5
у криве руке
новчић баци.
Лупкају штаке.
Чују се лицемерни благослови,
клетве подмукле. 10

Просјакиње младе доје децу
већ одавно одбијену.
Друге се слепима праве
или хромима,
болеснички јече и кашљу здраве. 15
Један старац испод липове крошње
све јутро ћути,
не зна се да ли је нем доиста,
или је то његов начин прошње.

Можда су се искупили и они на сајам 20
не ради новчића, ради хлеба коре,
него да у ведрији живот сврате,
да се, као и други, нагледају света
и разговоре.

Гатара

Не треба гледати у длан.
Птице ниско лете.
Даљина је загасито плава,
облачина видим чете.
Птице ниско лете –
знак је заборава.

Птице ниско лете,
падају нице,
ко би рекао да има
толико крила црних
као мртво грање.
Црне птице значе
тешко предсказање.

Не треба гледати у длан.
Птице ниско лете,
крила им се по тлу вуку,
даљина је пуна претњи.
Птице у пометњи
значе растанак и тугу.

Народна клетва

Где је расла трава,
сада су тврда трла.
Насилниче,
храна те сапрла!

Где се чула песма
из птичијих грла,
мукла је тишина.
Насилниче,
стаза ти се стрла!

Где су била гробља
племена помрла,
трње сада ниче.
Насилниче,
крв ти се затрла!

Пет пејзажа

Шума на жези

Шума у грозници убрзано дише,
ватра јој се пење до четрдесет.
Зрак мирише на сметове,
на врео камен,
и на сух тресет. 5

Ветар тек преболео сушу
донео јој је бољку
и пун беса
испија земљи душу,
повија круне столетног храста, 10
гнезда и суварке на тле стреса
као море на обалу шкољку.

Лишће једва дише од врела зрака
пуно неспокоја,
очекујући да се смањи 15
ватра опака,
али шуми никако још да избију
благотворне капље зноја.

Залазак сунца за Медведником

Уђи за сунцем,
говори зеба,
док је небо отворено,
жури, јер ће се затворити
док си тренô. 5

Уђи за сунцем,
пружа руку дуга,
птице тамо јуре јатима,
хватај им се за рукаве,
још један процеп има. 10

Уђи за сунцем,
горски поток пружа вреже,
по сребрној ми се грани пужи,
жури, златни пролаз
бива све ужи. 15
Уђи за сунцем,
вичу са страже два облака,
вечерас све прозебле пропуштамо,
жури, још мало
угасиће се последња зрака. 20

Уснуло језеро

Језеро, да ли те то ноћ угуши,
те си тако непомично,
те си уснулој души
слично?

Језеро, да ли се то претвараш? 5
Не чујем ти даха ни била,
не видим на лицу жара,
од самртног је блеђе бледила.

Већ два вечерња часа дуга
не дајеш од себе знака. 10
Покушам каменом да те пробудим,
појаве се само два, три круга
дрхтавица предсмртна лака.

Мрак и тамно грање мокро
спремају се да те сахране, 15
бацају на тебе помрчине покров,
тишина ти на чело спушта длане.

Ћутање се у увале слило,
ни цврчкова ниоткуд разговора,
ни месеца да о коју грану бора 20
обеси ти румено кандило.

Непогода

Пљусак тек што није.
Све јутро се кува;
водена пара се клобуча,
клупча,
само трен још па да прокључа. 5

Најпре крупна и ретка,
па као четка густа,
затим као из пуних кабала
и мехова
груну киша. 10
За њом туча,
подерав шавове небеског ранца,
прогалопира шумом,
поломи јој гране и смрси,
и као звер пуштена са ланца 15
огули стабла,
изуједа земљи прси.

Тад изненада јој непознат неко
рече да стане.
И све би пресечено као мачем: 20
размрсише се гране,
облак се по облак размаче –
измири се земља и шума
са ледених метака ковачем.

Новембарска слутња

Кроз шумовит, неосунчан до
минуло је малочас нешто
што ће постати једном мој бол
дуг и оштар.
Можда ће ми донети поштар
вест о нечијој смрти,
о несрећи, –
не знам, само слутим биће он
као бујице кланаца мутан,
и као оне сурово спутан,
и биваће
све већи.

Ликови

Исповест Његошу

Била сам дете,
на грану пролећну налик лаку,
и тиштала ме мисао многа
о тужном сираку,
тужном сираку 5
без игде икога.

Мислила сам на јуначку срећу лошу,
на једнога који се са многима
у коштац хвата,
мислила о Милошу 10
самом у шатору
цар-Мурата.

Била сам дете,
тек прве почела сањати снове,
а бриге почеле да ме муче 15
за танку сламку
бачену међу вихорове,
међу туче.

Кад год су војске одлазиле
у ратове, 20
у свануће, по првом мраку,
мислила сам све у помоћ иду
тужном сираку,
чула глас његов како зове.

Порука

Ласта вице испод моје стрехе,
кад у зору
отпочне птица јесења сеоба,
па ти се у путу позаморе крила,
мини Комове, врх на Дурмитору, 5
на Ловћен падни, Његошу крај гроба.

Причај му о том да за сваком чашом
сваке радости вина меденога
дошле су донста, жучи чаше,
да се све сласти срца човековога 10
по десет и више пута загорчаше,

да од свег што прође гркост оста
као од пеленова струка,
да нису радости цели виногради
могли бити доста 15
да се горчина спере и заслади.

„Ћуд је женска смијешна работа“

Од сваког зрака, сваког поветарца,
срце се жене као небо мења,
нека мајушна невидљива стварца
нагна облак, и муњу, и сунце врати,
пробуди нова, нечекана хтења. 5

Срце може жени мисли да помрси,
одлуке изненадне оно у ње буди.
Мора ли жена голубије ћуди
да отрује мрскога противника,
у жаоку ће јој се прометнути прси. 10

Хоће ли жена плашљива као срна
да спасе срцу своме драгог кога,
мушке ће снаге у срцу да крену,
нигде нећеш наћи ратника тога
који би тада смелост сломио њену. 15

Од жене што стоји мирна као смрека,
срце начини стабљичицу брезе,
ничим њихану на брегу јасику
што устрептала излазак сунца чека,
бледи кад се месец у небо извезе. 20

Мора ли жена да се дохвати звезда,
и црној кртици поникнуће перје,
стићи ће и она небу у безмерје,
отети их будном месечеву оку,
и донети до свог гнезда, 25

Треба ли да је ничије не чује ухо,
без јаука ће крочити преко жара,
неће се чути кад стаје на грање сухо,
прометнуће се корак њезин звонак
у ход нечујни бубица травара. 30

Затреба ли јој плод с највише гране,
у ветар ће јој се разлистати руке,
откинуће га прва, пре устоке;
лежаће јабуке као златне токе
на крилу њеном смирене, узбране. 35

Ђурина кућа у Скадарлији

Млади чија слава песничка тек поче
осећају тај кров као очевину,
и воле као што се воли посвојче,
и пију под њим у здравље Ђури и вину.

Кô да ће се однекуд вратити Ђура, 5
својом руком кућу боје, креће,
прозоре претварају у стакло биљура
и насељавају је густо свако вече.

Желе да буду с њиме истоветни
и пију зато што је и он пио, 10
и теше се када су несретни
да ни његов живот није цвеће био.

И они пишу под тамном таваницом
и познају винске подруме чувене,
и разумеју се са прозеблом птицом 15
и романтичарски пате због жене.

И њих власт, понекад понеког, гони
због речи као челик оштре и чисте,
немилошћу су праћени и они,
поносни што су с њим судбине исте. 20

Ни песници ни поезије навијачи
не знају топлијег од оног кута
где све успоменом на Ђуру зрачи. –
Волим некад међу њих да залутам.

Јутарња посета

Исидора, и тако засуту
земљом и песком,
прошлу кроз дан и ноћ судњу,
видим те будну,
не престајеш бдити ни часком 5
и мислити на још једном језику –
неземаљском.

Испод овога камена и крста
видим, као под стакленим звоном,
стоји твоја соба неприкосновена, 10
и ткачнице твога мозга раде
за кости чеоном,
чују им се чункови и вретена.

Трајеш под земљом цела целцата
као да си у непробојном панциру, 15
као да си од злата, –
сви човекови подземни нападачи
повукли су се у своје јаме,
оставили те на миру.

Моме срцу, 20
ни у чему земљи кривом,
бојим се неће се она смиловати,
дозволиће да ровац и корен
по њему копа,
напустиће на њега све живо, 25
а оставити га без штита и оклопа.

Исидора у ореолу иња

Још видим Исидорин лик под мисли дувком,
дужице маглене и суре,
као небо мартовско пуне проблесака,
и, као лед на цветовима раним,
наочара тешке биљуре, 5
и покрет руком
као да мисао започету неку
од изненадног узбуђења брани.

Још видим плаветно beo ореол
косе, коју би, као маслачак, 10
могао стрести и тих лахор;
видим лице лепо и младо
и у иња светлуцању лаком.

И питам се како ли је и умном човеку
било пети са уз њених мисли врлети, 15
и ускладити своје срце с оргуљама
њених узбуђења
и како је стрепети било
сред нежнога разговора
кад ће иза загонетног бића Исидоре жене 20
искрснути опоро дубок човек Исидора.

Исидорин врт

Знала си земља је само привидно мрка,
у њој је запретана крв вишања,
и белина уцвалог глога, и кукољ плави,
и у врт си излазила да чепркаш
помажући земљи, као мутној мисли, – 5
да прави лик појави.

Знала си биљка је сродна са човеком,
сродна људском срцу цветних круна данца,
као између људи ходала си по свом врту,
нагињућ се брижно над биљчицу крту, 10
и чупајућ коров
као насилника и самозванца.

А кад прве светиљке стану да се пале,
чуло се чак с улице, иза живица густих,
како вода негде у лишћу шушти, – 15
то си ти из старинске, баштенске канте
залевала невен и лале
и модре лепакате.

Бор на Брачу

Изнад мене смарагд ваздушасти
борових грана
и на њима јата гаврана
скамењена ћуте.
А можда су и гнезда ласта 5
или гнезда оса,
можда и почађала кандиоца.

Лежим од јутра чекајућ залуду
неће ли прхнути те одозго птице,
неће ли се зачути оса 10
или засветлети кандилце.

Предвече маестрал духне
и с ћудљивошћу лудом
пообара с дрвета варке –
неким чудом 15
претворене у шишарке.

„И цврчи, цврчи цврчак“

Назоров Брач као срце у човеку
у пространству пучине и зрака
куца из камена, бусена, чвора смреке
звонким билом хиљаде цврчака.

Када сенка облака и прамен сјаја
по острву немирно закорача,
мислиш Назор лебди изнад завичаја
жељан увала и кршева Брача.

Мрачи се, а све је јоште ужарено,
мирише ваздух разгрејаном смолом
и сух бусен траве мирише на сено
у пределу каменитом, полуголом.

Крш личи негде на разорен градић
и има драж старине и сиромаштва,
тек негде залута зелен виноградић,
бресков сад, смоква, омалена башта.

Млад месец рогове у облаке забô
а острвом још се не смирује зрика.
То свет цврчака одасвуда јамбом
понавља име мртвога песника.

Благо теби

Густаву Крклецу

Благо теби, Густаве,
ни свемир ти туђину не значи.
У лету
кроз небеса девета
затећи ћеш пријатеља 5
и на Месецу и на Вечерњачи.

Био си увек жељан далека света,
сва поднебесја била су ти уска,
уско широко море без обала,
и одвећ мала 10
њива коју опаше опута овнујска.

Ниси знао границе
између Поморавља и Подравине,
између кôте
босанске и загорске планине, 15
подједнако драго било ти је небо
северне и јужне
Земљине полулопте.

Ни сад
када си путник кроз васиону постô, 20
не признајеш никакве препреке
која ти лету смета,
не признајеш никаквих граница,
ма био то и безваздушни простор
између планета. 25

Тебе се, Густаве,
сад не тичу међе
између овога и онога света,
између ноћи и дана,
као што те се нису тицале некад 30
између језера где лопоч цвета
И далеких океана.

„Још би нам могла десити се љубав“

Добриши Цесарићу

Могла би се десити изненада
као велико светло чудо,
пасти на жеђ срца као мâна,
могла би нас понети лудо,
судбинска, од младости још чекана. 5

У пријатељству ком не знаш разлога
притајено би могла да се пробуди,
иза привидно равнодушна слога
вребати би нас могла немо,
нићи као клица усред студи. 10

Могла би нам бити судбином понуђена,
а ми да је примити не можемо,
могла би нас однекуд позвати,
а ми да је не чујемо.

Тако док љубав чекамо судбинску, 15
док пролазе кратки заноси и греси,
низ и низ обмана,
нечекана
смрт нам се деси.

Николи Тесли

Како је могуће,
творче земних сунаца и месечина,
рођаче Перуна и громовник-Илије,
који си ишао од људског несна до несна,
светлећи док се формула сазвежђа не срачуна, 5
док се не забележи тек рођена песма,
како је могуће да и тебе тама скрије.

Зар је и тебе
који си крао огањ васионе,
који си осветљавао по беспућу лађе, 10
пунио блеском концертне дворане,
гњурао руке у матице озона,
морала судбина других да снађе!

Ти који си у свакоме крај нас пламу,
свакој жаруљи, муње обасјању, 15
зар ниси могао помрчини утећи?
Зар и ти који си крај нас разгонио таму
мораде у њу лећи?

Зашто те не сахранисмо у санте поларне
где су и ноћи светле и беле, 20
па би и мртав лежао у сјају,
па би кад ти зрак месечина и сунца
биљурни ковчег дарне,
муње се око тебе разлетеле!

Фестивал у Струги

Један по један поодлазили су сви.
Једни у непознатом правцу,
други се изгубили низ таласе
или дигли у облаке.
Једни се вратили у свој рај, 5
други у свој пакао.

Фестивалу је крај.
Неки су отишли ноћу, у касне сате,
неки без збогом, зором рано,
као да ће већ сутра да се врате. 10
Понеко руковање одмах је заборављено,
понеко се памтило сате и сате.

По тротоарима опушака као кише,
цигарета из целога света,
пуно изгажених аутограма, 15
бројева телефона;
свуд изгужване заставе и афише.

Фестивал је прошао.
Недељу дана није било граница,
мешали се језици као воде мора и река, 20
свих боја мешала се лица,
ниједна земља није била туђа
и далека.

Поред Дрима нека девојка тиха
нечујно плаче: 25
сећа се песника госта,
његовога лика,
али не може да се сети
онога последњег – најлепшег стиха
његове песме прочитане с моста. 30

На Одисејевој стени

Писмо са Мљета

Пишем ти из далеких простора,
из времена далека,
чак са Мљета.
Пишем ти преко мора,
чак из двадесетог века. 5

Језера су на Мљету и сад иста,
и сад над њима вечером лебди
измаглице сета
и вода се ућути као сећања
и као сећања пригушено блиста. 10

Ништа важно овде се не мења,
ништа што природа једном изуме.
Истоветно је обалско камење
и чукуншума средњевековне шуме
и сад је пуна борова, смрека, вења; 15
по удолинама рађа исто воће,
има винове лозе и маслина,
и пуно зелених рудника самоће
и завереничких тишина.

Пишем ти на камену на коме си можда 20
одмарао се кадгод после лова,
на коме си можда просањао мало.
Пишем ти из далеких векова
као преко деветих таласа:
све што је пririда створила, 25
исто је и овога часа.

Мртве душе

Бенешке Словеније камен сур,
на западу Алпи и доломити,
у близини Света Гора, Матајур,
и у камену гробови скрити.

Скупљач мртвих душа по гробљу 5
изгубљеном усред горских стена
туђинским је исписао словом
низ словеначких имена;

људе крштене једном при рођењу
назвао је по новом. 10
Само Симон и мртав зна да је Симон
и Јанез добро зна какво је име
за живота имо.

Само сваки мртав и жив човек зна
у ком је туђин циљу 15
променио називе гора и стена,
зашто је људима, местима и биљу
покрао толико душа и имена.

Вечерња звона одјекују као врисак,
свештеник их у олтару нем слуша 20
и моли се да Господњи вихор
подере лажни списак
мртвих душа.

Сваке ноћи ви гробове њине
засипате облацима подземног мрака 25
и пред зору умакнете –
али дођу мехови ветра источњака
и гробове осветле.

На хумкама њиховим ви играте
да их утабате, 30
палите на њима ватре,
да им се успомена истре –
али дође сунце
и измами из њих искре.

Ви ножем и пијуком 35
стружете са плоча њихова имена
у часу глухом –
али дође месец и позлати их
својом руком.

У туђини

Видела сам их у туђем свету
где у име напуштених завичаја,
отаџбина и домовина,
у име Оца и Сина
и светога Духа, 5
у име мрве
хлеба и круха,
пате, гложе се и крве.

Видела сам их
где у име страдања Сељачког Краља, 10
и упаљеног барута на Чегру,
широм земаља
Северне и Јужне полулопте,
ван родног краја
који сваки сам себи оте, 15
гложе се, крве, живе кô у збегу.

Видела сам их
где у име манастира и самостана,
у име обретенија Лазареве главе,
Косова и Крбавског поља, 20
логоре су сами себи исплели
од нетрпељивости
бодљикаве жице,
и далеко од Мораве, Купе, Саве,
с болом прижељкују 25
да се из домовине појаве гости,
као што се прижељкују с пролећа птице.

Река Потомак у Вашингтону

Откуда ти, туђинска реко,
наше име?
Да ли су ти словенске реке преци?
Где ти је порекло,
реци, 5
туђинска реко!

Туђинска реко,
где име наше нађе,
Јесу ли ти га донеле пиратске лађе,
или је водом неком дотекло, 10
Јесу ли га дошапнули наши ветри
некој овдашњој олуји сестри,
вихору брату?
Је ли дошло кроз Сахаре ватру,
кроз кише монсуна? 15
Јесу ли га пренели тајфуни
у свом левку?
Или су ти га донели морнари
на лађи Коломба?
Крстише ли те наши печалбари 20
у давно доба?

Корачам, корачам
низ реку туђег града
као крај рођака коме траг изгубих
у свету далеку – 25
и пронађох га овде изненада.

Градско гробље у Вашингтону

Белези, камени белези,
по удолини и по страни,
блеште на сунчаној жези,
бели, једнако тесани.

Полегла у пољу јагњад
одмара се украј живице,
или неко на ливаду сагна
и окамени беле птице.

Споменици све исти –
ко речи поновљене дословце,
под њима трговци и министри
и они што чувају овце.

Прекрили раван и косу,
по сеоски прости,
једнаки ко под земљом што су
једнаке кости.

Поноћни Торонто

У поноћ са педесетог спрата
огњена пучина Торонта сине
као запаљена жита Војводине
или као да се разнобојног жара
огромна свота 5
просула по улицама ноћног Торонта.

Пожар хвата
видику све до необухвата,
гази преко травњака, преко језера,
као да мора пошто-пото 10
у току ноћи
сагорети сав Торонто.

Тргови постају ужарене кречане,
ватрене ране;
вулкани се отварају и теку лаве 15
усијане,
огњени змајеви пролећу, крстаре,
низ булеваре.
Рекло би се с висине
нема где човек на земљу ногом да стане. 20

И по удаљеним предграђима
милион жаруља
гмиже, бауља;
безброј светлосних инсеката
низ улице се некуд помера – 25
како изгледа
без икаквог разлога и смера.

Непознат говорник у Хајд парку

Не дамо на делфине, на китове,
на Индијанце, на хришћане прве,
не дамо на Јевреје, на Црнце,
не дамо на урођенике дошљаку,
не дамо хајци на звери и на људе, 5
не дамо на делфине и китове,
не дамо на слабога јаку,
не дамо на богумиле, на јереси,
не дамо хајци на људске снове,
не дамо на немуште савременике 10
на земљи, у води, на небеси,
не дамо на гоњеног оном који гања,
не дамо хајци на људска осећања.
Подземноме не дамо мраку
на оно што се светли, што се креси, 15
не дамо на слабога јаку,
на људе не дамо машина бауку,
не дамо на људска срца, на душе,
не дамо ономе који диже руку,
на пучинске, на речне таласе, 20
на бића која се гласе и не гласе,
не дамо на китове и делфине,
не дамо на куне, на даброве,
не дамо да кост живу гвожђем туку,
не дамо гомили на јединку пуку, 25
не дамо ономе који мржњу сеје,
не дамо на Црнце, на Јевреје
и многе јоште неименоване
не дамо ни на убогога Бога
у чије име жегу, секу, гуше, 30
не дамо на људска срца, на душе,
на људске снове,
не дамо на свесне ни на бесловесне,
не дамо на китове, Црнце, на богове.

Јереван

Неки надахнути архитекта,
као Бог свет за седам дана,
створио је Јереван у току ноћи,
и спустио га,
на земљу скупа, 5
зато новога Јеревана
домови личе као близанци,
и зато као да их светлост купа.

Није га завела ниједна школа,
ни ренесанса ни рококо, 10
по своме га је створио плану:
као на длану или на столу,
докле год ти допире око,
само камен тесан и обасјани
румени се свуд по Јеревану. 15

Кроз камен неимар надахнути
навратио је с планина воду,
подземне потоке и кладенце
и пустио да увис оду
и сплео дуж удица као венце. 20

Зато сад у ноћ Јереван звони
и сја као да је од ватромета,
ко да ће се распрштати у висини.
Зато се Јереван ноћу чини
као комета. 25

Арарат

Као хајдук у заседи,
сваку зору и вече,
вребам с прозора, између палата,
да се појави врх Арарата,
да магле просече. 5

Прва, друга, трећа зора,
и он се из даљина библијских јави
огроман, несрећан и сам.
Хтела бих руку да му дам,
из даљина да га довучем, 10
да му штогод довикнем
самом испод свода,
грумен јерменске земље да му додам,
комадић јерменског стења;
али осваја дан, 15
спрема се непогода,
и њега нестаје као привиђења,
гута га мрак.

И мада срце не може да му се чује,
мада га не видим више, 20
осећам ту је,
на стражи,
огроман и јак,
и чекам да камени лик
поново обнажи. 25

У Атонској пећини

У огромној лабораторији
где раде камен и вода
и вечношћу одјекују шпиље
билионе година расте ледено биље, –
једно са тла, друго са камена свода. 5

Између ледених голубова
и сребровољки,
између леденог жбуна и пласта,
скамењених бајки и снова,
уз тле прљубљено као шкољка, 10
велико ледено срце израста.

Ни моје срце није ништа друго
до један од тих сталагмита,
и оно је настајало бескрајно дуго.
Заметнуто за биљне поплаве зелене 15
у човеку који је небо знао да чита,
кап по кап, капилар по капилар,
расло је све до мене.

Ускоро тај пут почет од човека
испод пећинског свода, 20
идући кроз билионе срдаца,
завршиће се у мени, –
као што у шпиљи где пресуши вода
престану расти цветови ледени.

Плажа у заливу Батуми

Стојим на сунцу у батумској луци.
Не мичем се с места
омађијана од њена бескраја.
Свуда около разбацани облуци,
као из каквнх дивовских гнезда
просута јаја.

Има их свих облика и свих боја,
плаветнога и бисернога сјаја;
има их ситних као голубија,
има их као у гусака и шљука
и крупних као што су у ноја.
Окамењена гнездара изгледа лука.
Зажарен високи шатор
јужнога неба,
без ијединог облака цигла,
чини се огроман чаробан инкубатор
испод ког тек што се нису дигла
крила галеба.

На Кавказ не треба у по дана ићи

На Кавказ не треба у по дана ићи
кад му се оцртају зелене веђе
и процепи постану шири, понори плићи,
дрвеће ређе,
кад се сваки камен на путањи види 5
као у дечјој књизи крупна слова,
кад нестане ноћног шумског тајанства,
кад се не чују ћукови сова.

Ја га волим кад се сутон згусне,
кад се корачајући шумом стрепи, 10
кад се продубе понори и процепи,
када се тама у гране заплете
и тајна на свакој окуци запљусне,
а гора проговори језиком нејасним
као дете. 15

Волим да у сутон планином наиђем
и читам њене стенографске знаке,
да ме жбун таман уплаши као авет,
да ми се змијом учини уски богаз.
Волим Кавказ кад га сплете олује павит, 20
кад почне над њим подмукло да тиња
заоблачних муња плавет.

Камена библиотека

Да ли ово улазим у библиотеку
где су у мермер књиге укоричене,
или су надгробне плоче око мене
људи који недавно на земљи беху?

Да лу улазим у гробље Девичје 5
где су Гогољ, Чехов, Фет и Тјутчев
где се по хумкама виде стопе птичје –
а они као да су живели још јуче?

Ту и Љермонтов и Островски леже,
ту је сав један век великих остô. 10
Знати да их нема, учини се просто,
Али гроб им видети, много је теже.

У даљини се злате цркви куполе,
до гробља градске буке допире ехо.
Чују ли своју Москву они доле, 15
Љермонтов и Тјутчев, Гогољ и Чехов?

Ћути црна камена библиотека.
Имена писаца по плочама читам
и нешто чекам, а не знам шта чекам,
и не знам што ми се међ живе не хита. 20

Пећински сликар

Пећински сликар заврши изданке рога
ирвасу кога је урезивао у стени
и осмех му се попе до чела.
Он који не зна за оца, за Бога,
осећа се као сликар Милешева 5
кад је довршио белога анђела,

Пећински сликар од кога ме деле
ледена доба, потопи праисконски,
прозебао од вечерње студи,
са нејасним страхом од непознатог, 10
од мрака, од смрти, од земље, од вода,
који огњем сматра звезда злато,
ближи ми понекад буде него људи
са којима разговарам и ходам.

Дрвена црква

Слетела однекуд у шуму покрај Осла
црква мало већа од патуљкове куће.
Можда птицу неке заоблачне шуме
небо посла
и спусти међу ово жбуње и пруће. 5

Уместо крова има петора крила,
не зна се јесу ли птичја или анђеоска,
или изумрлих морских риба пераја,
а можда су и једра са викиншког брода,
одрвенела, без негдашњег сјаја. 10

Црквица од брвана вековнога храшћа
каквога буром разнесена сплава,
без икона, без мириса уља и воска,
с Исусом под сводом малим ко играчка,
морала је бити место ходочашћа, 15
задужбина нека на земљи светачка.

Тек знам као и за цркву из свог села
да је света као ваздух, реке, чесме,
као гнезда и зеленило шумских стреха,
као свитац, пчела, 20
и ако запише ко у њој стих љубавне песме,
да није никаква учинио греха.

Григов гроб

Григ као Тутанкамон лежи у стени,
каменом тешким су затворена врата,
није хтео да га земљом заспу
јер под њом ни на пола хвата
не чује се небо нити воде струја, 5
ни људске речи;
а камена пећина јечи
и као музичар бележи песму буре,
писак галеба и шиштање у стенама гује.

Вечито запослен ветар сејач 10
у пукотини камене плоче
засадио је неку крхку биљну нејач
која гроб обрастати поче.
Скривен је ко у стаблу птичја дупља,
тешко га нађе и дечак што се до гнезда вере 15
или јагоде по шуми скупља.

Музичар жељан звука сад стално ћути;
само можда неки рибар занесењак,
који тврди да чује и говор острига
или који сујеверни певач, сељак, 20
уобразе да однекуд из стена
чују музику Грига.

Жељан сунца он је сада у тами.
Ни кад бела ноћ сване над Бергеном
и разгрне сенке старих четинара, 25
пооткључава редом стену за стеном,
његов гроб не отвара.

Коала у рачвама дрвета

Ако ниси клупко свенуле имеле,
ако ниси гнездо у грању вунасто,
очи су ми зацело виделе
створа живог који је тамо застô.

Ако си младунче медвеђе и вучје, 5
ти што чучиш горе од јутра рана,
сиђи само низ стабло са грана,
дочекаћу те у наручје.

Веверице хитре ако си опруга
у грања шаци, 10
или зверчица која друга, –
да се чиме дечачки на тебе бацим!

Ако си птица ти тамо горе
заспала у недрима рачава,
покажи се неке идуће зоре, 15
у свануће птица више не спава.

Доле трче дивљи пси и кенгури,
промичу људи,
ако ниси гнездо, бусен, сјури,
међу живима трен на земљи буди. 20

Трешње нероткиње

Као да сте остале неудате,
или да благослов није на вас пао,
ви само цветате, цветате.
Можда вам је велове невестинске
неки зао дух урекао? 5

Ветри скитнице из далеких страна
у крошњама вашим слатко преноће,
али вама, нероткиње, трешње из Јапана,
у недрима не сазрева воће.

Ројеви заводника инсеката 10
сву ноћ са вама остају будни,
пију вам усне, падају око врата,
али сви загрљаји су узалудни,
ви само цветате, цветате.

Лептири торбари из воћњака туђих 15
цветним прахом вас злате,
али и после љубавних дана
најлућих,
нероткиње, трешње из Јапана,
ви само цветате, цветате. 20

На Одисејевој стени

Седим на камену
на коме је седео Одисеј,
талас пода мном стену копа,
камене плоче изнад воде висе,
дигле су их знамо још руке киклопа. 5

И мене је зачарала кирка Лепота,
пловила бих за њом стотину миља
до језера и крашких шпиља
где се виле против морепловаца роте.

Слушам одјеке Одисејева гласа, 10
лутају карстом његове стопе,
једна се и до на мој камен попе,
не избриса их рука таласа.

Мислим можда што је мислио и Одисеј:
ако се поколеба срце Пенелопи, 15
ако изневери љубав, што често зби се,
помрчина неће, она чека
да нам зенице склопи.

У језерској води блиста
залазећега сунца алем 20
и мисли започетих одвија се калем
и сета као у Одисеја иста.

Напомена

О овој збирци. – Међу књигама које су, у протекле две деценије, претходиле „Међашима сећања“ већина их је никла из једног осећајног и мисаоног изворишта и биле су написане у току године или две дана, док је ова збирка састављена од песама писаних последњих неколико година, у разна раздобља, а песме посвећене Његошу још и раније.

Мада су песме у „Међашима сећања“ по темама разнородне, њих повезује то што су све настале из сећања на нешто некад доживљено, виђено, вођено. Људи се сећају и очима, и слухом, и срцем. Закржљали сликар у песнику, који ужива у бојама и просторима, неостварен цртач који запажа и ситне појединости, сећа се поред лепота које је у свету видео и драгих бића којих више нема, као и збивања која се не могу више догодити. Има песника који предвиђају будућност, боре се својим делом за њу, а, ето, има и нас који живимо махом у прошлости и речима је васкрсавамо, отимамо од потпуне смрти.

Ова збирка садржи и неколико песама из претходних збирки: те песме су темама врло везане за „Међаше сећања“, а мало су познате. Узете су да се допринесе целовитости збирке и да се на нов начин и оне саме осветле.

Један део песама је досад штампан у часописима „Књижевност“, „Живот“, „Стремљења“, „Стиг“, „Завичај“, и у дневном листу „Политика“.

У „Међашима сећања“ први пут се објављују песме: „Властелинство“, „Чурга“, „Чича Јанко“, „Барска пруга“, „Нашег оца мајка“, „Просјаци на сајму“, „Поноћна молитва“, „Гатара“, „Народна клетва“, „Шума на жези“, „Уснуло језеро“, „Непогода“, „Исидора у ореолу иња“, „Исидорин врт“, „Бор на Брачу“, „’Још би нам могла десити се љубав’“, „Николи Тесли“, „У туђини“, „Река Потомак у Вашингтону“, „Градско гробље у Вашингтону“, „Непознат говорник у Хајд парку“, „Камена библиотека“, „Коала у рачвама дрвета“ и „Трешње нероткиње“.

Песме једном написане, а нарочито штампане, нису мењане. Више пута се показало да је можда најбоље да остане онако како је први пут забележено. Ипак су у песмама посвећеним Његошу учињене мале измене. Сад нека се сматра да треба да остану онакве какве се објављују у овој књизи.

О појединим песмама. – Кавга, Чурга, чича Јанко, из истоимених песама, ликови су из времена на измаку патријархалне културе кад су намерник, кућни помоћник, инокосни сусед, водоноша или говедар сматрани као звани гости или рођаци.

„Просидба моје будуће мајке“, „Слика из прадедовске собе“ такође су песме које дочаравају патријархално време и средину у којој је песник растао.

„Барска пруга“. Ова песма ће будућим људима, ако до њих доспе, причати како је, у доба о коме она говори, било – поред оног јуначког, убојитог – и неког тихог, ненаметљивог родољубља, како је многи наш појединац био спреман и на жртве да се оствари какав народни сан.

„’Још би нам могла десити се љубав’“. Поредак и ритам: изгледа да би се померајући ред речи у овом стиху Добрише Цесарића пореметила његова лепота. Изговорити тај стих с промењеним редом речи било би што и отпевати без слуха неку песму.

„Мртве душе“. Италијани су, у Словенији, у Новој Горици, да би доказали да су неки словеначки предели њихови, мењали на надгробним плочама имена мртвих Словенаца у италијанска имена.

„У туђини“. Чини се да су отаџбина, рођени језик и завичајни обичаји човеку неопходни. Песник на туђем језику није увек у стању да покаже сав свој дар. Родољубље на туђем тлу, под страним утицајима извитопери се често у своју супротност. Вера уместо да

зближује људе, разједињује их. Код припадника свих народа запажају се ове промене, али их човек најпре запази код људи свога порекла, свога краја.

„Река Потомак у Вашингтону“. Ова реч – Потомак – не значи, наравно, исто што и код нас. Име је реци дало неко индијанско племе, и не зна се шта оно значи.

„Градско гробље у Вашингтону“. Човек је склон да замисли да су и надгробни споменици у Америци слични небодерима, раскошни. Међутим они у главном граду САД, они причају о загробној једнакости која на земљи још није остварена.

„Непознат говорник у Хајд парку“. Бог зна шта је говорио непознати говорник, али ја сам замишљала да се и он буни због онога због чега бих и ја, да стаје у заштиту свих гоњених на свету.

„Арарат“. Од вајкада јерменска планина, Арарат је после Првог светског рата припао Турској. Његов врх због велике висинс скоро је увек замагљен и Јермени с болном стрепњом вребају рани јутарњи час кад му се врх на неколико тренутака помоли из магле.

„Камена библиотека“. У детињству и раној младости људи плачу кад умре писац кога воле. И на Девичјем гробљу у Москви могу се видети људи сузних очију.

„Коала у рачвама дрвета“. Коала је медведић који живи у рачвама дрвета. Из подножја се не да јасно видети је ли живо биће и какво је.

19. јул 1983. Д. М.

САЈАМ РЕЧИ

Сајам речи

Сајам књига

Више књига но камена и опека
у тврђави древној на Калемегдану,
но у средњовековном самостану.
У њима рој мисли, реке туге, смеха,

да им се предаш, узалуд те чека. 5
Можеш их читати стотину у дану
кутку каквом тишином завејану,
прочитао их не би за свог века.

Сунце им упекло у златне наслове,
и не видиш ни како се која зове, 10
а оне ти се осмехују, нуде,

оне ти пружају својих двери кључе.
А ти одлазиш беспомоћан, утучен,
дуго ти још после тешко буде.

Састанак на сајму

Песник неког тражи у гомили света
на сајму књига, у потоку блеска.
То је – наћи иглу у хрпи песка,
птицу залуталу у шуми дрвета.

Комеша се као разбијена чета 5
сијасет деце, младића, девојака.
Треба се с вољеном сусрести пре мрака,
а гомила заклања, ход омета.

Полако се позатвараше шатре,
погасише разговори и ватре, 10
ваздух сутонски поче да се плави.
Тада са другим, ведра као дете,
мину чекана, и као од комете
траг остаде за њом варничави.

Речи и песник

Песник не влада речју, њим влада она,
она је његов живот и судбина,
и крилата његова некретнина,
и опасна са срцем кратка спона.

Песник не влада речју, њим влада она, 5
мада су речи његова творевина,
кад створи реч, као да роди сина
и да му је звезда поезије склона.

Он не тражи реч, она њега тражи,
она је увек крај њега на стражи 10
кад песма почиње да се рађа.

Од песника боље знају оне
када треба које да зазвоне,
у часу усхита и часу безнађа.

Судбина речи

Нађох те у старој књизи као сух
цвет очуван у хербаријуму;
у песника давног рођена си уму,
у исти мах и реч и њен дух.

Тужна си кô да те од мутне реке чух 5
што тече кроз јаруге тамних шума,
или прочитах на стећку крај друма,
у исти мах и реч и њезин дух.

Оживећу те у свом стиху неком,
да нестанеш опет са овим веком 10
кад стихови узму други смер.

И то ме боли – као да, у љуту
животу људском, саму, незбринуту,
остављам кћер.

Речи као такве

Волим речи и ненанизане
у стихове и у реченице,
кô сељак ван класа – зрно пшенице,
шумар ван дрвета – и саме гране.

Волим их као јагоде необране 5
сакривене гдегод под листом
као белутке у потоку чистом
ван путање којим су поплочане.

Волим их у речнику, на гомили
без икаквог мисаоног реда, 10
волим јој глас и како изгледа.

Реч ми се и ван песама мили,
као тврдици сам звек сребрњака,
као сврaци и комадић стакла.

Древне речи

Каза те данас неко, речи жељена,
коју су казивали незнани ми преци,
која је као облутак у дугој реци
докотрљала се до мога времена.

Реч јасну и тврду као од кремена, 5
коју су говорили и сељаци и свеци,
у наслеђе очеви остављали деци,
на уснама им била сваког трена.

Речи рођене оног дана света
кад је и мисао људска започета, 10
ближе су ми него које сада слушам

око себе свакога дана и часа.
Слушам њих, али у мени се гласа
далеких и заборављених речи душа.

„Исто то, само мало друкчије“

Заборављених речи ми је жао.
Стидљиво чекају да их се ко сети,
да песник неки на њих где налети,
срећан као да је златник ископао.

Заборављених речи ми је жао, 5
оних које је знао и век девети,
које су претку биле на памети,
које је век од века крао.

Да ми је да она која чами дуго
одједном сине као пепељуга, 10
и помрачи сваку дотле познату.

Да ми је дићи је поезији на престо,
у говору јој дати почасно место –
претворити је у нову новцату.

Потајни песник

Низ залудних, основаца, гимназиста,
пролази сајмом и збира шаренило
безвредних листића, узима што било,
узгред само књигу покоју прелиста.

А излога је и полица триста. 5
Крупна слова, боје, одасвуд те маме,
каталози, афише, рекламе –
и све трепери, свуд позлата блиста.

Уз срамежљив и преплашен смешак
један дечак књигу песама помеша 10
кришом са хрпом каталога разних.

Узе је жудно, кô воћку, кô пурењак.
Помислих крађа књиге стихова је знак
да се у дечаку рађа песник потајни.

Новинске речи

Омрзле су свету дозлабога
речи какви пуне су новине,
речи излизане, трошне ковине,
без правога места и разлога.

Слично је реч обојена свака, 5
као кратковечне, нападне тканине,
дошле однекуд из пусте туђине,
из светскога краја деветога.

А много је својих које зна и дете,
па да сложену мисао разумете – 10
само се реч своја волети мора.

Да вам је поћи до свих њених врела
и у пивницама забачених села
слушати зрелих друштвених разговора.

Реч

Остала је у сећању само реч,
сем ње не постоји ништа више,
ни осмеси, ни погледи који бише –
цвета нема, остао је само млеч.

Остала је у сећању само реч. 5
Изговарам је све тише, тише.
Све се милоште друге изгубише,
цвета нема, остао је само млеч.

Нема ни оног који реч ми рече,
много штошта избледе, утече 10
трагови радости, трагови бола.

Душе нам, кроз вечност се селећи
улазе у бића шева и сокола –
они сад певају слогове оне речи.

Заборављено име

Као да си у трави изгубио иглу,
заборавио си једнога трена
једно име. Многа друга имена,
падну ти на памет у мигу.

Похватају се око тебе у игру
имена драгих људи, деце, жена,
дуго памћена и дуго вољена,
а ту заборављену једну реч, циглу,

никако да ископаш из сећања.
И осећање те кривице гања:
јер тај безимени из исте је зграде,

сретате се често и рукујете.
У које ли је завијутке девете
мозга то име могло да западне!

Вест

Човек носи вест тајну, још незнану,
страх га да је не види ко из зеница,
да му не промакне између реченица,
тишти га вест као да има злу рану.

Чини му се да га кришом неко гања, 5
као да опасну дрогу кријумчари,
или још која од гоњених ствари –
већ је преморен од дуга страховања.

Зна вест мора рећи околишно,
не одвећ јасно, ни одвећ сувишно, 10
а да некако невољу наговести.

Зна добро речи могу да посеку
и да вест доноси несрећу неку.
Уморан је и тужан од ове свести.

Уметници

Кад чују звонку реч, песници сину,
слично сликару очараном лепотом,
музичару пред луталицом нотом,
вајару кад осети покислу глину.

Једна реч само буде песми клица, 5
реч изненадна, изненадна звука,
једна боја само, само једна пука,
заметак буде бојом богатој слици.

Песник заљубљен у реч свуд је чује,
у тишини и у помами олује, 10
гласу зрикавца скривена у цвећу,

сиктању змија, разговору звона.
Умирујуће тишине сутона
музичара као музика салећу.

Наравн

Савременик прадедова

Ако је да се гине,
нећу за њива међе,
нека мој бусен и пређе
суседу у својине.

Нећу ни за пчеле, 5
божије су па моје, –
зар смеју да се броје
душе небу полетеле!

Прегорећу гнездо ласте,
храстић што пред кућом расте, 10
и дедовска оруђа.

А за изворску воду,
за насушну слободу,
гинућу – па била и туђа.

Прадед моје мајке

Зацело имам и неколико особина
чукундеда Петровић Симеона,
постоји између нас нека спона
бар лелујава као паучина.

И он је случај називао судбином, 5
и он је волео јек вечерњих звона,
и њега је зацело звала васиона,
и није охол био због свештеног чина.

Зацело је радије слушао грање Кичера
но оно што му је шапутала вера 10
и гонити стадо с Посова вечером

било му драже но рад црквени који.
Да ли му о храбрости предање постоји
не знам, али благ био је, сновима склон.

Наш хвалиша пивници

Не подносим ничије насиље,
ни љубазно нити дрско,
усправи се у мени све људско,
најежим се као бодљикаво биље.

Не подносим никакве дадиље, 5
свако саветовање ми је мрско
и кичме као савитљиве трске
далеке су ми на стотину миља.

Дедовска ме упорност стара
и вино са сеоских наших атара 10
опија као древна медовина.

Ако ми син не би био на мене
него питому ми родбину жене,
не бих рачунао да имам сина.

Циганин Марко

Циганин Марко се у свету обогатио,
има сад коња, два телета и краву,
православац је, слави славу,
у свим ратовима се уз Србе борио.

Да је Циганин понекад је крио, 5
Србином бити дао би и краву
с јединог пашњака, дао би отаву,
и прасе које је недавно купио.

Има сина Немању, кћерку Милицу,
куне се у Обилића, у ћирилицу, 10
окумио је суседа Ивана.

И не може чудом да се начуди
што кум Иван у туђини полуди
и прекрсти сина Стевана у Жана.

Сеоски поштар

И овај дан прође, а не стиже поштар,
не донесе из града никакве вести.
Могао се путем са киме срести,
и ногу расећи на камен оштар.

Ни сутрадан се не појави поштар, 5
можда и нема шта да обавести.
Могô се и у тучу неку уплести
деси се човеку нечекано штошта.

А можда је, и нека му је просто,
негде код жене љубљене заостô, 10
или се успут у крчми одмара.

Само пре ће бити песник потајни,
деси се такав поштар завичајни,
те седи у шуми и стихове ствара.

Просјак

Човек га не заобиђе у луку,
подари му људскости златник,
зна свако је у понечем патник
и нехаји могу да га дотуку.

Зна и срећан има какву муку, 5
и богаташ је можда гладник,
свако може освануги јадник,
свакоме треба пружити руку.

Био странац или био у роду,
човек се осмехне у мимоходу, 10
нека осети како је примећен.

Из самилости може и да слаже,
ко и не чека, утеху му каже.
Човек дели око себе мале среће.

Одбрана једне нарави

Не мисли кад ћути да је глув,
и кад није као ви, да је туп,
кад се благо смеши, да је глуп,
а кад је озбиљан, да је сув.

Не градите се да он није ту
кад сав остали поздравите скуп,
не реците да има песнички наступ
ако вам душу отвори сву.

Не исповедајте се пред њим много,
када га спазите ћутљивога,
и који ћути ствари добро види.

Можда је просто од живота сустô,
можда му се не отварају уста
јер се говора неких људи стиди.

Охолост

Насупрот ми иде човек охол,
ништа га не буди из хладног мира,
иде стазом и као да пробира
на чему ће се зауставити оком.

Чини се собом задовољан дубоко – 5
можда се са срећом неком венчава,
или му у главу ударила слава,
можда се где обогатио жестоко.

Наједанпут – као светлост из мрака –
застаје покрај убога просјака, 10
новчић му даје и с њим разговара.

Можда и у њему добро срце живи,
можда се свом људском поступку диви,
тек смерније настави собом очаран.

Телефонист

Пред њим сијасет светле дугмади
као у авиону пред пилотом.
Јутро. Већ зову запослени, потом
политичари, деца, стари, млади.

Као да се о његовој судби ради 5
зближује се с њиховим животом,
с гласова људских тугом и лепотом.
Наједном га нов глас изненади.

Као да му је гост нов испред прага,
почиње и за њим одмах да трага: 10
можда ће бити познаница нова.

Не зна какви су за дугметом људи,
али сваки нов глас га узбуди.
Свет му се сав састоји из гласова.

Заточени

Кућа патње

Човек ногу сечених до колена,
беба која је у врелу воду пала,
кичме сломљене раденица мала.
Жена сечених на ногама вена.

Путар на кога се срушила стена, 5
девојчица смрвљених стопала
срчаних болесника пуна сала,
опечена лица млада жена.

Све што је сами измислио ђаво,
што је досудио коме удес зао – 10
разних патњи, рекло би се триста.

Виш главе хартија сваком окачена,
каква му је будућност додељена.
Не видим шта бележи моја листа.

Решетка у болничкој соби

Решетка на зиду, биће вентилатор,
налик стотини других решетака.
Гледа ме из ње сто окаца мрака
и страх ме ваљда хвата зато.

Попут писмена богзна кад издатог, 5
с безброј важних законских тачака,
а живота мога тиче се свака,
и страх ме ваљда хвата зато.

А решетка као празно сће меда 10
непрестано правце у мене гледа,
претња у свако окце се увукла.

На разбоју невидљивом тка се тишина.
Зидови празни, голи, сама белина.
Страва као у пустињи мукла.

Ноћ у болници

Ноћ. Сто педесет и шест одаја.
Једва дишу занемели кревети.
Лелујају болесници као авети
ходником пуним муклог полусјаја.

Понеко сву ноћ окна прозорска збраја, 5
не може да спава, а ноћ врела, лето.
Покушава да се јовањског мраза сети
у јулској ноћи којој нема краја.

Уто пресече небо муње гуја,
у врт болеснички дојезди олуја, 10
однекуд из здравља прохладнога царства.

Болесници као у рај из врелога пакла
посматрају како пуцају неба стакла,
како бујица свежине нараста.

Болнички сточић

Болнички сточић као барка Ноја,
само што нема на њему живих бића,
топломер, лимун, воћна пића,
различите неке бочице без броја.

Још дан и ноћ, можда зора која 5
болничка када стане да свиће,
узалудне све те ствари биће,
ни душа више неће се звати своја.

Расечен лимун, огуљена банана,
остаће на сточићу једног дана, 10
и ружин пупољак полусвео, жути.

Неће болесник понети ни цедуљицу
коју му неко с љубављу упути,
остаће непрочитана, нетакнута.

Болничко јутро

Болничко јутро освануло живахно,
лавори, кондири, пилуле, топломери,
умива се, температура мери,
у суседној соби неко пред зору издахнô.

Заморено ноћу, особље милосрдно
ућутало се од шест до седам,
и да бог коме болеснику не да
да му у то доба позли грдно.

Добио си свој кут, кревет домаћем сличан,
и распоред болничких часова, необичан,
и сви те пазе по срцу и дужности.

Сви се труде да оздравиш часпре,
да ти се здравље као кроз левак насте.
Невесели смо у гостима гости.

Кроз болнички прозор

Кроз прозор гледам део Београда:
у даљини небеса црвенкаста,
неколико трагова, неколико башта,
понекад повелика државна зграда.

Тамо је запад. Негде светлост пада 5
у виду сена високог, купаста,
око свега магла мутно сребрнаста,
чини се све пуно тишине и склада.

Не види се, али се зна булеваром
јуре возила по обичају старом, 10
будне семафоре варајући многе.

Чини ми се већ стотину дана
уз постељу лежим прикована
и да никад нисам имала ноге.

Милосрдна сестра

Скоро дете, светла висока чела,
пролази мимо рањеничких кревета,
можда је тек стигла са онога света, –
очарала би и самога Рафаела.

На крају онога другога реда
из гомиле болесних несрећних бића
опажа бледог изнемоглог младића,
нетремице, задивљен у њу гледа.

Девојчица се од тих очију брани,
али како пролазе дани,
нестрпљиво његов поглед чека.

И заклиње се ако је живот не спречи,
биће уз њега док га не излечи
ма то трајало и целога века.

Позивар

Кад црни позивар преда те груне,
на срцу већ биће разрушена врата,
у крвотоку сусталост позната,
очи упале паучине пуне,

и кости трошне које се већ круне. 5
Плесан ће на мисли почети да се хвата,
изумираће понешто сваког сата –
неће имати у земљи шта да труне.

Кад позивар груне изнебуха,
биће позатварани капци уха, 10
а коса опала као стреха сламна.

Погашена и сећања далека,
нико више неће бити чекан.
Почеће нова непозната драма.

Немушти језик

Географски запис

Сто пет километара до града и моста
и после тога, од моста и града,
дванаест до дедовских винограда
од којих само затрвена земља оста.

Затим се мора слазити подоста
до извора на ком су одвајкада
пастири напајали сеоска стада –
све је то наћи врло просто.

На брегу широком стотинак квадрата
стоји кућа наших дедова, ујака,
с прозорима пуним реза и решетака.

А на истоку пут сунчевих врата
у закутку старог сеоског забрана
ниче моја прва туга римована.

Језик немушти

Како ко, али ја знам језик немушти
који се учи у древној под небом школи,
њега зна човек који самоћу воли,
који разуме реч кише кад пљушти

и мисли неба када се натушти, 5
и шта пас цвили кад га туга сколи,
шта разговарају храстови голи –
њихов и мој језик туге су сушти.

За разговор с људима људски језик треба,
али увек други испод другог неба, 10
а с немуштим обиђем сву земље куглу.

Мислим могла бих живот провести
као испосник који на шумској цести
ослушкује птицу и тишине тугу.

Јесен

Далеко за нама августа је жар.
Хлад под буквом већ није густ.
Небески свод без икога, пуст –
јесен је, не треба ти календар.

Далеко је за нама лета чар, 5
далеко су мај, јули и август,
одавно јесен познајем наизуст.
Један јулски дан био би заувар.

Цвили вода јаругама из жлеба.
У пољу врана семење и кукце вреба. 10
Опалога листа расте златан сноп.

Кроз маглу се не види пред оком прст,
ни гробљанске капеле потамнели крст.
На сахрану жури некуд сеоски поп.

Лисни крематориј

Скупљају сухо лишће широм парка,
нарастају га високи стогови,
и сипе опет около листови нови,
и умире на свој начин лиска свака,

лишчица бакарна и лишчица жарка 5
и лиска која још се с душом бори,
ниједна не би хтела у крематориј,
слепљена уз тле као златна марка.

А можда ће и да их подаве,
пловиће као мртве звезде дуж Саве 10
и бити постеља за штуке, за ослиће.

Чујем ветре, а можда и птице плачу,
одвозе лишће у воду, на ломачу,
у коме су пролетос гајиле птиће.

Бранковински цветни врт

Под стрехом ластино гнездо и коса.
Око довратка се пуже врежа
љубичастог и модрог ладолежа,
налеће на њега залутала оса.

По калдрми простирка пркоса
као дуга шарена и свежа.
Под граном трна као испод јежа
клија биљчице неке зелена роса.

Крупан, недавно окречен, облутак
заградио баштенски мали кутак
пун невена, смиља, лепих ката.

Рузмаринов цвет пун чари
који не знају ни ботаничари,
расту бокорима око вајата...

Усамљеник

Самује на пропланку стари цер,
његови вршњаци времена су плен,
црвима расточен сусед му клен,
кладе храстова засула свуд ивер.

Навраћа му само ветар земљомер 5
и задржи се тек покоји трен,
протрчи луталица пас заморен
и понекад ловцем прогоњена звер.

Стоји тако без вршњака, сам самцит,
буде некад ветра, кише, снега сит 10
и зрака сунца као челик чиста

која му засени и замагли вид,
и буде га од помрлих другова стид
што још живи, јоште шуми и листа.

Јутро

Куцну птица кљуном
на сунчева врата,
руку пуних злата
искрсе за жбуном

кô да је топ груно
светлих стрела јато
и шуме се хвата,
забада у руно

маховине меке
и у стабла смрче,
пуни реци срче

сјајем, и даљине
свечано отвара
рудокопом жара.

Чесме

Негде у шуми из камена нетесана
саграђена чесма у забиту кутку,
на богаза зараслом завијутку –
вероватно ретко коме знана.

Нагазих на њу у по јулског дана 5
на великоме сивоме облутку,
видиш војника крута као лутку,
слова имена му временом збрисана.

Кад ли си пао, незнани војниче,
за земљу ову где свуд чесма ниче: 10
крај пута, у шуми, манастирској порти?

Можда и сад мртав чуваш ово стење,
отаџбинских шума вековно корење
и понорница чесми студене аорте.

Невидљива земља

У ту земљу сваки час клиснем.
Нису тамо шуме, ливаде цветне,
само далека, драга бића сретнем,
као облаке или снове присне.

Кад год што у мени потамни, врисне, 5
сваке стрепње и туге боговетне
тамо побегнем од ове несретне
на земљи стварности, хладне, закулисне.

За ту земљу ми не треба пасоша,
пут не стаје ни златника, ни гроша, 10
доста је само бритва каквог бола.

На граници саме шире се вратнице
као да је прелећу невине птице
којима треба тек божја дозвола.

Људски мозак

Људски мозак је чудновата справа.
Сад мук је у њему као пред олују,
сада наједном зачујеш бола гују
слично змији кад шикне између трава.

Мешају му се често снови и јава, 5
новорођених речи се шапати чују,
чудно како се саме од себе кују,
стане их у мислима врева права.

Мисли као бројеви компјутера,
не знаш често пут кога иду смера – 10
у будућност или прошлост васионе.

Буде сањив некад, и као из ништа
упале се иза чела сва огњишта
и заборављена сећања зазвоне.

Игралиште у порти

Крај цркве на Проте Матеје плочи,
неупућени ни у једну од вера,
у друштву скакаваца, птица и гуштера
играли смо се од јутра до ноћи.

Предвуковска непозната нам слова, 5
урезана у камене букваре,
гледали смо као необичне шаре
украсе старих црквених гробова.

И сад, ма где крај црквеног прага,
кад замиришу измирна и влага, 10
на ум ми падне наше игралиште

где горе на сав глас косови пиште,
а доле труну прадедовске кости.
Наш бог сеоски нека им душу прости.

Пред фреском апостола Луке

Заштитниче мојих чукундедова, Лука,
апостоле, сликару, говедару,
међу свецима записан у каленару,
буди заштитник и мојих чукунунука.

Опрости им ако их заведе наука, 5
ако им мир душевни она подари,
ако им она објасни мутне ствари,
ако веру прогласе за празноверја пука.

Нек се више силе за њих ипак брину,
за смрт њихову, живот и судбину, 10
нек буде како свима бити мора.

Као за побожне нека и за њих чине
све што су у стању небеске висине
учинити за људског слаба створа.

Богојављење

Јовањски мраз. Дрво и камен пуца.
Крај обала залеђене Колубаре
чекају људи, деца, жене старе,
да под пробијеним ледом засветлуца,

лик божији топлији од сунца 5
у леденом виру воду да озари.
Месец слеђен више не крстари,
слеђене звезде. Дрво и камен пуца.

Бог се човеку увек јавља обноћ.
Сад ће, само што није, ближи се поноћ. 10
И божје лице светло у виру сину.

Само га два не опазише човека.
Један оде кући. Други оста да чека,
гледајући час у воду, час у висину.

Стари народни празник

Видовдан. Пуна порта људи и жена.
Око њих историје књига жива:
са каменога читају се штива
изгинулих у ратовима имена.

Понекад тек старица неписмена, 5
каквих по селима нашим бива,
споменике украј цркве целива,
па седне испод липе или клена.

Утом се врата отворе црквена.
Многа од тих побожних жена 10
не познаје свеце са иконостаса,

али знају и неписмене оне
зашто на Видовдан сва звона звоне
и слушају их растужене, без гласа.

Трке

1.

Пошли сте на пут са ноћне прославе,
пијани од клађења и од вина.
Успут има препона и кривина –
пазите да не поломите главе.

Гредом ће бити пијаних славуја, 5
могу вас они нехотице навести
на чопоре гладних вукова у чести,
на корове пуне леглом гуја.

Дуг је још пут од старта до мете,
пазите да се не спотакнете, 10
да не набасате на провалије,

да се не нађете слапу испод камења,
удес јахача сваки час се мења, –
чека га час успех, час заседа чија.

2.

Заобиђите гробље и светилиште,
проклете планине и проклета поља,
заобиђите огњишта ђавоља, –
и нека коњи усев не униште.

Не јашите уз плаћене џокеје, 5
једном потплаћен, трипут се потплати,
уз лицемернике немојте јахати –
зло успут може да вам се насмеје.

Можда ће неко смутњом заобилазном
на мети бити стигав кривом стазом, 10
а можда ће бити и вољом небеса.

И огласиће се трка неважећом,
(само ће коњи живи остати срећом),
и трешће се хиподром кикотом беса.

Посвета

Кô што на коленима иду на ходочашћа,
сећању на тебе идем у духу клечећи
и говорим што за живота не стигох рећи –
у детињство се где си царевала враћам.

Као привид пустињски ниче слика домаћа: 5
ти уз колевку, украј стола, поред пећи;
уз тебе светли празник и светлији и већи,
уз тебе детиња туга и блажа и краћа.

Кад год сам твога морала бивала сужањ,
дух ми је по детињски био чист и недужан, 10
у срца мир, у надахнућа си отварала врата.

Сећања на тебе су иконе с иконостаса,
измаглица јутарња што се лети беласа
изнад осунчаних ливада и појата.

Сеоско гробље

На гробље бранковинско након много дана
свратих иза ноћашњега несна.
Спазих пре мене свратиле су Весна
и пратиља њена богиња Морана.

Ту ћуте давни житељи Бранковине, 5
изнад њих земља црвеница чврста,
понегде само остаци трулога крста
вире из оголеле сухе глине.

Тек о понеком гробу живи се брину,
само вране одевене у црнину 10
гракћу промукло као да наричу.

Гроб нов је јутрос отворила Морана,
Весна старе покрила сплетом грана.
Свештеници поје. Попци тужно зричу.

Одумирање

Прореде се часи жеља, часи сећања,
прореде се пријатељи, знанци се прореде,
туге се смире, радости побледе,
прошла су рађања, настала умирања.

У час вечерњи када млад створ сања, 5
живот се на дисање, на погледе сведе,
оживе ожиљци, оживе озледе,
стижу зле слутње, оживе кајања.

Некад вољене равнодушно сретамо,
беже нам имена оних које знамо 10
и тек као свитац мимо нас промине

име завичајних трава и корова,
прва велика на школској табли слова
и неколико људи и њиних судбина.

Богови, виле и људи

Са старим боговима

Старим се боговима лакше исповедам,
с њима и људски говорити могу,
рећи им више но недокучном богу,
признат сваку од заблуда и беда.

Стари богови готово сви одреда 5
схвате нашу људску грешку многу,
била у делима или речи, слогу, –
сваки од њих нас праштајући гледа.

И они имају људских особина,
воле живот, сунце, добра вина, 10
пате што и њима пролазност прети.

Ја још у срцу чувам црквицу стару,
они сви у њезином олтару –
мада и они грешни, мени су свети.

Породица богова

Радуј се, Перуне, ниси инокосан,
међ словенским бозима домаћине,
по твом закону задругари све чине:
Волос у стадо мог села бива послан,

Весна залива траву да буде росна
а Световид се о песницима брине,
пали за њих сунца, дуге и месечине
и знаком богова чело им жигоса.

Дајбог с руку милијарду милијарди
благосиља њиве и отаве млади,
кишом их роси а сунцем их суши.

Ти пре хиљаде и ноћи и дана
знаш по кога ће кренути Морана,
чије преда те подастрети душе.

Битка неба и камена

Шта је наше људско поприште
према овој ноћашњој над Ловћеном бици!
Ударили муња модри свици,
хоће камен љути да униште.

Неземаљске силе све около, ниште. 5
Страшни ли су облака крици,
и још страшнији камена урлици,
јаруге ко змије у процепу пиште.

Зна ли бог муња да Његош тамо спава?
Сме ли ноћас да га узнемирава, 10
громовима да вечни сан ремети?

Рву се вековне стене и облаци,
не може Ловћен облаке да збаци,
не могу муње да гроб отворе свети.

Перунов дворац

Муња ми осветли дом
где столује Перун.
Метеори се крај њега веру,
оградио га кремена лом.

Постеље у дому његовом 5
облаци ватрени стеру,
магле га штите на северу
на југу стражари гром.

Спазих низ пушкарница,
али му не спазих лица, 10
муње ме засенише две.

А био је у логору ратном,
окружен небеском ватром.
Али зар му човек лик видет сме!

Волос

Лута мојим завичајем Волос бог,
у овешталом јагњећем кожуху,
сам он у свежем јутарњем ваздуху.
Зачуђено га посматра орач во:

да ли је то збиља Волос, главом он, 5
а раме му из кожуха вири голо,
да ли је то збиља бог предак-Волос?
А пре петнаестак пута година сто

белела се на њему јагњећа вуна
и земља свуд била обрасла у руна, 10
небеса сва одјекивала од блеке.

Пастири и бог стада устају зором.
Ено га већ стоји пред празним тором
и креће тужан у друге пределе неке.

Песник и Световид

Песниче, љубимче бога Световида,
ноћас пишеш песме, види се из сјаја
на прозорском окну твојих одаја,
види се кроз дрво, камен зида.

Зидови су око песника биљурни 5
у часу када се рађа песма,
светли се ореол његовога несна,
људи сањају светлост кад песник бди.

Старости немају ни песник ни бог
рекао је из срца ојађеног 10
и под старост млад наш славни Тин.

Световида и њега ватре бог
обдари вечним жаром срца свог,
они су под истом звездом рођени.

Заљубљени месец

Волео месец звезду златних већа,
ноћу лутао понад њена двора
докле год га с неба не отера зора.
А једном кад не успе прећи међе

пренасељених на небу сазвежђа, 5
спазише људи ватру метеора,
пад са њеног сазвежђа до понора
од свих дотле, веле, и лепша и ређа.

Зато је месец сад блед и загледан
у васионски испод себе бездан 10
где погашени леже метеори.

Верује угледаће срце њено
у метеора кршу поломљеном
где још давним пламеном гори.

Анегдота

Загледала се богињица Весна
на нашој планети у момка,
очарала је два људска ока,
а љубави те није била свесна.

Није слутила зашто пати од несна, 5
и туга зашто хвата је дубока
зашто почиње венути пре рока,
што јој се не миле светила небесна.

А момак је волео жену земну,
за обичну љубав земаљску спремну, 10
као о богињи знао о њој да снива.

Долазила му Весна у снове.
али он није слутио ко га зове, –
оку људском била је невидљива.

Химна богиње Весне

Мада трајем дуго, од вајкада,
чини ми се да сам тек настала.
Памтим много, али боговима хвала,
кô да сам од јуче, осећам се млада.

Нема богова ни младих ни старих 5
који би рекли и да се не пристоји
древној богињи да се снови роје,
срце да јој се чежњама зажари.

Што да се богиња заносити не сме
духовима шуме и планинске чесме 10
као заљубљени што на земљи могу.

Зашто не би могла и Морана,
смрти богиња од времена давна
просањати о младом животу богу.

Громовник

Размислите мало, насилници мрачни.
Има громовник у својој оружани
милионе успаваних муња разних
скривених у пределима заоблачним.

Чувају небеске ведрине модре
стрела колико је у барама трске,
колико је насилника, мржње мрске.
Тешко оном коме до у срце продру.

Може громовник целу земљу да сатре
само једном буктињом своје ватре,
тоне бодљикаве да покида жице.

Распрсну се земаљске силе мехури
небеска сила кад земљом пројури
газећи пред собом све немилице.

Молба громовнику

Громовниче, ако до помора дође,
ако се осиле на земљи бози,
ти голоруку човеку помози
својим усијаним каменом и гвожђем.

Само један једини твој гнев може
гејзерима небеског барута, и малим, малим
сву атомску бурад да попали –
праведног порекла биће тај гнев, боже.

Нека атомске бомбе и ракете
небо својим вихорима омете,
са насилником нека се небо бије.

Нека старо спокојство завлада
као кад је Волос, древни бог стада,
мирно ишао кроз тајге и прерије.

Натпевање

Натпевамо се ја и Равијојла,
(попут народа дуго живе виле).
Јеле су на древној гори треперіле
од њенога за Милошем бола,

за клицањем његова сокола. 5
Није се знало да ли горче цвиле
моје певање или певање виле,
у коме је више вилинскога бола.

Тужи вила Милошу за грлом,
за именом које се затрло, 10
тужим ја за твојим гласом.

Све се то збило у срцу виле и мене,
далеко негде изнад горе и земље,
за облаке висинским појасом.

Остани, путниче

Остани, путниче, на овом пропланку,
у њему, додуше, нема златне руде,
сунчевог злата једино ту буде
и бисера росе, по трави, на уранку.

Али срешћеш вечерас вилу лаку 5
која досад није виђала људе,
Твоје очи кад вилу зачуде,
предаће ти се као вилењаку.

Опасности је пуна околна тама,
нека вила некад не стане сама, 10
немој без ње одлазити ни у лов.

Прикрашће се однекуд из мрака
и украсти је који од вилењака
па однети опет јелама под кров.

Заборав

Не сећамо се старих богова.
Не сећамо се ко беше Волос, ко Световид,
ко беху Дајбог и Весна. И није нас стид
што негдашњих се не сећамо снова.

Изгубили смо слух за глас векова, 5
као што се изгуби памет и вид.
Исто нам је храм и морска хрид, –
својих предања не знамо ни слова.

Није нас нехаја, равнодушја стид,
прекорачили смо журно праг и зид 10
између нових и старих времена.

Тврдимо да смо онакви какви нисмо.
Сваки има своје Несвето писмо.
Звонимо у звона сном неплаћена.

МИХОЉСКО ЛЕТО

Сад йозно леӣо није мило мање
Од раноӣ...

Вилијем Шекспир

Шумски храм

Раноранилац

Устадох пре сунца, рано,
и стрчах у парк, кад тамо
никог, до врабаца само
јато неизбројано.

Мој је сав парк и зреник, 5
први зрак ми је скиптар,
а доглавник ветар хитар,
мој је сав парк усамљеник.

Ако будем жељан власти
и сутра ћу овде пасти 10
и господар бити света.

Али већ за пола часа
неко може да набаса
и власт ће бити ми отета.

Звона

Све јутро боговетно грлице грчу,
стрехе су њихових грленика пуне,
заглуши их сваки час кликтај жуне
загњурене негде у смрчу.

Ситни цвркути кроз траву трче, 5
чује се кад о стабло детао кљуне
и зрикавчеве затегнуте струне
не престају цвилети од јуче.

Наједном с високог торња звона
– као да се занихала васиона – 10
преливају се преко обала слуху.

Не чује се више детлић, жуна, шева.
Свемир горе нешто важно пева
и поверава мом чуда жељном духу.

Кишобрани

Пада пролећна киша рана.
Под њом гљиве белих печата
и гујињаче пуне злата –
шарени шатори кишобрана.

Наилазе са свих страна
светлуцавих млечњача јата
виша од свих за три спрата,
целом шумом тако непрестана.

Идем под својим црним штитом,
киша пљушти, ја слушам при том
поруку коју небо шапће:

Од краткога живота гљиве,
што од зоре до ноћи живе
животи људски трају краће.

Пауци

Човек, вероватно песник, шета.
Лево планина шумовита,
жбуњем повешана паучине сита,
танушна ужад и решета.

Месец август пред крај лета. 5
Црних мрава цела свита
запослено некуд хита.
Паук крсташ вреба из свог сплета.

Човек шета, песник вероватно.
Десно му обала мора, стрма, 10
вода као паучје мреже срма.

Нише се на ветру као клатно
паучак неки изнад понора.
Стрепе над њим песник и гора.

Растанак с летом

На последњем сунцу уживају гране.
Јаблан се пут њега на прсте пење,
као драги камен пада кестење –
стабло прегршћу баца га на длане.

Слути птичје срце јесење дане, 5
председлидбено њино чује се врење.
Црне сузе роне зреле вење.
Мада је сунчано, слути се слана.

Потурају топлом зраку рамена
гране старога петопрста клена 10
и потајно танушна пати бреза

што ће без ијединог остати дуката:
ветар ће јој га стргнути с врата.
Парк подилази прва јесења језа.

Шумски храм

У дубокој шуми као у храму.
Позлата опалог лишћа светлуца
и мачују се димискије сунца
залутале у предубоку таму.

Ходам кроз шумске тишине осаму, 5
гавран један недалеко гегуца,
очи му као дијамантска пуцад, –
и он у неку утонуо чаму.

Идем, хтела бих шуми до олтара
где се мртва зверад под лишћем одмара, 10
где стражу чувају борови апостоли,

где сунце када кроз круна процеп продре
упали понеко кандиоце модро
и као кост засветли суварак голи.

У злату јесени

У парку чије лишће нагло вене,
затрпана сметом меди, бакра, злата
листак по листак са тугом посматрам –
све их ветар наноси на мене.

Ево лиске брезе још јуче зелене,
сад пара бакра просјаку је дата,
ено клена у долами од броката –
и све ће опасти док се само прене.

Мисли су ми паучинасте, искидане,
гомилају се као смет испод гране.
Да ли се тако осећају и ласте

и косови и славији и жуне
кад јесен лишће са дрвета здуне
и однесе у видик љубичасти?

Лисна златна киша

Прегрштима пљушти на земљу лист
успламтео, тропрст, шестопрст,
налик на месец, на златан крст,
као са сунца да пада – чист.

Само трен погледу на дохват, 5
претворен у вихор и у сјај
стоји преда мном завичај.
И не знам хоће ли потрајати сат

овај у шуми рудокоп,
овај ветром ношен златан сноп. 10
Сутра ће забран осванут црн.

Кренуће маглом низ пут стрм
високи јаблан, згурени грм
и беспомоћан слепац трн.

Источњак

Овуда је јутрос минуо источњак,
разгрнуо стотине лисних недара,
распалио у реци прегршти жара,
поскидао са грана паучји свлак,

пробудио још дремован шумски зрак, 5
видика вратнице стао да отвара,
срушио димњак мравињака стара,
завирио у сваки таме буџак.

Сад мрави крпе своје пирамиде,
лишћу сад образи од хладноће бриде, 10
искачу опет из дупљи веверице.

Тако сваког дана седа на тројку
и јури у други видик по девојку,
газећи све пред собом немилице.

Смрт у шуми

Лежи у трави угинуло живинче,
можда веверица, можда дивље маче.
Смрт га се можда одавно дотаче,
па не хаје више за шуму, за ветра приче,

за биљку која у близини ниче. 5
Видим крај њега бројне нападаче,
хитају да га убого докрајче.
Бедно живинче!

И оно на свет овај родило се
да га сад мрави и црви разносе, 10
да дели и оно судбину човека.

Падају по њему листови и гране
да га по обичају шумском сахране.
Тужи за њим неки ветар издалека...

Ливадско чудо

Доста је ливади мало кише
(као човеку жељена реч)
па да се заметне семе и млеч,
да цвеће на мед замирише.

Један пљусак и ништа више
да љутић постане жута глеђ,
да траве утоле врелу жеђ,
да сунцокрет боре збрише,

и да прогледају драгољуби,
да се с пркосом пркос пољуби
и у светиљку створи дивизма,

да се ладолеж насмеје грохотом,
бршљан да се загрли с плотом
и кукац кукцу да љубав призна...

Разрушена црква

Разрушена црква после рата,
још понешто се сломи сваког часа,
сад падне икона са иконостаса,
сад се одвале на паперти врата.

Нема верника. Нико се не прихвата 5
да оправи одежде апостола,
да им освежи блесак ореола,
да окречи зидове забата.

Само с јесени пред црквом стара липа
потамнеле иконе листом засипа 10
и на њима опет засија позлата.

И припитомљене три, четири срне
кад зима планину снегом заогрне,
уђу да се згреју цркви иза врата.

Мртва природа (креда)

У двориштy измаглица и сета.
Опустео тор, качињак и кочак,
не дотиче их се ни поглед олак,
нису никоме брига ни девета.

Ветар нанео листа смет до смета. 5
Таљиге кисну конаку надомак,
пала им руда, поспадао точак
и истрла се боја са дрвета.

Све се руши: плотови и седала,
и широм зјапи опустела штала – 10
нема коња да с пута уморан дође.

Нема птица шумских и домаћих,
једино ћеш можда врану коју наћи.
Све је заборав и све старо гвожђе.

Тисућу стабала а он један

Тисућу стабала, а он један свега
хода кроза шуме древни храм,
и мада један, не осећа се сам –
блиска су му та бића око њега.

Пролази крај јела густог збега, 5
миришу иглице, смола, сухи чам,
лицем му склизне с грана росе грам,
с душе слети ноћне море стега.

Крв зажубори и листају плућа,
свих тих бића зелена тисућа 10
блиска му је као људски створ.

Живот му постаје лак и јасан,
води са шумом сад нем, сада гласан,
дрвећу само схватљив, разговор.

Сам самцит

Човек иде шумом по сувом смету.
Пада на тле лишће мирно, без грча,
пуни се мутним облаком неба срча,
не чују се крила ни цврчут на дрвету.

Човек тоне у необјашњиву сету. 5
Срце му куца ко растужен цврчак
на огњишту, крај запретаног луча.
Бојазан и немир у њему се плету.

Мисли: нико није на земљи остô,
помрли су Микеланђело и Толстој, 10
Пушкин и Софокле, и Бајрон и Тацит.

Отишла су драга бића домаћа,
затрла се племена ко шуме храшћа.
И шта ће сад на земљи он, сам самцит.

Несрећник

Иде улицом насумце божји створ.
Тако иде пастир кад погуби стада.
Да бар птице запевају изненада,
да га бар чека негде људски разговор.

Иде. Прати га мисли суморан хор. 5
Тако се осећа чувар винограда
кад му га коњица погази града.
Срце му се стегло у Гордијев чвор.

Да бар пријатељ однекуд налети,
да му дође у сусрет какво дете. 10
Иде насумце, не диже капке очне.

Тако је просјаку кад га шиба ветар,
путнику кад у мочварни зађе честар
и у тресет тонути почне...

Повратак са излета (Градска сцена)

Пређе се дрвен мост, под њим река.
Играју се љубави два мала псета
украј усамљеног у пољу дрвета.
За завијутком призор те јунски чека:

стрњика златна од пута недалеко, 5
по њој гаврана и врана чета,
мирис вечери на крилима ветра.
У лековитој тишини звона јека.

После мало стижеш у град, у пакао.
Неко обио банку, ту свет застао. 10
У зраку мирис смоле и дима.

Милиционар журно корача:
сударила се два возача,
и рањенога одвозе колима...

Волела се два вешра

Непоновљив сан

То је било у сну,
у сутону једної сниваньа.
Марсел Пруст

Усних те међу древним боговима,
као да држиш још њихову веру,
око тебе Морана, Световид, Перун,–
и сви небесници колико их има.

На анђеоски белим облацима
трпезе светле богова се стеру
у бескрај према Закарпатја смеру –
на гозби и ти са свим боговима.

Пред Световидом месечине пехар,
Перун диже купу за облака бехар, –
огањ у небеском царству недогледном.

Ти с чежњом гледаш богињу врх стола,
али у сну то ми не наноси бола.
Да ми је сан овај видети још једном!

Заљубљени враг

Закуца малени враг на врата бога,
и воли га и дрхти пред њим од страха,
очекујући глас његов без предаха.
Шта жели враг од срца господовога?

Да га он узме за посинка свога 5
или да га претвори у анђела,
да му анђеоска надене крила бела
и поспе прегршћу праха звезданога,

или да му подари душу човека?
У то га господ гласа блага и мека 10
позва, отворивши вратнице рају.

Али бедни вражић, као свак ко воли,
заборави шта је желео да моли
и нестаде заувек у пакла бескрају.

Гром

Грмело је сву ноћ па удари гром,
трипут узаманце и преста,
а около буквик и јелова честа
и на брегу дашчани дом.

Младић ујутру пође околином 5
од места до места,
планини до на сами престо,
обузет слутњом злом:

да гром не удари у стари бор
где му је први љубавни разговор 10
заплетен у гране остао.

Нађе нетакнут до жбуна жбун и трн,
а бор, подеран барјак црн,
у модри простор се загледао.

Прва љубомора

Био нечији малени син
дивљењем, љубављу обасут,
гнездо му био топли скут,
њему дат сваки трен и чин.

Ненадно ноћу у дом њин 5
сестрицу спусти месец жут
у најдражи дечаку кут, –
у нежни осмех материн,

на коме се дотле грејао он, –
осмех дотле само њему склон. 10
Животом први пут ојађен

љубоморно притрча уз скут
изненадним му бићем отргнут.
И у горки плач бризну на трен.

Волела се два ветра

Волела се два ветра с две планине
као што се воле два сунца, два духа,
као што се воле два вида и два слуха,
или сјај сунца са сјајем месечине,

или с небесима ледене висине. 5
Грлили се изнад брда и пољана,
у лишћу грана и изнад бездана,
нису знали што да од себе чине,

нити грлећ се које је од њих које,
ни умели да се размрсе, раздвоје – 10
као два пљуска и две грмљавине.

Кад се поломе о кршеве, о грање,
волели се тугом и сећањем –
два ветра са две далеке планине.

Будна кула

Стихови сонета

Стихови као куће по селима Бачке
ушорени се нишу и спокојни
и као војници давнашњих војни
стоје сврстани у чете пешачке.

А кад размакнеш запете и тачке, 5
размахнеш стихова редове двојне
и покидаш препоне све безбројне,
створе се простори као поља Бачке

кад зађеш кућама иза забата,
и песништва сине шкрињa златна, 10
открију се богатства прикривена.

Стихови се отворе као шкољке,
дигну стег радости и измиле бољке,
и – засветлуца снова златна пена...

Песник

Песник нема рода, века ни порекла.
Као зрак он је: био, јест и биће.
Он је богова добро и откриће.
Он је одувек као брег и река.

Песник нема рода, порекла ни века. 5
Млад је и када му стотину је лета,
а стар и када му тек је двадесета.
Песник је као зрак, брег и река.

Он је миљеник богова самоће,
разуме га љубави бог господ 10
кад срце круни за собом кô просо,

пусте га да снева докле хоће.
Лудога му не ометају сна,
и не бране да бежи земљи с тла.

Радознали дух

Радознали, упорни Деникене,
који решаваш тамне загонетке,
прочитаваш по стењу записе ретке,
тумачиш речи библијске, маглене,

обузима радозналост и мене 5
кад наиђем муња записе ретке,
и у скамењеном листу видим летке
далеких векова или васељене.

Размишљам и ја, ноћу, дању,
какве су се мисли врзле кроз лобању 10
почаствовану у каквом музеју.

Из кога су вира мисли наших реке
неочекиване некад и далеке?
Чије их руке у наш мозак сеју?

Рудник сјаја

Исцрпе се рудник угља,
поток који злато тера,
сасеку стене мермера
и опусти многа ризница друга.

Охлади се љубав дуга, 5
стара поколеба вера,
посумња у златопера,
одбаци за бој полуга.

Само сан песника гори,
машта његова вихори, 10
стваралачка страст несита.

Само рудник тај не гасне;
песник и у часе касне,
и у сну, у њега хита.

Песников кабинет

Као што се птице лети
сјате у густе забране,
тако и ја међу гране
из одаја излетим
у паркове, песничке кабинете, 5
у кутове разлистане
који ме рођачки бране
од радозналаца чете.

У мозгу сину дворане,
стих ми са дрвета кане, 10
отворе се широм чула.

Биће: с птицом сам у сродству,
јер волим дрвећа лепоту,
и мирис њиних лисних кула.

Човеколика биљка

Рађању својих стихова често се чудим.
Можда сам човеколика рођака биља
из врсте познатих јабука родиља –
са свим око себе везани су људи.

Свакога се пролећа вођњак пробуди, 5
јабуке сјаје од цветног изобиља
несвесне узрока цветању ни циља,
а мене оспу чежње, пролећне ћуди.

И радујем се и зачуђено питам
откуда ми сокова воћа ритам 10
у крви и у мозга вијугама.

Ускоро ће стати јабука да вене,
мутне песме вихор кидаће са мене.
И снег ће нам нападати по гранама.

Изгубљени стих

Изгубих стих у трави
и сад струк по струк биштем,
по ливади га иштем
између цврчака, мрави.

Затури ли се у глави, 5
густом обитавалишту,
не знам,
нема га да се јави.

Зацело га је на душак
испила летња суша 10
или потопиле кише.

Не могу га се
сетити више!

Тину Ујевићу

Песниче, љубимче бога Световида,
ноћас пишеш песме, па су пуни сјаја
твоји прозори, зидови одаја,
као да месецу неко дворац зида.

Зидови око тебе су биљурни
у час кад ће процветати песма,
светли се и ореол твога несна,
људи сањају светлост кад бдиш ти.

Тине, створени од чуднога склада,
живота, умора, поезије, јада,
Весне си и Црнбога старога син.

Зашто не учини, Световиде боже,
да песник вечно млад остати може,
зашто дозволи да остари ТИН.

Сан

Високо брдо, на њему алеја,
уместо цветова – пуна је опала,
рубина, оникса, зеленог кристала,
спушта се у дугу пећину без дна.

Прође неко време, месец, можда два, 5
и опет пећина, алеја кристала,
и као да сам је однекуд већ знала,
веже ме нешто за њу. Али не знам шта.

Као да се некад нешто у њој збило
од чега ме страх, а опет ми и мило, 10
привлачи ме као каква мутна тајна.

Је ли овај сан бивао сећање,
или загонетно неко обећање?
Или порука скамењена, сјајна?

Несаница

Сова несанице за нечим ноћас трага.
Сад је врх глечера, сад врх полутара,
све у круг око земаљскога шара,
стално се враћајућ до истога прага.

Застане и опет у круг совуљага 5
кроз гробља сећања напуштена, стара,
сумње буди, куле у зраку ствара,
у тешке мисли се отисне бестрага.

Све у ковитлац у коло из кола,
али увек стаје крај истог бола, 10
у тешких мисли заплива океане,

сад на земљи, сад у свету снова.
И опет вечно будна несна сова
застаје крај једне исте ране.

После поноћи

Будна само ја ноћи на хрбату.
Спава бог светлости, сунце, и звуци,
сумњам да су будни и сами вуци,
вукодлак се дремљив крстова хвата.

Не чују се пси ни птица јата, 5
не шкрипе по стази парка облуци,
дрема фењер дирецима у руци,
уснули станари кућа, појата.

Спава у димњаку радознали дим,
и ветар уморан заспао са њим – 10
будна само ја у свој васиони.

Пијанац неки на плочнику спава,
недалеко хрчу Дунав и Сава.
Будна само ја у целој васиони.

Сусрет

Сретам човека, види се није Словен,
није ни Кинез, није ни Јапанац,
али свакако непознат нам странац,
лик му као добротом благословен.

Волела бих знати како се зове 5
тај благошћу обасјан незнанац,
је ли му завичај рâван или кланац,
је ли из неке тајге свету нове.

Промиче човек, људска загонетка,
не знам му краја, не знам прапочетка, 10
можда су му преци са афричких страна,

можда пећински сликари ирваса.
Промиче тајна ко тајна таласа,
ко сенка облака преко савана.

Путник

Био је ту пре пуних пола века.
Исто камење још стоји у плочнику,
зидина старих исту нађе слику –
низ временом изједених опека.

Путник се осврће кô да неког чека. 5
Сем мртвога јунака на споменику
ниједном да се обрадује лику,
нигде познатог да сретне човека.

Нема негдашњих уличних факина,
цвећарки, чистача, продавца новина, 10
нема учитеља из Основне школе.

И оживљује мисао из младости:
умиру домаћи, намерници, гости,
траје само камен и пучина доле...

Шведска

Гранит, вода и небо – земља Шведска.
На стени понеки вечности запис,
из пукотине поникао нарцис,
језерска се вода као крљушт љеска.

Модри видици препуни блеска, 5
стабла бреза исцртао црним лапис,
по стаблима четинара смоле капи.
Светлост, широк видик, ветар – земља Шведска.

Четинар, гранит, маховина, лишај,
борових иглица и светлости киша, 10
стазу изненада претрчи јелен.

Острвље, вода, небо – земља Шведска,
четинар, понека бреза, леска,
између шума простор брисан, зелен.

У авиону

Копенхаген. Са аеродрома,
војвођански пространог, полећем.
Облаци пода мном као бело цвеће.
За два, три часа стићи ћу до дома.
Сусед до мене два дебела тома
прстима и очима прелеће,
решава да чита, али му се неће,
висине зацело боји се сиромах.
Испод авиона драге земље лопта
наједном се у снену
измаглицу смота.
У будућност летимо замагљену.
Је ли ми у срцу, мислима јасније
него у магли? – Чини ми се: није.

Падобранац

Изнад свакодневних на земљи ствари
својих мисли нека врста сам пилота.
Око мене тишина и лепота.
воде ме непознати ми радари,

и спусте где они хоће, у ствари, 5
некад усред корова, усред драча,
крај равнодушника, крај исмевача,
крај оног који за небо не мари.

Паднем негде где се учиним странац,
као туђински слетео падобранац, 10
помало чудан, можда и опасан.

Заноси ветар моје падобране
на неповерљиве људе и стране –
али ја не доказујем ко сам и шта сам.

Будна кула

Све се ређе пише писмо,
све чешће сећања беже,
све радије се рано леже, –
канда, сестро, већ остарисмо.

А још се ни наживеле нисмо, 5
и све нам је канда теже
одлутати у јутро свеже,
а недавно младе бисмо.

Али има понеко огњиште
које године не униште, 10
будно као светиља кула.

Само одредити не могу
је ли оно дубоко у мозгу
или у шестом од чула...

Михољско лето

Михољско лето. Дани прохладни, бледи.
Узнемирих птице с тихих грана,
сенице, голубе, два стара гаврана,
усамљене вранце на некој греди.

Знаних и незнаних стабала дрвореди, 5
и погдекоја бреза самохрана, –
предео као из бајке дворана.
Али шта ми то вреди, шта ми вреди.

Могу шумети гране јасена, клена,
и трава може бити још зелена, 10
али шта ми то вреди, шта ми вреди.

Што ме боли, не може не болети,
стрепњи, сети могу ли одолети?
И шта ми све то вреди...

Одломак из записа о сонету...

... У време кад сам, средином педесетих година, писала песме растреситог слободног ритма, без бриге за ограничења која себи намећу сами песници или критичари или традиција поезије која нас је одњихала, био је (године 1956) примећен мој први сонет „Опустели оклоп“. Заједно с њим, својевремено сам их написала још неколико, и волела бих сад да их унесем у књигу сонета која се припрема, мада су већ били објављени у једној од првих мојих песничких збирки. Њих је једино издвајала форма од тадашњих мојих стихова, – и они говоре о прошлости, пролазности, и имају пригушену сету првих мојих песама.

Не бих могла објаснити како су се ти сонети јавили, наметнули, знам само да сам их написала скоро спонтано, без већих тешкоћа, под извесним узбуђењем као и друге песме сличног расположења. Било је то зацело и стога што сам прошла кроз сонетску школу наших класика и што сам из краја где људи знају језик, где знају и више речи него што их у свакодневном говору употребљавају, што многи појмови имају огрозде синонима, који потом буду драгоцени ако си песник и пишеш сонет.

Може се уочити, имајући их овако сакупљене у књигу, да у тим сонетима малтене преовладава слика. Можда сам тако кроз њих проживела оно што ми није било дано да проживим сликајући. Наиме, у доба разграничења талента чинило ми се да ћу бити сликар, док потреба да се речима изражавам није ипак надвладала. У овој збирци је и сонет „Мртва природа“, коме у поднаслову стоји „Креда“, како сликари под цртеж кредом воле да ставе. Па ме је то насмејало – но нека остане креда, јер је сонет без речи које именују боју, сав од линија и затамњених мрља. Књига ће се делимично учинити као сликарска изложба речима, али биће то ипак моји стихови јер су често осенчени сумором, носталгијом коју мало тек потисне очараност лепотом виђенога.

Али не гледам ја само око себе, гледам много више у себе. Такви сонети су сличнији оним мојим стиховима на које су читаоци навикли, где говорим о доживљајима и огњиштима осећајног живота. Ако су сонети инспирисанн лепотом, или нелепотом, онога изван мене, настали у мојим „кабинетима сонета“, парковима и пољима, у завичају, на путу, ови други су рођени у унутрашњим пејзажима, као неки разговор са самим собом.

Гледајући тако одувек у себе, познајем, чини ми се, пределе душе и зато ваљда постоји и треће моје гледање, лако схватање људи, нарочито несрећних, брижних и занетих. А можда су то и остаци оног мог настојања и веровања да могу са успехом писати, сем поезије, и прозу, путопис, роман и приповетку. Ко зна.

Некад ми се чини да је мисаони простор у коме се кристалише сонет врста шаховске табле, уз коју су један песник и један критичар, оба подједнако обдарени. Понекад ми је налик на мајушну ризницу пуну драгих нам речи и рима. А понекад ми се учини као крлетка, где окована птица мора да се снађе како да преживи у уском простору, па и да се ослободи и полети. У сваком случају, мислим да је право да и ово кажем: у сећању на давну некадашњу похвалу изречену сонету „Опустели оклоп“ стекла сам храброст да се сад, у песничкој зрелости, интензивно спријатељим са том формом поезије...

12. март 1987. Д. М.

ПАМТИЋУ СВЕ

Суморна вешшина

Шта ли те спречи

И ниси и јеси песма.
Заметнула си се била
за време једнога несна,
чула сам те већ у слуху,
разабирала ти речи. 5
Била си већ живо биће
у мом духу.

Шта ли те то спречи
да постанеш песма?
А док још у мени диса, 10
док те рука не записа,
бивала си све лепша,
као месец уз небеса
светлела си за мог несна.

Нихала си се у мени 15
на љуљашкама звука,
ницала из слатких мука,
била сам ти лепоте свесна.
Што ли те то спречи
да постанеш песма? 20

Кога ли то чекам

Станем на пропланак и пастирски дозивам,
напуне се гнезда, јаруге мога гласа,
оде некуда преко поља и њива
до видика далека.
Не знам кога ни шта дозивам, 5
не знам шта чекам.

Можда зовем прошлост да се врати,
можда молим да ме се ко сети,
да ми чежњу несмирену растумачи.
Зовем, дозивам, а пролазе сати, 10
време урагански брзо лети.

Долазим, а не знам шта и кога,
може бити охолога поезије краља.
Глас иде преко брда и обала
а ниоткуда нико се не јавља. 15
Зовем, а и јави ли се ико,
нећу знати јесам ли њега звала.

Нека остане мутно

Нека остане мутно.
Ни богови нису хтели да све знамо
и они су желели да има тајни,
да се мучимо и колебамо,
минут за минутом, 5
кроз сумње да трагамо,
да стрепимо пред тајном.

Нека остане немо.
Ни богови нису хтели да све чујемо,
све разумемо. 10
Ћуте и они мудри и стари,
ћути земља, ћуте ствари
којих се тичемо
минут за минутом.
Нека остане немо, 15
нека остане мутно.

Шта чекаш

– Шта чекаш,
шта ослушкујеш непрестано?

– Изговорена је овде реч нека
одавно, одавно,
и чекам
нема ли јој одјека.

– Шта тражиш тако упорно
у суварака стогу
испод сунчева снопа?

– Остала је овде једна стопа,
можда је још наћи могу.

– Шта још у сутону чекаш,
сунце се клони паду?

– Заостала је ту можда
нека сенка
и помешала се са сенкама
у шумском хладу.

Дај неки знак

Демон има обичај да се прерушава,
да мења облик и глас,
да тргне изненада
замишљеног и оног ко страда.
Или си то ти ипак 5
позвао кроз први мрак?

Демон има обичај
да преда те бане,
да те опомене на ране,
на пролазност, на крај, 10
да се нашали демон.
Или си увек ти био тај?

Знам опет ће проћи
ноћи дуге као век,
и опет ће банути демон – 15
шале ради тек –
у твој глас и сен
прерушен.
Дај неки знак
да си ти био ипак. 20

Тихи ме прогоне звуци

Лебди насумице
један глас просторима,
чују га можебити једино птице,
али не могу да га схвате
и пате. 5

Лахори га сретну лаки,
са њима се задрже,
а када се луталица глас удаљи,
као људска бића
за њим туже. 10

Једном једва чујан
залута и у моје снове
бескрајем отиснуте
у ноћне сате,
и они га и данас памте. 15

На јулској жези

Крај мене невидљиво биће
једва чујно
воду листа
и крилима ме прозирним обујмив
односи пут простора чиста 5
све небеснија, све тиша.

У једном часу тада
тај дух вода,
или вихора владар
или бог бескраја, 10
доби лик људски пун сјаја
привиђан ми давно
у доба трава.

А можда ми се од сунца
била мало занела глава. 15

Обредна игра

Бића заоблачног света
играју коло
око пунога месеца у води,
гласа им нико не зачу.
Обиграју га много пута,
затим прихвате као погачу
ту новчаницу небесну светлу
и окрећу, окрећу,
побожно, ћутке,
по древном обреду.

Пољубе је затим сви по реду
и забаце
како се одвајкада чини
на врх највишој планини.

Игра ватром

Можда се нагло почео хватати мрак
и путник уплашен од ноћи долазеће
упали ватру украј смета,
уживајући како цвета
немирно пламено цвеће, 5
како лелуја лако као мак,
претвара се у рој и врес,
пуцкета као детлић.

А кад ватре бес изби на све стране
и као дивљи петлић 10
стаде се пети на гране, –
путник уплашен од огња,
преко распеваних суварака,
преко жара,
побеже од пожара 15
који је ужегао сам.

Славуј месечар

Месец се диже над брдима
и славуј месечар, његов поданик,
крете за месечине зраком
крила скрстив,
врхове дрвећа само
додирују му прсти –
и ја зачарана ноћним сунцем
низ поља пођох насумице.

Заборависмо увреде и туге,
не тиче нас зе завист
коса и дрозда,
ни радозналост људска,
славуј врсима борова
а ја прозрачним пољем ходам
као да су на нас зле чини
бациле ћук и сова.

Ни шапатом нас не зовите сада,
можемо се спотаћи
и пасти заносу са висине,
пробуђени изненада,
ја и славуј, поданик месечине.

Грешни анђео

Грешни млади анђео
јутрос би хтео
пустити срцу да се разбукти;
али бог који му је поверио
бдење над невиности 5
неће хтети
то да опрости.

Грешни анђео
носи иза чеоне кости
љубави недоношчад многу; 10
али у мислима му је само дано
да жудњу доживи
он, посинак богу.

Млади анђео би хтео
да му се збуде 15
што се демонима збива;
али му је дано
да у сновима само доживи
то стање омађијано.

Праузрок

Једном, можда у детињству,
неко ми је читао нешто
или причао у сутон,
а могла сам бити и млађа,
можда тек зачета; 5
али сад та успомена мутна
мислима мојим лута,
као реч неразговетна,
као безузрочна сета
или прамен сјаја 10
или мелодија која ме се такла,
али не памтим каква.

И све сад што ми се у мислима рађа
можда је несвесна крађа
те неразговетне лепоте 15
коју ми заборав крије,
тог наговештаја блага
за којим трагам.

Наговештај

Слутим
да ће однекуда
са облака папирјастих
песма пасти
у виду звонког чуда. 5

Отвориће се неба двери,
бол ће банути изненада
онај стари, увек исти,
и попут звери
за срце угристи. 10

Мада тужна
звониће та песма
као млазеви водопада,
и мада недужна
биће кадра 15
да бол нејасан зада.

Суморна вештина

Градим се да вас не видим,
и то ми успева,
градим се да вас не чујем,
и то ми успева,
градим се да вас не схватам, 5
и то ми успева.
Градим се да сам ведра,
и то ми успева.
Градим се да сањам, –
будна дословце. 10
Када ме гони мржња,
скоро не опажам гонце.
Прати ли ме завист,
одвраћам чуђењем.
Могу бити међу вама, 15
а да будем сама.
Могу се загубити
а да нико не опази.

Путеви

Путеви су зато да се на њима сања,
и сакрије патња која нас прогања.
Путеви су зато да се њима враћамо
сами после растанака,
да се на њима одмотава 5
сећања бескрајна трака.
Путеви су зато да на њих бежимо
из понора рођене душе.
Путеви су зато да на њима у самоћи
беремо црне руже ноћи. 10
Путеви су зато да њима омркнемо
када нам се не враћа кући.
Путеви су зато да се у мисли тоне,
да нас доведу у праисконска стања
и покидају са јавом споне 15
као кад се у вечност урања.
Путеви су зато да се на њима чека
мисао која се рађа у сто лета
као што понека биљка процвета
једном само за свог века. 20

Ћутање се чуло

Звук звона
диже таласе
у мирнога ваздуха мору,
невидљиве се птице
из борова гласе. 5

Застадох уплашена,
учини ми се чудно:
ћутање се моје само чуло
од свега најјасније
у простору безљудном. 10

Без саговорника

Разговарам без саговорника
као да разговарам с духом,
не видим му разговетно лика,
чујем га више срцем него слухом.

Нема чођења, нема неспоразума, 5
разговарамо као вековни знанци,
отварам широм врата ума,
речи из подсвести иду правце.

Говори ми што никада иначе
неће ми рећи ако се сретнемо. 10
Знам шта му и полуречи значе.
Разговарамо сад наглас, сада немо.

Причини ми се да разговор тече
у далеком пределу, високој трави,
некад у свануће, некада увече 15
све је нестварно, а као на јави.

То бива када се у мени нагомила
много прећутаног, у самоћи.
Разговарамо као што разговарају очи,
као што разговарају два бића. 20

Жељна сам разговора

Жељна сам разговора
какав воде селице
с тајном небеском.

Жељна сам разговора
какав ветрови воде 5
с планинском тишином.

Жељна сам разговора
какав воде недорасли
кад се први пут сретну.

Жељна сам разговора 10
какав пламен води
с дрветом које тиња.

Жељна сам разговора
какав воде реке и обале
када корито набуја. 15

Међуградски телефонски разговор

Шта обично у ово доба радим?
Седим у соби, сама,
ноћ слази.
Наједном ево некаквог бола.
Ја хитро скрећем лево или десно, 5
као кад се склањам
од брзих теретних кола.
А бојиш ли се ти у души
или на путу удеса,
или се вољи препушташ небеса? 10

Како сам ову недељу провела?
Неколико већ дана прочитавам писма стара
и нека бацам,
бојим се кад ме не буде
лешинара 15
и радозналаца.
Шта ћеш ти са својим писмима?
Или су теби љубав, честитке и саучешће
изјавили само телефоном и цвећем?

Шта поред песама читам најчешће? 20
Опијају ли ме и сад стихови, речи?
Читам критичке есеје,
психоанализе,
читам о животу биљака,
што би песник иначе? 25
А шта чиниш ти када се осамиш,
када ти се плаче?

Шетам ли много као пре?
Много и то насумце
тонући толико у мисли 30
да звуке не чујем,
да стазу не видим,
не бирам.
А да ли се теби када догоди
да ти мисли вреће 35
буде изненада нечим пресечено
као шира?

Сећам ли се кадгод недореченога?
Најчешће се сећам тога,
мутног разговора сати
кад се човек као биље споразумева.
Не знам хоћу ли те још кад имати као госта,
али ти мислима наврати,
и то је доста.

Осећам ли да се ближи пролеће
и како ћу га провести?
Кад се птице враћају с југа,
када замиришу нове цвасти,
нова трава,
враћам се својој писања страсти,
шта бих друго?
А твоја књига да ли се спрема,
шта јој је главна тема?

Шта ми је у глави сем песама?
Сем песама размишљам
шта ће бити после десетак година,
мада је тешко замислити да свет постоји,
а мене нема.
А ти ћеш тада зацело водити за руку
девојчицу или сина.
Имаће они питому материну нарав,
и твога дара.

Челик бола

Вечерња туга

Ви идите даље,
ја ћу се одморити
на топлом бусену сећања.
Ви хитате у нове доживљаје,
ја о прошлости сањам. 5

Затим ћете се ви уморити,
брзо умор стиже,
сешћете да се одморите.
Доживећете ви што и ја,
стаће прошлост да вас гања. 10

Ваша деца ће поћи даље,
пратићете их издалека
са сетним осећањем.
Кад умор и вашу децу дочека,
ја ћу се одмарати 15
под неким гробљанским грањем.

Кад склопим очи

Кад склопим очи,
говорила је наша мајка
и замагљеним нас погледом
као књигу по књигу
коју наизуст зна,
посматрала редом,
не показујући до краја
своју потајну мисао и бригу.

Није је мучило
шта њу на оној страни чека –
ништавило, живот вечни,
ни да ли јој је љубав бога склона,
верујући да он о људима брине
као о нама она.

Памтим

Памтим руке мајке
у часу смрти нашег првог брата
у очајању дигнуте
као ужаснуте од пожара или рата.
Памтим руке сестре умируће 5
кад су ме стиском спајале с вечношћу,
памтим једно подне испуњено вриском.
Памтим једне прсте
и руке скрштене
жуте као свећа од воска. 10
Памтим пламен кандила
као дух уздрхтао.
И дедове памтим руке умируће, –
сухо, сиво пруће.
Памтим једно ћутање, 15
први разговор са богом
и поглед замагљен
који је говорио збогом.

Болесник

Болесник спава.
Крај њега никога нема.
Кроз прозор струји јутро,
собом хода,
помера хартије, са стола, са пода, 5
књиге листа,
загрли болесника,
чашу ваздуха му дода.

Болесник сања, некаква жена
лако као ветар собом хода, 10
скупља хартије са стола, са пода
провлачи му прсте кроз косу,
на чело ставља комадић леда,
на постељу му седа
прохладна и свежа 15
као да је провела ноћ између трава,
у загрљају његовом испари,
и одлебди као измаглица
плава.

Памтићу све

Памтићу,
тако ми чудеса
ове земље и ових небеса,
тако ми пролећних ускрснућа,
и децембарских снежних покрова. 5

Памтићу,
тако ми Млечног лирског Пута
и анђеоског дома,
тако ми зенице сунца
и месечева несрећна лица, 10
грмљавине и грома.

Памтићу све.
Нека ме ватра сможди,
нек плен будем мутних таласа,
нек у тишини подземна мрака 15
не зачујем понорнице гласа,
ако заборавим.

Бол

Бол у души
као киша у иловачи
пробуди живота сто.

Прођу уживања,
велике среће и радости, 5
пријатељства од камена тврђа.

Челик бола само не рђа,
одоли глади заборава
као глади земље кости.

У врућици

Ноћас у врућици
хладноћа речи нечије
претварала се у змије,
змије златасте, зелене, суре,
свијена у клупка, 5
и котуре.
Гледа ме ледено завичајна шарка
замичући у грање суво,
за њом се јави друга
иза кладе натруле, крте, 10
и њој очи у мене упрте.
Тако редом легло цело
као да се скупља на посело.
Наједном иза неког камена
гујић се створи 15
ђаволски леп, отрова пуне му очи,
и угризе ме посред груди.
Не знам јутрос беше ли познат који
јер се од бола пробудих.

Очајник

Из огромног животног логора
очајник побећи куша.
Полази десно –
стена се обара,
лево – ломача пуна жара, 5
ка западу – спруд до спруда,
југу – река дубока, луда,
небесима – нема крила,
у земљу – затворена свуда.

А у логору – трап до трапа, 10
за ступом – ступа.
Страх у њему
на узбуну лупа.

Нека падне сан

Нека сан,
нека часпре на очи падне сан,
нека развеже патње ужад,
нека ноћ буде што дужа.

Нека сан,
нека часпре на очи падне сан,
бар тренут,
нек се душа наужива кратке смрти,
нека јој се одмори сваки кут.

Нека на очи падне сан
и нека ноћ буде што дужа.

Не чуди се

Кад занемим од туге и умора,
осмехнем се с мало хумора –
не чуди се.

Такве су и звезде кад остаре,
шуме кад их северац похара – 5
не чуди се.

Тако чаме без воде воденице,
пожњевене њиве пшенице –
не чуди се.

Такви су који се не мире 10
да се већ за живота умире –
не чуди се.

Спавајте слатко

Ноћи су привремене смрти,
привремени заборави,
подсвесна сећања,
ноћи су подсвесна јава.
После смрти ће можда бити 5
као кад се спава.

Ако се умире
као кад се заспива,
неће тешко бити
прекорачити прага 10
у свет непознатих јава.

Сан безболно отвара врата
у стања неповрата,
и ако се умире лако
као што се заспива, 15
неће бити ужасно.
Лаку ноћ!
Спавајте слатко!
Уморна сам, а већ је касно.

Зло

Тихо,
да не чује зло!

Оно је свеприсутно
као бол,
оно има очију сто,
оно има ухо до уха.
Зло је лукаво,
оно бане изнебуха
сред надања, сред успеха,
напакости било што.

Тихо,
да не чује зло!

Воде и ливаде

Морам у онај крај

Морам у онај крај
пошто-пото.
Сад тамо благују душе мириса,
сад је тамо кукаца сајам
и неба модар дубок котô, 5
и ваздух који прво дисах.

Пошто-пото
морам у онај крај,
не знам што бих од жеље.
Сад њиве тамо одишу топлотом 10
као избе грејане буковином,
и змије се са коровом пријатеље.

Пошто-пото
морам у крај
свог првог битисања, 15
у рано јутро пре источњака,
или пре првог мрака
када жбуње сања
налик на низове сутонских облака.

Морам у онај крај 20
пошто-пото.
Усамљена купола цркве
с пуним месецом пење се у висине,
улази ми ноћу у снове,
претвара их у месечине 25
и у пределе оне зове.

У завичају

Је ли ово нека шума друга?
Је ли овај богаз тврђи од кости
она мека стаза из младости
која га је дизала кô полуга?

Некад танушни изданци дуба 5
сада су моћни дубови старци,
кора им испуцала и груба,
тле засули бели суварци.

Од павити крхке повијуше
која се као веверица пуже 10
постало је сад лађарско уже,
пропланак драч и оструга гуше.

Свуд длани новог црепа се виде
румени кô кора препечена хлеба.
Нигде сламе, нигде ћерамиде 15
и старе боје неба више нигде.

Као да је зашао у земље туђе,
у непознату океанску луку,
не познају га нигде куда уђе,
нема суседа да му пружи руку. 20

Можда је време да и он већ оде
када никога свога нема овде.

Исто се то догађа и у мени

Вода Бокељског фјорда
преисторијски стара
неповерљиво ћути.
И тек једном почне да се отвара,
да се поверава и пени. 5
Исто се то догађа и у мени.

Планина, мрачни збег до збега
загазио у воде,
али намах, не зна се због чега,
све прозукне и ископни, 10
ни трага води и стени.
Исто се то збива и у мени.

Од погашених пожара
још нестишане
остале су жара ране 15
и по гдегде прамен дима
из жбунова застрашених.
Исто се то збива и у мени.

Људско насиље

Четири човека
потоку грло секу,
гасе му очи каменом и песком.
Затворе једно,
прогледа негде десето; 5
једно грло загуше,
друго до неба шикне,
јаукне из дна душе.

Потоку секу грло,
стазама крај њега пребијају ноге, 10
ломе руке клену и јавору,
траву отаву претварају у трло.
Четири човека
секу потоку грло,
птице разгоне у гору. 15

Четири човека
потоку грло секу,
пресецају светле аорте,
и ситних била замршену павит.
Последњи пут се увређена вода оте, 20
као коњиц рањен пропе
и изгуби у пене блеску.
Около по глини и песку
осташе светле стопе.

Тајанствени сапутник

Са врха шумовите стрме горе
пустила сам корак,
прати ме у стопу ветар олак.
Да ли ветар?

Ћутке обоје слазимо тако, 5
а кад сунце припече,
лахор ми крилом заклони плеће.
Да ли лахор?

Шума је густа и безљудна,
ретко се ко срета. 10
Ветар ми суморне мисли разгони.
Да ли ветар?

Кад се уморим од брза хода,
и лахор почне полако;
пожурим ли, и он корак дода. 15
Да ли лахор?

Предвечерје

Предвечерје на пуном месецу довезе
у ливаде
блага расположења,
уљушка лист трепетљика и бреза,
и опије као смола и вења. 5
Оно помири мисли које се гложе,
унесе у њих вечерњи склад,
растера стрепњи слепе мише,
успева понеки
изненадно пробуђен јад. 10

Вихор туђинац

Однекуд издалека разбојнички
туђинац неки вихор задува.
Згрчише се листови и цвасти,
скри се у земљу трава маховинаста,
бресту староме сруши се грана сува, 5
глас распеваним зрикавцима заста,
прекиде птица нека низ дубраву
своју звоњаву,
крсташу науку прекиде се уже
и он у мрављe сруши се поворке, 10
измаглица се у сузе згруша,
још тврђе поста срце оскоруша
и још горча чемерика горка.

Сликар луталица

Сликар луталица припит
стави на ливаду штафелаје.
Са ког да почне краја?
Крунице цветова му личе
на боје вољених пића. 5
Можда од љутића –
они су жути
као шљивовица којом се крепи.
Да почне од мака покрај јарка,
он му личи на чашицу лака 10
вина домаћа.
Можда да почне од кукуте
чије бобице љуте
имају боју старих вина.
Почеће од кичице љубичасте 15
која самохрана
као пијанац ливадом лута!

Разбацује боје без плана,
платно је разноликих пуно печата:
црвенијих од свежих рана, 20
рујножутих пега као од злата,
падне понека и мрља модра
и зеленија од незрела плода.

И ко зна још колико би се
на ливади задржавао, 25
да све не поста сутонски плаво,
да цветови не престадоше да сјаје
те он сави старе штафелаје
и оде,
богзна преко које горе и воде, 30
да се једног јуна поново појави.

Змија земљакиња

Верујем да исту змију сретам
у бранковинска жарка лета.
Сад ми на стази
пут прелази,
сад сред буквака
нађем два, три њезина свлака.
Понекад је спазим
крај сеоског бунара –
подмуклица стара.

А кад се сретнемо лице у лице,
као неискусни заљубљеници
гледамо се ћутке у зенице.
Можда ме је за жртву изабрала,
али још оклева.
Земљакињо, хвала!

Белоушка

Целе ноћи провлачи се белоушка
зидовима кроз процепе,
под постељу и поду испод дасака
савија кутке,
пење се на таван међу мише,
благује у влази подрумског мрака
кријући се као да зло смера.
Ујутру испод степеништа
шмугне поред ногу
попут варке.
Чудим се откуд ова инспирација
богу
да биће блаже од гугутака
заодене у плашт змије опаке.

Мраз

Слушам мраз пуцкета
у влажном иверку,
у земље бусену,
у круници цвета,
у лисном заперку. 5

Чујем мраз пуцкета
танким леденим бичем,
разбија зенице виру
и поново их леди,
потковице ледене кује 10
у трагу говеди.

Слушам и у себи
његово пуцкетање
кô мачевање инсеката, –
слеђене капи се роне 15
у некој скривеној вени
у мени.

Портрет планинке

Откле си дошла, из кога краја,
које чистоте
и питомине?

Ко снег што по ноћи
с висине падне
и у светлост одене тмине,
и ти си дошла
из бајковите луке невине
и све претворила у сјај и белине.

Из кога си простора, од кога соја,
кад ти стопе као у кошуте
личе на талире,
стазом просуте?
Из безазлене које си ведрине
кад ти се осмеси
као водени кругови на виру
свим бићем шире?

Из које си стигла питомине
и доброте
кад браниш од урока
завидљива ока
и од сумње, гује звечарке,
од голготе
мисли злослуте –
да ниси из краја привида и варке?

Одакле си дошла ти која умеш
исказати љубав и ћутке,
која кад се смејеш
као да се смеју у грању гугутке?

Зимска подокница

Девојка тоне у први сан поноћни.
Градом тишина ноћи фебруарске.
Прозоре засипа снег као цвет воћни,
а њу у младост односе сна санке.

Озоном мирише улица свуда, 5
у бајке се претвара жбуње и дрвеће,
тама процветала белим цвећем.
Наједном у прозор девојке – груда,
на окну остави олаки траг снежни
као пољубац први плашљив, нежни. 10

Девојка се прену: можда је птица
промрзлим крилом прозор окрзнула;
у мук утонула поноћна улица,
а ипак је неки шум добро чула.

Скочи и погледа у ноћ пуну снега: 15
раскошне белине пред њом слика,
само под прозором, на рубу плочника,
младића незнаног стоји тамна пега.

Опет прегршт снега пут њенога лица
заслепи јој радознале очи. 20
једна у граду снежна подокница
усред зимске фебруарске ноћи.

Снежна визија

Два људска стабла млада
уцветалих круна, уцветалих грана,
преко нетакнута целца
иду кроз шуму,
у поводу воде снежног белца 5
неседлана.

Одлазе занети у снежне белине.
Остају за њима мостови, палате,
снегом завејани возови и шине,
возила на друму, 10
светле пчеле пахуљица их прате.

У коси невесте венчић од бисерка
и јасмина,
крунице сребрног цвета наранџина;
у прамење косе младићеве 15
уплеле се гранчице ђурђевка.
Пијана јануарска бура
невестино лице
веловима застире вејавице,
руке им везује 20
и навлачи прстење од биљура.

Два људска стабла уцветала
свадбују у ноћи ван града.
Свати су им лисице сребрне,
веверице беле, 25
снежни јагањци,
вејавице јануарских неземаљских чуда.

Иду, иду,
свеједно им је куда,
пахуља на њих са небеса пада. 30

Старинска вечера

Позивам на вечеру,
не на градску, свечану,
не на ракове
и шкољке,
на икру бисерних зрна, 5
не уз скупоцено пиће,
нити ће око стола служити
лако одевена девојка.

Позивам на вечеру пастирску,
на проју испод сача, 10
на тврд сир из чабрице,
и заструг млада скорупа,
и топлу лепињу домаћу,
на зделу густога граха,
на чашицу ораха, 15
на рам меда у сећу
и врч воде студене.

Служиће око стола
девојке расле уз пшеницу,
уз модре сузе ражи, 20
уз рановаче шљиве,
уз топлу варенику.
Затим ће се уз свирку двојница
играти низ ливаде и њиве.

Надахнуће

Надахнуће

Надахнуће је шира,
треба га одмах пити,
док је пуно пене,
треба га пити у часу немира,
кад превире,
његови мехури
док се не смире,
пена не спласне.
Шира надахнућа се
као љубав жури.
Треба га пити
док његове жиле гласне,
његова виолончела и флауте
не зећуте.

Пролећни сликови

Пролеће.
Тек што се песнику роди
први наметљиви стих,
ројење сликова поче.
Закопчавају до грла песму 5
као копче.
Хватају се о стихове
као пчеле кад се хватати стану
дрвету о грану.

Можда зато што је сунчано, 10
што јаглац и глог мирише,
што је јутром рано,
што пљуште мириса кише,
што срце процветава.
И песник једва одолева 15
слика звону и смеху
здесна и лева
као пчелар
са упаљеним трудом у меху
што пчелама једва одолева 20

Рађање песме

Не иди сад, никуда не иди,
ма те звао драг из гроба устô,
ма се замери и боговима –
бурна и нејасна
надолази плима. 5

Још само мало
дојурће глас деветог вала,
не одмичи се од обала,
не одмичи се, нема заборава слађа
од трена кад се песма буди, 10
ма била горка песма безнађа.

Песниково писмо у музеју

Ово писмо некад је стајало
у фиоци песникова стола,
у разноврсних папира нереду.

Имало је мирис песникове руке,
било топло од њена крвотока. 5
Кад ми на свету још били нисмо,
гледала су га нежно два нечија ока.

Нашли су га књишки истраживачи,
сасвим случајно, без наума,
непотписано, без места и датума, 10
не знајући шта свака реч у њему значи.

Мастило на њему сад полако бледи,
нечитка је реченица многа,
и, као мириса, нестало онога
што се читало између реди. 15

Волшебник речи

Јовану Дучићу

Живео некада давно песник
чији стих увек римом процвета,
чија реч снагом магнета
привлачи сродну
из кута негде у мозгу деветог. 5
Живео некад на овом свету
човек из поезије дошао мита,
речима знао да чара, баје,
да баца у сету,
и поезији у загрљаје. 10

Живео некад срока владар
и сужањ његов цела века;
живео песник птичијег слуха,
чијој речи се као крај понора
одазивао низ одјека. 15

Занос песником

У младости волесмо истога песника
као кад неки воле исту жену,
засењивали нас његови стихови
слично муњи у невремену.
Волели смо истога песника, 5
лутали по мисли његових
привидном нереду,
по њином расипништву,
са нестрпљењем чекали заседу
под наковњем скованих рима. 10
Стрепели смо над узлетима
његова духа на трапезу,
на затегнутој жици;
осећали језу
пред вратоломношћу слика. 15
Волели смо истога песника,
час сличнога горопадном лаву,
час раздраганој птици.

Слутња смрти

Као који древни бог, врач и жупан
уђе Станеску у дворану, кроз пљесак,
засени га рефлектора блесак,
док он беше негде у себе загледан,

у гомили људи као потпуно сам. 5
Али како га опколи песника свита,
Станеску постаде једноставан Никита,
младићки пун живота, раздраган.

Песник рођени, већ славом овенчан,
весељу се предаде овоземаљском, 10
поклонике засу љубављу и ласком,
на њих похарчи сав један скуп дан.

Али поново са часа на час
некуд далеко одлута му душа,
као сам себе пажљиво да слуша, 15
или какав неземаљски далек глас.

Да ли га је док је био код нас
са неба неко дозивати стао,
да ли га је тај глас омађијао
као музике смрти талас. 20

И он се поново осети Станеском,
у пределе поезије заронио. –
Ах, Никита Станеску, све си нас опио
и сам опијен свога духа блеском.

Бранку Ћопићу

Троглава црна мисао
испред Бранка стаде.
Не зна се која је страшнија јој глава.
Не остављају га ни дању, ни кад спава,
а нема у животу више деда Раде 5
да га спасе и у свој кожух скрије,
да заштити свог унука нејака.
Нема ни храброг мегданџије Марка
нити његове сабље димискије
да троглаву мисао злу сасече. 10
Горким смехом Бранко сам савлада
кô од шале једну главу лако,
другу врчем ракије задави,
али трећој не одоле Бранко,
чело му је гвозденом уклештила шаком. 15
Но ту се дед Раде из детињства јави
и скри га у талас васионе плави.
Обојица отпловише нечујно, полако.
Нека им је путовање лако!

Наставак разговора

Нема више песника Зоговића,
да наставимо разговоре старе
о поезији, Пушкину и Москви,
да спајамо поднебља и атаре
као везивним ткивом организам, 5
да га у Србе сврстам,
да ми противречи,
тма доказа проспе,
да ми тумачи комунизам.

Нема Зоговића да ме приупита 10
како се у мом крају зваше
понека птица, дрво или трава,
да им набрајамо синониме,
да се обрадујемо када који предмет,
обичај, појава, 15
у оба краја имају исто име.

Где ли је сада песник, мој сабеседник,
да нам буде мило
кад се сложимо дословце,
кад помисао имамо исту 20
о нечему што се у свету збило
као да смо негде у детињству
заједно купине брали
и чували овце.

Нема песника принудног усамљеника. 25
Да је да се откуд бар накратко јави,
да од разговора правимо празнике,
да својих убеђења
проналазимо сродности и разлике, –
а затим да се сећамо 30
вољених песника
и говоримо наизменце њихове
драге нам стихове.

Где ли је сад човек који је знао
на страшноме месту постојати, 35
који је строфе резао као длетом,
који је духом
знао претворити затвор собни
у васиону,

излазити на крај са противника четом
претварајући у горку музику
мир око себе гробни.

Отишао је тамо где се вечно ћути
песник који је још до јуче
са заносом нескривеним,
али не кивним,
волео да ми тврђења потуче,
да их огласи наивним, –
просто из потребе да се бори,
да измишљеног противника створи.

Већ не можемо наставити разговоре
нити у земље помрчини
нити негде горе
за недокучним неба крилом.
Разговараћемо сад за мојим челом
у сећања тренутку невеселом –
као да смрти није било.

Ројење

Избезумљено
рој пчела ка шуми лети,
тако јури народ пробуђени
незадрживим нагоном понет,
и набујали поток ка делти. 5

Дан је сунчан и мисли песникове
као да се такмиче са ројем.

Не реметите најезде њине,
не изговарајте речи гласне,
ројење мисли песникових 10
и пчелиње
у тренутку може да спласне.

Здравица младим песницима

Благословени за то што постојите
и за све у чему нисте сами заслужни,
благословени за отпор баналности
и нека су вам просте
увреде наношене без предоумишљаја, 5
благословени за нагле наступе кајања,
и за све где нисте сами заслужни.

Благословени за речитости бритке,
заносе олујне,
за што такође нисте заслужни, 10
благословени за племените битке,
и просте вам заблуде младе
да имате права на све захтеве,
и прост вам час охолости неприкрите
кад се прокраде, 15
и све слично нека вам је просто
и благословени за то што постојите.

Говорник

Милану Богдановићу

Као паук крсташ
што нити из срца плете,
говорник мисли испреда, дреши,
и поново везује у чвор.
Игра се с лоптица десет, 5
увис их баца
и непогрешиво једну по једну
поново хвата,
гради реченице и без степеништа
спрат изнад спрата, спрат изнад спрата. 10
Пред напрегнутом слушалаца гужвом
избрише све то затим
као са школске плоче
рачунски задатак спужвом –
и поново зидати почне. 15

Дворана не дишући слуша,
као пред акробатом стрепи,
страх је хвата:
хоће ли говорник сићи срећно
са деветог ката. 20

Отворена књига

Остаде ми на столу
отворена књига
и пођох у град
са сто својих
и њезиних брига. – 5
Занимљива вражја књига!

Брине ме људи у њој судбина.
Мислим једнако о инфаркту сина
омиљеног јунака књиге,
мори ме брига 10
хоће ли алкохол убити некога
који само у књизи постоји. –
Занимљива вражја књига!

Бринем хоће ли пронаћи мати
изгубљено дете 15
из главе пете
док се ја из града не вратим.
Морам сместа оставити
сто својих брига
и часпре кући. – 20
Занимљива вражја књига!

Сећање на Исидору

Огледало њене нарави и ум
били су и њен врт и њена соба,
знало јој се место и кључу од подрума
и књизи свакој, и у свако доба.

Знала је језике и пределе стране, 5
о уметности света имала слику,
и столњаке имала увек уштиркане,
сложене као чињенице у уџбенику.

Знала је на којој се налази страни
сваки чувен стих, мисао, формула ниска, 10
и без прашине јој били књига ормани
и блистало јој се посуђе кухињско.

За себе и друге, противника и брата,
тражила је високу меру, судове реске,
кроз њене куће и њене душе врата 15
почаст било је ући
као у лексиконе светске.

Њој је човек живота тајну драму
смео у руке, у душу да сруши,
као пастир што само земљи у јаму 20
поверава да цар има козије уши.

Као људи који дочекују зору будни,
будна је дочекала буђење помрчине
и наредила како да јој у дан судњи
у дому и на гробу пријатељи чине. 25

Прекасно

Можда ћете од беспослице
један дан
прићи телефону старога песника
и окренути број
у сећању скоро избрисан. 5

На нестрпљив звона звук
нико неће одговорити,
никога онамо већ неће бити.
Нико онамо више не страда,
нити воли, 10
нити сумња,
нити пати.

Њему је сад све свеједно,
сад га не боли ништа више.
Сад му је од облака лакша 15
туга некадашња.

Сада му више не звоните.
Сви су пути
до његове равнодушности
већ прекинути. 20

Разговор радозналца са песником

– Тмурно је време,
да ли вам се и данас ради?
– Рад је мој разговорник.
– Зар се већ нисте уморили?
– Рођени сам неуморник. 5
– Како је са вашим срцем младим?
– Оно је мој вечни неспокојник.
– Пишете ли још о љубави?
Ја те песме радо читам.
– Љубав има моје крви ритам. 10
Она је мој двојник.
– У песмама се у прошлост враћате?
– Имам таквих многобројних.
– А да ли су вам песме искрене?
– Има их и веродостојних. 15
– Канда увек у себе тонете?
– Дух ми је велики понорник.
– Значи друштво избегавате?
– Поезија је мој саговорник.

Прашуме

Прашуме

Пролазим полако кроз мисли прашуме,
кроз дубове вековне
и венце павити.
Испод жила ослушкујем жуборе речне,
песама кладенце, 5
пролазим олако мимо случајне
мисли кратковечне.

Залазим и у закутке
куд се бојим заћи,
где вребају бола заседе тајне, 10
застанем дуго, ћутке,
украј мисли – сове,
у вечност загледане.

Идем, идем насумце,
не знајући до ког ћу стићи кута, 15
можда до пропланка
где мисао ниче млада,
а можда изненада
набасати на паперте храма
дубоких осама. 20

Што дубље залазим,
пробијам се све теже,
запињем о мисли замршене вреже,
о честе изданака,
о изворе нове 25
где неслућено сазнање чека, –
можда сам зашла некуда далеко
где нечекана мисао
бане пред човека.

И падне сутон 30
и стигнем у старе забране сећања,
у прошлости прохладне јаруге
обрасле у маховину туге,
од жила па до грања.
Шапућу гнезда успомена 35
и хајдучки почне да ме гања
једна из доба младалачких
стрепњи и страдања.

И онда ноћ.
Блудим стазама стрмим, уским
које воде у недогледе
људском уму.
Нико ми не смета
да одгонетку многом чему спознам,
да стигнем до пророчких снова.
А ноћ позна, позна.

Јутрос трчим пропланком
ведрих памћења из детињства:
свако стабаоце цвета,
свако листа,
ја у њиховом прућу
слушам бајки шапат
и, занета, у надахнућу,
тонем у маште папрат.

Сам

Знам болесна стања свести
кад се страх од смрти наговести,
а не признајеш га ни брату, ни сестри,
подносиш га сам.

И усамљеност сумње знам, 5
од мучилишта је пакленог већа,
њен се немир као бол осећа,
а ником се не може да призна.

Знам и несанице самоћу
кад се мисао као риба мрести, 10
кад је све до зоре модре
будан сваки закутак свести.

Сам си и кад немаш коме
признати ни зла
у мислима почињена, – 15
сам између неба и земље тла.

У оклопу жалости знам
теже од сваке на земљи осаме, –
са најдражим идеш уз раме,
а потпуно сам. 20

И кајања познајем осамљеност,
покојничку осамљеност стида,
сам кад су и пријатељи с тобом,
сам као у четири зида.

Бежимо

Бежимо
докле још кога има,
ракете опасују земљу
облацима огња и дима
све гушћим и већим, 5
отровом траве поје.
Бежимо,
можда нас негде на обали
чека неки Ноје.

Бежимо, 10
напуштајмо праг и слеме,
поведимо собом мал, псе, курјаке,
веверице, мишеве беле,
да им се не затре семе,
и хранитељке шумске пчеле 15
нека се за нама роје.
Можда нас негде на обали
чека неки Ноје.

Бежимо,
понесимо с дедовског гробља 20
комадић крста,
и убогу играчку,
прадедовску двоцевку пушку.
Бежимо,
понесимо испод прага 25
чуваркућу белоушку
и са ливада полен и боје.
Можда нас негде на обали
чека неки Ноје.

Бежимо, 30
понесимо све што се да понети:
са расплаканог пашњака росу,
заталасано жито рано,
сунца печат свети,
све благо што се богу 35
из руку просу,
иконе своје.
Можда нас негде на обали
чека неки Ноје.

Ако се врати

Са страхом у кућу уђе,
све пусто и туђе.
По таваници и поду
пожара чађаве канце,
до рупе рупа, 5
угљенисане столице и клупе,
гомиле угарака око стола,
на угљенисано живинче личи
приземна бешика,
просјачки слепа 10
прозорска окна гола,
по зидовима црни квадрати –
траг сагорелих слика,
пећ тучана
преплашено црно прабиће, 15
увис дигнута рука
прегорела чунка,
свуд лешеви мува и паука.
На тавану умукла лупа
Праунука 20
домаћега старог миша.
Пред прагом разбацане кости
мачака и паса.
Почађао ветар.
Нигде гласа. 25

Провири човек из шпиље

Провири човек из шпиље,
нигде зеленила ни румени,
угарака изобиље,
угљенисане звери, угљенисано биље,
црни се згорела ломача 5
где је шума била,
дечја тела испечене ларве,
не разликују се псећа од људске главе,
расуте гомиле рогова, папака,
опиљци људских и зверињих зуба. 10
Поцрнела и небеска бића,
Месецу напрсло чело,
згорела двојица Влашића,
јаме где су стајала
Мала и Велика кола, 15
дуге намртво пребијене гује,
нигде пламичка ни ореола.
Однекуд затрпани стењем
неразговетни дозиви се чују,
и још неохлађена 20
одасвуд мирише смола.

Десет божјих заповести

(Ново издање)

Не смете ме позивати
ни са брда виком,
одакле зову вуци,
ни црквеним звоном,
ни по поруци, 5
не смете ме узнемиравати у мом
боравишту небеском.

Не смете питати, осим нужде крајње,
за бескрајне
светове нове, 10
нити која је звезда по реду
да је у сазвежђе Земље позовем.

Не смете ме питати
ко ми је ближи –
анђели, или људи, или звери 15
или друга бића сушта,
не смете молити
да вам отворим врата
кроз која само звезде пуштам.

Не смете узалуд моје име 20
узимати у уста,
не смете питати где су извори
сунца, месеца, зоре,
нити шта је било
пре него што је свет створен. 25
Што рекнем, не смете порицати,
нити распитивати
јесам ли прворођен,
ни зашто вам се показујем
све ређе, 30
не смете распитивати
у које се сад припремам сазвежђе.

Мала је граница

Мала је граница
где се свршавају мождане ћелије
и почиње дух,
сваки се час телесно
у нетелесно прелије, 5
постаје мисао, вид и слух.

Танка је граница
између људских и немуштих душа.
На сунцу уживамо исто
и ја и змија, 10
радост се моја као птичја пенуша.

Граница између свести и бесвести
танка је и порозна.
Свака ситница може ме довести
до стања 15
у коме се живот од смрти не распозна.

Све ће бити пухор

Освитао на ливади
низ светлих печата –
ноћу је звезде љубиле
и остављале трагове од злата.

Јутрос ливаду покрио
бели пухор,
ветар га развејао
као лишће сухо.

Обузме ме страх,
шта – ако и звезде једном,
у вечности доба глухо,
постану прах
и пухор.

Узбуђује ме

Узбуђује ме
што су ових река
које се као крвни судови
часом загуше,
час проструји у доба кише, 5
постојала иста корита
и за Мухамеда и Мојсија и Христа.

Узбуђује ме
што је и онда постојао Венчац,
Медведник и Космај, 10
што их је и тада засипао
снежни целац
и по њему титрао и онда
месечев одсјај.

Узбуђује ме 15
што су колубарске горе
које сежу чак до Авале
затвориле видик као модри оков,
што је и пре толико векова постојало
све у чему и сада ужива око. 20

Узбуђује ме
што је и пре толико векова
на истом месту
сунчао се Вис Бранковински,
Посово и Кичер, 25
и сви ови брегови ниски
што на скамењене таласе личе.

Чекаћу

Чекаћу,
али се бојим нећеш ме пронаћи,
јер још не знам куда ме води пут,
хоћу ли у маглине Млечног пута заћи,
или међу звезде владичице 5
камо не залази земаљски нико,
које не познаје ни заоблачни вихор.

Чекаћу,
но доспем ли до безваздушних простора,
до најстаријег вечности зрака, 10
иза сунчевих двора,
бојим се нећу ти дочути корака.

Чекаћу,
али сумњам да ћеш ме наћи
у свемиру огромном, – 15
беспутан је небески свод,
стазе његове познаје само гром
и облака понеког путник брод.

Чекаћу,
будем ли и у чаури златној 20
коју свилена буба вечности преде,
али се бојим хоће ли ти бити дато
доспети до светлости
пред којом и сунца бледе.

Чекаћу, 25
само још не познајем васиону,
не познајем њене међе,
и не могу ти сада рећи:
доћи на звезду ову или ону,
на ово или на оно сазвежђе. 30

Неће ме бити

Неће ме бити
на ливадама пољског биља,
међу свиленим рупцима мака,
у сазвежђу маслачака,
украј витих витица ковиља, 5
на љуљашкама павити
неће ме бити.

Ни на тргу ме неће бити
крај облутака лубеница,
међу грудвама злата диња, 10
крај клобука млечњача гљива,
крај шљива,
крај дрењина модрих пиљака –
неће ме бити.

Неће ме бити 15
на поноћним концертима ћукова и сова,
нећу слушати сопране јулских певица,
ни жагор врабаца и сеница,
у мук вечности ћу се слити –
неће ме бити. 20

Заборавићу ђаволски бело
грло снега,
небом потке дуге,
пролећа зелено паперје,
страсну врелину жега, 25
и глас незнаног убојице
у гласу грома.
Са ове стране божјег дома
неће ме бити.

Нећу се радовати оживелим 30
платнима наиваца сеоских Цигана,
јарким бојама кућерака,
двориштима пуним прња, корита,
мачака, паса, мршавих коња,
и деце боговског слуха 35
и гласа.

По парковима ће ићи ка мени
песници у бронзу сахрањени,

празних зеница,
допираће из бронзе, по ветру, јека 40
бронзане моје песничке сабраће,
и мене иста судбина чека,
и мене неће бити.

Нећу више с пролећа рана
пролазити гробљем пуним сахрана, 45
поред отворених јама,
људских рана,
нећу више међу живим сузе лити,
неће ме бити.

Са вама о великим празницима 50
када се сви живи и мртви
у дому створе
и помешају радост и жалост,
ту где живи са мртвима
воде разговоре, 55
са мртвима ћу бити.

Полет у висине

Путовање за који трен почиње.
Седимо у невидљиве кочије,
завичајни вилинкоњиче;
зраци ће ми бити вођице
и блиставе и стоструке. 5

Прелећимо врхунце и врзине,
престигнимо птице и зловетре,
опијмо се од луде брзине,
презрев међе и километре.
Не тичу нас се бране ни мостови, 10
и блиставе и стоструке.

Прелећимо врхунце и врзине,
престигнимо птице и зловетре,
опијмо се од луде брзине,
презрев међе и километре. 15
Не тичу нас се бране ни мостови,
ни раскрснице ни окуке,
вођице које руке пеку. –
Без опроштаја и опоруке
загазимо у неба реку. 20

Још није сазрело подне,
а стигосмо пред вратнице Господње,
пред браве јој и кључаонице,
а нема ко да нам отвори.
Али не бој се, мој коњиче, 25
застани мало и ослушни
како зриче зрикавац вечности.

Доле дубоко су малодушни,
приземни и равнодушни,
злореки и злотвори, 30
а ми ћемо небу кроз просторе
не чекајућ ноћ ни сутоне
ни да сунце у понор утоне.

Промичу звезде златице,
трен за тренутком пролеће, 35
врнимо се пред вечности вратнице,
сачекајмо да нам се отворе,
ма то било тек кроз столеће.

И гавран рече

„И гавран рече...“
Едгар Алан По

И гавран рече: никад више,
за њим ћукови поновише,
поновише пепелишта
и травом зарасла гробишта
и јесење дуге кише 5
милион пута поновише:
никад више.
Узалуд пролеће то пориче,
гнезда славуја и косова,
зрикаваца у трави зрика, 10
ћук их надвика,
надвика их слепа сова,
надвика срце
што прошапта тихо, 15
прошапта тихо, и још тише:
никад више.

НЕБЕСКИ РАЗБОЈ

Сан детињства

Песникова биографија

Верну биографију песникову
не знају чувени лексикони,
не знају учитељи ни ученици,
нити они
који га срећу сваки дан, 5
ни пријатељи којима свраћа,
не знају је ни отац ни мати,
ни сестре песникове ни браћа.

Не зна нико шта ноћу пати
Не познаје шуме његове маште 10
нити снове лебдеће баште.

Далеко од радозналог света,
далеко од вољених то је скривено,
међу наговештаје, бојазни, слутње
да једног дана 15
временом и земљом буде затрпано.

Поверујте

Проговорила осећања
нема од рођења.
Прогледале очи
слепе од рођења.
Насмејала се радост 5
ћутљива од рођења.
Кроз душу пролебдео
осмех знан од рођења,
Блага рука помилова чело
суморно од рођења. 10

Љубавна бајка

Сетих се неке давне
бајке љубавне.
Девојка је младићу говорила:
Ако те у путу сретне звер,
спомени се мог осмеха, 5
и нестаће је.

Ако муња на тебе полети,
очију се мојих сети
и муњу ћеш сагорети.

Ако стигнеш до понора, 10
ти се руку мојих сети,
оне ће те на длану пренети.

Нападну ли те у сну демони,
гласа се мог сети,
они ће се разбежати. 15

Не сећам се краја бајке,
ни да ли је девојка могла
обећање одржати.

Сан из детињства (I)

Високо брдо, на њему алеја,
уместо цветова пуна опала,
рубина, оникса, зеленог кристала,
улази у дугу пећину без дна.

Прође неко време, месец, можда два, 5
и опет пећина, алеја кристала,
као да сам је однекуд већ знала,
веже ме нешто за њу, а не знам шта.

Као да се некада у њој нешто збило
од чега ме је страх, а опет ми и мило, 10
привлачи ме као некаква важна тајна.

Да ли је овај сан био сећање,
да ли неко загонетно обећање,
или просто окамењена бајка давна.

Сан из детињства (II)

Пространа зелена ливада крај школе,
њоме трчи Црно псето које сам ја,
весело што је ливада пространа,
весело што га лептири,
вилин-коњици воле. 5

Опија га мирис земље, траве, смоле,
оптрчава око густа жбуна два,
гњура у траву, гони стршљена,
буди кртице, њушка пужеве голе.

Куче сам, а знам добро да сам дете, 10
не бих се одазвала да ме позовете,
од свега ми дража та трка уокруг.

Овај сан се час прореди, час учеста,
док једанпут заувек не преста.
Сећам га се сав свој живот дуг. 15

Чишћење сеоске школе

Долази сутра Миркова мајка!
Биће предвече подови жути,
као лимун, као нова слама,
имаће времена бар пет, шест минути
да мајка на миру поприча с нама. 5

Биће оплевљена свака травка
у калдрми око школе, по дворишту,
танком бритвом између облутака,
бискаће је као што се деца бишту.

Доћи ће сутра Миркова мајка! 10
Долебдеће с њоме у школу
мирис детелине и кошених трава,
хлебарнице и теста из нађава.

Ући ће смерно у учионицу
кад ђаци кући оду, 15
застати као прикована на поду
и почети бојажљиво да разгледа.

Проћи ће радознало између клупа,
поиграти се детињски школским звоном,
застати пред таблом пуном рачуна 20
скрушено као пред иконом.

У ту собу, значи, сваки дан уђе
њезин син и суседин Петар,
њихова је то креда и сунђер,
табла и дрвени велики шестар. 25

Орибаће учионице све одреда
пре него што у село пође кући,
биће сви као лимун жути,
а под учионице првога разреда
биће најжући. 30

Читаоница на тавану

Наша прва читаоница био је таван
наших дедова,
пун паучине и летописаца паука,
пун слепих мишева и њиних шатора
окачених о греде наглавачке. 5

Ћутимо. Светле сунчане тачке
осветле с времена на време
тешке као камене плоче
рођених и умрлих књиге.
Ту свест о пролазности, да се мора 10
једном умрети, поче.

Скривени од околног света
читамо имена парохијана
рођених пре сто и више лета.
Ту су записана 15
имена Цигана
бранковинских и близољских
с чијим чукунуцима учимо школу,
имена суседа чије домове знамо,
имена просјака, ковача, коритара. 20

У тим књигама с мирисом тамњана
нашли смо и чукундеда Симеона
и дедове
чија имена су нам била незнана.

По тешким црквеним књигама седимо 25
као по клупама школским ђаци,
слушамо ветар и како птице семенке зобљу
и мислимо на оне у сеоском гробљу
где су и наши дедови и ујаци.

Школски гуслар

Стављали смо те у чело софре
испод седих давнина балдахина.
около сае док слух може да допре
звонила је зимска сребрна тишина

Мирисала је одасвуд јеловина с смрека 5
по окнима блисталешареледа и иња,
и као из прошлости, сасвим издалека
у тучаној, мало утишаној пећи
чуло се како буковина тиња.

Уза те је царица Милица била 10
и Лазар је држао на длану
Самодрежу сву од жежена злата
и под таваницрм је пролетала вила

Долазио си о празницима
сав бео и лак као пухор. 15
Пред одлазак, у само доба глухо
смрт Краљевића Марка обично каза.

Добеглица

Једног јутра нам је у кућу добегла,
није стала пред врата као просјаче
које понизно мауче и плаче
као у свој дом ушла је и легла.

Прозрела је одмах како ће с ким моћи –
деци се поверљиво у крило пела,
некоме се одмах предавала цела,
некоме је хладно гледала у очи.

Час је личила на умањена тигра,
часом на веверицу која се игра,
и клупчајући се као да је без кости.

Понекад би бацала кришом на мене
зенице као драгуље зелене
и гледала ме однекуд из вечности.

Завађане мачке

Две завађене мачке,
две подмукле мржње приземне,
гледају се у очи,
сваког треиутка спремне
да једна на другу скочи. 5

Из погледа им хладна, уска,
гледа мржња немушта
и зверска и људска,
а ниједна још не јуриша,
ниједна не попушта. 10

Двају електрицитета
варниче се колути
радознала гомила деце
посматра без даха,
на неодлучност њину се љути. 15

Уто једна од мачака
узмицати стаде натрашке,
да ли од ненадна страха,
или какве стратегије врашке.

Узмакоше једна по једна 20
завађене мачке.
Разиђе се увређено
једно по једно дете
као да су му радости
неправедно отете. 25

Сећање на Бину

Овде лежи керуша Бина
из племена вучјака,
угинула је на породу,
три тек окоћена сина
бацили су јој у воду. 5

Бина није памтила људе
само по мирису,
него по доброј речи и руци,
а људи често заборављали су
добро које памте вучјаци и вуци. 10

За Бину су важили људски закони
верности и захвалности:
пријатељу није знала
бол да зада, умела је у душу да урони,
да пати с нама због нашега јада, 15
да се увреди, а и да опрости.

У земљи заничајној
сад су љубав и верност њена,
које никад изневериле нису.
Нека уз друга завичајна имена 20
и њено остане у летопису.

Селидба душа

Чија душа је ушла
у цветно чудо ово?
Да ли душа девојчице
која први пут воли?
Да ли што је она хтела 5
доживљује та цваст бела?
Или је ушла душа мртвог песника
чији су нас стихови опијали
као мириси рани.
Јесу ли цветови ови мирисни 10
песникови стихови недопевани?

Нема писма

Дан први

Писмо се сад пише на комадићу
папира.
Желе ми здравља, храбрости
и мира.
Тихо у углу радио нешто сетно
свира.

Дан други

Писмо се на писаћој машини
откуцава,
као кад се честитају заруке
и слава.
Иза окана јутра су топла
и плава.

Дан трећи

Писмо поштари пажљиво ваде
из сандучета,
упућују га у непознат им
крај света,
да не искрсне само препрека нека.
пут му засмета.

Дан четврти

По подне крај приспеле поште
много људи жена.
Крај сваке адресе станем и ја
два, три трена,
али ни на једном мога имена
ни презимена.

Дан пети

И данас ујутру пошта ће стићи
у десет тачно,
али, знам, моје писмо је отишло
заоблачно.

Пламењача

Ливаду осунчану, у цвету,
попрска пламењача,
то се неки облак у пубертету
загрцнуо
од безразложног плача. 5

Којом ли ливадом сад корача
онај дечак
који је усред младе обести
тонуо у тугу пубертетску;
да ли ћу опет негде срести 10
његове очи у пламењаче блеску?

Прва љубав

Чини ти се кад ти будеш волео,
вољеној ћеш предати
све до последње у срцу капи,
до последње гранчице капилара,
а градићеш се да ти од ње узимаш, 5
да ти је она све што имаш дала.

Чини ти се
увек ћеш бити онамо
где треба трпети,
купићеш жеравицу коју она проспе, 10
и градити се да немаш друга посла
кад не би за њу што чинио.

Стазе ћеш јој кроз крш просецати,
затезати једра на баркама,
вућњаке за њу гајити, 15
и чинити се да не умеш ићи,
ако ти она не осветли путању.

Волиш ли

Волиш ли, ма и невољен,
усамљен ниси,
и неприсутна
он је уза те.
Заједно с њом пијеш 5
кафу јутарњу.

Кад изађеш из куће
и закључаш за собом врата,
и она ће поћи уза те,
чућеш јој кораке 10

Кад пођеш спати,
грлиће те њена топлина.
И без загрљаја,
родиће она твога сина.

У часу кад другом припада, 15
волиш ли је, ипак је твоја.
Да је увек уза те,
не би ти припадала толико.

Догоди се

Догоди се: дође на препад
као гост редак,
и буде лепо –
уместо у среду
стигне у петак. 5

Као у научном открићу
чекаш, чекаш дуго
жицу златне руде,
а кад се најмање надаш,
проналазак се збуде. 10

У младости

Има песника које плаше
нежна руковања,
сунчани ореоли око људи,
говор, погледи,
начин нечијег збора, 5
покрет рамена,

ритам нечијег говора,
нечијег смеха.

Од ситница у срцу млада песника
роди се патња, усхићење, 10
роде се драме.

Доживотно песник памти
понеку реч, осмех покоји...
и млад песник се боји
пролазности, заборава. 15

Студент без новца

Пролазећи поред ћетеналве
младић је издалека угледа још
округлу као лице пуног месеца.
Вредело би је купити, бар за грош.
У продавницу јуришају деца, 5
а он пролази као да се враћа са гозбе.
Вољу он вежба тако.
И крај телефона оклева,
пролази гордо, лако,
иако би један глас 10
желео чути тако.

Сусрет школских другова

Још си онај прошао
кроз љубави и тренутне и судбинске,
онај чије су очи лирске
од пробдевених ноћи
бивале уморне и од туге мутне. 5

Спадало је двадест пута
лишће с брезе и јасена,
са клена и оскоруша,
али је остао твој поглед птичији
и осмех танушан, 10
остало је твојих десет душа,
и још си онај свачији и ничији.

Прадеда моје мајке

Ђурђевдански уранак

Закасних јуче на Ђурђевдански
уранак зелен,
не умих се пре сунца водом
у којој су преноћили
сслен и пелен. 5

То су рђави знаци.
Од данашњег дана
неће ми у срцу зашумети
листак радости
до идућег Ђурђевдана. 10

Словенски бог

Перун се потајно оружа.
Милион муња црвених као ружа,
има у оружани
и сто милиона
зелених светиљки опасног неона 5
и исто толико има
ратничке ватре,
има стрела
колико је барске трске
и громова 10
колико је на свету
осветничких снова.
Има метеора и звезда падалица
да све разнесу земљи са лица.
Има легла отровних гуја, 15
могу земљу опасати.
Али Перун је бог и то праведан,
све ће то спавати мртвим сном
докле год ко
у небо не чарне. 20

Народна клетва

Где је расла трава,
сада су тврда трла.
Насилниче,
храна те сапрла!

Где се чула песма
из птичијих грла,
мукла је тишина.
Насилниче,
стаза ти се стрла.

Где су била гробља
племена помрла,
трње сада ниче.
Насилниче,
крв ти се затрла.

Просјаци на сајму

Јутрење у цркви одавно траје.
Пред улазом седе просјаци богаљи, пијанице
и лажови;
чекају да им ко у патрљке шаке,
у криве руке, 5
новчић баци.
Лупкају штаке.
Чују се лицемерни благослови,
клетве подмукле.

Просјакиње младе доје децу 10
већ одавно одбијену.
Друге се слепима праве
или хромима,
болеснички јече и кашљу здраве.
Један старац испод липове крошње 15
сво јутро ћути,
не зна се да ли је нем доиста,
или је то његов начин прошње.

Можда су се искупили и они на сајам
не ради новчића, ради хлеба коре, 20
него да у ведрији живот сврате,
да се, као и други, нагледају света
и разговоре.

Бегунац

Бегунац се пробија
кроз завичај ћукова и сова,
мимо легла гуја,
спутавају га помрчине клопке.
спутава га ужад олуја. 5

Када сване,
около гаврани и вране,
зелена дужица вира,
горе неба беоњача;
у мрежи познатих стаза 10
саплићући се корача.

Осване у непознатом крају,
чини му се сви га гоне,
сви га знају,
и стари и млади, 15
Занићи опет у крупној бујади
престаје да дише.
Кад негде заблеји јагње,
зачује чобана говор,
у смет се затрпа, 20
под бујад сагне.

Под небом од жице

Са свих мора, небеса и светова
у огромној полулопти од жице,
разноврсних гласова и летова
бораве заробљене птице.

Додирују се луг и речна матица, 5
са оазом пустиње су блиске
крај колибра ситног као златица
у мутном језеру су пливске.

Пауни вуку по прашини скуте,
врте се у круг без смера, 10
суморно по гранама ћуте
фазани потамнелих пера.

Провејава сунце кроз зарђалу жицу,
каткад у језеру месец процвета
и нанесе пут слободну птицу 15
са околног ког дрвета.

Крштење

Девојчици ја не могу дати име,
ускоро на пут далек крећем.
Нека јој га из краја заоблачна
донесе шева,
нека јој га мајка украде од звезда, 5
нека јој га пронађу гугутке
у паперју свога гнезда,
нека га огласи шумска чесма,
нека га смисле славији
у ноћима несна. 10

А ја ускоро на пут далек морам.
Нека девојчицу крсти лахор
развигорац,
или потока жуборење лако,
или таласи језера и мора, 15
или неки вихор,
из краја који не познаје нико,
на крштењу нека јој
цветна звонца звоне.

Бунило

Пробудише се наједном
млади, стари, покојни,
сви говоре углас,
претичу једни друге
од мене самохране, 5
од мене тек дворуке
траже некакав спас,
говоре своје муке,
не могу да дођу на ред.
Цео хор очајника 10
у помоћ зове
и сви обично ноћу.
А ја имам само две убоге руке.

Слутим блиска зла

Сад ми сан прене
као чаша у руци,
усред мисли светлих
црна васкрсне.
У поноћ ме одјек 5
заборављеног нечег прене,
зацело долази да обавести
да ме вребају
патње неке неслућене.
Обузима ме немир 10
а не знам због чега је,
знам само невоља је
и велика је.

Сан пред зору

Падох пред зору
у тврд детињи сан,
Бранковинска порта пуна света.
Чује се у близини река
сеоског срца аорта. 5
Злато сипи са грана,
натпевавају се птице
и циганско неподмазано ћемане,
туку промукла звона.
А горе ведро небо 10
чврсто разапето
и над њиме се назире
и друго, и треће, и девето,
Сунце бесомучно блиста,
све пријатељи мога детињства. 15

И све се то одиграва
без присуства мога.

Не тражи старо гробље

Путниче, не тражи ту гробље,
њсга су заравниле кише,
сметови снега,
њега су прегазили пастири
стада су потабала њега. 5

Не тражи ту гробље старо,
на њему сад коприва расте
и уместо гробљанског чувара
иду њиме гаврани и попци,
тамо су сад излетишта 10
и пашњаци стоци.

Не тражи ту гроб, сина.

Црквени музеј у Бранковини

Задрхтала ступам у овај музеј.
Цео драг свет ми у њему има,
од устаника до Хаџи Рувима,
до људи које нам турски земан узе.

Задржаване ипак навиру сузе, 5
украј крстова, књига с мирисом воска,
иконе које подари нам Москва.
Доле крај споменика у порти
дочека ме звук звона
и споменици Алекси и Проти 10
и мирис бранковинског озона.

Прадед моје мајке

Зацело имам и неколико особина,
чукундеда Петровић Симеона,
постоји између нас нека спона,
бар лелујава као паучина.

И он је случај називао судбином, 5
и он је волео јек вечерњих звона,
и њега је зацело звала васиона,
није охол био због свештеног чина.

Зацело је радије слушао грање Кичера,
но оно што му је шапутала вера, 10
и гонити стадо вечером с Посова
било му је драже него рад црквени који.
Да ли му о храбрости предање постоји
не знам, али благ је и сновима склон.

Русофилов орман за књиге

Био је дедин орман неприкосневен.
Био је тамно зелен као зрела трава,
стаклене су му очи имале крила,
таква је тада, ваљда, мода била,
морао је као црква да се закључава. 5

Иза крила требници, јеванђеља стара,
све свете књиге у кожном повезу,
али једном нађосмо кључ од ормара
и повукосмо гвоздену резу.

Као из олтара замириса 10
дах књига држаних под кључем,
у кожу, у дрво, у стакло увучен,
налик на успомену и тамјан.

Из свакодневног светла завири
међу књиге свежа спољa зрака, 15
размакоше се јеванђеља, псалтири:
а иза њих „Ана Карењина“, „Царство мрака“...

Развесели се унука окупљених свита,
студенти, гимназисти, све ђак до ђака;
гле, диван ли је наш деда русофил, 20
он „Ану Карењину“ и „Царство мрака“ чита!

Деда уме све

Деда није створен за владику
нити за свеца,
може се то опазити лако,
судила су у породици деца.

Ухватила су га више пута,
кад молитву против болова чита,
како речи прескаче и гута,
душа му је ваљда тога била сита.

Зашто није кочијаш, мислила су,
кад превазилази и свога Кавгу,
када и он зна да рекне у часу:
Одлазите к врагу!

А могао је учити и за зидара,
када воли да послује алатом,
да рукама нешто обликује, ствара,
да се посла световнога хвата.

Или што није бар учио за глумца
када може људе да очара,
када за претварање пред Богом
нема дара.

Смрт мајке

Путује мајка у свет свемира,
ослобођена људских мука,

а деца сањају да их још милује њена рука.

Сањају како их и мртва моли
да залију цвеће на тераси, 5
да закључају врата
и погасе светлост
кад пођу спати.

Ноћ је пала увелико,
чини се спавају сви у кући, 10
али не спава нико,
отвориле се све шкриње сећања.

Биће мирна у земљи још неко време,
а онда ће се под земљом глас пронети
да је стигао неки 15
из горњег света станар нови.

Ноћ после сахране

Сад им мајка мирно спава.
Под главу су јој ставили
јастуче перјано,
на коме јој се глава
одмарала до јуче. 5

Сад и они могу лећи,
положили су је у постељу вечну,
оденули јој свечано рухо.
Сад и они могу лећи,
доба је глухо. 10

Мирни су. Још неколико ноћи
спаваће она неузнемиравана,
подземни јој житељи, још не могу доћи,
ноћас је то још рано.

Сад и они могу уснути. 15
После неколико дана чак
бића што у земљи чекају
сазнаће за њен долазак.

Ноћас ћете у сну са њом провести,
неколико тренутака. 20

Још ноћас у сну можда ћете чути
како вас због нечега кори,
али, неће вам бити јасна реч свака.

Васиона дечје собе

Изабрала је да оде из овог света
не када су је позивале кумре
ни грозница изгонила врела –
изабрала је да умре
у ноћ кад је тебе на свет донела. 5

Дечје твоје собе васиону,
понела је да је и тамо има,
лопте, змајеве, птице и звери,
сунце од бакра, мачеве од лима.

Коњи твоји од железа и дрвета 10
претворили су се сада у пегазе,
у облаке се и звезде залећу.
То су они што ти у снове слазе.

У васиони твоје дечје собе
по цео дан неки дечак голишав, 15
Лаган попут ливадскога ветра,
очију усхићених као у дрозда
око твоје мајке хода,
на крила јој се и рамена пентра. 20

Она у детињства твога васиони
сећа се истиха
твоје две прве изговорене речи –
за њу два најлепша на свету стиха.

Доведи пшицу

Јесење подне

Подне.
Градски часовници звоне
одрони јаблан, липа, бреза, брест
листа мрког рујевог и златног
прегрштн дванаест.
Узлете птица из баштенског кута
и просу у зрак дванаест цврркута.
и моје срце радошћу убрзано,
откуца подне више од двеста пута.

Месечев осмех

Ђаволски ми се насмеши месец
као са романтичарских слика,
да ће се вратити рече,
само да испрати сунце
до иза Медведника. 5

Остах да чекам. Спусти се вече,
ваздух се смири, постаде ледан,
али ја све у запад гледам,
не осећам да време тече.

Понеки брег још се злати, 10
а месеца нема па нема,
већ и ноћни настају сати;
наш Медведник је пун јаруга,
може се заплести и у њих пасти,
а можда прати сунце и до океана. 15
Али, ја га волим као месечари
и чекаћу, на речној обали
или крај забрана,
можда се са мном шали.

Ветар пакосник

Целог се дана од ветра кријем,
никако да погодим с ког ће правца,
сада бије под правим углом,
сад под тупим.
И најбољег геометрије зналца 5
чини глупим.

Пођем на воду, ето га на води,
у шуму, он се за мном врати.
Јаве радари
биће тихи јутарњи сати, 10
он их превари.

Ма како да бежим, да се трсим,
он ме стигне,
оставим га негде за собом,
Он ме изненада удари у прси. 15

Пучина занећи у топлом југу,
а бура јој ујутру следи кости.
Знам да је ветар недужан,
а чини ми се хоће намерно
да напакости. 20

Зимско венчање

Кроз вејавице густо врење
једва се назире танка невеста,
дрхти од студени, од узбуђења,
мада умотана у велова двеста.

У шуми се обавља венчање 5
између кедра и танке брезе,
њој лице застрло снежно ткање –
венчани вео густо извезен,
ројем белих лептира и пчела.

Уз њу усправно стао кедар, 10
сребрна круна му изнад чела
а густ вео и њему покрива
мрко у даљину загледано лице.
На неба сивом разбоју анђели
вију венчане велове без престанка. 15

Изненада покоси вихор:
бајковито ово привиђење
ово пахуљица врење
спев некакав зимски њихов.

Благо вама

Благо вама у трави бубе многе,
имате двоје, троје, шесторе ноге.
Благо вама на свету птице,
имате крила,
путујете летимице, 5

благо ждребету младу,
зачас пропешачи бранковинску џаду,
благо телету које пољем хита,
које трчи по трњу и туцанику,

не исцепа нова 10
новцата копита,

благо на свету свима немуштима,
од ловаћих паса до зечева,
њих природа обува и одева.

Завичај у снегу

Наједном сав завичај поседео,
нема на крововима црвенила,
нема на корову зеленила,
постао неки старчић чудан,
само се у бајци такви старци виде.

Шибљу поникла сребрна крила 5
под биљурним се погло огрлицама.
Иде говече, на роговима му
лепршави танки убрадачи,
снег засуо ждребету прозебле уши,
из димњака се сумаглица пуши. 10

Где ли беше наш црквени торањ
на левој или десној страни куће.
Где ли је Кичер, он је бар купаст,
снег завејао покрај њега цаду.
Налазим се у снежноме гнезду, 15
невидљиви пауци око мене преду,
сад сребрно уже,
сад смрзнуту звезду,
коњима из ноздрва пара сукља,
пуше им се сапи. 20

Има ли кога ко би наједанпут
могао сву ову лепоту да искапи,
има ли ко да обујми слику,
ову немирну, заслепљујућу белину?
Да ми је да се као у детињству 25
по овоме меку целцу пућим,
па да ме умна керуша за рукав вуче,
а ја нећу ништа са снега кући.

Рађање цвета

Пре један сат
и два, три минута,
никао преда мном нов цвет,
помолио два зелена уха
и танушан врат. 5
Около вас огромни свет
који нема за њега вида ни слуха,
милијарде тврдих стена,
милијарде високих гора,
непознатих биљака тушта, 10
тушта сличних њему клица,
милијарде поља травних,
и њива озимица.

И све то има своје место,
од висинских кота до планета 15
сви су неко средиште света
и овај изданак будућег цвета.

Доведи птицу

Пролази већ подне,
нагло ће пасти мрак,
запад, огњен змијски цар,
већ скида златни свлак.

Зађи у шуму док је дана, 5
личићеш птицама на јаблана,
једну између њих изабери,
чији се глас као бисер рони,
опија као потока жубор
и као детиње срце звони. 10

Брзо се спушта мрак,
пођи док је још за дана,
личићеш птицама на јаблана
и оне ће ти слетати на длан
са свих страна. 15

Прошло је већ жарко подне,
изабери птицу
која гнездо гради од сна
и над њиме дугу тка.

Крлетку јој немој правити, 20
љубав ће јој бити крлетка.

Ћук из дедовског забрана

Ћукови дуго живе.
Можда и мој вршњак,
а можда и његов унук
јавља да сам стигла –
као што трубач јавља
да цар у село хита,
као што јављају свици
да дозревају жита.

Узбудила се шума
од ћукове приче,
узбудили се старци од страха
да им смрт не прориче.

А и ко би други да јави
у ноћ без месечине
кад ветрови ноћ заору
да неко у селу
неће дочекати зору.

Такмичење

Утркују се зркавци
и славујі из шуме,
ко тврђе успавати уме
немирна јајашца
у препеличином гнезду, 5
и у кошници пчеле,
и врапце тврда уха,
и певице, краљице слуха,
и мрава навалу жуту,
и совуљаге бдиље, 10
и мене забринуту.

Зрикавци успаваше
по ливадама биље,
танушно ковиље
које ретко кад спава, 15
коприве пакоснице
које само о злу мисле...
А славујі, луди славујі,
место да ме успавају,
избудише случајно 20
све што је у мени
ћутке патило тајно.

Грозничави сан

Као стреле слећу гаврани
правце на груди и рамена,
начичкана сам јесења стена,
јесења грана.
Ој, исте ноћи
нађем се у пусти океана,
од свих напуштена,
запљускују ме самоћа и пена,
слично барци на бури сам изгубљена.
А таласи као ајкула чељусти
јуришају,
и облак густи, тешки ледом поче.
Страшило неко уза ме чучи
и његових руку обручи
граде ми око грла омче.
Срећом свитати поче!

Грлице

Одевене у помрчини
грлице грчу.
Дете се буди,
али уз њине грленике
опет заспива. 5
Ја у сну видим
како неко с небеса
детету цвеће
на узглавље стреса.

Сеоска гатара

На длану видим великог тетреба
око њега густа, црна места,
на челу накострешена креста,
чини се неког чека, вреба.

И рекла бих, тако ми неба, 5
држи певицу неку у кљуну,
да није беле, рекла бих жуну,
јасно видим и тетреба.
Ти знаш боље да ли треба
тумачити птицу крила бела 10
као срећу коју ти је судба преотела.

Углавном, на очиглед земље и неба
неко је неком срећу уграбио,
ти најбоље знаш ко би то био.

Шума у Израелу

Девојчица се по месечини прену,
далеко у Израелу,
девојчица претворена
у дрвце, у брезу белу.
Око ње на црном вретену
кипариси поноћ преду.
Сама се сред шуме прену
девојчица дрвце бело,
у црном дворeду.
И дозива, дозива:
има ли где људских створења,
има ли детета жива

или само скамењени ћуте
збегови чемпреса и ива.

Откуд то биље шимшира,
девојчица се пита,
откуда вреже бршљана,
и та шума пуна мира,
девојчица се пита,
откуда павит вита
што се за материнске
скуте букава хвата.

Има ли где живе душе
или сама месечева варка,
са гране на грану слеће,
или само шуморе старци,
претворени у дрвеће?

Откуда та шума кедра,
откуд мирис борова,
девојчица се чуди
у беле брезе недра претворена...
откуда та страшна сова
што је на дрво села,
откуда свуд имела
што грчевито грли
те гране успаване?
девојчица се пита.
Да ли се бар мајка месеца
крије у тој густој шуми,
или су сама, без иког,
у брезе претворена деца?

Поверујте

Проговорила осећања
нема од рођења.
Прогледале очи
слепе од рођења.
Насмејала се радост
ћутљива од рођења.
Кроз душу пролебдео
осмех незнан од рођења.
Блага рука помилова чело
суморно од рођења.

Волшебна земља

Залутах

Залутах у град некакав,
у њему ми све непознато,
нигде птице од детињства ми знане.
Месец све старији
небо неосетљивије, 5
куће пирамиде,
без прозора и врата.

И наједном
усред ове свеколике
полусмрти 10
искрсе кућа позната
и опет јој прозори стоје
тајном застрти.

Немушти пријатељи

Пробудих се са тугом и немиром
и одох међу пријатеље немуште,
међу гране што сухим листом пљуште.
Небом се однекуд облаци навлаче,
на сребрнасте налик крљушти, 5
слично мени узнемирено и оно.

Намах дрво старо преда ме бану
и као руку пружи ми грану,
драгом се осетих том немуштом свету,
и како сам самоуображењу склона, 10
помислих то ми сама васиона,
поздрав шаље по старом дрвету.

Волшебна земља

Јаукнеш ли у крају овом,
постане песма.
Сагрешиш ли делом и словом,
зазвониће покајница.

Родиш ли, 5
зачуће се успаванка.

Умреш ли,
објавиће смрт тужбалица.

Заволиш ли,
говорићеш стихове 10
у болном несну.

Што чинио да чинио,
претворићеш се у песму.

Болесни анђели

Успављују монахиње
болесне анђеле,
љушкају их на рукама
као ветар облачке беле.

Анђели тешко пате, 5
врела су им чела и груди,
од болести неке непознате
не знају је ни бог ни људи.

Нихају их монахиње,
али болесне олуј их узе; 10
само им однекуд из магле сиње
падају на длане
њихове сузе.

Песникова колевка

Отимају се поезије демони
ко ће га моћи
брже уљушкати,
уљушкују га и отац и мати
и звона што са цркве звоне. 5

Уљушкују га са огњишта попци
и са ливада зрикаваца свати
и ветригонци,
уз чију ли ће песму
најслађе стати. 10

Уљушкују га шум у јечму, хељди,
он ће му до смрти остати у слуху,
песма биља све друге победи.

Кад све заћути, пева му тишина,
звезде и нечујна песма њина – 15
са свемиром је песник у дослуху.

Честитке

Насумице као папирнате лађе
у воду пуштене дечјом руком
честитке заплове преко туђих мора
с јеленом на прамцу или с патуљком
пелегрински пођу у свет бели 5
намернику коме сте у свом дому
понудили воду и слатко;
некоме кога сте једном волели
силно, мада можда врло кратко.

Пођу далеком познанику 10
са међународног фестивала
с којим сте измењали нежне осмехе,
неколико мисли, неколико шала,
или неком с ким сте некад делили
комадић стрехе. 15

Преко екватора, преко леда,
честитка као сећања свита,
као праштање, као чежња,
у даљину некоме крене.

Али, он не може да нас се спомене 20
и као незанимљиву вест је чита.

Говор госта песника

Песници данашњи постаће песници од јуче,
а сутрашњи ће постати прошли.
Они који се данас броје левим
сутра ће бити проглашени десним.

Биће потиснути које данас хвале, 5
ретко која слава траје без престанка.

Није мерило песника и поезије
колико му песама имају читанке,
да ли је сматран новим или старим,
да ли је љубимац критике или није, 10
разумете ли га или не разумете, –
да ли сте песник одлучују ствари
девете.

Али добро је што се никад не зна
шта ће остати од младалачких плима, 15
од заглушујућих навијачких граја,
од песника каменованога,
речима подсмеха и нехаја,
од оних чије је на барјаку име,
од разговора који засмејавају и дете, 20
треба ли писати с римом или без риме,
треба ли протерати тачке и запете,
шта ће остати од садашњих тема.

Ако иза песама песника нема,
не вреде све те новине ни доколице. 25

Књижевно вече младих

Попе се на позорницу
најмлађи од песника
„Ја ћу певати
као што пева ум у сну.
Стварећу нове стилове, 5
бити нових речи проналазач.
Носићу у руци сунце
као волшебни упаљач.
Спајаћу ствари неспојиве,
доказати да јест 10
оно што није.
Сјајних идеја
имам у мозгу мрест...
примаћи ћу ствари удаљене
стотину миља, 15
обично претварати у необично...“

Говорио је много томе слично,
све попамтити не могах.
У томе часу песник је
и необичан младић био. 20

Да ми је знати
је ли своја обећања испунио.

Срећно вам сећање

Срећно вам сећање
на божићну ноћ,
на божићну зору,
када снег завеје
окна на прозору. 5

Једино је остао снег,
нема сламе златних власи,
нема огњишта, нема жара,
нема намерника да ватру чара.

Ено једне крупне пахуљице, 10
као из чеснице пара,
из неба висока
паде ми на окна.
Срећно вам сећање
на детињства дане! 15

Натпевавање

Натпевамо се ја и Равијојла,
попут народа дуго живе виле,
Јеле су у древној гори треперіле
од вилина за Милошем бола
и од клицања њенога сокола. 5
Није се знало да ли горче цвиле
моје певање или певање виле
и у којем је више вилинскога бола.
Тужи вила Милошу за грлом,
за именом које се затрло 10
тужим ја за њеним гласом.
Све се то збило у грлу виле и мене
далеко изнад горе, земље,
за висинским облака појасом.

Не бој се бола

Благослови разочарање,
час када буде све пусто
од земље до зенита
и живот постане књига
која се нерадо чита.

Благослови нож бола 5
када се наједном зарије
у очекивање пуно наде.
Нека буде што већи,
нека ти живот што неочекиваније
драге заблуде покраде. 10

Ти што имаш свету што рећи
тек тада ћеш то узмоћи.

Смрт математичара

Катарини Костић

Ноћас не решаваш геометријске проблеме,
Збрисала ти је смрт као сунђер
са школске табле из мисли бројке,
Постале су ти туђе
оцене, и петице, и четворке, и тројке. 5

Нестало те је као снега
у школском дворишту
кад сунце пригреје јаче.
Твојих мисли катете и дијагонале
попалиле су вечности ломаче. 10

Твоја сећања су ноћас поломљена
као хрпа дечјих играчака
и испретурана као палидрвца
у кутији великог мрака.

Погубила си тамо мере земаљске, 15
радозналост земаљску и њену логику,
али знам, и тамо пратиш проналаске,
који мењају науке о свету слику.

Узалудна опомена

Прешерну

Говоре звона с цркве светог Марка:
далеки свет је шарена лажа,
маслачков пухор, заводљива кажа,
змија шарка.

Око мене плети венац корака,
ја бићу увек твоја мртва стража,
тиха срећа је од свих скупља, дража,
успех је варка.

Привиђаће ти се крај баште царске
горски четинари
и Триглава врхови снежни.
Говорио је тако некада и мени
наш торањ црквени, –
али су заблуде биле неизбежне.

Молба богу Световиду

Горану Ковачићу

Световиде, боже, који звезде палиш,
који отвараш сунцима зенице,
дарујеш водом зрикавце и птице,
чиниш да виде велики и мали;
ти који муњи ужижеш сјај жарки, 5
и безброј цветних отвараш окаца,
који вид дајеш и отровници – шарки
и псу овчару украј оваца;

ти чиниш да прогледају слепи просјаци,
да види и онај који у зло смера, 10
који пали зенице горских језера,
који у вир потока зеницу баци;

ти, боже, свих очију у васиони,
поврати Горану што зли му човек узе,
помрчину испред њега разгони, 15
дај да опет бистре потеку му сузе,

дај да прогледа бар часак, тренутак,
да спази под сунцем свој крај родни,
да сагледа овај на земљи кутак.
Учини то, Световиде благородни. 20

Празник у Луковдолу

Ти очију немаш, али на хиљаде
других сада блиста и посматра
твоје стазе, њиве и ливаде
и букти у њима младалачка ватра.

Само дечак један доле под дрветом 5
у себе је некуд загледан и ћути
обузет детињом сетом.
Шта мисли дечак тако забринути?

Да ли нешто што други не чују слуша,
или што други не виде, гледа зацело? 10
Можда га је окрзнула Горанова душа,
опекло његових крвавих суза врело?

Сви често забораве ради помена,
Горану,
да су ту у Луковдолу, 15
а дечак то не заборавља ни трена,
и не може да се отргне болу.

Он мисли: исте су ту ко и некад
пољане шумарци, кривудави пут
и доле у јарузи пробуђена река 20
али, песника нема ниоткуд.

Дечаче, тебе виде и његове мртве очи,
зна да мислите на њега ти и славији.

Како ћемо без Бранка

Бранку Ђоћићу

Сутра ћемо у школе.
Како се појавити код ђака
без њиховога вољеног Бранка?

Како без Бранка у школе?
Деца њега још чекају, воле, 5
зар смемо без њега тако?

Како ћемо до деце мале?
Она воле његове шале,
она јоште за њим жале.

Како ћемо пред детињство? 10
Не смемо заменити Бранка,
сви да се скупимо листом.

Питаће нас растужени мали
како нисмо сачувати знали
њиховога љубимца. 15

Како ћемо без, Бранка,
без његове туге и шале,
пред дечија лица?

Добро јутро

Душану Радовићу

Добро јутро,
са врха крова чу се.
Песник буди људе ранораниоце,
кола, тролејбусе,
све од првог до стотог спрата. 5

Добројутро,
песник пробуди
стотине сањивих
прозора и врата
и дим буновни у димњаку, 10
и хиљаду једну у граду баку.

Добро јутро,
песник поздрави
топли мирис хлебарнице
и хлебове нарасле као диње, 15
и ђевреке, и лепиње.

Добро јутро,
песник буди
фењерџије да подесе
улична светла, 20
буди чистача
да отпатке са тла збрише
да ие чекају ветре и кише.

Сад оде песник да се одмори,
да за тренутак склопи очи. 25
Нека му нико сан не омета
до прве зоре.

ЗОВИНА СВИРАЛА

Визије изнад Кремља

Јутро у кремљу

Прођох кроз Кремљ рано.
Он замириса росом и озоном
и проговори звоницима
промуклих грла,
која су ћутала дуго. 5
Дим с кадионица
окади круне дрвећа,
плану пред олтаром
упаљена свећа.
А знала сам 10
да свега тога више није,
али ми се све чинило
од стварнога још стварније.

Празнични метеж

Бројим на црквама васкрсле куполе,
Сјајне као тек исковане.
Доле куће мењају облик и боју,
понеки неверник некуд хита,
сенка му у реци наглавачке. 5
Трг као дворана закрчен, сјајан,
под разнобојних светиљки кишом.
Далеко, у забаченој некој цркви,
старци и анђели празнују
вазнесење кришом. 10

Кремаљски музеј

Као звери што из кавеза
тужно гледају посматраче,
једна двестагодишња лутка,
бивша царица,
гледа пролазнике и тихо плаче. 5
На богатој лепези царичиној
заостала суза,
као кап росе на паучини.

Визије изнад Кремља

Све од успомена и злата,
у ваздуху лишеном озона,
Катарине Прве кочије укочене,
на два спрата.
у њима само успомене, 5

и тиха, несрећна жена,
чије су се уморне руке
претвориле у стене.
И време неумитно,
уместо кочијаша, 10
тера у заборав
кочије њене.

Шлепови царичине венчанице,
као мрављa чета
тлом се вуку. 15
Пошла је на венчање,
али нема цара
да јој пружи руку.
Једна двестагодишња лутка,
бивша царица, 20
слепа гледа посматраче.
На богатој лепези њеној
заостала суза
као кап росе на паучини.

Мртвој царици 25
сан не пада на очи.
У поноћ пуну и мртва види
како облак у белом чуну
односи црквено најсветлије кубе
и у небесима 30
некуда се губе.

Слепа и занета
гледа загрљај
крстова и облака.
Крстови јој се чине 35
сад ласте крила златних,
сад границе светле.
А кад облаци оду,
крстови су где су и били
у небеском своду. 40

Слепу царицу из дана у дан
заносе та чуда.
Често посматра
на земљи звона
истргнутих језика –
нема ноћу и дању.
Забрањено им је да кажу
шта је видело које,
и мртва царица мисли
можда то су она
која су звонила
на њеном венчању.

Ноћас је мртва уснила:
пролази кроз Кремаљ рано,
он мирише росом и озоном
и умуклим звоном проговара.
Дим кадионица кади
и круне дрвећа,
понегде прогледа свећа,
али и мртва зна царица
да се то само прошлости сећа.

И опет сваке ноћи гледа
што је некад гледала са царем –
такмичење цркава и небеса:
сад небо цвета јагорчевином звезда,
и њихове цвасти на цркве стреса.
Сад звоници својим пупољцима
ноћна обасипају небеса.

Мртва и усамљена
посматра данонoћно
небеска чуда:
чупају облаци са цркава
крстове јој знате
и односе у недрима
пут свода,
један их ишчупа
па другоме дода,
а она мртва, још их чека да се врате.

Торњеви Кремаљски
јабукама рађају златним,
анђели белих крила
беру ихи крију у недра
и затим један другом

добацују
из руке у руку, 85
и односе иза сводова триста –
а мртва царица се сећа
вођњака и јабука
из свога детињства.

Сваки пут кад потоне 90
мртва у сан,
види лоптају се анђели
кубетима златним,
њихови длани бели
сад их њишу,
сад избацују до самог неба, 95
сад крију под крила,
отимају се о њих, туку,
и поново као деца добацују
један другом у руку.

Тако она већ вечност посматра 100
те цркве што у магли плове,
тако целу вечност од зоре до зоре
пред очима јој Кремљ плови –
сад сунчеви зраци маглу прогоре,
сад тама скрије 105
цркве и тополе.

И ноћас светле
куполе нискама дуката,
капима бисерне росе,
и мртвој јој грунуше сузе – 110
све круне и огрлице,
и цара, и зенице,
смрт јој узе.

Усни ноћас, усни, царице.
Лаку ноћ. 115
У светла сећања утони.
у некој заоблачној цркви
вечерње већ звони,
ваздух мирише на рајске биљке
и крупнооки ноћни стражар 120
пали по Москви светиљке.

Брзојав давно одсутном

Магле и облака океани
застиру неба око модро,
ни муња сјај жестоки,
ни удари очајног грома
не могу кроз небесно окно 5
у твоје одаје да продру.

Можда се иза небеских окана
играш с анђелима
звезданих пиљака
и тако ти самоћа 10
без мене бива лака.

Сан

Високо брдо, на њему алеја,
уместо цветова препуна опала,
рубина, оникса, зеленог кристала –
улазим у дугу пећину без дна.

Прође неко време, месец, можда два, 5
и опет пећина, алеја кристала,
као да сам је однекуд већ знала,
веже ме нешто за њу, а не знам шта.

Као да се некада нешто у њој збило
од чега ме је страх, а опет ми мило, 10
привлачи ме као каква тајна.

Је ли овај сан био сећање,
да ли неко дивно обећање
или просто скамењена бајка давна.

Црква у пламену

неколико пута муња претећи сину
осветлив сеоску цркву
и од страха премрлу околину.

Први гром се зари право
у прса иконостаса 5
и уби детешце Исуса
у крилу материну.
Други светом Ђурђу
копље и кичму сломи.
Народ у цркви попада као снопље, 10
већ од првих удара.
Погибоше одједном
девојчица нежна ко трска
и малишан анђеоска лица.
Сагореше у олтару 15
дванаесторица апостола
погнутих глава
и са њима свештеник стари.
Иконостас се расу
и у часу црква сва запали 20
и поче се рушити на вернике
избезумљене од страха.
Старци чупају седу косу,
на старицама још живим букти одећа.
Многи се од страха 25
у главу и прса туку,
многи би да се на прозоре веру,
многи надиру на врата
споља закована.

Самртници призивају апостоле 30
Петра и Луку –
али су и свеци попаљени,
рашчињени свих моћи,
остали без вида и руку.
Затечене у цркви птице 35
спаљених крила,
сдепи миши у ранама, голи,
излудели анђели
траже излаз у малој
још неразореној куполи. 40

Нема више ни вапаја,
ни наде, ни страха –
остала је само тишина
и гомила праха.

Зовина свирала

Проговорила зовина свирала:
Наш пастир има птичје ухо,
чује шта у земљи зборе кости,
чује где се ножеви точе
и шта тама шапће у доба глухо, 5
и где гнезда свијају гује,
где уцвељено плаче сироче –
олују која се тек рађа чује.
Проговорила зовина свирала:
Наш пастир има око птице, 10
баука види у мрак убундана,
и човека који ступа крадимице.
Он разликује гундеља стопе
од стопа мрава,
и распознаје свлак белоушке 15
од свлака змије шарке.
Он зна шта значе ветрова чарке.
Засвирала зова крај потока:
Наш пастир види дане будуће
оком пророка. 20
За њим у стопу иду стада,
пас овчарски за њим не лане,
вук му пријатељски лиже длане.
Он чује шта Усуд неопрезно
у сну шапуће, 25
о чему забринуто већа
савет древних богова.

Проговорила крај потока зова:
Наш пастир миран полази
на судбинско рочиште, 30
као да иде на скуп сватова.
Около гује љуто пиште,
руше се стења пирамиде
и разлећу птице у страви.
Он мирно иде. 35
Океан небеса горе високо
лагано се стишава и плави.

Недоумице

Лутам парком

Надре однекуд туга, срце цепа,
час неодређена, стидљива и мутна;
пророчко виђење, немир или слутња
надиру срцу из неког процепа

силније него ваздуха река слепа 5
што груне из шпиље, и успутно
биље гази ситно, пруће ломи љуто –
сваке мисли туга ми се дочепа.

По пустом парку са псима лутам,
да јој узрок нађем, да је спутам 10
и пођу за мном та бића немушта.

И њих можда туга мори кадшто,
нека туга древна,
а не знају зашто.

Као хипик

Као хипик из Пауер клана
стојим наслоњена на стабло липи,
за врат ми са грана
лишће боје злата и мерџана
као пламењача сипи. 5
Попут корена у земљу урођена
неба се као крило хватам –
ништа под богом данас не разумем
и све схватам.
Као хипик ослобођен бодљикавих жица 10
навика и обичаја,
живим животом облака и птица
живим од ветрова и зрака
и сунчева сјаја.

Необична мисао

Кроз стабло ове мисли
тече биљни сок
нагорак као бол:
стојим јој у подножју,
а никако да јој сагледам врха. 5
Лелујава и крхка, мркла као ноћ,
а има моћ
да у дан претвори ноћ,
да од збркеу души
начини склад. 10

Још је страшније

Страшно је заувек зећи у таму,
а још страшније оном ко зна
да је неко отишао у њу.

Страшно је отићи са сунца
и не вратити се никад, 5
а још је страшније знати
да је неко заувек отишао
онамо где сунца нема.

Страшно је кад се почне гасити
и месечина сећања, 10
а још страшније је знати
да се и она гаси
да већ и на земљи
почиње тама.

Усов бола

Пао је усов бола
на ливаду душе,
и придавио
стабљике бојажљиве,
ситне биљчице затро, 5
угушио већ набубрело семе,
опрљио траву мразом
као ватром.
Али гле, као чудом,
остао је један атом, 10
под земље грудом
и пролећа једног
оживео.

Недоумице

Можда у свемиру
далеком тисућу светлосних година
неко дели наша вечерња страховања.
Можда светови којих нема више,
можда немушти, 5
у огледалима неким васионским
прате наших мисли путовања,
заблуде наше и тежње таште,
наше погледи покрете.
Можда нас жале, можда нам се свете. 10

Старење

Написала сам се и начитала,
наслушала погрда и хвала,
наплакала због људске злобе,
нагледала лепоте и грдобе,
звезданога и сунчева сјаја 5
и месечевих преображаја.
Гледала сам гробове отворене
родитеља, браће и сестара,
вијала сам сабље и пушке,
слушала метално дисање 10
тенкова и авиона,
звуке погребних звона,
гушила се од даха барута,
лечила напитком озона.
Одолела понекој боли 15
и на страшном месту
понекад постојала,
плашила се људских зала,
раскинула понеке ланце,
а у понеке радо пала – 20
пролећу и слободи
на сав глас се радовала.

Копач бунара

Копач бунара и ја свакога дана
спуштамо се дубоко,
он у земљу, ја у душу
и сваки дан чека нас обмана:
ја не допирем души до тајне, 5
он не налази води око.

Силазимо у дубину даље од корена
душе и жила столетнога храста.
Ни њему ни мени не долази смена,
а с часа на нас опасност нараста. 10

Копач бунара је јуче погинуо.
Не да земља живоме да се спусти
тамо где би сан њен чуо,
ни небо где се дно душе може чути.

Јуче је копач бунара погинуо, 15
а ја се даље спуштам у таму,
светле ми само мисли два-три снопа,
а ја и даље копам, копам,
тражећ себе саму.

Варљиве светлости

Мисли, лептирице ноћне,
на коју светлост у мени јуришате
кад су већ многе утуљене давно?
Мисли ноћне, јато
немирно, узвитлано! 5
Можда вас заваравају
светлуцања фосфораста
давних сећања,
као неискусна путника
жишци у шуми око вековног пања. 10
А можда су светлости живе пропламсале
под сметовима година,
можда се у неком закутку ватра
поново пали
и зато се скупљају ваша јата. 15

Лопов и казна

Немилице отимам зраке сунчеве,
августовског неба злато,
крадем песму дрозда и шеве,
и зато ме чекају казамати
одакле нико се не врати. 5

Крадем јутарње магле сиње,
дуге траг, муње зрак,
отимам росу и светло иње,
а зато ме чека вечити мрак.

Крадем жубор, олује силину, 10
сваки танушни звук и шум,
зато ће ме осудити на вечиту тишину,
смирити ми и крв и ум.

Отимам природе драгоцености,
све што могу украсти ноћи и дану. 15
Како да ми се све то опрости
кад се хлеб украден
не опрашта ни гладну.

Јутрос сте ми неопходни

Ви накнаде за живот прохујали,
за оно чему више нема трага,
ви накнаде за ране грдне,
за погубљена бића драга,
за погубљене руке милосрдне, 5
ви усвојеници дражи од рођена сина,
шумо пуна мојих стопа,
и мојих сенки,
птице крилате болничарке,
звезда узрело класје жарко, 10
ви пространи видици родни
колубарскога слива –
јутрос сте ми неопходни.

Ускрснуће

Диже се из магле рука,
стара познаница:
мало блеђа, мало тања,
на длану јој врелом
више путања, 5
као да је дуго држао срце.
У удолини су као две сухе гране
ножем урезане –
стазе судбине,
корита пресахлих река, 10
причају преживеле муке.
То је судбина тетовирала
увео длан руке.

Привид

Две лептирице лакше
од измаглице и пене
облећу око мене.

Откуд оне кад седим у четири зида?
Зацело долазе из света привида. 5

Светле се јављају по помрчини,
црне пролете по дану,
као да би да ме омађијају,
да баце на мене чини.

Јављају се у мојој свести 10
кад ми је душа узнемирена
и кад стих се наговести.

Бива то ноћу, бива у сутон
кад настаје ноћи и дана смена.

Мисао понорница

Управо поверујем
нестало је заувек оне мисли понорнице,
што час тоне у таму,
час излази на лице дана,
са стране сасвим нечекане; 5
а она у то из радости, из туге бане,
из васионе пусте и простране,
и окрзне других мисли прамен.

Из сна ће ме и ноћас пробудити
болније од жалца њезин хитац, 10
да ме као краљ обмане,
јунски свитац,
завара и поведе
у судбинске помрчине и заседе.

У мрежи сећања

Као у чаши воде грумен соли,
раствара се то сећање,
у свакој узгредној примисли
и у слепоочницама боли
и тишти, а не знам да тишти оно, 5
меша се у све било пре тога,
у сну одјекује његово звоно.
Упило се у свеколико биће,
чим останем сама, чује ми га ухо:
сећање је, а личи на тужно откриће. 10

Мисли су ми у мрежи тога крсташа паука,
осећам га као притисак,
као другу душу што крај моје ћути
и која јој је блиска,
сећам се, 15
а као да нешто тешко слутим.

Новембарска слутња

Кроз шумовит и влажан дô
пројурило је малочас нешто
што ће постати једном мој бол
дуг и оштар.
Можда ће ми донети поштар 5
вест о нечијој рани
и несрећи,
већ слутим биће он
као бујице кланаца мутан,
и као оне сурово спутан, 10
и биће с дана у дан све већи.

Не дам

Не дам, свим бићем не дам
да ми се за челом смире збивања.
И на јавн и кад сањам
волим у себе да гледам.

Нећу, свим бићем не дам 5
чулима да се олење.
Нечујност хоћу да слушам,
у снове да се пењем.

Непознато ме се тиче,
нећу у звукове да грезнем, 10
живи ми се од слутње,
приче, хоћу да патим, чезнем.

Не дам, свим бићем се не дам
у власт стварности суре,
хоћу у невидљиво да гледам, 15
с душом дасе играм жмуре.

Зли предзнак

Страшна ли предзнака,
страшне ли дуге,
што се јутрос на небу јавља
од чивита плавља –
диже ли се са претње или са туге? 5

Дуге ли страшне, необичне,
стоји попут претећег лука,
изнад чијих је сузних јаука?
Сумњам да из сунца и росе ниче.

А можда и зли предзнак није, 10
можда је просто привиђење.
Ипак се ове дуге бојим
што јутрос на небу ниче
без боје ијединог цвета.

Кошмар

У болници једног јутра
створи се преда мном богиња Морана,
сва у црном попут црних врана,
пољуби ме у чело рекав: Ево ме сутра!

Свиће, облак светлост утро,
трепавице се само виде дану,
опазим украј себе Морану,
ћутке стоји као да оклева.

Смрт је, наједном рече, сасвим лака,
зађеш као месец иза облака,
отиснеш се у сазвежђа далека,
где те најмилији од људи чека,
да ти пружи звезду уместо љутића
и врч озона.
С осмехом додаде она:
ипак још остани и још се полечи.
Видим ти из очију као из речи,
милије ти је овде
него у пределима неба радоснога,
а смрти не треба да се бојиш,
у пакао одлази тек покоји
а ти си миљеница поезије бога.

Да ме боље познате

Волим више него се у јулу
напити изворске воде,
него стати под густе букове сене,
више него загазити у венце
морске пене 5
што утркују се,
наћи облутак који векови брусе
или крунити јутром боса с ливаде росу,
волим више, ја која у младости ћутах
увреду, ниподаштавања обест, 10
успркосити се и изрећи протест
кад му се мало ко нада.

Паучина снова

Песник као паук опрезно,
нит по нит,
мисли спаја,
и болом
који му је срце сву ноћ стезô
спушта се у понор окомит.

Слично пауку који полако
плете мрежу између грана,
песник везује стиха влакно по влакно
од сутона до раздања.

Паучину стихова не покида
ни јаука камен,
ни радости слап,
ни листак и росе кап.

Последња чаролија

Иза чеоне кости
мождани ми строј убрзава.
Тако бива кад изненада
почне да се квари
изанђала железна справа. 5

У мозгу ми је усијање бело,
као челик
сваки котач сија.
Зацело у мозгу ми се збива
нека последња чаролија. 10

Песникова биографија

Тачну биографију песникову
не знају чувени лексикони,
не знају учитељи ни ученици,
нити они који га срећу сваки дан,
ни пријатељи којима редовно свраћа, 5
не знају је ни отац ни мати,
ни сестре песникове, ни браћа.

Не зна нико
шта будан ноћу пати,
не познаје шуме његове маште 10
нити снова лебдеће баште.

Далеко радозналом свету,
далеко од вољених
то је скривено
у стихова његових смету, 15
међу наговештаје, бојазни, слутње,
да једног дана
временом и земљом буде затрпано.

Кап крви

Човек замишљен седи,
самоћа му годи,
посматра шљунак звезда
у води мирној –
а негде у вени 5
кап крви му гусне.

О чему мисли у ноћи прозирној:
о бесмртности, о тајнама неба
или му на ум падају
неке очи и усне – 10
а из крвнога суда
смрт га вреба.

Можда о детињству сања,
о сребру снежнога цвета,
леденог на окну грања – 15
а веном му шета
капља крви згрушана.

Немиран сан

Вртим се укруг скоро бесловесна
сред огромног животног логора,
кушам побећи, али нигде врата,
нигде путоказа, нигде жива створа.

Полазим десно,
стена се преда ме обара,
кренем лево,
стоји гомила жара.

Пођем западу,
не може ни туда,
потрчим југу,
наиђем на реку широку и дугу.

Можда у земљу,
у загрљај њеној тмини,
али ме ни она не прихвата,
на небо једино,
али куд ћу без крила?

Свуд трње, свуда камење,
свуд безизлази,
сметње небројене,
јама до јаме, трап до трапа,
до ступе ступа.

Будим се,
срце уплашено лупа.

Старе душе

Старе душе привидно ћуте.
Њихов талас девети
у дубини се збива.

Стара се душа сневесели
када се ускомеша као млада, 5
боји се да што пожели,
разочарењима није рада.

Стари људи носе
своју старост као рану,
мада не говоре о том 10
и млади ретко примете
њихову жалост за животом.

Наједном сам пролећем опијена

Наједном сам пролећем опијена.
Као пучина њишу се ствари
и идем песми која изгрева
као месецу месечари.
Има ли ишта врелије и луђе 5
и чудније
него кад у срце семе песме уђе
и као цвет се спрема да избије.

Све до јуче закључано
отварам наједном волшебним кључем, 10
и канда ми је чудо дано
по пучини као стазом да газим,
у небеса руку да завучем.

Будна сам, али као у сну
повезујем ствари неповезане, 15
глава ми је крцата рима
и чини ми се са сваке сгране
надолази мелодија плима.
.

Жена и липа

Као липа за зиму
полако се жена за старост спрема,
и она један по један
срцолик лист стреса,
и цвет медан 5
један по један,
један по један лик до лика.
Остала јој је
само срчика,
мада букти бојом вреса. 10
Жена као липа године чика.

Болесник у грозници

Као стреле слећу гаврани
правце на моје срце и рамена,
начичкана сам њима као стена,
као јесења грана.

Створим се затим у пустињи океана
од свих на свету напуштена.
Запљускују ме самоћа и морска пена,
ко на бури сам барка загубљена.
А таласа морских чељусти
јуришају
и облак градоносни, густи
засипати ме ледом поче.

Страшило неко крај мене чучи,
његових руку железни обручи
стежу ми грло као љуте омче.

Преплашена птица

Мисао ми ноћас мења правац,
сваког трена,
на стотину страна слеће
и као да је нечим ожежена
даље бежи. 5

Бол се на њу каменом баца,
са сваког правца
сумња јој пут препречи.

Врати ли се у сећања,
туга је отуд гања, 10
ако се ваших смрти сетим,
у крлетку очаја улетим
и ту очамам.

Људско срце

Са свега четири одаје,
коморе претесне,
у које треба да стане
свет васколики створен,
срце људско од патњи тешко, 5
као пуњено оловом
срце људско,
вечно сукобљено с болом
срце људско,
за све патње света 10
вечно жељно слуха,
можеш ли преко свега
премостити
лелујавим брвном духа.

Наиван оптимизам

Небо ноћу процвета
због мене,
да ми буде лепо
док бдим.

Ујутру у зоре цик
сунце са билион свећа
за мене повећа
градски скучен видик.

Девети спрат

Живим на неколико спратова.
Када се приземни замраче,
почне девети да се пени,
на њему хиљадита окна зраче.

Бића од маште поноћ почињу 5
великим балом,
спуштају се мени у баште,
месец игра са неком звездом малом.

Свет кога више нема
оживи, 10
пати, сања, весели се,
светле мртвих очију зенице,
суза се роне искре.

На деветом спрату крунишу ме
сећања ловори, 15
луде ме мисли у чело љубе,
загледану у облаке
као путник са морске палубе.

Ноћ у планини

Пробудиш се у ноћи сам,
у царевини тишине,
не чујеш цијук трамвајске шине
ни гласова пијаних плам.

Док мртвим сном спава 5
и гвожђе и челик,
шумови и јека,
у помрчини и тишини
прошапћу сећања далека.

Осећаш јасно своје срце, 10
постоји у теби
као шачица жара,
као познаник стари,
и пробуде се мисли,
твоји давни подстанари. 15

Тонеш у себе дубоко,
до у саму осу,
где пати се и сања,
ти, ситни део
силе бескрајне 20
што постоји
откако и свемир цео.

Чудновато

Чудновато,
морам написати песму,
или какав стих, иверак,
чим до мене допре
мирис покисле земље, 5
или пшенице од жеге топле,
или нагорки мирис букова листа,
или мирис под сунцем кошнице,
или прохлад дубоких јаруга,
или дах тек рођена детета, 10
или игра сунца и облака,
или измаглица над ливадом лака,
плашљива кћи сунца и росе, –
или кад ме ко погледа мрко,
или ми се исмевач наруга, 15
или ми што друго
буде тешко и грко.

Буновaн сан

Сви мојега рода,
живи, покојни,
стари, млади, говоре у глас,
претичу једни друге,
од мене самохране, 5
од мене само дворуке,
траже некакав спас.
Говоре ми своје муке,
не могу да дођу на ред.
Цео ред очајника 10
у помоћ мене зове,
набраја своје муке,
и све обично ноћу.
Господе, како ћу и што ћу
са две само убоге руке. 15

Тајна снова

Епитаф

Кад си доброти давао одушку,
дужности је имала вид,
од нежности те било стид,
није на врлину личила мушку.

Стнцало се чудно откриће, 5
као да нмаш срдаца сто:
када коме ублажиш бол,
кад разгалиш тужно биће.

Што си се више давао другом,
бивао си све више свој, 10
не може се упамтити број
оних са чијом си туговао *туїом*.

Пламењача

Ливаду осунчану, у цвету,
попрска пламењача,
то се неки облак утонуо у сету
загрцнуо
од безразложног плача. 5

Којом ли ливадом сад корача
онај дечак
који је усред младе обести
тонуо у тугу пубертетску,
да ли ћу га опет иегде срести, 10
његове очи у пламењаче блеску?

Лаку ноћ

Лаку ноћ, малишани, свима,
оставићу вам прозор отворен,
отворена врата,
ући ћу лагано као сан,
и донети звезданог злата. 5
Само у сну детињем
звезданих снова има.
Сав свет је око нас нем.
Лаку ноћ, малишани, свима.
Лаку ноћ, покријте се,
ноћас ће бити љута зима, 10
шума се од хладноће тресе.
Лаку ноћ, малишани, свима.

И било ти просто

Благословен за то што постојиш
и за све у чему ниси заслужан,
благословен за отпор баналности
и просте ти увреде без предумишљаја,
проста песничка ћуд љубави, 5
благословен за изненадне наступе кајања,
и за све где ниси сам заслужан.

Благословен за бритку памет и речитост,
за што такође ниси заслужан,
просто ти младо убеђење 10
да имаш права и на заносе,
који ломе све пред собом,
и све слично нека ти је просто
и благословен што постојиш.

Последњи састанак

Као што се тек празником
давном гробу наврећа,
тако ти сада к мени.

У души ти увела сећања,
у срцу заљубљеност нова, 5
рука ти без топлине,

Седимо једно према другом
као две суседне хумке
тишина пољска међу нама.

Потом ја кључићем неког 10
равнодушног сећања
отворим разговор.

Разићемо се као после сахрана.

Месец

Месец те у стопу гони.
Ма те нашао међу сазвежђем,
у васиони, у подземљу,
украде те и донесе на моје међе,
до на земљу. 5

Месец те гања
кроз моја сећања,
кроз ноћи јулске пуне сјаја,
између снежног грања.
Донесе те из давног доба, 10
давног загрљаја,
из заборављених улица и соба.

Из смрти те пробуди,
украде из њене тајне,
до земљине осе за тобом трага, 15
и из те даљине бескрајне
донесе те до мог прага.

Узалуд

На столу све што воли очекивани,
јело које му је готовила мајка
и цвет какав је доносила сестра.

Сунца иза кровова неста,
сутон се већ јави из прикрајка; 5
као на гробу,
остављено птицама за гозбу,
нетакнуто све оста.

Месец пијани само,
руменији од вина, 10
назва добро вече
и цвет на столу би заливен
сузом што потече.

Још си онај

Још си онај
прошао
кроз љубави
и судбинске и тренутне,
онај чије су очи лирске 5
од пробдевених ноћи
бивале уморне и мутне.

Опадало је двадесет пута
лишће са бреза и јасена,
са кленова и оскоруша, 10
али је остао твој поглед птичији
и осмех танушан,
остало је твојих десет душа
и још си онај – свачији и ничији.

Раскршће

Стигосмо у шуму непознату,
на раскршће.
Жбуње нас густо сплете,
чудно опи биље,
огрте сунца окриље 5
и благонаклон ветар.
Тада ти према истоку крете,
а ја одох наниже,
према долини у сенци,
према западу, омађијана, 10
све куда води стаза незнана.

Самоћа

Од јутра ходам
адом између набујалих вода.
Нигде никога, само тајна
замршена грања,
само ја и самоћа 5
бескрајна, слатка и очајна.

Нигде зверке, детета, човека,
а мирис сунца доноси те
отуд одакле нећеш доћи никад,
и светлост има сјај твојих беоњача. 10
и одјек једног поноћног плача
уза ме корача.
И кад год ме грана дирне,
чини ми се твоје раме
иде уза ме, 15
од сенке на стази учини се
да ти чекаш,
а знам да то не може бити
одсад па довека.

Могиле времена

Не морамо умрети да се растанемо.
Време као земља растави и отуђи.
Не мора нас земља прогутати,
као живи песак време нас угуши.
Дани својим крилима лабуђим, 5
ноћи својим олујама тамним
навеју хумке на души.

Не мора нас земља засути.
Засипају нас усеви времена
и бестелесна тежина њина. 10
Већ после тисућу, или сто, или педесет
ноћи и јутара
понешто у нама занеми, свисне,
сломи се, скамени,
понешто се угаси и сруши, 15
утоне у мрак, у несвест,
и пре смрти полако тонемо
у времена тресет.

Заборав

Бујице заборава
у трошној љусци неког земног плода
носе вас пут недокучних стаза.
Облаци се размичу као кротке срне,
дају вам брода, 5
љуска се њише као да веслачева рука
од умора трне.
Бујице јуре брже од птица,
брже од звука.
Најпре сте још близу као чун Месечев, 10
већ мало после ко сјај Вечерњаче,
па као испрекидани трептај свица
који траг заварава.
Најзад вас однесу
осеке заборава. 15
На Земљи у поноћ само
неко плаче.

Сети се смрти

Лакше је одломити руком кремен,
из дреновине исцедити млеч,
у јаловици пронаћи семе,
него, злобниче, измамити
у тебе дивљења реч, 5
али сети се смрти.

Твоје срце шибано злобе бичем
ситно је као орах и празно звечи;
у стотину људских разговора
познаје се звук 10
твојих хладних речи,
али сети се каткад смрти.

Ни сунце не може да се похвали
да си му рекао кад да је сјајно,
а камоли који жижак мали; 15
ни небу ниси икад рекао да је бескрајно,
бар преко воље, у шали,
али сети се смрти.

Тужбалица

Овуда је лане у мају пролазила
сањалица замишљена, тиха.
Зашто је сад нема?

Овуда је пролазила и чинило се
да се на пут неки нама незнан спрема. 5
Зашто је сад нема?

Овде је лане у мају седела
на камену једна девојка тиха.
Где ли је сада?

Овде се каткад насмејала 10
светло као дух кад се радује.
Где ли се сад смеје?

Прозрачна као над пољем магла,
тиха као цвет што са липа пада.
Где ли је сада? 15

Бојали смо се да је лагану
ветар низ ливаду не развеје.
Да ли се и сад смеје?

Овуда је пролазила лане у мају,
спустила тужно чело у длане. 20
Је ли сад веселија?

Овуда је пролазила лане у мају,
тужна као да се са светом опрашта,
журила као да је неко чека.

Бојала сам се да није зачула 25
дозивања чија идући пољем.
Да ли ће јој негде бити боље?

Бојим се да тад већ није знала
да се растајемо одсад па довека.
Да ли нас већ чека? 30

Песникова колевка

Отимају се поезије демони
са анђелима – ко ће га уљушкати,
отимају се и отац и мати
и звона са цркве кад зазвоне.

Отимају се са огњишта попци 5
и са ливада зрикаваца свати,
и ветри гонци –
уз чију ли ће песму најслађе спати.

Утркују се шум у овсу и хељди,
успаванка биља ће можда да победи, 10
она ће му можда остати у слуху.

Последње коначиште

Месече, чим за брда утоне дан,
у своме дворцу буди сам,
напрегни слух,
навратиће он као рањен сан,
као дух. 5

Чим замре дан, ослушкуј,
навратиће он у касни час,
као поломљених крила олуј,
као орао отрован
који над облацима тражи спас. 10

Чим за брда утоне дан,
у дворцу своме буди сам,
очекуј,
навратиће он као тужан
јек на конак теби 15
и остаће занавек.

Успомене

На улазу те улице стражаре
успомене.
Бојажљиво у њу кренем,
али оне су стално
испред мене. 5
Надлећу улицу птице,
надлећу облака сене
и ја бих али ми бране успомене.
Хтела бих гледати како
један прозор у њој сене, 10
али ми везале кораке
две горке успомене.
И куда сад да кренем?

Кад жена воли

Заувек је отишла од куће.
Чекала је сву ноћ и пред зору
прекорачила праг
и за собом залупила врата.

Замолила је грлице
које се око прозора чете
да у собу улете
и уреде му стан,
да мрве позобљу кљуном,
да једна под помете,
да друга крилом оперушка
књиге и у ред доведе
што не зна рука мушка.

Умолила је ветре
да у дан више пута
у стан завире
и да га проветре.
И понекад да јој јаве
како живи без ње,
јесу ли га салетале жене
или је сам
главе у шаке загњурене.

Зимски празник

Тебе из сећања неизгнаног ничим,
кад стигнеш испод седих давнина,
посадићу уврх празничне софре.
Около, све докле слух може да допре,
звониће јануарска сребрна тишина. 5

Замирисаће као у детињству, зими,
однекуд јеловина и смрека,
по окнима биће леда и иња,
и из прошлости, сасвим издалека,
у давно стишаној пећи 10
почеће церовина поново да тиња.

Чекаћу те у тај празник зимски
и кад будеш сив и лак ко пухор,
са снегом завејаних стаза,
да се појавиш у доба глухо. 15

Тајна снова

Исте ноћи, истог сата,
у два сна као на два континента,
у истој одаји блиских двоје
не знају да се воле,
да постоје. 5

Човек грли непознате жене,
жуд осећа вучју,
привија их уз груди,
и као да слути да је само у сну,
не би хтео да се пробуди. 10

И око жене непознати људи,
не зна им ни говор,
али у њихових погледа
тоне понор,
не може да се брани. 15

Ујутру седе ћутке,
омаглица снова се развејава,
од чуђења и стида
не могу да дигну глава.

Твој часовник унапред иде

Драги мој далеки пријатељу,
твој часовник унапред иде.
Код тебе је већ цик зоре,
а код нас се још звезде виде
и помрчина наше њиве оре. 5

Када ти већ осетиш љубавну жељу
и загрлиш жену јоште од сна врелу, јутарњу,
ја ћу лежати јоште сахрањена
у сну тајну.
Јутарњег сунца танушну обрву 10
кад код нас погаси
месечев поглед пун бола
и потом
последње светиљке звезданих кола,
ја ћу корачати већ неким послом. 15

Кад се код вас буде већ месец расцветао
и код нас ће бити око пола ноћи,
ја ћу мислити о живота краткоћи
а ти ужурбано, вучји,
записивати оно што те мучи; 20
у ноћ се обично много пати,
и с времена на време ћеш
на запад погледати.

Једна душа ме инспирише

Једна душа ме инспирише
као дубока стара шума
пуна озона,
пуна тајне и тишине,
стихови ми не силазе с ума 5
када је у близини она.

Споља знаци нису никакви дати
да бн ми ова душа била сродна,
а вуче ме она
као шума непроходна 10
кад се приближе ноћни сати.

Хтела бих до дна загледати
у ту туђу душу другу,
као у загонетне честе и шуме,
као у планинску тамну јаругу. 15

Бегунац

Поче се нагло хватати мрак,
и путник уплашен од ноћи долазеће
упали ватру украј смета,
уживајући како цвета
пламено цвеће, 5
како лелуја ватре мак,
и шуму обраста рој и врес,
и пева огањ као славуј
и пуцкета као детао.

А кад ватре бес 10
изби на све стране
и стаде узлетати на гране
пламени шумски петао –
путник уплашен и слеп,
преко распеваних суварака, 15
преко разгорела жара,
побеже од пожара
који је упалио у страху од мрака.

Балет

Два привиђења,
сребрне измаглице, јутарње магле,
једна другој нагле,
приљубљују лице уз лице. 5

Играчева рука,
као влакно око вретена,
бршљан око прута,
свија се око играчице,
лебде, узлећу, 10
играч је диже увис
као путир, као свећу.

Два зрака,
два лака облака
тону у висину, 15
у небило, у причу.
Прожимају се два светла облака,
две помрчине –
ено их, 20
час се тла час небеса тичу.

Прекор

Уместо да ме погладиш по коси,
реци ми да личим на сунчану круну,
реци реченицу љубави пуну,
речима ме воли и узноси.

Воли љубављу милоште изговорене; 5
оном која жалост може да излечи,
говори ваздан нежности, чежње речи
које си измислио само за мене.

Уместо да ме загрлиш са врелом жуди,
сусретни ме песмом птица лудих, 10
вихором и ватром усхићења.

Упамти се дуже од загрљаја
реч у којој има љубави сјаја,
загонетности драгог камења.

Сан

Да не бих могла на земљу да се вратим,
као робињи украденој везао си ми очи
рупчићем магле,
утулио за собом свећу
и одвео ме у крај непознати, 5
до кошница одакле звезде излећу.

И ту си ме саму самциту,
невино и лако као кос женку,
оставио заслепљен планете неке сјајем
и на првом сунчевом сателиту 10
отиснуо се за њом
звезданим бескрајем.

Пренух се из овога сна као из море,
али збивало се тако
све до зоре. 15

Музеј у Ошвенћиму

жива и после пет лета и зима
витица девојчице као гуштер танка
лежи у музеју Ошвенћима
и светлуца на сунцу без престанка.

Виде се руке мајке, иако их нема, 5
и како јој дрхте и трну,
види се како дете на пут спрема
и сплиће му у косу слутњу црну.

Види се, рука мајке чврсто стеже
витицу, да се до ноћи не расплете. 10
Низ мајчино лице теку сузе вреле,
а тихо се смеши на њу дете.

Крвника се виде чете.
Режу власи и дену сена.
Види се како неко мете 15
коврџе с деце и плетенице жена.

Неко их на хрпе гомила и баца,
као руна пострижена са стада.
Виде се преплашене зенице стараца,
чу се како један заплака изненада. 20

Види се што се не да изрећи,
пуна јаре и жеравице врата;
примичу крвници тела деце пећи
на длановима огорелих лопата.

Види се седих коса иње, 25
дечја витичица као гуштер жива
и детета очи широке, сиње –
а прах детета већ на ветру почива.

Запис о деци

Када би деца загрлила трње,
и трње би се смиловало
и претворило у цвеће.
И змије би се смиловале
и претвориле у дугу. 5
Кад би деца у океан загазила,
мислећи да је до колена,
океан би се смиловао
и на рукама их изнео на обалу.
Кад би хтела бездан прекорачити, 10
бездан би се пред децом смиловао
и часом се затворио.

Девети вал

Грлице

Одевене у помрчину
грлице грчу.
Дете се буди,
али уз њине грленике
опет усни.
Ја у сну видим
како неко с небеса
детету цвеће
на узглавље стреса.

Таоци

Добро јутро у сунчаној измаглици!
Обујмио те, дубе, зелен пламен,
подмлађен свидео си се птици:
прави на теби своју избу од сламе.

И нека те се јутрос не тиче ништа, 5
још који часак спадамо у таоце,
а док и нас не поведу на стратишта,
док не спреме ужад и отрова боце,

препустимо се зеленој обмани,
свакопролећној априлској илузији, 10
будимо часком као изданци рани,
лескови, зовини или ко зна чији.

Дивно је што опет имамо могућности
зелењења, цветања, подмлађивања,
што април посакрива суварке и кости, 15
учини као да се живот не мења,

што су и пањеви у зеленој роси
као охоли народ изданака
који старој шуми прети и пркоси,
што пролеће доживљује грана свака. 20

Добро јутро! Ведар као војничка труба
и април у парку појутарје свира.
Заборави како оружан до зуба
децембар иде са стотину секира.

Спратови

Дубоко у трави немушти су заузети
својим пословима, својим љубавима.
Загонетне пагоде пужева
ћуте непомичне,
змије се савијају у котуре, 5
задушничким свећама сличне,
мрави теку у дутој реци,
крупним корацима пешаче јеленци,
заверенички ћуте жива зрнца мала
аметиста, кристала и опала. 10

Изнад прашуме травне
светле пламичци цветних круна,
мрсе зрак крила пчела и лептира,
дрхтуре на жези
зрачне свиле мреже, 15
чују се радионице детла,
помрчину шумску
сунчане ножнице режу.

А горе на небесима,
љубавнички загрљаји облака 20
и њихови судови спојни,
ветром гоњена њина једра.
И наједном све ишчезава,
небеса остају пуста и ведра.

Мириси

Продре ли, земљо, кроз твоје поре
мирис детиње јутра душе,
и хлебни мирис наше жеге горе,
и мирис трава на сунцу кад се суше?

Продре ли кроз њива бусење стврдло 5
мирис измаглице и мирис дима,
замирише ли икад вихора врелог сврдло,
да ли ма ког августовског мириса доле има?

Могу ли бар мириси да се памте,
тај растиња говор немушти, 10
да се памти мирис кише када пљушти
и мирис хладне јануарске санте?

Запамти ли се мирис птичјег перја
и покислога на путу праха
и јунскога слатког липовога даха? 15
И мирис нечије блиске, топле коже
може ли да се упамти, да ли може?

Боје

Боје, благи видари и мелеми,
привијам вас на зебње, на неспокоје,
на рану што склупчана
под узглављем спава.
Жудим за пољима у свечаној спреми, 5
зеленила ми треба лишћа и трава.
Свете што летиш, около се сјати,
уз слепоочнице нежно ми се приви,
начичкајте се око мене, као венци,
бубе у лета каснога позлати, 10
и црвене, ситне као дренци!

Боје, радосни огња дуси,
опколите ме сред поплаве сиве.
Разгорите се, дрена живице брсне,
свеће палите, ви макови руси, 15
нек плану око мене ватре унакрсне,
нека ме ваши загреју пожари,
разгорите се у боја палме.

Црвенило заласка, потопи ствари,
листе рујев, падни ми чаши у данце, 20
вихоре, одвијај с поља магли чалме.
Боје, млада на сунцу точена вина,
у вама данас мисао тешку давим.

Поточе, шире ми лиј из хладних срча,
наздрави ми, небо, изворима плавим, 25
напојте ми дуге очи из свог врча!
Љутићу, сипај ми до врха твог огња,
ти си цвет који из срца пролећа расте.
Из букара црно наливај кукута.
Свитање, точи ми модрих алкохола. 30
Жељна сам тебе до бола.

Знамо се

Знамо се биљко тропрста
још пре потопа Нојева,
пре крста и пре некрста,
још од доба немерених ширина,
пре граница и пре бројева. 5

Чини ми се да те знам
још из доба кад се првих таласа
бело јато о стења вешало,
још пре овог живота знам да си
мирисала лековито и цветала. 10

А пре ће бити да сам сањала
твога крупног листа мелеме,
да си њима лечила ирвасе,
пре ће бити да сам једном сањала
како гоним њина стада на паше. 15

Сећању снова волим да се препуштам,
како сам испод облака и звезда,
које су се о место свађале,
међу немуштима била немушта –
а анђео негде певушио полако. 20

Децембарски дан

Земља сребрнасто бела.
Свод се облацима огрно.
Дрвеће као угаљ црно.
Земља сребрнасто бела,
по снегу угинулој птици
птице држе опело.
Земља сребрнасто бела.
На телефонској жици
вране држе посело.
Земља сребрнасто бела.
Навукла се леда мрена
на бистру зеницу врела.

Лето

Сликари сада свуд у свету
кују круне невену и сунцокрету
и драгољубе дугом рубе.
И што јутро више осваја
све добија златнију скраму, 5
дивизма златним сузама плаче,
златне нити преду пауци,
стрњике оковале златом
нову сламу.
Златним прахом лето опрашује, 10
муву златицу
и златасти панцир навлаче
реци на матицу.
Над травом
паучина као златна лозица, 20
обузела поља златна грозница.

На ливади

Господе, колико вас има,
мала жива савршенства,
која човек ретко погледом ослови,
не нађе вам у мислима места,
не осети нежности за ваша бића. 5

Ви, мала уметничка открића
непознатих цртача,
бајковитих сликара,
колико расипничког дара
имао је невидљиви неимар 10
који вас поствара.

Колико пута из подземља
пристиглога нам госта
не дочекамо као што се
дочекује створ из зачарана света: 15
ни ту девојку са очима цвета,
ни то детешце љубичасте косе.

Девети вал

Јуриша са пучине југом узоране,
кроз омаглице, пламењаче и пене,
водена гора,
као да се залетела од искони
времена и простора 5
право к мени.

Чини ми се, по олујној тмуши,
претвара се
у лик људски првостворен, недовајан,
чујем јој срца заглушну буку, 10
чујем махање руку;
запљускују обалу њени чауши
опомињући да се спасем.

Залуд се у обалски камен и песак
закопавам пуна страве, 15
планина нестрпљиве, захуктале лаве
на мене се сручи,
тона пене ми у очи лину,
и обневиделу
одвуче ме на пучину. 20

Јули на Сави

Ловац, оклопљен у огањ, баца
омче на купаче и тополе,
на врбак млади;
тисућу ватрене сунчеве ужади
запетљало је обалу,
не да 5
ни кукцу на грани да се покрене.

Небо, своје срце усијано
уз моје приљуби,
на рамена ми јули крила врела
стави као пламена крила архангела. 10
Нек огњени ловац
у своје ласо улови и мене,
ужарене лисице нека ми стави
на ноге и руке.
Док сам на земљи, 15
нека будем сунца заробљеник.
Кад одем са ње,
исти јулски зенит
нека ми пламти негде изнад хумке.

Небеско злато

Ви, који већ у поноћ спавате,
не можете да знате
како се звезде
око звоника јате.
Они којима сан
не пада на очи
једино знају
како су небеснога злата
пуне ноћи.

Буђење траве

Посматрала сам како се буди трава,
како скида са себе перину
измаглице,
и извлачи се испод ње, руку под руку,
стресајући сањивост 5
као росу с перја пробуђене птице.
Гледала сам кад цветови
испод маглених покривача
главе извуку,
зачуђени као пали с месеца, 10
и зацакли се сијасет месеца,
ситних сунаца,
зацакли се сијасет беоњача
какве имају само цветови и деца.
Гледала сам кад пробуђене траве 15
отварају око по око,
ухо по ухо,
кад упери у васиону
своје радаре маслачков пухор,
а нигде никог, све је глухо. 20
Посматрала сам траву кад јој јутарње сунце
пружи лестве
и кад испари са ње последњи дашак
маглене јутарње сете.

Вихор туђинац

Однекуд, издалека, разбојнички
ветар северац задува.
Згрчише се листови и цвасти,
скри се у земљу трава маховинаста, 5
сруши се церу и храсту грана сува,
распеваним зрикавцима глас заста,
прекиде птица нека низ дубраву
своју звоњаву,
крсташу пауку прекиде се уже 10
и он у мрављe сруши се поворке.
Млечни пут се од страха згруша,
у мени срце постаде оскоруша,
и у мислима ниче ми мисао –
кичица горка. 15

Први снег

Виримо узбуђено кроз окно
у први снег
неколико биљака и ја.
Прамење одасвуд веје,
из земље, из неба клија, 5
у ваздуху се само од себе замеће
снежно цвеће.

У затвореној соби,
тврђави од опека и стакла,
замирисаше никсица и саса, 10
и лугови обрасли кађунком.
Зазвонише сребрни ланци мраза,
тренутно се огласи
шапат воде подснежне
са шљунком. 15

Нека случајност пука
поремети
снежну белину раних сећања,
изгубих везу с нежним снега сјајем,
са сребрним младости звуком. 20

Цветна душа

Умро је цвет у чаши.
Не тишти га више ништа,
али му душа још лебди око њега,
као да се растанка плаши
од земаљског пребивалишта. 5

Цвет је већ у гробу,
али мирис још живи,
још испуњава собу.

Цветне душе невидљива пређа
далеко је сад од цвета, 10
прелази овог света међе,
у свеобухватност се губи далеку
и спаја са душом свемира,
и душом у човеку.

Пре датума

Земља пре датума
преодевати се поче.
Врба пропупа,
а кукурек, сироче,
отвори под снегом очи, 5
и поток пропева испод леда.
Птица пре времена сиђе с ума,
набубрише под земљом семена.

Равнатељ пролећних трка
свима даде фору – 10
коме дан, коме три дана,
коме сутон, коме зору –
да зажуборе, да зазелене,
да први дигну грумен снега
са чела, 15
весници да буду.
А ја сам прва зазеленела,
збацила са себе леда груду.

Сто срдаца

Пузавица зелених срдаца
као да је хтела показати
колико их има,
сва их је на видело изнела
док ми се уза зид пела. 5

Јутрос су јој се срца
почела да жаре,
да жуте, да се роне,
ускоро ће ми засути
столове, ормане, балконе. 10

Иње на дрвећу

Душе зиме, крај себе те слутим,
али те видети не могу,
скриваш се вешто,
сад си сјај, сад ветар,
сад мириси. 5
Слутим те крај себе, душе,
у прозеблом жбуњу и ињу,
у измаглици која пуше,
у облаку сињу.
Прозебли душе, од мене се не туђи, 10
пријатељ сам твог брата зеленога
који борави у чести.
Ако си прозебао, ево ти мога срца,
у њему се смести.

Пружи длане

Јесен, а дрво још има листа.
Све што је у биљном соку огња
почетком октобра
у лист погна;
све што је корен ископао злата, 5
умирућем листу је дато.

Јесен, а дрво још има листа.
И онај који нису однели вихор и туча,
који се још сунча, 10
однесе прво мразовито вече.

Пружи длане,
нека неколико тих последњих
умирући сунчев пламичак
опече.

Априлска помама

Чим се априлски јави лист,
птице, птице, птице,
по гранама, у зраку, у трави,
цвркут, звиждук, свист.
Кљунови, кљунови, кљунови
румени, црвени, жути,
никако да уђуте.

Чим трава никне нова,
јави се гласова тма,
пропева све што ћута,
из сваког божјег кута,
чим априлски сване дан,
зачује се однекуд
и промукли гавран.

Чудотворац у воћњаку

Чудотворче, дигни са тла
ову лептирицу,
васкрсни је,
на грану је попни.
Она тихо копни, 5
с крила јој спада прах –
васкрсни је,
поврати јој дах.
Можда је то нечија душа
претворена у крила. 10

Пружи јој руку,
на грану је попни.

Сапутници

Колски пут широк просеца поље,
просеца стење,
дрво и камен се пред њим склања,
и трчкара уза њ танка путања:
слази куд он слази, за њим се пење. 5

Као жена уз човека,
уз пут широк она ступа,
он као да је за руку води.
Пречицом она ход каткад скрати
и на окуци га далекој сретне 10
да поново наставе скупа.

Сунце и копачи

Шест је сати.
Сунце се пење
и сенку кипариса
као секиром крати.

Око десет, кад се копачи
уморише од копања,
постаде сенка кипариса
још метар мања.

Кад моба још два метра
подножју дрвета дође ближе,
копачима ужина стиже.

Сенка се уто скрати
дрвету испод самих грана,
и њива је већ била окопана.

Делфини

На чуну сам.
Испод мене метара двеста.
Вода се олако листа,
ипак се доле у дубини
разиграни виде делфини, 5
и рој се њихов као сребро
риба блиста.
Вода зеленкаста и чиста
као зелени мрамор се чини.

Соко

Средњевековни соко
на крову храста крај пута сопственик је
небеских огромних ловишта.
Блиско му је и неба око 5
и шуме врховље широко.
Около, жељни лова,
јастреби, копци, орлушине,
жуде да окрваве
соколу сребрно чело. 10
Али он је високо,
ниједна мржња ни стрела
не може поломити
његова крила
глечерски 15
блистава и бела.

Јутро у шуми

Сабирам пропланком печурке млечњаче.
На успомене ми замирисаше прсти,
а ведри источњак што кроз забран брсти
детињства ми се далеког таче.

На успомене мирише све и светлуца, 5
птичје перје, у јаругама влага,
мравињаци и дупља пуна пчела,
и гуштер који бог зна за чим трага,
и гомилица гљива крај мене бела.

Једном сам и ја припадала братству 10
шума и била му чобаница,
имала своје богове и своју паству
и веру коју има птица,
радовала се мирису и сјају,
лутала ваздан по самоће сајму 15
као да сам узета под најам.

Завичај

Верујем земљи на реч

Верујем земљи на реч.
Она је једина спона
између нас и оног
што се првога дана стекло,
она ће пре него сва васиона 5
открити нам мутно порекло.

Верујем земљи на реч.
Пре ће нам корен и биљака млеч
и глине груде
одати оно што звезда крије, 10
што је пре почетка било
и што после буде.

Верујем земљи на реч.
Верујем, пре него до осе свемира,
допреће се земљи до осе 15
и наћи тамо откључана врата
у загонетку с којом се људи носе
откад је задата.

Посвета

Кô што на коленима иду на ходочашћа,
сећању на тебе идем у духу клечећи
и говорим што ти за живота не стигох рећи –
у детињство се, где си краљевала, враћам.

Као привид пустињски ниче слика домаћа: 5
ти уз колевку, украј стола, поред пећи,
уз тебе детиња нам туга и блажа и краћа.

Када год сам твога морала бивала сужањ,
дух ми је по детињски био чист и недужан,
у надахнућа, у срца мира си отварала врата. 10

Сећања на тебе су иконе с иконостаса,
измаглица јутарња што се лети беласа
изнад висинских осунчаних појата.

Опрости

Опрости честа путовања,
касно откључавање врата,
опрости телефонске позиве ноћу,
позиве у зору рану,
опрости што често занемарих 5
твоју самоћу.
Опрости посете из бела света
нечекане.
Затурене опрости ствари,
погубљене кључе и сунцобране. 10
Опрости мртву стражу
око мога мира и рада,
опрости што си морала слушати
оно што мени хтедоше да кажу.
Опрости што на време не приметих 15
твоје тешке слутње и сете.
Опрости што не схватих
да и твоје године лете.

Дедовски требник

На сточићу троножном, хромом,
дрема молитвена књига стара,
натопљена мирисом тамњана и дувана,
одавно је нико не отвара.
Преко сточића дуг пешкир деверски, 5
црвеним концем везено на њему биље,
и име дариље,
за душу погинулог сина,
обичај сеоски верски.
У бронзаном свећњаку 10
догорела свећа воштана
пуна густих суза.

Отвориш ли књигу, из ње помиле слова
као црни кукци.
Прадедови нам знани и незнани 15
често су је држали у руци,
и читали из ње по хиљаду пута
речи не сасвим јасне, и зато лепе:
„Исаије ликуј...
Вјечнаја памјат... 20
Отче наш, иже јеси“...

Требник сад залудан ћути на сточићу,
док и њега време не однесе.

Срећно вам сећање

Срећно вам сећање ма било
плашљиво, скровито,
ма било сетно,
кад падне у божићну зору,
и завеје окна на прозору. 5

Ево једне крупне пахуљице
као из чеснице пара,
из неба висока
паде ми на окна.
Срећно вам сећање 10
на детињства дане.

Дедовска кућа у пролеће

Преда мном на облак наслоњена
грана бора,
она прва угледа свануће,
друге две дан испрате.
Стазом кроз облутке 5
и шкриљца сложене плоче
пробија упорна трава
и јагорчевине златасте цвасти,
око куће светле по окрајцима.
Очи собе, 10
у којој је рођена моја мајка,
на исток још стоје загледане,
испод њих се разишла језерца
љубичице модре.
Као некад у мом детињству, 15
још трчкарају овуда
неуништиви сељачићи врапци
и чворци, вековни држављани
сеоских дворишта,
сваки час се однекуд јаве. 20

Овде се, значи, родила мајка
и овде је расла са травом упорном,
и шибљем златастих ореола,
украј танушне реке
обрасле копаљцима зукве. 25
Овде је лети
просањала своје прве снове
у сенци ове прастаре букве.

Просјаци пред црквом

Јутрење у цркви одавно траје.
Пред црквом су
просјаци, богаљи, пијанице,
чекају да им ко у обогаљене руке,
у капе подеране
новчић баци.
Лупкају штаке.
Чују се лицемерни благослови,
клетве подмукле.
Младе просјакиње
забораве се и у трену,
лица ведра,
разголићена недра
доје децу давно одбијену.
Друге се пружају ногу патрљке
у крпе умотане,
показују отворене чиреве и ране.
Један старац, поиздаље,
испод густе липове крошње
обувен у траље,
ћути,
не зна се је ли нем,
или је то његов начин прошње.
Јесу ли дошли сви ту да седе
ради новчића, хлеба коре,
или су се искупили и они на сајам
да се нагледају света
да се разговоре.

Сеоско гробље

На гробље бранковинско након много дана
свратих иза ноћашњега несна.
Спазих пре мене свратиле су Весна
и пратиља њена богиња Морана.

Ту ћуте давни житељи Бранковине, 5
изнад њих земља црвеница чврста,
понегде само остаци трулога крста
вире из оголеле сухе глине.

Тек о понеком гробу живи се још брину,
само вране одевене у црнину 10
гракћу промукло као да наричу.

Гроб нов је јутрос отворила Морана,
Весна старе покрила сплетом грана.
Свештеници поје, попци тужно зричу.

Завичај у снегу

Наједном сав завичај поседео.
Нема на крововима црвенила
ни зеленила на ливадама,
завичај постао
некакав старчић чудан. 5
у бајци се само такви старци виде.
Шибљу поникла бела крила,
шума у биљурним огрлицама.
На роговима говечета
лепршају танки убрадачи, 10
снег засуо ждребету
промрзле уши.
Из димњака се сумаглица пуши.
Где ли беше наш црквени торањ
на левој или десној страни? 15
Како до Кичера?
Снег завејао до њега ђаду.

Налазим се у снежном гнезду,
невидљиви пауци око мене преду
сад сребрно уже, 20
сада замрзнуту звезду.
Коњу из ноздрва пара сукља,
пуше му се сапи.
Има ли кога ко би наједанпут
могао сву ову лепоту да искапи? 25
Има ли ока да обујми сву ову слику,
ову заслепљујућу белину?

Да ми је да се као у детињству
по овом меку целцу пруђим.
да ме умна керуша за рунав вуче 30
а ја нипошто нећу
са снега кући.

У давном завичају

Је ли ово нека шума друга?
Је ли овај богаз тврђи од кости
она мека стаза из младости?

Некад танушни изданци дуба
сада су моћни дубови старци, 5

кора им испуцала и груба,
тле засули бели суварци.

Од павити крхке повијуше,
која се као веверица пуже,
постало је сад лађарско уже, 10
пропланак драч и оструга гуше.

Свуд длани новог црепа се виде,
румени ко кора препечена хлеба.
Нигде сламе, нигде ћерамиде
и старе боје неба више нигде. 15

Као да је зашао у земље туђе,
у непознату океанску луку,
не познају га нигде куда уђе,
нема суседа да му пружи руку.

Можда је време да и он већ оде 20
када никога свога нема овде.

Завичај

валовито пространство све до гора модрих
у широком луку –
по светлу дана све би их канда
дохватио руком.
Небо високо, земља рујева, 5
пуна шкриљца и белутка,
виноград дозрева и пева,
кукуруз буја, оскудна пшеница,
у чести љубавни састанци тетреба,
у тами ћук, у свануће шева, 10
запад пун црвенила и жара.
Звезде у дубини августовског неба
крупне као да их гледаш са звездара.
Потоци ретки, изворске воде питке,
понори, вртаче, јаруге, 15
око подне безопасне и плитке.

Али кад загрми, кад запљушти,
постане нека крајина стота,
јаруге полуде, излију се,
набујала вода земљу сљушти, 20
дрвореде ваља,
пашњаци се напуне камена и чкаља,
птице и гмизавце обузме страхота,
у надошлим потоцима се даве
немушта бића и деца, 25
свуд около су ступице,
заседе, тајне,
као да је смак света.
Мој завичај много шта
у мени одгонета. 30

Кровови

Црвени шатори у грању шљива,
као војнички тврдо разапети,
Црвени шатори између црних њива
као сеоске пећи загрејани
када сунце припече лети. 5

Црвене могиле древних ратника
крију витешке костуре и оклопе,
железне штитове и кајасе.
Петлови се однекуд гласе,
један се и на могилу попе. 10

Црвене купе недавно погашених лава
између храстових грана,
перјанице над њима белог дима
јављају да се дивље срце вулкана
почело полако да стишава. 15

Пси из детињства

Јесте ли слушали некад у детињству
звонки лавеж сеоских паса ноћу
кад поља мртву испуне самоћу
и небеса огромну озвездану писту?

Чини се препиру се са месецом, 5
довикују са суседном пашчади,
или просто лају спорта ради,
или се детињски прегањају с децом.

Када јовањским мразом стегне зима,
глас им је чист као у херувима, 10
и ма љути, дечачки су безазлени.

И учини ми се тако часом
између псећих гласова масом
глас верне Бине да се јавља мени.

Заштрављено гробље

Разговор са Косовом

Нико, Косово, не оплака
твоја понижења и невоље,
нико те не узе у заштиту,
нико не јаукну до облака.
Нико ван твојих брда и равница, 5
нека ти је патња лака,
нико те, Косово, не оплака
ван твојих брда и твојих река,
ван твојих планина и облака.
Нека ти је судбина лака. 10
Нико те, Косово, не оплака
сем потомака
твојих планина и твојих река
и твојих облака.
Нека ти је судбина лака. 15

Лазар над косовом

У рукама носи срубљену главу
и шест векова на плећима.
На знаном разбојишту трава,
наоколо исти видик цео,
исто Поље, иста гора Шара, 5
на коју се некад у лов пео.
У њему једном Срба милиони,
и он у свакоме од њих има.
Косовски лахор
изнад Поља носи га полако. 10

Дан је кад се догађају чуда.
Душа се, зачарана лепотица,
из сна пробуди,
и истога трена
срчаност је прожме давна, 15
исплива из прошлости океана
боца нехаја запечаћена
и отопи нам се са срдаца
ледена стена.
Као што тропски неки цвет процвета 20
после много пролећа поново,
мртав ће Лазар тако
тек после сваких шестсто лета
пролебдети над Косовом.

Слушаће истих река ромор, 25
птица песму исту,
познат му и драг косовски говор,
застаће над Лазарицом
и Грачаницом,
лебдети над Шаром 30
изнад царских ловишта,
огледати се у Ситници, Лабу,
пролутати изнад Газиместана.

Сваких шест столећа
мртви лик Лазарев обасјаће 35
косовске земље груду,
огледати се у Ситнице реке води.
И спазиће људи у чуду
где његово лице
небом изнад Косова броди. 40

Под земљом вас је више

под земљом вас је више
него на пољицу и њиви.
Више вас је, Косовци,
мртвих него живих.
Зрно што из вашег срца расте 5
непријатељу нека је горко.
Под земљом вас је све више,
али ветрови се не боје
вашег непријатеља,
они ваше гробове гале. 10
Ако не сме наша, људска рука,
звезде на вашим гробовима
свеће пале.

Кроз шуму мржње

Кроз шуму мржње
човек иде,
шума је пуна ћукова и сова,
гнезда гуја, гнезда олуја,
човек се пробија до пропланака 5
где сунце буја;
човек се пробија кроз шуму
до извора бистре воде,
човек је кренуо сунцу у походе.
Кроз шуму мржње иде човек, 10
шума је пуна врана и гаврана,
човек се пробија кроз пропланак
до светлих оаза,
до светлих дана,
где је свака пољана осунчана, 15
где нема легла гуја,
човек се пробија до гнезда косова
и славуја.
Кроз шуму мржње човек корача,
пуна је отровних гљива, 20
пуна стршљена, зоља,
где на десет зрна жита
роди стотину зрна кукоља,
човек се пробија до ораница
где белица роди пшеница. 25

Затрављен гроб

На гробу мом ниче трава,
као луг њега косе сада,
сада сам ливада.
Не сврађа ми нико да ме разговара
осим шумских црних мрава. 5

Ветар само каткад крај мене стане,
провуче кроз траву нада мном прсте
неколико пута,
пољуби земљу уместо крста,
цвећу покида трепавице, 10
и одлута.

Да сам овде више нигде не зна се,
не зна ни онај који се по цвет
на гробу ми сагне,
не зна ни јагње 15
које траву на њему пасе.

Затрављено гробље

Путниче, ту не тражи гробље,
њега су заравниле кише,
сметови снега,
њега су прегазили пастири,
стада су прегазила њега. 5
Ту гробље старо не ишти,
не ишти гробље наше,
уместо свештеника
ту вране сада гракћу,
ту су сада оваца испаше. 10
Сад кукуруз тамо буја,
таласају се жита,
зелени детелина,
и оструга расте
на гробу твога сина 15
и твога оца.

Савремена тајна вечера

Дванаесторица њих, савремених апостола,
везаних неком приземном вером,
приземним циљем,
седе за вечером,
око дугог стола 5
закрченог хране изобиљем.

У броју званица сличност је случајна
са оном Христовом вечером давном,
можда их је било и тринаесторица,
али су се и они састајали тајно. 10

Један, назовимо га Јудом,
љубио је најбољег друга жену.
Други, назовимо га Петром,
три пута се одрекао вође
у часу људске слабости и страха, 15
и трипут се затим покајао.
Било је ту можда и још грешнијих,
али до њихова имена не може да им се дође.

Зацело је,
док још не би Христа 20
или сад заборављеног бога,
слична бивала вечера многа,
пуна колебљиваца, Јуда пуна,
било да се вечеравало само граха,
или печених шева и јастога. 25

Људи ноћи

Не виде се, а чујеш бат корака.
Чујеш кораке, а њих не видиш из мрака.
Вијају се по преплашену селу,
безбожници, а крст им на челу.
Као авети су и као бауци, 5
библија за пасом, а нож им у руци.
Једни злочинци, а други сулуди,
лутају тако по тужној својој груди.
Изнад града, покрај јарка нека,
путник нађе убијена човека. 10
Учитеља или судију кога,
сељака или студента несрећнога.
У селу, за изнуђеним обедом,
напијају слободи и Србији редом.
Промичу селом, а не чујеш им корака, 15
чујеш кораке, а не видиш их из мрака.

Ратиште

Снила ми се земља разрована,
кртица пуна сва,
и гаче јато црних врана,
гра, гра.

Звоњава ми је та знана, 5
жали некога
и поворка кишних дана
студена, зла.

Иловача пуна рана,
до самог дна, 10
мру стотине сваког дана,
једном ћу и ја.

Прогута неког сваког трена
вечности мрак;
сѐне, све до сѐне сѐна, 15
гра, гра.

У подземље отворена врата
редом сва,
а небо равнодушно,
пуно злата, 20
сја, сја.

Све дрхти од студи и страха
предсмртна,
од претећег земљина даха,
гра, гра.

Сахрана

Рекла сам вративши се са сахране:
– Опет нам један пријатељ оде!
Уздахнуо си као да
сам ти се такла
често позлеђиване ране, 5
и без жеђи испио гутљај воде.
– Ипак ми смо четири године млађи,
приметио си.
– А можда и више,
изговорила сам што сам могла блаже и тише, 10
четири године брзо пролете.
– Као да сам те први пут јуче
пољубио, сложио си се пун сете.
– Већ смо изгнани из љубавног раја, поново
и тебе и себе позледих. 15
Увече си ми донео шољу чаја
и рекао:
– Образи су ти вечерас врло бледи!

Нестрпљива лепотица

возила сам се аутобусом јуче
а испред нас су носили покојника,
кораком корњаче ишла је пратња.
Крај пута су пролазници скидали капе,
а застрашени старци су са тугом 5
брисали сузне очи.

Срдила се у аутобусу лепотица
што због мртвога некаква човека
аутобус сваки час застајкује.
Посмртни марш је музика свирала 10
и пролазници су опет скидали капе,
и у аутобусу нашем поново
лепотица се бунила гласно
што га пратња задржава.
А мртвог човека склопљених очију, 15
коме је старост заувек закаснила,
који се никад неће вратити кући,
кривила што због њега некуд касни.

ПЕСМЕ ВАН ЗБИРКИ, ДРУГЕ РЕДАКЦИЈЕ (1979–1993)

Видовито

Све вече мислим о недокучном
са замрачене стране оне.
Цвеће у саксијама око мене
ћути, и оно
у себе тоне, 5
налик на људе када се моле,
када призивају драге духове.

Можда цвеће има антене
за недокучно под небесима,
за царство скровито 10
у подземља дубини,
можда је видовито
и зато ми се тако забринуто
и потонуло у себе чини.

Рађање цвета

пре један сат
и два, три минута
ниче преда мном нов цвет,
помоли два зелена уха
и танушан врат. 5
Около нас огроман свет
који нема за њега ни вида ни слуха,
милијарде тврдих стена,
огромних гора,
непознатих му тушта биљака 10
и сличних њему нових клица,
милијарде ливада травних
и њива где ниче озимица.

И сви имају унапред означено
своје место, 15
сви су равноправни –
од планета до висинских ко̊та,
сви су за себе средиште света,
и овај изданак тек поникли
и његов живот 20
у свеукупном царству живота.

У стакленој башти

Купац нагло отвори врата
и у облацима дима
као из Везува
рупи у стаклену башту.
Опасност! Опасност! 5
викало је једно другом цвеће, –
смрт споља дува,
као из отвореног вулкана.
Опасност! Долази убица,
изгинућемо до краја дана. 10

Продавац, задовољна лица,
иде од врсте до врсте
и сасеца коме главе,
коме руке,
коме танке зелене прсте. 15

Цвет и људи

Муж и жена се свађају
без предаха,
мисле да су у соби сами,
мисле да их не чује
уздрхтала од страха 5
тек рођена циклама.

Муж и жена се свађају.
Жена не попушта,
муж виче све јаче,
ни на ум им не пада 10
да се једна душа немушта
уплашено гуши плачем.

Душа цвета

Од јутра рана
у помоћ зове патуљаста палма,
прашљива, клонулих грана,
као жена неочешљана.

Цвећарица све друго пусти 5
и њу најпре уми као дете,
лиску по лиску избриса ватом,
и напоји јој до грла
сваки атом.
Зелена крв хлорофила живље потече 10
и лишће, захвално жени,
оста јој лицем окренуто
до увече.

Колико је пута на дан
теби, теби, и теби, 15
човече,
неко помогао,
а ти остао хладан!

Научно саслушање

Цвет сумњив на ливади ухваћен
одводе на саслушање
у научне кабинете.
Ко си, шта си, одакле си,
научна уверења, 5
здравствено стање,
доба цветања и зрења?
Стали да прете.
Ћути цвет
Као револуционар заклет. 10
Подносе му нож под грло,
цвет не одговара.
Доводе пет сведока,
да је предсказивао земљотресе.
Цвет пориче. 15
Научници подносе електричну иглу,
броје до десет.
Цвет од шока
пада у несвест.

Световид

Срете ме у завичају Световид.
Господе, како је диван тај бог предак!
Светао као драги камен редак
продире кроз душу, камен и зид.

Не сакрих пред њиме. ни страх нити стид, 5
како ми погледа чело, већ схвати
зашто сам на свету и да ли патим.
У тренутку појми бог Световид

да ми душа негде у прошлости заста,
верна као што је крову свом ласта, 10
у часу сав мој би му јасан лик.

Постоја, и оде светао као зрак
продирући кроз камен, видике и облак
и зађе негде за модри Медведник.

Дух поезије

Све речи ове, поезије душе,
увек су писма теби, у ствари,
Ма о којој мислила од ствари,
ту мисао мисли о теби пригуше.

Ти познајеш пределе моје душе 5
као планином што знају говедари
у које дрво гром се када зари,
где расту дивље трешње, где оскоруше.

Отпрве моје. ти разумеш ретке,
стихови ти моји нису загонетке, 10
погађаш сваку стрепњу, слутњу њину.

И унапред можда знаш све шта ће
која песма рећи, јер ми их ти шапћеш,
јер ми их ти ствараш уистину.

Неуспех

Са узалудног лова на фазане
враћа се ловац, за грлић држи пушку
као пастир за главу белоушку.
Око њега трњине, дрењине необране

и омрзнути му гаврани и вране, 5
Уморно се под дивљу спушта крушку,
разочаран у срећу ловачку немушту –
осећајућ неуспех као бол од ране.

Тако је сликару када се из пејзажа
врати бвз слике. Риболовцу с плажа 10
и пучина кад дође без улова,

музичару кад није кадра рука
да, у слуху рођена, ухвати звука,
песнику кад однекуд стигне без снова.

Призивање

Ћутимо као кад се призивају дуси.
Вече, мрак на Беотрад пада.
Ту су песници Флора, Пуслојић Адам,
песнин певач, песник с виолином,
песник архитекта, – 5
цео спектар
песника свих старости и заноса,
и сви те моле
појави се, Станеску Никита,
бар једнога трена. 10
бар као сена.

Појави се као незаборавних
београдских дана
кад си пред нас као чаробник стао,
и поново нас омађијај. 15
варнице распи духа,
добротом засијај.
учини да чујемо
сто твојих срдаца.
сто крвотока, 20
допри нам до вида,
допри нам до слуха.

Ћутимо као кад се призивају дуси.
Вече, на Београд пада тама.
Никита Станеску, 25
осећамо ту си,
Остани цело ово вече с нама.

Шта могу

Разумем све горке опомене, хвала богу:
зверад пред зиму скрива се у јаме,
старци се греју огњишту уз пламен,
звезде се проређују, али шта могу!

Зими се јецај чује у птица слогу 5
класје се претворило у стог сламе,
дрвету се преломило сухо раме, –
разумем опомене, али шта могу!

Узбуђују ме још звезде и птице
и мисли ми ничу немилице, 10
и свет ми празнично постављен сто.

Шта могу против стрепњи, заноса нових,
против добре среће коју чудом зови,
да ми се у песму претвара бол.

Узалудна опомена

Прешерну

Говоре звона с цркве светог Марка:
Далеки свет је шарена лажа,
маслачков пухор, заводљива кажа,
змија шарка.

Око мене плети венац корака
ја бићу увек твоја мртва стража,
тиха срећа је од свих скупља, дража,
успех је варка.

Привиђаће ти се и крај баште царске
горски четинари
и Триглава врхови снежни.

Говорио је тако некада и мени
наш торањ црквени, –
али су заблуде биле неизбежне.

Стари шумар

Пролази човек шумом, ко по парку,
рукује се редом са гранама жбуња,
чупа коров око шибља које куња,
нежно подиохе са стазе шишарку.

Радује се свакоме новоме изданку 5
старога стабла. И све му се чини
да је стигао у госте родбини
према којој се љубав осећа жарка.

Сва та стабла деца ко да су му,
нико није смео дотаћи ту шуму 10
док он је ту био њеним чуварем.

И сад кад се укажу између грања
иверке око још свежега пања,
само што му очи не засузе старе.

Чекање

Већ је ноћ. Човек чека узалудно.
Прошли су већ и последњи трамваји,
ниједан прозор више се не сјаји,
ни псето луталица није будно.

Сећа се: у једно време далеко, 5
пре првих пољубаца и загрљаја,
чекао је тако без конца и краја
давно сад заборављено биће неко.

И мисао га страшна обузе нека –
можда му је тако да стрепи и чека 10
само неколико ноћн преостало.

Заборавиће и ове чекања часе
када свака туга заборавља се –
негде под земљом, где и све остало.

Како ко

Како ко, али ја знам језик немушти
који се учи у древној под небом школи,
њега зна човек који самоћу воли,
који разуме реч кише кад пљушти

и мисли неба кад се натушти, 5
и шта пас цвили кад га туга сколи,
шта разговарају храстови голи, –
њихов и мој језик туге су сушти.

За разговоре са људима треба
језик увек други испод другог неба, 10
а с немуштим обиђеш сву земље куглу.

Мислим могла бих живот провести
као испосник који на шумској цести
ослушкује птицу и тишине туту.

Грамофонска плоча

По продавницама у далеком свету
ходам натенане,
купујем ситнице каквих нема код нас,
за вешање слика чавле месингане,
справицу којом се у иглу удева конац. 5
Купујем непотребне дрангулије глупе:
мреже за косу као паучина,
јевтине огрлице код нас скупе,
пудер, мирисе, тубице кармина,
чиоде, копче, сапињаче, ремена, 10
за децу гумене инсекте, луфтбалоне,
справу којом се кораци мере,
и још бих можда куповала свашта
што је трговачка измислила машта,
али утом у близини са плоче 15
глас Црнца певача пети се поче.
Пожурих тамо, али до краја не дочух,
пробуди ме неки злодух.
Дотле је сан текао нормално,
као живот природан био, 20
али као о чуду се питам стално
како је незнану ми музику
измислио.

Пред рударским окном

Већ две године
нема на лечењу више
Албанца, болесног дечака,
с којим сам по лековиту воду
на извор заједно ишла. 5

Нема га, а ја још чујем
говори ми као ученику
учитељ стари:
Реци шта то мари
што сам ја Албанац 10
а ти Српкиња,
шта то мари!

И тако сусрета сваког
пита са сетом,
детињом сетом дубоком: 15
Шта мари
што ти верујеш у Христа,
а ја у пророка,
реци шта то мари!

Нема га да заједно 20
идемо по лековиту воду,
да ми о своме дому прича,
да ми из свога литра
налије у чашу
недозвољених ми још сто грама 25
само хитро,
од доктора кришом,

Дечаче, од јутрос те чекам.
Ако ниси у земљи негде
од корена дрвећу дубље, 30
ако си у рударском окну,
превари подземне силе
и кришом изиђи из јаме.

Блистају сунца зубље
светла је сва васиона, 35
нигде ни пахуљнце таме
и ваздух штедро нуди
препуие чаше озона.

Не дај се, Тара

Не дај се, Тара, тако ти бога,
да те искидају као Дрину,
испресецају као уже,
да ти поцепају светле рукаве,
да те попут Пиве задаве. 5

Не дај да те човек сковитла,
да му твоји водопади гоне витла,
не дај своју слободу,
своју никад неукроћену воду.
Не дај да ти затворе у хапсане 10
твоје вирове,
зелене очи насмејане.

Млада си као да си сад потекла,
и стара као васиона, 15
зелена као под отавом њиве,
модрија од неба кад бура мине.
Не дај да те задаве као грло Пиве,
смире као воду Дрине.

Кртичњаци

Уместо орача
кртице нам сад земљу ору,
сад уместо говеди
у тору кртица краљица
на престолу седи. 5

Кртице сад пустим кућама
дошле су до испред прага.
Сада оне стазу прте
где човековој нози
нема више трага. 10

Оставиле су шуму,
дубоке јаруге њене,
извукле се смету испод злата
и, пустом привукле подруму
до испред врата. 15

Њиве су нам сада налик
на гробља ситних, немуштих, бића,
где се пружала бразда плуга
црна и дуга.

Пут пустих сада 20
њивица и ливада
подземљем крену
да оне преоравају земљу
човеком напуштену.

Ноћу, да се надишу зрака, 25
отворе потајно врата
и грла димњака
уживајући у пољанама неба
и звезданога злата.

Небеска коњица

Ноћ. Спавају гране, гнезда,
огрнула се тишином река,
небеса бескрајно далека,
пуна звезда.

Наједном гром, смрскав тишину, 5
као свет рођен ни из чега,
иза видика сину.

Разјарена коњица муња
изнад шума прогалопира.
Звезде забравише златне шкољке, 10
птице гнезда,
небо блиставе шлемове навуче.

Коњица громовима наоружана
небу из паклена краја
све је ближе, 15
барјаке развија црне,
разбацује копља модра –
вековима се чине дуги минути.
Као да је свету дошло до смака.

И намах све стаде, 20
умуче пакла говор,
престаше огњене секире
таму да секу
хука се сручи у понор.

Као у измишљеној причи 25
у трену све се стиша
откључаше се гнезда,
тишином се огрте река.
И поново је небо бескрајно високо
и пуно звезда. 30

Ветар

Ветар. Замрсиле се сенке,
загрлиле гране заљубљене,
осетиле се слатко брезе
у наручје борова бачене.
Листови љубе један другом длане, 5
певице се шумама гоне,
прекидајући зрачне свиле споне,
млади потоци узбуђено звоне,
чује се висинских кљунова клика.
Тад ветар промени правац као јастреб, 10
караван облака небеса застре –
и наједном промени се слика.

На мртвој стражи

Стоји војник на стражи сам самцит
и посматра златно небеско воће.
Ветар је, и он се тресе од хладноће,
здрав и наочит.
Звезда је свод небески препун, сит, 5
он би да их изброји пошто-пото,
да заборави како дрхти од хладноће.
Размшиља да ли и на небу горе
целога живота свог
стражари тако и вечити Бог, 10
да ли види на стражи њега,
војника промрзлог.
Пита се да ли ће вечно трајати
тај војни рок
и шта је свему циљ и праузрок, 15
и шта он, војник, на земљи тражи.

Душо неспокојна

Душо неспокојна,
јеси ли нашла уточиште?
Новоотворене ране
јесу ли ти слатке
или те тиште? 5

Путнице неспокојна, сетна,
какво је сунце новог континента,
има ли на њему мразева, олуја,
прилази ли ти и тамо срцу
отровница, бола гуја? 10

Какво је небо над новим континентом,
је ли маглено, мутно?
Да ли те птице буде својом вревом?
Истииска срећа сврати ли бар успутно,
слуша ли те ко тамо са усхићењем? 15

Борба у срцу

Боре се у срцу
осећање које се буди
и осећање на самрти:
једно другога се плаши,
једно другом 5
не може да се отме.
Као у позоришту,
посматра срце у себи
два јунака –
једнога му добро позната, 10
и другога који тек стиже, –
један ће листати и расти
други бити лисни смет златан.

Човеков живот

Проти Матеји Ненадовићу

Нагледала сам се, написала,
наслушала погрда и хвала,
милоште, злобе,
нагледала лепоте и ругобе,
звезданога и сунчева сјаја, 5
месечевих искри,
гледала у гробове отворене
родитеља, браће, сестара,
вијала ножеве и пушке,
слушала метално дисање 10
тенкова и авиона
и звуке победних звона,
гушила се дахом барута
и лечила напитком озона,
раскинула понеке ланце, 15
и у понеке радо пала,
одолела понекој сили
и на страшном месту
понекад постојала.

Ђурђе убија аждају

Кроз прозоре Грачаници
зрак као мач наоштрен уђе,
обасјав је у часу,
кад у аждају на иконостасу
копље заби Ђурђе. 5

У олтару завлада страва.
Свих дванаест апостола
погинутих глава
скри лице иза ореала,
а под сводом изнад Распећа 10
анђели, још деца,
у гомилу се збише
дрхтећ као пламен воштаних свећа.

Апостол и говедар Лука
једва свлада 15
неколико уплашених крава
и телади.

Уздрхтала рука Маријина
приљуби чврсто уз груди
уснулога сина 20
у страху да се не пробуди.

А Ђурђе,
после извршена чуда
истога трена
са иконостаса некуда 25
испари као сена.

Зенице са икона

Зенице, зенице, зенице,
пре векова отворене.
Окрећу се колути
модри, зелени, жути,
као да се у сунце гледа. 5
Стојим као сред приче,
све што се рећи има,
збива се у мислима,
у себи зариче.
Убрзала срце звона. 10
Зенице, зенице, зенице,
са древних икона.

Последњи плод

Сви плодови већ су обрани
само једна јабука
на највишој воћке грани,
златна, као од млада воска,
стоји још необрана. 5

Јесење јој се сунце умиљава,
заобилази је олуја,
и берачица железна штеди је зубата.

Када богу буде воља,
он ће је својом руком узабрати 10
и унети међу рајске дуње и јабуке.

Освећење нове цркве

Убоги мученици, у вашем атару
сазидали су цркву нову.
Знам, више бисте волели стару
и да старог свештеника позову.
Свићала би се знам и вама 5
нова црква што у селу стоји
да међу паликућама
није био и ваш сусед покоји.
Више бисте волели да сте живи,
али можда би вам друга зла многа 10
послало небо тада,
Па бисте клели и самога Бога.

У цркву би можда ударио гром
у време синовљевог венчања –
по демона вољи, 15
можда би се у божји недужни дом
умешао и тад прст ђавољи.

Змију не треба помињати

Змију не треба помињати,
може те се сетити подозрењу склона.
Ни смрт не треба помињати,
може те се сетитии она.

А ја не слушам савете 5
мудре из народа људи,
нити сујеверје чије, –
помињем и смрт и змије.

Може ти неко змијске ћуди
а речи голубије 10
отети оног кога волиш,
и осмех може да убије.

Црнбог

Извукли се облаци из гудура,
Црнбог древни то се весели,
око чела му ореоли бура,
закитила га муње ружа гневна.

Судећ по погледу ти и гласу, 5
Ти потомче светлога Белбога,
чувај га се,
он његовим момцима поставља замке,
стазе им и намере мути,
сазвежђима омета састанке. 10

Чувај га се!
Бојим се узеће те за руку
и завести у крај какав тамни
где залутале вода дави,
одакле до мене нећеш наћи пута 15
у овај залив плави
од богиње Пролећа дарован ми.

Волшебна земља

Јаукнеш ли у крају овом,
постане песма.
Сагрешиш ли делом и словом,
зазвониће покајница.
Родиш ли, 5
зачуће се успаванка.
Умреш ли,
објавиће смрт тужбалица.
Заволиш ли,
говорићеш стихове 10
у болном несну.
Што чинио да чинио,
претворићеш у песму.

Молитва за оклоп

Чим се пробудим,
удари ме камен у груди
као увреда оштар
и све оштрији што сам сама блажа;
али ја се градим да га не опажам. 5

Духови достојанства,
постоје ваљда и такви дуси који,
дотурите ми потајно
оклопе од железа јаче,
кад ми се камење сручи на груди, 10
да се не побојим,
да се у гађача
ни слутња не пробуди
да ме такао ударац у мене бачен.

НАПОМЕНЕ

Опште напомене

1. Састав књиге

Прва књига трећег тома *Целокупних дела* Десанке Максимовић састављена је из збирки *Слово о љубави*, *Међаши сећања*, *Сајам речи*, *Михољско лето*, *Памтићу све*, *Небески разбој* и *Зовина свирала*. У посебном одјељку налазе се пјесме које нису уврштене у *Сабране пјесме*, нити у било коју збирку, а настале су од 1980. до 1993. године. Структура ове књиге *Целокупних дела* понавља у дијелу основног текста (пјесме Д. Максимовић) структуру 4. издања дијела четврте књиге (*Слово о љубави*) и пету књигу *Сабраних пјесама* (Београд, Нолит, 1990). У 6. издање први пут је ушла збирка *Памтићу све*, док је збирка *Међаши сећања* у исту едицију уврштена од 3. издања, заједно са *Словом о љубави* (књ. 5, 1985); у 4. и 5. издању уз двије претходне збирке штампане су и збирке *Сајам речи* и *Михољско лето*. Шесто издање је донијело нов распоред збирки: *Слово о љубави* је пребачено у књ. 4, а у књизи 5 *Сабраних пјесама* нашле су се наведене четири збирке.

2. Извори

Извори обухватају све материјале који посредују (чувају или посвједочују) неки текст. За поезију Десанке Максимовић главни извори су издања збирки/књига пјесама, а осим њих – часописи, листови, новине, у којима је објављиван највећи дио пјесама. Факсимили рукописа за пјесме из ових збирки нису објављивани, а рукописи (дактилограми, аутографи) су у породичној заоставштини, те нису погодни, односно доступни за обраду. Пописала их је Александра Вранеш (*Рукописна заоставштина Десанке Максимовић*, Београд, 2001), наводећи наслове, први и посљедњи стих и број верзија. Може се претпоставити да у посједу издавачких кућа које су објављивале поједине збирке има и рукописа. Треба напоменути да је Д. Максимовић своје текстове давала и радиофонијским, односно телевизијским средствима општења, али су и иза њих свакако стајали писани/штампани извори, који у том случају имају предност.

2.1. Аутографи / ауторизовани дактилограми

Аутографи пјесама Десанке Максимовић које се објављују у овој књизи налазе се дјелимично у њеној заоставштини, у посједу насљедника. Према подацима А. Вранеш, велик број пјесама које обухвата ова књига *Целокупних дела* сачуван је у облику дактилограма. Пошто не постоје услови да се ти извори у цјелини упореде са објављеним редакцијама, из података које даје А. Вранеш, саопштавају се елементарне варијанте (наслов, први и посљедњи стих, број редакција или сл.). Увид у аутографе и ауторизоване дактилограме је од посебног значаја за нејасна мјеста у издањима или за могуће кореторско-лекторске интервенције, настале мимо ауторкине сагласности. Поготово би било драгоцјено да се дође до ранијих редакција, или до пјесама у нацрту, што би читаоце и истраживаче увело у сам стваралачки процес, у пјесничку радионицу Д. Максимовић. Ова грађа би такође омогућила да се прати судбина појединих пјесама у јавном животу (преправке за нова издања или за излагања у одређеним приликама), али, по свему судећи, таква ситуација ће настати тек пошто заоставштина Десанке Максимовић дође у архивске збирке.

2.2. *Штампани извори*

С обзиром на оно што је речено, штампани извори су за сада основни носилац ранијих и коначних редакција пјесничких текстова Десанке Максимовић, њених замисли, концепција циклуса/збирки или повода за њихово настајање. Неке од пјесама из збирки уврштених у ову књигу објављене су на више мјеста. У попису се наводе само они извори за које се претпоставља да су ауторизовани – изабрана дјела и слична издања, уколико их је приредио неко други, а у њиховој редакцији није учествовала пјесникиња, не узимају се у обзир. Десанка Максимовић је пјесме најчешће објављивала у периодици, а онда их је, с невеликим измјенама, прикупљала у збирке. Очигледна прештампавања не пописују се такође као извори.

2.2.1. Периодика

Значај периодике као извора је изузетан. Она је основни носилац ранијих редакција већине пјесама које послије улазе у збирке, али и извор више редакција које се појављују независно од збирки или чак пошто су објављене у збиркама. Периодика свједочи и о тренутним сврставањима пјесама (нпр. циклус *Последње песме*), или о поводима који изазивају наслове (Сајам књига у Београду: *Сајам речи*). Како се види из пописа скраћеница, Д. Максимовић је сарађивала у великом броју публикација. То је изазивало извјесне неуједначености (писмо, графичке конвенције, коректорски или лекторски рад), али оне по правилу не нарушавају смисао текста и отклањају се без већих тешкоћа.

2.2.2. Књиге (збирке)

Збирке Д. Максимовић настајале су редовно из нових пјесама (објављене у периодици или штампане непосредно из рукописа). Дешавало се да се у збиркама донесу и пјесме из претходних књига или из ранијих периодичких публикација. Тај поступак је најупадљивији у збирци *Михољско лето* (у редакцији Милоша И. Бандића), састављеној из сонета. Иако огромну већину чине сонети савременог постанка, прикључен је и извјестан број сонета које је пјесникиња раније објавила. *Михољско лето* тиме није изгубило статус посебне и нове ауторске збирке. Такође је *Сајам речи* (1987) уоквирен двема пјесмама из давне збирке *Зелени витез* (1930), али су оне изостављене кад је збирка уврштена у *Сабране песме*. Неке збирке изван *Сабраних песама*, настале посљедњих година пјесникињина живота, садрже већи број других редакција јединица из поменутог издања, али се начелно чува јединство збирке и објављује се у цјелини (*Зовина свирала*). У другим случајевима ради се о жанровски специфичним збиркама као што је *Озон завичаја* (1990), збирка хаику поезије, или *Небески разбој* (1991), која је конципирана као збирка пјесама за дјецу, мада садржи дијелом и редакције пјесама које се налазе у *Сабраним песмама* или у *Зовиној свирали*. Због тога се у нашим напоменама само упозорава на чињеницу да ли има варијаната/редакција, али се не пописују разлике, будући да ће цијела збирка ући у дио који обухвата књижевна дјела за дјецу.

2.2.3. Збирке у *Сабраним песмама*

Збирка *Слово о љубави* први пут је уврштена у *Сабране песме* Десанке Максимовић. – (3. издање) Београд; Нолит, 1985. – 5. књига, стр. 7–118, заједно са збирком *Међаши сећања*. У 4. и 5. издању уз ове двије штампане су и збирке *Сајам речи* и *Михољско лето*. У 6. издању (1990) *Слово о љубави* штампано је на крају 4. књ. *Сабраних песама* (*Немам више времена*, *Летопис Перунових потомака*, *Песме из Норвешке*, *Ничија земља*, *Слово о љубави*), док су се *Међаши сећања* нашли у 5. књизи истог издања, прије *Сајма речи*, *Михољскої*

лета, Памтићу све. Осим ових промјена у саставу књига, изазваних издавачким разлозима, за *Сабране песме* се може рећи да не доносе нове варијанте у односу на прва издања збирки. Занимљиво је да се у збирци *Међаши сећања* појављују двије пјесме (*Древна црква* и *Гриїов їроб*) из збирке *Песме из Норвешке* (1976), сада с малим разликама у тексту. Како уз насловну страницу сваког издања стоји напомена („Ово издање *Сабраних песама* Десанке Максимовић издавач је приредио у сарадњи са аутором"), то формално обавезује приређивача да уважи евентуалне варијанте, односно да СП уврсти у изворе, без обзира што не садрже одступања/разлике према првим издањима збирки. Из тих разлога наводе се подаци о мјесту сваког текста у свим издањима СП и о промјенама распореда по књигама.

Издања збирки у *Сабраним песмама* Десанке Максимовић подређена су јединственој концепцији: избјегавају се понављања пјесама унутар нове цјелине, за разлику од збирки, у којима се о томе није морало водити рачуна (нпр. из *Михољскої лета* изостављене су пјесме које су се нашле у другим збиркама) и ослобађају се пратећих текстова који не потичу од ауторке (нпр. поговори књижевних критичара).

2.2.4 Песме ван збирки (1979–1993)

Овај одјељак садржи пјесме које су настајале паралелно са *Словом о љубави*, *Међашима сећања* и доцнијим збиркама (*Зовина свирала*), све до посљедњих пјесама које је Д. Максимовић објавила за живота или су, евентуално, посмртно штампане из њене заоставштине. Не укључују се, наравно оне пјесме које су прештампане у периодици, а припадају ранијим збиркама (нпр. „Жао ми је човека", *Стремљења*, 3, 1985, „Спомен на устанак", *Политика*, 6. јул 1989, „Не бој се", *Дневник*, 12. фебруар 1993, и др.). Такође ни оне које су везане за позну хаику или за дјечју поезију, пошто ће се те врсте наћи у засебним књигама. Извјесне пјесме објављиване су у периодици и након што су штампане у збирци. Без обзира на то да ли су те редакције старије или млађе од текста у збирци – тај се сматра основним и према њему се саопштавају разлике. (Претпостављамо да су неке пјесме поново објављене превидом, или су пак друге редакције.)

3. Правопис

Сви текстови приређују се по савременим правописним начелима, уз пуно поштовање језичко-правописних особености до којих је Д. Максимовић држала (уколико се одвајала од правописних конвенција свога времена, тежећи да нагласи неки значењски чинилац). Правописне разлике између извора и основног текста у начелу се не пописују, осим разлика у интерпункцији и оних које би могле имати значењске посљедице. Пошто су збирке обухваћене овом књигом објављене према правописним конвенцијама које важе од 1960. године, оне се битније не одвајају од правописних конвенција установљених 1993, новим Правописом Матице српске. Али прва издања појединих пјесама у периодици, објављена можда без већег посредовања лектора, свједоче у појединостима о занимљивим одступањима од стандарда (нпр. *бљесак* > *блесак*). Све такве разлике пописују се у варијантама уз сваку пјесму.

Примјена правописне норме није, међутим, у свему досљедна, због разумљивих пјесничких слобода и права на одступања, али и због повремене небрижљивости или недосљедне примјене одређеног принципа. Тако је, између осталог, инверзивна реченица негдје растављана зарезом а негдје није (а требало би свугдје); има примјера да се именица у вокативу не одваја зарезима, иако је то норма. Ни стављање правописних знакова није уједначено: у неколика случаја обиљежено је само сажимање двају вокала одговарајућим правописним знаком (нпр. *кô* у значењу *као*, а готово никада на крају глаголског придјева радног; иначе у збиркама и у *Сабраним песмама* обично се не обиљежава

сажимање вокала, па стоји *трено* (< *треновo*), *ко* (< *као*), *заосто* (< *заостао*), *сусто* (< *сустао*), *издахно* (< *издахнуо*), *ґруно* (< *ґруновo*), мада има и примјера да се сажимање обиљежава: *стишо̂*, у пјесми *Нашеґ оца мајка*; *забо̂* (< *забоо*). Има и других мањих одступања од правописних норми: у писању слова ј (*кајиш*); такође у изворима стоји *једамут* (> *једанут*), или се пише у растављеном облику оно што је предвиђено да буде састављено (*од ока*, у пјесми *Барска пруґа*), или без знакова полурастављености (*пошто пото*). Ни напоредно сложене реченице (*Кућа пашње*) у изворима нису редовно одвајане зарезом, па је то у приређивању изведено. Савремени правопис Матице српске нема великих разлика према правопису из 1960. године: једино је проведено писање великог почетног слова за именовање историјских догађаја (нпр. Први светски рат и сл.; у изворима су двочлана имена космичких тијела писана оба великим словом, нпр. Кумова Слама, па је и то усаглашено са правописним правилима), а друге разлике, уколико утичу на значењске нијансе, наводе се у попису варијаната.

4. Техника издања

У коментарима/апарату саопштавају се основни подаци о свим издањима прије сврставања у збирку (уколико нису пука прештампавања), о уласку у збирке и издања сабраних пјесама. Пописују се све разлике између извора (лексичке, синтаксичке, фонолошке, интерпункцијске) и основног текста који се доноси у издању. Пошто се често извори потпуно подударају (нпр. збирка и издање у оквиру *Сабраних песама*), није неопходно да се указује по ком се извору доноси текст. Уколико међу равноправним изворима има разлика, приређивач се опредјељује за онај извор који садржи познији, коначан облик, не образлажући уз појединачне текстове своју одлуку. Уколико је неки извор (у периодици) оштећен штампарским грешкама, за основни текст се узима исправнији извор, без обзира на вријеме објављивања. Такви случајеви се коментаришу у биљешкама. Нумерација стихова потиче од приређивача, како би се олакшало сналажење у варијантама. Понекад се у попису варијанти морала дати двојна нумерација стихова (кад је поредак у основном тексту другачији него у другој редакцији): први стубац се односи на поредак стихова одређене редакције, а други на поредак стихова у основном тексту.

Биљешке су ограничене на податке о изворима и разликама између њих. Само изузетно било је неопходно коментарисати неке исказе у пјесмама (имена, цитати). Имена (реална, митолошка, поетска и сл.) и мање познате ријечи доносе се у рјечницима на крају књиге.

Попис извора (и скраћеница)

Б	– *Баґдала*: месечни лист за књижевност, уметност и културу (Крушевац)
Борба:	– Орган ССРНЈ (ћир. и лат.) (Београд)
В	– *Венац*: Књижевни омладински лист (Београд), 1926.
Вранеш	– Рукописна заоставштина Десанке Максимовић: попис и опис/Александра Вранеш, Београд, 2001.
Г	– *Градина*: књижевност, уметност, култура (Ниш)
Ж	– *Живот*: мјесечни часопис за књижевност и културу (Сарајево)
ЗС	– *Зовина свирала* (збирка, Београд, 1992)
К	– *Књижевност* (Београд)
КН	– *Књижевне новине*: лист за књижевност и културу (Београд)
КО	– *Кораци*: часопис за књижевност, уметност, културу (Крагујевац)
КР	– *Књижевна реч*: лист за књижевност, уметност, културна и друштвена питања (Београд)
ЛМС	– *Летопис Матице српске* (Нови Сад)

МЛ – *Михољско лето* (збирка, Београд, 1987)
МС – *Међаши сећања* (збирка, Сарајево, 1983)
НР – *Небески разбој* (збирка, Београд, 1991)
НС – *Наше стварање*: часопис за друштвено-политичка питања, науку и књижевност (Лесковац)
П – *Путеви*: часопис за књижевност и културу (Бањалука)
ПиН – *Песме из Норвешке* (збирка, Београд, 1976)
ПН – *Песничке новине*: лист за певање и мишљење (Београд)
Политика – (Београд)
ПРП – *Десанка*, Ваљево, 1980 (Песниковом руком писано, св. 1)
ПС – *Памтићу све* (збирка, Београд, 1988)
Република – (Загреб)
Са – *Савременик*: месечни часопис (Београд)
СП (3/5), 5 – *Сабране песме* (од 3. до 5. издања), књ. 5.
СП (6), 4 – *Сабране песме*, 6. издање, књ. 4.*
СП (6), 5 – *Сабране песме*, 6. издање, књ. 5.
СЉ – *Слово о љубави* (збирка, Београд, 1983)
СР – *Сајам речи* (збирка, Никшић, 1987)
Ст – *Стиг*: лист за културу, уметност и друштвена питања (Пожаревац)
Стремљења – часопис за књижевност и уметност (Приштина)

* Уколико се податак односи само на 6. издање СП, које има другачији распоред збирки, његов редни број стоји такође у загради, а иза заграде је број књиге пјесама и страница на којима се пјесма налази.

Посебне напомене

СЛОВО О ЉУБАВИ

Збирка је објављена у издању Српске књижевне задруге, Београд, 1983, у библиотеци Савременик, нова серија 38 (уредници Милорад Ђурић и Слободан Ракитић), с поговором Драгана М. Јеремића, „Класични песник Десанка Максимовић“ (стр. 109–127). Подијељена је у три циклуса (*Обмане*, *Апокрифи о немуштима* и *Пешчани сат*). Дијелови неких циклуса, па и наслови, појавили су се раније, у периодици. Судећи по одјецима у штампи, изишла је до краја септембра 1983. године. Уврштује се у *Сабране песме* Десанке Максимовић од њиховог 3. до 5. издања (1985) у V књигу, а у 6. издању улази у IV књигу.

Обмане

Наслов циклуса, први пут се појављује у *Савременику*. Састоји се из 28 пјесама. Понавља се у истом саставу у СП, књ. 5, односно књ. 4.

НАЗАД ***Намерник.*** – СЉ, 7–8; – СП (3/5), 5: 11–12; (6), 4: 271–272. У заоставштини сачувано више варијанти, једна без посљедња два стиха, а друга са посљедња два стиха додана руком на дактилограму (Вранеш, бр. 489, 1992).

НАЗАД ***Тајна.*** – *Савременик*, 28: 55/3 (1982), с. 191 (лат.), над наслов „Сунце и смрт“; – СЉ, 9; – СП (3/5), 5: 13; (6), 4: 273. Једна варијанта сачувана у заоставштини (Вранеш, бр. 833).

НАЗАД ***Иза штита поезије.*** – СЉ, 10; – СП (3/5), 5: 14; (6), 4: 274. У заоставштини два извора (Вранеш, бр. 1019, 2412).

НАЗАД ***Слово о љубави.*** – ЛМС, 159: 431/1 (1983), 5–6, наднаслов „Две песме“; СЉ, 11–13; – СП (3/5), 5: 15–17; (6), 4: 275–277. У заоставштини констатована варијанта са 66 и са 57 стихова (Вранеш, бр. 1017, 1025, 1991). Варијанте, ЛМС.

1 Ако сте се волели љубављу
4 И по растанку дрхтаћете од милине
5 могнете ли се још када срести.
6 Они који се воле љубављу испосника,
8 који као птица о кавез ломе крила,
9 сећаће се увек једно другом лика.
10 И кад се растану,
11 замрети им неће гушена хтења.
12 Ако си због ње патио од несанице
13 и у поноћ ходао будан
15 ако те је ломила неутољена жеља луда
16 сећања на њу нећеш се никад спасти.
Ако те је због ње мучила
час сумња, час нада,
ако јемогла загрљају да одоли,
и била кадра
да тајно пати,
волећеш је и кадзаувек оде,
како је сад волиш.

17 Оних с којим смо се играли,
19 а бојимо се да је додиренемо,
20 с којима идемо крај понора
22 ма заволели потом друге,
23 сећаћемо се с болом дуго.
24 Ако си је желео безгранично,
25 а седео крај ње без гласа,
26 слушајућибајку која се у вама рађа
28 памтићеш је
29 и кад се зима пред тобом забеласа.
30 Ако верујеш седећи уз њу да је љубав
31 Маслачков пухор
37 Заувек се памте они
40 с којима смо само спролећа, у сну,
41 писали страсно писмо.
42 Они који се као реке нису могли слити,
43 међу којима није било спојног суда
44 између крви вреле,
45 а срца им се дозивала лудо,
48 Ако вам је љубав
нож у срцу,
49 ако се бојите тај нож извући,
53 Они због којих смо срце
54 осећали као рану,
57 и кад заволимо друге
58 и осетимо се несрећни и криви.

НАЗАД ***Обмане***. – *Савременик*, 28: 56/12 (1982), 539–540, у циклусу *Обмане* (лат.); – СЉ, 14; – СП (3/5), 5: 18; (6), 4: 278.
20 целу вечност старе, (Са)

НАЗАД ***Стазе ничу и затиру се.*** – СЉ, 15; – СП (3/5), 5: 19; (6), 4: 279. А. Вранеш констатује више извора у заоставштини (бр. 470, 1013, 2415), с једном варијантом у посљедем стиху.

НАЗАД ***Фатаморгана.*** – *Савременик*, 28: 56/12 (1982), 539, у циклусу *Обмане* (лат.); – СЉ, 16; – СП (3/5), 5: 20; (6), 4: 280. По попису А. Вранеш постоје три извора пјесме у рукописној заоставштини (бр. 27, 499, 2416). Варијанте, Са.
3 као да јесте и није
6 У то негде чу се
8 неко испусти кључе;
9 затитра негде прамен свеће.
10 И све ишчезе
11 као да се уплашен дух повуче
15 која – као душа –

НАЗАД ***Халуцинације слуха.*** – *Савременик*, 28: 56/12 (1982), 539, у циклусу *Обмане* (лат.); – СЉ, 17; – СП (3/5), 5: 21; (6), 4: 281. По попису А. Вранеш постоје два извора пјесме у рукописној заоставштини (бр. 782, 1015); у првом пјесма има 24 стиха, с посљедњим *и тама*. Варијанте, Са.
6 као шапат
и детињи дах
7 Ево га

8 То исти глас је,
10 ветар нише
15 Само још понека
ваздушаста, мека,
16 падне кап,

НАЗАД ***Дружићу се са сунцем.*** – СЉ, 18; – СП (3/5), 5: 22; (6), 4: 282. По попису А. Вранеш, у рукописној заоставштини бр. 2419.

НАЗАД ***Варљиве светлости.*** – *Са вре ме ник*, 28: 55/3 (1982), 190 (лат.); – СЉ, 9; – СП (3/5), 5: 23; (6), 4: 283; У ру ко пи сној за о став шти ни по сто је два из во ра (Вра неш, бр. 145, 2417). Ва- ри јан те, Са.

6–7 Можда вас заваравају светлуцања
фосфораста
10 жишци у шуми око вековног пања?

НАЗАД ***На води.*** – *Венац*, 10: 1 (1924), 11 (лат.); – СЉ, 20; – СП (3/5), 5: 24; (6), 4: 284. Један извор у заоставштини (Вранеш, бр. 1021).

1 Нада мном небо се плави;
2 обала, насмејана, светли
3 са обе стране.
5 и, ко зна, које врбе гране,
6 загрљени, плове,
10 Негде високо птице смеле.
11 Звезда за звездом у воду кане;
12 у наше ћутање обалских шума
13 шапат тих.
14 У крманоша очи вреле...
15 Да ми је своје хладне длане
16 спустити на њих!

НАЗАД ***Етикета за вино.*** – СЉ, 21–22; – СП (3/5), 5: 25–26; (6), 4: 285–286. Један извор, с варијантом у посљедњем стиху, *сунца тајне и богова снове* (Вранеш, бр. 476).

НАЗАД ***Пролећна вртоглавица.*** – СЉ, 23; – СП (3/5), 5: 27; (6), 4: 287. Једна варијанта, Вранеш, бр. 279 (посљедња строфа прецртана), 1028.

НАЗАД ***Јутро после бдења.*** – *Политика*, 75: 23433 (31. 12. 1978); – СЉ, 24; – СП (3/5), 5: 28; (6), 4: 288. У заоставштини четири извора (Вра неш, 23, 478, 1031, 1986), с варијантом у посљедњем стиху: *слутиш*] *слутим*.

НАЗАД ***Жега.*** – *Књижевност*, 37: 73/4–5 (1982), 433, наднаслов „Жега“; – СЉ, 25–26; – СП (3/5), 5: 29–30; (6), 4: 289–290. Варијанте, К. У заоставштини, Вранеш, бр. 1023.

2 идем улицом где нема дрвета
4 не знам од сунца куда да се денем;
9 због сунца оголелог, због жеге
23 давно помрлих пријатеља
24 или хлад дрвећа потрулела

НАЗАД ***Без одјека.*** – СЉ, 27; – СП (3/5), 5: 31; (6), 4: 291. У заоставштини, Вранеш, бр. 1033: 1: *Знам*] *Знаш* – иза 22: *ни разбојника да се с њим потучем.* – 1988.

НАЗАД ***Краљевић и просјак.*** – СЉ, 28–30; – СП (3/5), 5: 32–34; (6), 4: 292–294. У СЉ између стиха 49–50 нема графичког размака за строфу. Овдје се претпоставља да су стихови 50–52 посебна строфа. У заоставштини, Вранеш, бр. 217, 475, 966.

НАЗАД ***Једном сам пролећем опијена.*** – СЉ, 31; – СП (3/5), 5: 35; (6), 4: 295. Поново, ЛМС, 167: 447/5 (мај, 1991), с. 717, наднаслов „Девет песама“. (Објављене су и пјесме штампане раније у збиркама, *Болесник* и *Кап крви*, а пјесма *Једна душа ме инспирише* има познији извор.) У заоставштини, Вранеш, бр. 160, стих 17: *надолази мелодија плима*.

НАЗАД ***Пролећни сликови.*** – СЉ, 32; – СП (3/5), 5: 36; (6), 4: 296. У заоставштини, Вранеш, бр. 218 (16: *једва одолевам нестрпљивом слику*), 1030, 1990

НАЗАД ***Прва посета.*** – СЉ, 33; – СП (3/5), 5: 37; (6), 4: 297. У заоставштини, Вранеш, бр. 2278.

НАЗАД ***Не треба се надати.*** – *Савременик*, 28: 56/12 (1982), 540, циклус *Обмане* (лат.); – СЉ, 34; – СП (3/5), 5: 38; (6), 4: 298. У заоставштини, Вранеш, бр. 1022, 2413 (посљедњи стих: *већ после четири годишња доба.*).

НАЗАД ***Бојазан.*** – *Савременик*, 28: 56/12 (1982), 538, циклус *Обмане* (лат.); СЉ, 35–36; – СП (3/5), 5: 39–40; (6), 4: 299–300. (Са: правописне варијанте, 5 *отшкринути*; 18 *макоју*). У заоставштини, Вранеш, бр. 216, 962 (20: *помислим*] *помисли*).

НАЗАД ***Дан посета.*** – *Савременик*, 28: 56/12 (1982), 541, циклус *Обмане* (лат.); СЉ, 37; – СП (3/5), 5: 41; (6), 4: 301.

НАЗАД ***Нема никог.*** – *Савременик*, 28: 56/12 (1982), 540, циклус *Обмане* (лат.); – СЉ, 38; – СП (3/5), 5: 42–43; (6), 4: 302–303. У заоставштини, Вранеш, бр. 961.

12 Пројурила кроз кућу муња (Са)

НАЗАД ***Сновиђење.*** – *Савременик*, 28: 56/12 (1982), 543, циклус *Обмане* (лат.); – СЉ, 39; – СП (3/5), 5: 44; (6), 4: 304. У заоставштини, Вранеш, бр. 2403 (14: *чим почне вече*). Варијанте, Са.

2 негде сред препотопских шума
14 као угљевље
чим падне вече

НАЗАД ***Мирис коприва.*** – СЉ, 40; СП (3/5), 5: 45; (6), 4: 305. У заоставштини, Вранеш, бр. 211.

НАЗАД ***Сутворац.*** – *Савременик*, 28: 56/12 (1982), 544, циклус *Обмане* (лат.); – СЉ, 41; СП (3/5), 5: 46; (6), 4: 306.

НАЗАД ***Мој сабеседник је говорио.*** – *Савременик*, 28: 56/12 (1982), 542, циклус *Обмане* (лат.); – СЉ, 42; – СП (3/5), 5: 47; (6), 4: 307. У заоставштини, Вранеш, бр. 1989 (стих 1, као варијанта Са), 2424. Варијанте, Са.

1 Мој сабеседник је говорио:
Судбина је када сунце, чим зађе,
6 и застане и причека
8 Судбина је кад сте се цела живота клели
11 Судбина је када цела живота
Немате везе са сновима,
12 и наједном они вас снађу.
13 Судбина је када љубав нагло дигне

Апокрифи о немуштима

НАЗАД ***Безгрешно зачеће.*** – *Књижевност*, 37: 73/ 4–5 (1982), 434, наднаслов „Безгрешно зачеће“; – СЉ, 45–46; – СП (3/5), 5: 51–52; (6), 4: 311–312. У заоставштини, Вранеш, бр. 2408 (1: *хиљаду једна*] *хиљаду и једна*; 27: *мезимца своја Христа*)

21 латице као очи склопи (К)

НАЗАД ***Чаролија***. – *Путеви*, 26: 4 (јул–август 1980), 14–15 (под насловом *Наслеђе*); – СЉ, 47; – СП (3/5), 5: 53; (6), 4: 313. Редакција из *Путева* прештампава се у цјелини.

Наслеђе

Лањског лета у ово доба
цветала је на истом месту
биљка мајка.
Сад ту расту њене кћери
и, по законима наслеђа, 5
имају исти број заперака
и по један укриво, свака,
као мајка.

И ја сам као ово цвеће
поновила родитељске особике, 10
од боје гласа до сломљених већа
поновила и стечену очеву ману
да држим дигнуто десно раме,
и као мајку ме обузима лако
дивљења пламен. 15

Зар овај закон наслеђа
исти за мене и цвеће,
за змију,
за птице, брезе и вење
не личи на песама чаролију 20
не доводи у паганско усхићење!

НАЗАД ***Жених и невеста***. – СЉ, 48; – СП (3/5), 5: 54; (6), 4: 314. У заоставштини, Вранеш, бр. 256, 2423.

НАЗАД ***Око за око***. – *Књижевност*, 35: 69/4 (1980), 778, наднаслов „Од исте твари“; – СЉ, 49; – СП (3/5), 5: 55; (6), 4: 315. У заоставштини, Вранеш, бр. 2402. Варијанте, К.

8 Умире без противљења, смерно,
13 у први Хришћанства век
19 зубом за зуб, оком за око, –
не држећи се таблица милосрђа
непријатељу пали под кожом пожар.

НАЗАД ***Маслачци***. – *Путеви*, 26: 4 (јул–август, 1980), 14; – *Наше стварање*, 28: 3–4 (1981), с. 52, наднаслов „Три песме о цвећу“, астрофично; – СЉ, 50; – СП (3/5), 5: 56; (6), 4: 316. У заоставштини, Вранеш, бр. 29, 496. Варијанте, П.

7 светаца маслачака
14 Тек понеки потајан, невидљив

НАЗАД ***Пролећна сета***. – *Савременик*, 26: 51/1–2 (1980), с. 5, наднаслов „Светло рухо“ (лат.); СЉ, 51; СП (3/5), 5: 57; (6), 4: 317. У заоставштини, Вранеш, бр. 30. Варијанте, Са.

1 Држим у руци бусен јагорчевине
3 На прстима ми трагови
биљна сока
8 или неко из кога већ ниче трава,
9 тек учини ми се сав цветни свет
11 Не обрадоваше ми се ни љутићи жути,
14 као ужаснути, –
16 Спустих на пањ јагорчевине бусен

НАЗАД ***Одвећ брзо***. – *Књижевност*, 35: 69/4 (1980), 779, наднаслов „Од исте твари“; – СЉ, 52; – СП (3/5), 5: 58; (6), 4: 318. Варијанте, К.

2 са пашњака украј бранковинске порте
7 златна река лила, –

НАЗАД ***Бакарна ружа***. – *Наше стварање*, 28: 3–4 (1981), с. 51, наднаслов „Три песме о цвећу“; – СЉ, 53; – СП (3/5), 5: 59; (6), 4: 319. У заоставштини, Вранеш, бр. 484. Варијанте, НС.

3 новчићи бакарни
7 бакарно пени.
8 Зацело је још као заметак малени
12 Зацело је
некада давно, давно
17 и оставио благо закопано
18 крадено или стечено тешком муком.

НАЗАД ***Коренак ражи***. – СЉ, 54; – СП (3/5), 5: 60; (6), 4: 320.

НАЗАД ***Дивизма слути смрт***. – СЉ, 55; – СП (3/5), 5: 61; (6), 4: 321. У СП, стих 7: < > *пруту* (шт. грешка).

НАЗАД ***Црне сузе***. – *Савременик*, 28: 55/3 (1982), 191, под насловом *Кукута* (лат.); – СЉ, 56; – СП (3/5), 5: 62; (6), 4: 322. Редакција из Са доноси се у цјелини.

Кукута

Црне сузе рони кукута,
црне сузе на земљу падају
сваког минута.

Отровне сузе рони кукута, 5
отровна је земља, и љута,
и отровом је процветала.

Црне сузе рони кукута,
извиру земљи из неке тмине,
из црне дубине. 10
Крваве сузе рони кукута,
сваки час јави
да и земљина груд крвави.

НАЗАД ***Буђење траве***. – СЉ, 57; – СП (3/5), 5: 62; (6), 4: 323. У заоставштини, Вранеш, бр. 54 (1: *Посматрала сам како се буди трава*, 21–22. *малене јутарње сете*), 182 (1: *Посматрала сам како се буди трава*, 21–22. *на њој јутарње малене сете*).

НАЗАД ***Змија у мору траве***. – *Савременик*, 28: 55/3 (1982), 190–191, наднаслов „Сунце и смрт“ (лат.); СЉ, 58; – СП (3/5), 5: 64; (6), 4: 324. Варијанте, Са.

2 разиграна, без змијских предоумишљаја, (шт. грешка)
6 и она скри драгуље њеног свлака.
7 као пливачица воду, секла је
8 траве плиму таласаву
11 Бацала се полеђушке

НАЗАД ***Подземни алхемичари***. – СЉ, 59; – СП (3/5), 5: 65; (6), 4: 325. У заоставштини, Вранеш, бр. 1014.

НАЗАД ***Сребрна грана***. – СЉ, 60; – СП (3/5), 5: 66; (6), 4: 326. У заоставштини, Вранеш, бр. 965, 1896.

НАЗАД ***Цветно чудо.*** – *Политика*, 78: 24216 (7. 3. 1981), Културни додатак *Политике*, 2:86. Факсимил аутографа, с потписом: „Из необјављених рукописа: песма Десанке Максимовић“; – СЉ, 61; – СП (3/5), 5: 67; (6), 4: 327. У заоставштини, Вранеш, бр. 469 (14: *из подземља алхемичари*), 835, 953, 964, 2588. Варијанте, *Политика*.

3 појави се из земље цвет
пламен,
4 с круном од јантара
5 и мириса ливадског меда
7 године дана
10 не би му ниједан козметичар земни
19 подземни алхемичари (*без тачке*).

НАЗАД ***Сиратови.*** – СЉ, 62; – СП (3/5), 5: 68–69; (6), 4: 328–329. У заоставштини, Вранеш, бр. 48, 255 (26: *сред овоі недужноі света*), 403, 2466; ЗС, 100–101.

НАЗАД ***Успаванка цвећу.*** – *Књижевност*, 35: 69/4 (1980), 779, наднаслов „Од исте твари“; – СЉ, 63; – СП (3/5), 5: 70; (6), 4: 330. У заоставштини, Вранеш, бр. 207, 490. Варијанте, К.

16–17 *Нема у К.*
19 затворићу добро врата
20–21 да мој тежак сан у ваш не уђе.

НАЗАД ***Болесници.*** – СЉ, 64; – СП (3/5), 5: 71; (6), 4: 331. У заоставштини, Вранеш, бр. 2421 (18: *другоме ни сунца ни воде да дода*).

НАЗАД ***Пас завија.*** – ПРП, *л. 21; – Савременик*, 26: 51/1–2 (1980), с. 5–6, астрофично, наднаслов „Светло рухо“ (лат.); – СЉ, 65; – СП (3/5), 5: 72; (6), 4: 332. У заоставштини, Вранеш, бр. 468 (1: *У дворишту се створио једноі дана пас* 16: *имају с васионом везе.*), 957. Варијанте, ПРП, Са.

2 пас кога нисмо виђали дотле, (ПРП)
3 као да је пао из васионе (ПРП)
5 и стравично стао завијати, (ПРП)
6 и сви смо, не мозгом, (ПРП)
7 него срцем знали (ПРП, Са)
9 И сад доле негде завија пас, (ПРП)
11–12 а) Можда ужутеле оне, (ПРП)
11 Погледаху двориште суседово: (Са)
12 ужутеле можда оне
13 пресађене из шуме, (ПРП)
14 у суседском дворишту брезе (ПРП)
15 И биљака душе можда (ПРП)

НАЗАД ***Обешени инсекти.*** – СЉ, 66; – СП (3/5), 5: 73; (6), 4: 333.

НАЗАД ***Боіомољке.*** – СЉ, 67; – СП (3/5), 5: 74; (6), 4: 334. У заоставштини, Вранеш, бр. 963.

НАЗАД ***Кукци лешинари.*** – СЉ, 68; – СП (3/5), 5: 75; (6), 4: 335.

НАЗАД ***Потомци.*** – СЉ, 69; – СП (3/5), 5: 76; (6), 4: 336.

НАЗАД ***Цветни старачки дом.*** – *Наше стварање*, 28: 3–4 (1981), с. 52, наднаслов „Три песме о цвећу“, астрофично; – СЉ, 70; – СП (3/5), 5: 77; (6), 4: 337. У заоставштини, Вранеш, бр. 487, 956. Варијанте, НС.

1 У новембарском опустелу врту
10 као војници ражаловани

11 грејy своје ушинуте кичме.
12–13 Седи чуперци павити
По огради свуд разасути.
15–16 Хајдучица жедна упомоћ виче,
17–18 Али болничар облак у сивом мантилу
равнодушно ћути.

НАЗАД ***Вече на ливади***. – СЉ, 71; – СП (3/5), 5: 78; (6), 4: 338.

НАЗАД ***Мириси***. – СЉ, 72; – СП (3/5), 5: 79; (6), 4: 339. У заоставштини, Вранеш, бр. 101. – ЗС, 102.

НАЗАД ***Све је од мене веће***. – *Стремљења*, 21: 4 (јул–август 1980), 7–8, под насловом *Нисам краљица природе*; – СЉ, 73; – СП (3/5), 5: 80–81; (6), 4: 340–341. У заоставштини, Вранеш, бр. 1011 (одговара редакцији у *Стремљењима*). Редакција из *Стремљења* доноси се у цјелини.

Нисам краљица природе

Краљица природе нисам.
Гугутка у гори
има више милоште
него све што ја у љубави изговорих.
Змија може отровати мачеве 5
за девет Хамлета,
ја ни мрву за једнога мрава.
Више исконске мудрости има
биће цвета
него све што мени кроз главу сине. 10
Краљице природе нисмо.
Птице су верније и од мене
и од Пенелопе.
Пчела вештије гради саће
него ја строфе. 15
Ласте у крилима носе радаре,
а ја лутам.
Нисам краљица природе.
Тетреб пева,
док се заљубљен честама краде, 20
нежније од Хајнеа,
страсније од Бајрона,
а камоли од мене и у дане младе.
Дýга испреда боје
од расе у пољу широком, 25
у тамно предиво ја светлост саму.
Свици осветљују пољску таму,
зенице моје ни прст пред оком.
Капља воде од кречњака ствара кристале,
ја не бих могла ни крчаге. 30
Мрав зида на земљи тврђаве,
ја од снова трошне катедрале.
Таласи су вештији неимари
него моје мисли и руке.
Краљица нисам ни бића ни ствари. 35

Пешчани сат

НАЗАД ***Пешчани сат,*** 1, 2. – *Савременик*, 28: 55/3 (1982), 188, с наднасловом „Сунце и смрт“ (лат.); – СЉ, 77; – СП (3/5), 5: 85–86; (6), 4: 345–346. У заоставштини, Вранеш, бр. 954, 955 (**2**: 13: *и то у понор*). Варијанте, Са.

1 4 још добро не схватам ко сам
2 1 Попијем лек, мине часака десет,
5 од живота који ми је дат,
6 већ је део отишао у неповрат.
9 зачујем однекуд драг ми говор,
11 осетим тренутну срећу, –
12 срушило је део живота
13 и то у понор.

НАЗАД ***Треба сахранити.*** – *Савременик*, 28: 56/12 (1982), 542, с наднасловом „Обмане“ (лат.); – СЉ, 78; – СП (3/5), 5: 87; (6), 4: 340–347. У заоставштини, Вранеш, бр. 31, 488, 950, 1029, 2406. Варијанте, Са.

2 чије смо пребројавали трепавице
5 или поруке које стижу с неба
7 и нападне препороде

НАЗАД ***Термометар крви.*** – *Песничке новине*, 5: 5–6 (1981), 1, факсимил аутографа, с потписом: „Десанка Максимовић За ’Песничке новине’“; *Савременик*, 28: 55/3 (1982), 189, наднаслов „Сунце и смрт“ (лат.); – СЉ, 79; СП (3/5), 5: 88; (6), 4: 348. У заоставштини, Вранеш, бр. 480, 2411. Варијанте, ПН, Са.

Мото: *Рођенима после мене.* (ПН, Са)

2 пролеће по пролеће, ти се пењеш ка лету, (Са)
8 Твоја крв се пење преко четрдесет, (Са)
9 моја пада до у хладноћу Сибира, (Са)
моја пада до у хладноћу Сибира (ПН)
11 Око тебе су простори узреле робе (СЉ; шт. грешка)
13 сунце твог срца жури се у зенит, (ПН, Са)
14 врело као у Бухари, – (ПН)
15 а моје стàри, (Са)
16 спушта се до у ледено доба, (Са)

НАЗАД ***Уз пастирску ватру.*** – СЉ, 80; – СП (3/5), 5: 89; (6), 4: 349. У заоставштини, Вранеш, бр. 1032 (15: *Ијединa више ватра запалити.*).

НАЗАД ***Научни апокриф.*** – СЉ, 81; – СП (3/5), 5: 91; (6), 4: 350. У заоставштини, Вранеш, бр. 486, 2093.

НАЗАД ***Верујем у атоме.*** – ПРП, л. 10; – *Књижевност* 35: 69/4 (1980), 778, с наднасловом „Од исте твари“; – СЉ, 82; – СП (3/5), 5: 91; (6), 4: 351. У заоставштини, Вранеш, бр. 968 (**а** 14–15: *да ћу се у свету одгонетнутих чуда / поново родити.* **б** 15: *и достети у неки свет нових чуда.* **в** 14–15: *и да ћу још једном моћи/ у неком другом свету да се родим.*). Варијанте: ПРП, К.

3 колебљивости мука (ПРП)
7а) електроне и протоне. (ПРП)
7 електроне и протоне (К)
8 И што више у стварности религију
тонем (ПРП)
12 Лазарево ускрснуће (ПРП)
13 у апостолов ход по води (ПРП)
14 и да ћу још једанпут моћи (ПРП)

НАЗАД ***Ледено аїреїашно сшање.*** – ПРП, л. 11; – *Књижевносш*, 35: 69/4 (1980), 779–80, наднаслов: „Од исте твари“; – *Савременик*, 28: 56/12 (1982), 543, циклус *Обмане* (лат.); – СЉ, 83; – СП (3/5), 5: 92; (6), 4: 352. У заоставштини, Вранеш, бр. 396, 1010. Варијанте, ПРП, Са.

3*а)* очарана сам лепотом леденог грања (ПРП)
3 очарана сам лепотом ледена грања (Са)
5 опомиње (ПРП)
9 Ледено грање почиње да се топи. (ПРП)
10 Слично разореном сну (ПРП)
12 Сунчев зрак га подиже у наручје (Са)

НАЗАД ***Верујем земљи на реч.*** – СЉ, 84; – СП (3/5), 5: 93; (6), 4: 353. У заоставштини, Вранеш, бр. 95 (в. 2584), 2092, 2584 (18: *ошкако је задаша*). У ЗС, 129, с варијантом у ст. 18 (в. Вранеш).

НАЗАД ***Од исше швари.*** – ПРП, л. 8–9; – *Књижевносш*, 35: 69/4 (1980), 780; – *Савременик*, 28: 56/12 (1982), 542–543, у циклусу *Обмане* (лат.); – СЉ, 85; – СП (3/5), 5: 94; (6), 4: 354; Варијанте, ПРП, К, Са.

1 Два, три иста елемента (К)
Два три иста елемента (Са)
11 И нисмо кадри да се споразумемо. (ПРП)
18 и нисмо кадри доћи (ПРП)
19 до мишљења истоветнога (ПРП)

НАЗАД ***Над разбијеном саксијом.*** – *Књижевносш*, 35: 69/4 (1980), 778; – СЉ, 86; – СП (3/5), 5:95; (6), 4: 355. У заоставштини, Вранеш, бр. 494, 500 (18: *можданих вијуїа*). Варијанте, К.

8 И чини ми се да се сав тај сплет
10 који је знао пробити се до оног
11 за чиме трага
13 човеку чуди и руга
14 видећи га како још стоји беспомоћно
15–16 испред врата васионских загонетки
17 са килограм и по

НАЗАД ***Хирурї.*** – *Борба*, 60: 97 (10. 4. 1982); – *Књижевносш*, 37: 73/4–5 (1982), 432, наднаслов „Жега“; – СЉ, 87; – СП (3/5), 5: 96; (6), 4: 356. У заоставштини, Вранеш, бр. 2312. Варијанте, К.

18 пам ти што ти ре кох

НАЗАД ***Рендїенски снимак.*** – *Књижевносш*, 37: 73/4–5 (1982), 433, наднаслов „Жега“; – СЉ, – СП (3/5), 5: 97; (6), 4: 357. У заоставштини, Вранеш, бр. 2313, 2410. Варијанте, К.

88. У К: *2. и 3. сшрофа у једној сшрофи.*

19 заборави земне привиде и варке,
20 мада била у зглобу туку,

НАЗАД ***Клиничка смрш.*** – *Књижевносш*, 37: 73/4–5 (1982), 432, наднаслов „Жега“; – СЉ, 89; – СП (3/5), 5: 98; (6), 4: 358. У заоставштини, Вранеш, бр. 951. Варијанте, К.

2 нема, скрштених руку.
13 и брат живи и мртва оба,

НАЗАД ***Промрзла ливада.*** – *Савременик*, 28: 55/3 (1982), 188–189, наднаслов „Сунце и смрт“ (лат.); – СЉ, 90; – СП (3/5), 5: 99; (6), 4: 359. У заоставштини, Вранеш, бр. 180, 270, 479, 2407. Варијанте, Са.

6 Ко зна можда је Велики Мајстор
10 бисерне шкољке неће отворити глог,
11 неће се запалити звезде јагорчевине,
12 ни дојахати весник пролећа
14 изгледа да је на други пут дуг

15 окренуо југ.
16 *Почетак нове строфе.*

НАЗАД ***Крадљивци пролећа.*** – СЉ, 92; – СП (3/5), 5: 100–101; *(6), 4: 360–361. У заоставштини, Вранеш, бр. 834, 1012.*

НАЗАД ***Опрости.*** – СЉ, 92; – СП (3/5), 5: 102; (6), 4: 362. У заоставштини, Вранеш, бр. 93, 250, 2590. Истовјетан текст у ЗС, 131.

НАЗАД ***Завичајни храст.*** – *Књижевност*, 37: 73/4–5 (1982), 434, наднаслов „Жега"; – СЉ, 93–94; – СП (3/5), 5: 103–104; (6), 4: 363–364. У заоставштини, Вранеш, бр. 2409 (1: *Дођем по пролећњем дану* 25: *неиде у твоју кору.*) Варијанте, К. Приређивачева преправка у стиху 16.

1 Дођем по пролетњем дану
13 и љубавне две три риме
16 Кад са земље пођем обесићу (СЉ, СП)
21 А ти листај, вени, листај
23 разговарај место мене,
24 и летњем сунцу се радуј

НАЗАД ***Сунце и смрт.*** – *Савременик*, 28: 55/3 (1982), 191, наднаслов „Сунце и смрт" (лат.); – СЉ, 95; СП (3/5), 5: 105; (6), 4: 365. У заоставштини, Вранеш, бр. 25 (1: *Седимо на сунцу и говоримо о смрти* 14 *на прагу довести.*). Варијанте, Са.

6 Док ми сунце кроз било кола
9 У то сунце за брегове седе,

НАЗАД ***Још је страшније.*** – СЉ, 96; – СП (3/5), 5: 106; (6), 4: 366; ЗС, 26. У заоставштини, Вранеш, бр. 141 (1: *Страшно је заувек заћи у таму*), исто бр. 1026 и бр. 2566. Поново, ЛМС, 167: 447/5 (мај 1991), с. 720, наднаслов „Девет песама", с мањим разликама. Текст доносимо у цјелини (у основи се поклапа са редакцијом у ЗС).

Страшно је заувек заћи у таму,
а још страшније оном ко зна
да је неко отишао у њу.

Страшно је отићи са сунца
и не вратити се никад, 5
а још страшније је знати
да је неко заувек отишао
онамо где сунца нема.

Страшно је кад се почне гасити
и месечина сећања, 10
а још страшније је знати
да се и она гаси
и да већ и на земљи
почиње тама.

НАЗАД ***Трка.*** – *Венац*, 11: 7 (25. марта 1926), 465; –СЉ, 97; –СП (3/5), 5: 107; (6), 4: 367. У заоставштини, Вранеш, бр. 1985, 2414. Редакција из *Венца* доноси се у цјелини.

Трка

Кад разнобојне повезаше мараме,
за ознаку, себи о пасове
и бројеве ставише на раме,
сви мети потекоше правце.
Наједном јахач број три, 5

на прагу своје победе,
паде на траву стрмоглавце
и смртно побледе.

Диже се узбуна; свет се таласа.
Зборе једни: „О, каква штета! 10
Први би стиго на мету. жж
Мисле други: пре једног часа,
ко би знао да већ на свету
неће га бити.

А на умору јахач смеши се благо, 15
јер све му тајне јасне посташе.
Он виде: како зраци што на брегу осташе,
како дан што још се није дигао,
како звезде и крунице биља –
сви јуре тамо, где он већ беше стигао: 20
до високога свих циљева циља.

НАЗАД ***Довиђења.*** – *Савременик*, 26: 51/1–2 (1980), 5, наднаслов „Светло рухо“ (лат.); *Савременик*, 28: 55/3 (1982), 189, наднаслов „Сунце и смрт“ (лат.); – СЉ, 98; – СП (3/5), 5: 108; (6), 4: 368. У заоставштини, Вранеш, бр. 2422. Варијанте, Са, СЉ.

1 Довиђења. (Са)
5 Треба се навићи на растојања – (СЉ, СП – шт. грешка)
Треба се навићи на растајања, (Са, 1980, 1982)
6 а) биће тако лакша
и она тешка и коначна. (Са, 1980)
б) биће поново лакша
и она коначна (Са, 1982)
7 А какво буде да буде време (Са, 1980)
8 а) за путовање где се остане вечно (Са, 1980)
б) на путовање где се остаје вечно (Са, 1982)
12 Довиђења. у сваком случају, (Са, 1982)
13 И отуда,
буду ли ветрови повољни, (Са, 1982)
15 Долазићу вам у снове (Са, 1982)

НАЗАД ***Светло рухо.*** *Савременик*, 26: 51/1–2 (1980), 6, наднаслов „Светло рухо“ (лат.); – СЉ, 99; – СП (3/5), 5: 109; (6), 4: 369. Варијанте, Са.

9 и жалост са себе скидам,
12 као она равнодушна
14 што још из топле хумке

НАЗАД ***Засад.*** – *Кораци*, 17: 3/4 (1982), 158; – СЉ, 100; – СП (3/5), 5: 110; (6), 4: 370. У заоставштини, Вранеш, бр. 2282.

15 Рађале се мисли и осећања (Ко, шт. грешка?)
19–20 ништа не мења.

НАЗАД ***Искушење.*** – СЉ, 101; СП (3/5), 5: 111; (6), 4: 371. У заоставштини, Вранеш, бр. 219, 275, 1027.

НАЗАД ***Копач бунара.*** – СЉ, 102; – СП (3/5), 5: 112; (6), 4: 372; – ЗС, 30. У заоставштини, Вранеш, бр. 70=477(стих 19 као у *Књижевним новинама*), 1016. Поново, *Књижевне новине*, 44: 852 (15. 11. 1992), с. 3, с мањим разликама, које садржи редакција у ЗС.

1 Копач бунара и ја сваког дана
3 он у земљу, ја у душу,

4 и сваки дан чека нас обмана,
5 ја не допирем души до дна,
13 тамо где би сан њен чуо,
19 тражећ себе саму.

НАЗАД ***Моцартов реквијем.*** – СЉ, 103–104; – СП (3/5), 5: 113–114; (6), 4: 373–374.
У заоставштини, Вранеш, бр. 2443. Варијанте, СЉ.

1 *Нема у СЉ.*
2 Певају нешто блиско, познато воде,
6 брује сваки лист и коленце на грани –
8 Доле на земљи као љуштура пужа
9 у модрој измаглици дом ми плови
10 около необухват неба се пружа
11 и облаци бели као једра на барци,
13 у гнездима звезда туже полетарци.
14 Ниште се дрвеће, љуљају небеса,
15 звезда звучни сплавови броде,
16 као воденог цвећа леса
17 заборављена нишу се лета,
18 гучу светови, како се који роде –
22 одјекују подземља дубоки тенори,
23 певају сазвежђа пре мене помрла.
25 овде цели и звуцима ме двори.
27 певају у реци хорови немих риба,
30 што се изгубио негде у даљини

НАЗАД ***Какве то има везе.*** – ЛМС, 159: 431/1 (1983), 3–5, наднаслов „Две песме“; – СЉ, 105–107; – СП (3/5), 5: 115–118; (6), 4: 375–378. Варијанте, ЛМС.

9 небеског беспућа далека, –
18 и метеор у понор залутао,-
23 и незнанца путем сеоским на точку
24 куда се поглед тешко вере, –
54 око њих обаде и златице мухе, –
70 вештачка сунца и вештачка језера, –
79 доносећи на свет жива бића, –

МЕЂАШИ СЕЋАЊА

Збирка пјесама, објављена у издању издавачког предузећа „Веселин Маслеша“, Сарајево, 1983. године. На крају збирке је „Напомена“, потписана иницијалима Д. М. (Десанка Максимовић). Она се прештампава и у садашњем издању на истом мјесту. Неке од ауторкиних тврдњи о мјесту првог објављивања пјесама нису увијек сасвим тачне и на њих се у појединачним напоменама упозорава. Грешка је могла настати и усљед поремећаја при објављивању прилога у часопису: неки су, наиме, могли изићи пошто је збирка већ објављена. Међаши сећања се састоје од четири циклуса. Током настајања и објављивања у периодици поједине пјесме су биле сврставане у друге цјелине/циклусе: у *Књижевности*, циклус *Међаши сећања*, у Стигу (1983) – *Писма са Мљета*, и сл. Иза ауторкине напомене је биљешка „О аутору“ (стр. 85) и поговор Милоша И. Бандића „Успомене без краја“, стр. 87–103.

Послије првога издања збирка је ушла у *Сабране песме*: пета књига, 3. издање, Нолит, Београд, 1985, стр. 119–215, с напоменом из првог издања збирке, стр. 213–125, заједно са збирком *Слово о љубави*. У 5. издању уз ове двије збирке додате су и збирке

Сајам речи и *Михољско лето*. У 6. издању (1990) *Међаши сећања* уврштени су у 5. књигу (са збиркама *Сајам речи, Михољско лето, Памћењу све*), стр. 7–99, уз ауторкину „Напомену“, стр. 101–103.

Бранковинско јутро

Наслов циклуса, први пут овдје, по пјесми бр. 3.

НАЗАД ***Разговор са завичајним каменом.*** – *Живот*, 31: 60/3–4 (1982), с. 238–239; – МС, с. 7–8; – СП (3/5), 5: 123–124; (6), 5: 11–12. У заоставштини, Вранеш, бр. 993, 2309 (35 стихова). Варијанте, Ж.

13 – Била је и црвенела се још више
36 чим се једно заврши, друго почне.
40 у моје камене кошти. (МС, шт. грешка)

НАЗАД ***Разговор с бранковинским цветом.*** – *Живот*, 31: 60/3–4 (1982), с. 238–239; – МС, с. 9; – СП (3/5), 5: 125–126; (6), 5: 13–14. У заоставштини, Вранеш, бр. 992. Прва редакција (Ж) прештампава се у цјелини.

Разговор с бранковинским цветом

– Кичице, опрости што ти сметам,
хтела бих поразговарати с цветом
с бранковинских ливада.
– Ако никада ниси згазила листа.
– Само нехотице, без предоумишљаја. 5
Волим твоју боју аметиста.
Како је нађе у овој глини?
– Нисам тога свесиа.
– Ти онда настајеш као песма.
Под чијим си расла утицајем? 10
– Опијала сам се песмом зрикаваца
и сунца сјајем.
– А одакле црпеш чувену горчину?
– Што дубље могу, идем у дубину,
дубина је овде гсрча него пелен. 15
– Од чега су ти сетне зене
као да су пре века отворене?
– У мени све лако сету прене.
– Цвете нагорки, личиш ми на мене:
рониш у тугу, 20
а с усхићењем посматраш сунце и дугу.
Можеш ли знати с ким си говорио?
– С неким ко лебди, мада нема крила.
– Сад морам поћи, облак се меки помаља.
Време се мења. 25
– Облака не видим, али ми то јављају из корења,
и лахор ми наноси мирис кише,
– Кичице, збогом. Можда се нећемо видети више.

НАЗАД ***Бранковинско јутро***. – МС, с. 10; – СП (3/5), 5: 127; (6), 5: 15.

НАЗАД ***Безимена сеоска река.*** – *Књижевност*, 77: 1–2 (1983), с. 9; – МС, с. 11; – СП (3/5), 5: 128; (6), 5: 16. У заоставштини, Вранеш, бр. 985 (16: *важније су слике него сликари.*). Варијанте, К.

7 нити имао овог малог слапа; *шт. грешка*
16 Важније су слике него сликари

НАЗАД ***Властелинство***. – МС, с. 12; – СП (3/5), 5: 129; (6), 5: 16. По ауторкиној напомени (МС), први пут у МС.

НАЗАД ***Кавга***. – *Књижевност*, 77: 1–2 (1983), с. 6–7; – МС, с. 13; – СП (3/5), 5: 130; (6), 5: 18. Текст по МС. Упоредити такође ауторкину напомену (в. горе стр. 170) која се тиче ове пјесме и пјесама бр. 7, 8. У заоставштини, Вранеш, бр. 980

3 трава над њим буја, (К)
11 кад децу цркви на преславу повезу (К)
15 као нов се засија кајиш стари, (К, МС)
20 и мирис крце, најјефтинијег дувана (К)

НАЗАД ***Чурга***. – По ауторкиној напомени (МС), први пут у МС, с. 14; – СП (3/5), 5: с. 131; (6), 5: 19. У заоставштини, Вранеш, бр. 209, 981.

НАЗАД ***Чича Јанко***. – По ауторкиној напомени (МС), први пут у МС, с. 5; –СП (3/5), 5: с. 132; (6), 5: 20. У заоставштини, Вранеш, бр. 210 (1: *Усред детињства стоји чича Јанко*), 982.

НАЗАД ***Трешњекрадица***. – *Књижевност*, 77: 1–2 (1983), с. 9; – МС, 16; СП (3/5), 5: с 133; (6), 5: 21. У заоставштини, Вранеш, бр. 994.

2 и детињства као у ђака (К, шт. грешка?)

НАЗАД ***Просидба моје будуће мајке***. – *Багдала*, 108–110 (1968), с. 5; – МС, 17–18; СП (3/5), 5: с. 134–135; (6), 5: 22–23. Упоредити ауторкину напомену (в. го ре стр. 170) о овој пјесми и пјесми бр. 11. У заоставштини, Вранеш, бр. 2274. Ва ри јан те, Б.

7 и ципеле, тек обувене, лаковане, –
13 Ко руске бојарке очешљала косе
14 и на знак очев преплашено чека:
16 учитељ и његовамајка, да је просе.
23 истог дана је није прстеновао,

НАЗАД ***Слика из прадедовске собе***. – МС, с. 19; – СП (2/5), 5: 136–137; (6), 5:24–25. У заоставштини, Вранеш, бр. 2276.

НАЗАД ***Барска пруга***. – По ауторкиној напомени (МС), први пут у МС, с. 20; – СП (3/5), 5: с. 138–139; (6), 5: 26–27. Такође упоредити ауторкину напомену (в. го ре стр. 170). У заоставштини, Вранеш, бр. 201, 1008 (1: *лане*] *лани* 24: *него старчеве куће дуванске.*)

НАЗАД ***Нашег оца мајка***. – *Кораци*, 17: 3–4 (1982), 158; – *Књижевност*, 77: 1–2 (1983), с. 6; – МС, с. 21; (6), 5: 28. По ауторкиној напомени први пут у МС, што није тачно. У заоставштини, Вранеш, бр. 2357, 2826. Варијанте, К.

6 како у кући, давно догорела
16 и у суседној соби, где се жамор стишо,

НАЗАД ***Битка у кованлуку***. – МС, с. 22; – СП (3/5), 5: с. 141–142; (6), 5: 29–30. У заоставштини, Вранеш, бр. 1369.

НАЗАД ***Дедовски требник***. – *Књижевност*, 77: 1–2 (1983), с.5–6, с наднасловом за циклус *Међа-ши сећања*; – МС, с. 24; – СП (3/5), 5: с. 143; (6), 5: 31. У заоставштини, Вранеш, бр. 92, 1006.

3 натопљена мирисом тамњена и дувана, (МС, шт. грешка)

НАЗАД ***Читаоница на тавану***. – *Књижевност*, 77: 1–2 (1983), с. 5, наднаслов за циклус, *Међа-ши сећања*; – МС, с.25–26; СП (3/5), 5: с.144–145; (6), 5: 32–33; НР, 15. У заоставштини, Вранеш, бр. 1007 (1: *била је*] *био је*). Варијанте, К.

1 Наша прва читаоница био је таван
8 тешке, као камене плоче
9 рођених и умрлих књига. (МС, шт. грешка?)

10 Свест о пролазности, да се једном
11 умрети мора, ту поче.
13 читамо имена парохијана
22 бранковинских и близоњских,
имена сточара и наполичара,
23 с чијим чукунуницима учимо школу,
28 и прадедова
чија нам имена
29 дотле нису била знана.
32 слушамо ветар
и како птице по крову семенке зобљу

НАЗАД ***Поноћна молитва***. – По Д. Максимовић (МС), први пут у МС, с. 27; – СП (3/5), 5: с. 146; (6), 5: 34. У оба извора, у ст. 18 појављује се облик *пеперти*, што је вјероватно шт. грешка (умјесто *паперти*, облик који се појављује у пјесми *Тајна*, збирка *Слово о љубави*).

НАЗАД ***Просјаци на сајму***. – По Д. Максимовић (МС), први пут у МС, с. 28; – СП (3/5), 5: с. 147–148; (6), 5: 35–36; редакција, ЗС и НР, У заоставштини, Вранеш, бр. 86 (Наслов: *Просјаци пред црквом* 24: *да се разговоре.*).

НАЗАД ***Гатара***. – По Д. Максимовић (МС), први пут у МС, с. 29; – СП (3/5), 5: с. 149; (6), 5: 37. У заоставштини, Вранеш, бр. 418.

НАЗАД ***Народна клетва.*** – По Д. Максимовић (МС), први пут у МС, с. 30; – СП (3/5), 5: с. 150; (6), 5: 38; истовјетан текст, НР, 37; У заоставштини, Вранеш, бр. 991

Пет пејзажа

НАЗАД ***Шума на жези***. – *Стиг*, 13: 50 (1983), с. 12, наднасловом „Писма са Мљета“; – МС, 33; – СП (3/5), 5: с. 153; (6), 5: 41. По Д. Максимовић (МС), први пут у МС, али то може бити под условом да је збирка раније објављена него часописно издање (исто се односи и и на пјесме *Успуло језеро* и *Непогода*). У заоставштини, Вранеш, бр. 1384.

НАЗАД ***Залазак сунца за Медведником;*** – МС, 34; – СП (3/5), 5: с. 154; (6), 5: 42. Није утврђено да ли је раније објављивана. У заоставштини, Вранеш, бр. 997 (Наслов: *Залазак за Медведиком* 1: *Уђи у небо*, 20: *и затварају се враташца свака.*).

НАЗАД ***Успуло језеро***. – *Стиг*, 13: 50 (1983), с. 13–14, наднаслов „Писма са Мљета“; МС, с. 35; СП (3/5), 5: с. 155; (6), 5:43. У часопису (Ст), друга и трећа строфа су једна цјелина, а трећа и четврта такође једна. У заоставштини, Вранеш, бр. 1383 (Наслов: *Успуло језеро* (*Мало језеро*)).

НАЗАД ***Непогода***. – *Стиг*, 13: 50 (1983), с. 12–13, наднаслов „Писма са Мљета“; – МС, с. 36; – СП (3/5), 5: с. 156; (6), 5: 44. У заоставштини, Вранеш, бр. 1382.

НАЗАД ***Новембарска слутња.*** – МС, с. 37; – СП (3/5), 5: с. 157; (6), 5: 45; – ЗС, 38; У заоставштини, Вранеш, бр. 15 (1: *Кроз шумовит и влажан до* 11–12: *и биваће с дана у дан све већи.*).

Ликови

НАЗАД ***Исповест Његошу***. – *Књижевност*, 13: 9–10 (1951), с. 215, наслов *Сирак тужни*, с већим разликама према издању; – МС, с.41; – СП (3/5), 5: с.161–162; (6), 5: 49–50. У заоставштини, Вранеш, бр. 978. (Наслов: *Сирак тужни: Његошу*), 1371 (*Наслов*: *Сирак тужни* (*Исповест Његошу*)). У К наднаслов за три пјесме: „Мотиви из Његоша“. Пјесма

је варијација двају основних мотива/стихова из *Горскоī вијенца*: *Једна сламка међу вихорове, / Сирак тужни без ниīђе никоīа* (стих 35–36). Рана редакција (К) прештампава се у цјелини.

Сирак тужни

Била сам дете,
на грану пролећну налик лаку;
а мисао ме тешка тиштала многа,
мислила сам. о тужном сираку,
тужном сираку 5
без игде икога.

Мислила сам на јуначку срећу лошу,
на једнога што се са многима
у коштац хвата,
мислила сам о Милошу 10
самом у шатору
цар Мурата.

Била сам дете,
тек прве почела сањати снове;
а стрепела за танку сламку 15
бачену међу вихорове.

Видела сам око ње кола олује,
небом пун туче облак густи,
мрзела у недру храњене гује,
клела с Лазаром кад преткосовску клетву изусти. 20

Двапут су војске одлазиле
у ратове
по првом мраку,
а ја мислила у помоћ иду –
тужном сираку, 25
чула глас његов како зове.

Догоди ли се затим преврат,
времена смене;
а мени се у сећање увек
врати сламка бачена у зихорове, 30
Милош опкољен хиљадама
стане пред мене.

НАЗАД

Порука. – *Књижевносī*, 13: 9–10 (1951), с. 215–216, под наднасловом „Мотиви из Његоша“; – МС, с. 42; – СП (3/5), 5: с. 163; (6), 5: 51. Пјесма је варијација на Његошеве стихове из *Горскоī вијенца* (563–564): *Чашу меда јошī нико не īопи,/ шīо је чашом жучи не заīрчи.* У заоставштини, Вранеш, бр. 977, 137. Варијанте из прве редакције (К).

1 Ласто, што живиш испод моје стрехе
2 кад сутра у зору
3 отпочне птица јесења сеоба

Иза стиха 6:

О чаши моје радости и жучи
испричај, птицо веснице, песнику,
нека те чује још само камен и смрча,
испричај, ласто, шта срце моје мучи,
шта дане моје радости и грча.

7 Причај му о том да за сваком чашом
8 сласти и меда и вина меденога
9 дошле су увек многе жучи чаше,
10 да се све радости срца мога
11 по десет ивише пута загорчаше;
12 да од свег што прође само гркост оста
13 као од сивог пеленова струка,
15 бивали доста

Иза стиха 16:

И после никад о том не спомињи.
Продужи снова
о мору, даљини, сунцу које сија,
нека сви мисле увек певам и ја,
док пева ласта испод мога крова.

НАЗАД ***„Буд је женска смијешна работа“.*** – *Књижевност*, 13: 9–10 (1951), с. 214–215, под наднасловом „Мотиви из Његоша“; – МС, с. 43–44 (у ст. 18 шт. грешка: *јасилку*); – СП (3/5), 5: с. 164–165; (6), 5: 52–53. Пјесма је варијација на познати Његошев стих из *Горскої вијенца*. У заоставштини, Вранеш, бр. 975. Варијанте, К.

4 нагна облак и муњу и сунце врати,
26 Треба ли да је ничије не чује уво,
28 неће се чути кад стаје на грање суво,

НАЗАД ***Ђурина кућа у Скадарлији.*** – МС, с. 45; – СП (3/5), 5: с. 166–167; (6), 5: 54–55. У заоставштини, Вранеш, бр. 1368.

НАЗАД ***Јутарња посета.*** – ЛМС, 411/3 (1973), с. 239; *Књижевност*, 77: 1–2 (1983), с. 7, с наднасловом за циклус пјесама „Међаши сећања“; – МС, с. 47; – СП (3/5), 5: с. 168–169; (6), 5: 56–57. У заоставштини, Вранеш, бр. 2303.

5 не престајеш бдити ни часком, (ЛМС, К)
6 ни мислити на још једном језику – (ЛМС, К)
14 Трајеш над земљом цела целцата, (К)
23 бојим се да ровац и корен (К)
25 напратиће на њега све живо, (К)

НАЗАД ***Исидора у ореолу иња.*** – МС, с. 47; СП (3/5), 5: с.170; (6), 5: 58. По ауторкиној напомени (МС) први пут у МС. У заоставштини, Вранеш, бр. 2908 (21: *појавити се опор човек.*)

НАЗАД ***Исидорин врт.*** – МС, с. 48; – СП (3/5), 5: с. 171; (6), 5: 59. По ауторкиној напомени (МС) први пут у МС. У заоставштини, Вранеш, бр. 2302 („последња строфа од пет стихова прецртана“).

НАЗАД ***Бор на Брачу.*** – МС, с. 49; – СП (3/5), 5: с. 172; (6), 5: 60. По ауторкиној напомени (МС) први пут у МС.

НАЗАД ***„И цврчи цврчи цврчак“.*** – *Књижевност*, 77: 1–2 (1983), с. 8, с наднасловом „Међаши сећања“; МС, с. 50; – СП (3/5), 5: с. 173; (6), 5: 61. У заоставштини, Вранеш, бр. 986 (Наслов: *У Назоровом крају*). Пјесма је насловљена познатим стихом из пјесме хрватског пјесника Владимира Назора.

НАЗАД ***Благо теби.*** – *Књижевност*, 77: 1–2 (1983), с. 7–8, с наднасловом „Међаши сећања“; – МС, с. 51; – СП (3/5), 5: с. 174–175; (6), 5: 62. Посвета Густаву Крклецу, хрватском пјеснику (1899–1977), који је између Првог и Другог свјетског рата претежно био у Београду. У заоставштини, Вранеш, бр. 740, 1375. Варијанте, К.

14–15 између загорске планине, и босанске коте,
17–18 северне и јужне земљине полулопте

19 Ни сад,
20 кад си путник кроз васиону посто,
21 не признајеш ниједне препреке
22 која ти у лету смета,

НАЗАД *„Још би нам могла десити се љубав“.* – МС, с. 53; – СП (3/5), 5: с. 176; (6), 5: 64. По ауторкиној напомени (МС), први пут у МС. Упоредити такође њену посебну напомену о пјесми (в. горе стр. 170); њен наслов је стих из пјесме хрватског пјесника Добрише Цесарића (1902–1980), *Тко зна, ах, ништа не зна.* У заоставштини, Вранеш, бр. 212 (Наслов: *И још би могла десити нам се љубав*).

НАЗАД ***Николи Тесли***. – *Борба*, 56: 118 (30. април, 1. и 2. мај 1977); *Књижевност*, 77: 1–2 (1983), с. 8–9; – МС, 54; – СП (3/5), 5: с. 177–178; (6), 5: 65. По ауторкиној напомени (МС), први пут у МС, што није тачно. Варијанте, Б, К.

1–2 Како је могуће творче земних сунаца и месечина, (К)
2 творче земних сунца и месечина, (Б)
11 пунио бљеском концертне дворане (Б)
17 Зар и ти који си око нас разгонио таму (Б)
21(22) Па би кад ти зрак месечине и сунца (Б)
(23) биљурни ковчег дарне,
(24) муње се око тебе разлетеле.
(21) Па би и мртав лежао у сјају,
Повезан с нама, у сваком часку
и пратио светлосне олује,
и мртав присуствовао сунчеву рођењу,
24 и месечевом за горе заласку! (Б)
22 па би кад ти зрак месечина и сунаца (К)

НАЗАД *Фестивал у Струги.* – *Летопис Матице српске*, 158: 429/3 (1982), 393–394; – МС, с. 55–56; – СП (3/5), 5: с. 179–180; (6), 5: 67–68. У заоставштини, Вранеш, бр. 826, 1376. Варијанте, ЛМС.
Наслов: *Фестивал је прошао*

11 Понеко руковање одмах је заборављано,
29 онога последњег, најлепшег стиха
30 његове песме прочитане с моста.

На Одисејевој стени

НАЗАД *Писмо са Мљета.* – МС, с. 59; СП (3/5), 5: с. 183–184; (6), 5: 71–72. У заоставштини, Вранеш, бр. 976, 1374.

НАЗАД ***Мртве душе***. – МС, с. 60–61; СП (3/5), 5: с. 185–186; (6), 5: 73–74. Упоредити ауторкину посебну напомену (в. горе стр. 170).

НАЗАД *У туђини.* – МС, 62; СП (3/5), 5: с. 187–188; (6), 5: 75–76. По ауторкиној напомени (МС), први пут у МС. Упоредити ауторкину посебну напомену (в. горе стр. 170). У заоставштини, Вранеш, бр. 1378 (1: *Видела сам их где у свету*).

НАЗАД ***Река Потомак у Вашингтону***. – МС, с. 63; – СП (3/5), 5: с. 189–190; (6), 5: 77–78. По ауторкиној напомени (МС), први пут у МС. Упоредити ауторкину посебну напомену (в. горе стр. 171).

НАЗАД *Градско гробље у Вашингтону.* – *Живот*, 33: 63/3–4 (1983), 219–221; – МС, 64; – СП (3/5), 5:с.191;(6),5:79. По ауторкиној напомени (МС), први пут у МС, што није тачно. Уп. ауторкину посебну напомену (в. горе стр. 171). У заоставштини, Вранеш, бр. 979.

НАЗАД ***Поноћни Торонто.*** – *Књижевне новине*, 31: 594 (24. новембра 1979); – *Живот*, 33: 63/3–4 (1983), 219–221; – МС, 65; – СП (3/5), 5: с. 192 (идентично тексту у КН) ; (6), 5: 80–81. У заоставштини, Вранеш, бр. 1024, 1912 (27: *без икаквог разлога.*), 2745 (27: *без видљивог разлога и смера.*).

НАЗАД ***Непознат говорник у Хајд парку.*** – *Живот*, 33: 63/3–4 (1983), 219–221; – МС, 66–67; – СП (3/5), 5: с. 194–195; (6), 5: 82–83. Упоредити ауторкину посебну напомену (в. горе стр. 171). У заоставштини, Вранеш, бр. 2279 (Наслов: *Закаснеле побуне* 34: *Црнце*] *на црнце*).

НАЗАД ***Јереван.*** – *Путеви* (Бања Лука), 14: 6 (новембар–децембар 1968), 503; – МС, 68; СП (3/5), 5: с. 196–197; (6), 5: 84–85. У заоставштини, Вранеш, бр. 213, 989. Варијанте, П.

3 створио је Јереван у току ноћи
4 и спустио, како га видиш,
7 домови личе као близанци
18 подземнепотоке и кладенце,
24 Зато се Јеревена ноћу чини (шт. грешка?)

НАЗАД ***Арарат.*** – *Путеви* (Бања Лука), 14: 6 (новембар–децембар 1968), 503–504; – МС, 69; – СП (3/5), 5: с. 198–199; (6), 5: 86–87. Упоредити ауторкину посебну напомену (в. горе стр. 171). У заоставштини, Вранеш, бр. 214, 990. Варијанте, П.

10 Из даљине да га довучем,
19 И ма да срце не може да му се чује,
20 ма да га не видим више,

НАЗАД ***У Атонској пећини.*** – *Стиг*, 10: 41 (1980), с. 3; – МС, 70; – СП (3/5), 5: с. 200–201; (6), 5: 88–89. Варијанте, Ст.

6 Ту између ледених голубова
9 окамењених бајки и снова,
23 као што у шпиљи где пресуши вода,

НАЗАД ***Плажа у заливу Батуми.*** – МС, с. 71; – СП (3/5), 5: с. 202; (6), 5: 90. У заоставштини, Вранеш, бр. 1898.

НАЗАД ***На Кавказ не треба у по дана ићи.*** – *Стиг*, 10: 41 (1980), с. 4; – МС, с. 72; – СП (3/5), 5: с. 203; (6), 5: 91. Варијанте, Ст.

11 када се пробуде понори и процепи, (шт. грешка)
17 на њене стенографске древне знаке:
трагове ветра, птица и зверења,
18 када жбун таман уплаши као авет,
19 и змијом се учини уски богаз.
21 кад почне над њим да подмукло тиња
22 заоблачених муња плавет.

НАЗАД ***Камена библиотека.*** – МС, с. 73; – СП (3/5), 5: с. 204; (6), 5: 92. По ауторкиној напомени (МС), први пут у МС. Уп. ауторкину посебну напомену (в. горе стр. 171). У заоставштини, Вранеш, бр. 1367.

НАЗАД ***Пећински сликар.*** – *Стиг*, 10: 41 (1980), с. 4–5; – МС, 74; – СП (3/5), 5: с. 200–201; (6), 5: 93. У заоставштини, Вранеш, бр. 22,988.

НАЗАД ***Древна црква.*** – ЛМС, 416: 6 (1975), с. 584; – ПиН, л. <17> ; МС, с. 75; СП (3/5), 5: с. 206; (6), 4: 175; 5: 94. У заоставштини, Вранеш, бр. 493, 1002, 2390. Варијанте, ПиН (СП 4).

1 Слетела однекуд у шуму покрај Осла,
8 или изумрлих океанских риба пераја
14 С Исусом под сводом, малим ко играчка,

НАЗАД ***Гриїов їроб.*** – ЛМС, 416: 6 (1975), с. 585; – ПиН, л. <13> ; – МС, с. 76; – СП (3/5), 5: с. 207–208; (6), 4: 171–172; 5: 95–96. У заоставштини, Вранеш, бр. 1004, 2393. Варијанте, ПиН (СП 4).

9 писак галеба и шиштање у стенама гуја.
14 Сакривен је као у дрвету птичја дупља
21 уобразе да однекуд из стена у близини
25 и разгрне сенке древних четинара

НАЗАД ***Коала у рачвама дрвеїа.*** – МС, 77; СП (3/5), 5: с. 209; (6), 5: 97. По ауторкиној напомени (МС), први пут у МС. Упоредити ауторкину посебну напомену (в. горе стр. 171). У заоставштини, Вранеш, бр. 1366.

НАЗАД ***Трешње нероїкиње.*** – *Књижевне новине*, 31: 594 (24. новембар 1979); – *Живоїи*, 33: 63/3–4 (1983), 219–221; – МС, с. 78; СП (3/5), 5: с. 210; (6), 5: 98. По ауторкиној напомени, први пут у МС. У заоставштини, Вранеш, бр. 221, 1379. Варијанте, КН.

3 да је зао дух некакав
– ваше невестинске велове урекао, –
5 ви само цветате, цветате.
6 Ветри скитнице са далеких страна
8 али вама, нероткиње, трешње из Јапана
9 у недрима не сазрева воће (шт. грешка, без тачке)

НАЗАД ***На Одисејевој сїени.*** – МС, 79; СП (3/5), 5: с. 211; (6), 5: 99. У заоставштини, Вранеш, бр. 1373.

НАЗАД **Напомена.** – МС, с. 81–84; – СП (3/5), 5: с. 213–215. Датум поговора-напомене (19. јула 1983) упућује на вријеме окончавања рада на збирци. С обзиром на тај датум могу се оцијенити поједине ауторкине тврдње о мјесту објављивања неких пјесама: могуће је претпоставити да је један дио пјесама чекао у редакцијама часописа и листова на објављивање, а да је збирка у међувремену изишла из штампе. Тако је ауторка могла тврдити да неке пјесме први пут излазе у збирци, а оне су се могле истовремено или касније појавити и у часопису, пошто периодична издања често излазе с већим закашњењима. Тек уз поуздане податке шта је чему претходило може се извести прецизније датирање извјесних прилога.

САЈАМ РЕЧИ

Збирка пјесама *Сајам речи* изишла је у издању НИО „Универзитетска ријеч“, Никшић, едиција Библиотека поезија (1987), у тиражу од 5.000 примјерака. Рецензенти издања су Слободан Ракитић и Драгомир Брајковић. Штампана је у ГИРО „Милић Ракић“, у Ваљеву. Датум завршетка штампања није наведен. Збирка је уоквирена двема пјесмама из *Зеленої виїеза* (1930), на почетку је пјесма *Речи*, а на крају *Госїољубље*. Те пјесме нису прештампане при уношењу збирке у издање *Сабране їесме*, па су изостале и у нашем издању.

Сајам речи

НАЗАД ***Сајам књиїа.*** – *Књижевне новине*, 32: 718 (15. 10. 1986), с. 20, с наднасловом за циклус пјесама – *Сајам речи* (први пут у *Књижевним новинама*); СР, 9; СП (4/5), 5: 221; СП (6), 5: 109; прештампано (свакако непосредно из СП) у *Полиїици*, 87: 27680 (27. 10. 1990).

7 у кутку каквом тишином заветану (СП, шт. грешка)

НАЗАД ***Сасїанак на сајму.*** – *Књижевне новине*, 32: 718 (15. 10. 1986), в. уз пјесму *Сајам књиїа;* СР, 10; СП (4/5), 5: 222; СП (6), 5: 110.

НАЗАД ***Речи и песник***. – *Књижевне новине*, 32: 718 (15. 10. 1986), напомена као уз пјесму *Сајам књиге*; СР, 11; СП (4/5), 5: 223; СП (6), 5: 111. Варијанте, КН.
Наслов: *Сарадници*
13 када треба које да зазвоне

НАЗАД ***Судбина речи***. – *Књижевне новине*, 32: 718 (15. 10. 1986), напомена као уз пјесму *Сајам књиге*; СР, 12; СП (4/5), 5: 224; СП (6), 5: 112. Варијанте, КН.
Наслов: *Судбина написаног*

НАЗАД ***Речи као такве***. – *Књижевне новине*, 32: 718 (15. 10. 1986), напомена као уз пјесму *Сајам књиге*; СР, 13; СП (4/5), 5: 225; СП (6), 5: 113. Исправка у стиху 13 према КН (*тврдици*). Варијанте, КН.
3 као сељак ван класа – зрно пшенице,
4 шумар ван шуме – и саме гране.
6 сакривене гдегод под листом,
9 Волим их и у речнику, на гомили,
11 глас им волим и како која изгледа,
12 Реч ми се и ван песама мили
13 као тврдити <!> сам звек сребрњака, (СП, шт. грешка)
14 као сврраци сам сјај комадића стакла.

НАЗАД ***Древне речи***. – *Књижевне новине*, 32: 718 (15. 10. 1986), напомена као уз пјесму *Сајам књиге*; СР, 14; СП (4/5), 5: 226; СП (6), 5: 114. У заоставштини, Вранеш, бр. 36 (14: *и заборављених*] *заборављених*).
Наслов: *Говор предака*
12 око себе сваког боговетног часа.

НАЗАД ***„Исто то, само мало друкчије“***. – *Књижевне новине*, 32: 718 (15. 10. 1986), напомена као уз пјесму *Сајам књиге*; СР,15; СП (4/5),5: 227;СП (6), 5: 115. Наводници упозоравају да ауторка цитира познате наслове из Вукових збирки народних пјесама – Вук је тиме означавао да је нови текст само редакција претходне пјесме. У заоставштини, Вранеш, бр. 18 (Наслов: *Заборављене речи*).

НАЗАД ***Потајни песник***. – *Књижевне новине*, 32: 718 (15. 10. 1986), напомена као уз пјесму *Сајам књиге*; СР, 16; СП (4/5), 5: 228;СП (6), 5: 116.

НАЗАД ***Новинске речи***. – СР, 17; СП (4/5), 5: 229; СП (6), 5: 117. У ст. 2: *какви* је граматички некоректно (требало би: *каквих*). У заоставштини, Вранеш, бр. 39 (14: *зрелих*] *зрелину*).

НАЗАД ***Реч***. – *Књижевност*, 42: 84/6 (1987), 817; СР, 18; СП (4/5), 5: 230; СП (6), 5: 118. Варијанте, К.
6 Изговарам је све тише.
14 они ће певати слогове оне речи.

НАЗАД ***Заборављено име***. – СР, 19; СП (4/5), 5: 231; СП (6), 5: 119.
4 падну ти на памет у мигу (СР)

НАЗАД ***Вест***. – СР, 20; СП (4/5), 5: 232; СП (6), 5: 120.

НАЗАД ***Уметници***. – СР, 21; СП (4/5), 5: 233; СП (6), 5: 121.

Нарави

НАЗАД ***Савременик прадедова***. – *Књижевност*, 42: 84/6 (1987), 817; СР, 25; СП (4/5), 5: 237; СП (6), 5: 125. У заоставштини, Вранеш, бр. 195 (14: – *па*] *ма*), 2025. Варијанте, К, СР.
4 суседу у ледине (СР)
6 божије су па моје, (СР)

7 зар да се душе збројe (СР)
8 а) душе небу одлетеле! (К)
б) небесима одлетеле. (СР)
10 а) храст што пред кућом расте, (К)
б) храстић што пред кућом расте (СР)
11 а) и дедова оруђа. (К)
б) и дедовска оруђа, (СР)
12 али за изворску воду, (СР)
14 а) гинућу ма била и туђа. (К)
б) гинућу – ма била и туђа. (СР).

НАЗАД ***Прадед моје мајке.*** – ЛМС, 163: 440/1 (1987), с. 4–5, дио циклуса *Сонети*; СР, 26; СП (4/5), 5: 238; СП (6), 5: 126; НР, 49. У заоставштини, Вранеш, бр. 2141 (1: *Верујем да имам доста особина* 14: *али, кажу, да сновима беше склон.*). Варијанте, ЛМС.

1 Верујем да имам доста особина
5 И он је случај сматрао судбином,
6 и он је волео јек вечерњих звона
7 и њега је мамила васиона,
8 није охол био због свештеног чина.
9 Слушао је побожно и шум с Кочера (шт. грешка)
10 као оно о чему је говорила вера, –
11 а бројање звезда познатих вечером
12 драго му као рад црквени који.
13 О храбрости му предање не постоји,
14 али кажу да сновима беше склон.
не зна, али благ био је, сновима склон. (СР, не зна: шт. грешка?)

НАЗАД ***Наш хвалиша пивници.*** – СР, 27; СП (4/5), 5: 239; СП (6), 5: 127. У садржају збирке СР: *Пивници*, што упућује, грешком, на презиме.

НАЗАД ***Циганин Марко.*** – СР, 28; СП (4/5), 5: 240; СП (6), 5: 128.

НАЗАД ***Сеоски поштар.*** – СР, 29; СП (4/5), 5: 241; СП (6), 5: 129.

НАЗАД ***Просјак.*** – СР, 30; СП (4/5), 5: 242; СП (6), 5: 130. У заоставштини, Вранеш, бр. 766 (Наслов: *Просјаци* 14: *да бих доживео бар часак среће.*).

НАЗАД ***Одбрана једне нарави.*** – СР, 31; СП (4/5), 5: 243; СП (6), 5: 131.

НАЗАД ***Охолост.*** – СР, 32; СП (4/5), 5: 244; СП (6), 5: 132.

НАЗАД ***Телефонист.*** – СР, 33; СП (4/5), 5: 245; СП (6), 5: 133.

Заточени

НАЗАД ***Кућа патње.*** – СР, 37; СП (4/5), 5: 249; СП (6), 5: 137. У заоставштини, Вранеш, бр. 2176.

НАЗАД ***Решетка у болничкој соби.*** – *Кораци*, 21: 11/12 (1986), 601; СР, 38; СП (4/5), 5: 250; СП (6), 5: 138. У заоставштини, Вранеш, бр. 2354. Варијанте, Ко.

3 Гледа ме из ње сто окаца мрака –
7 а живота мога тиче се свака, –
12 На разбоју невидљивом тка тишина.

НАЗАД ***Ноћ у болници.*** – СР, 39; СП (4/5), 5: 251; СП (6), 5: 139.

НАЗАД ***Болнички сточић.*** – СР, 40; СП (4/5), 5: 252; СП (6), 5: 140.

НАЗАД ***Болничко јутро***. – СР, 41; СП (4/5), 5: 253; СП (6), 5: 141.

НАЗАД ***Кроз болнички прозор***. – СР, 42; СП (4/5), 5: 254; СП (6), 5: 142.

НАЗАД ***Милосрдна сестра***. – СР, 43; СП (4/5), 5: 255; СП (6), 5: 143.
3 Можда је тек стигла са онога светла, – (СР, шт. грешка?)

НАЗАД ***Позивар***. – СР, 44; СП (4/5), 5: 256; СП (6), 5: 144.

Немушти језик

НАЗАД ***Географски запис***. – СР, 47; СП (4/5), 5: 259; СП (6), 5: 147. У заоставштини, Вранеш, бр. 2102 (1: до *града*] до *школе*). У СП сонетни облик је неутралисан астрофично-шћу; очите штампарске грешке овог издања, што у неким детаљима даје предност СР извору, по којему се доноси графички лик пјесме. Варијанте, СП, СР
1 Сто пет километара од града и моста (СП)
2 и после тога од моста и града (СП)
6 до извора на коме се од вајкада (СР)
7 пастири напијали сеоска стада – (СР)
9 На брду великом око стотинак квадрата (СР)
10 стоји кућа наших дедова и ујака, (СР)
11 с прозорима пуним реза и шипака. (СР)
12 А тамо ка истоку крај сунчевих врата, (СР)

НАЗАД ***Језик немушти***. – СР, 48; СП (4/5), 5: 260; СП (6), 5: 148. У заоставштини, Вранеш, бр. 2023 (Наслов: *Како ко* 14: *уз радост птица и тишине туђу*).

НАЗАД ***Јесен***. – СР, 49; СП (4/5), 5: 261; СП (6), 5: 149.

НАЗАД ***Лисни крематориј***. – СР, 50; СП (4/5), 5: 262; СП (6), 5: 150. У заоставштини, Вранеш, бр. 238, 2099 (14: *у коме пролетос гајиле су птиће.*)

НАЗАД ***Бранковински цветни врт***. – СР, 51; СП (4/5), 5: 263; СП (6), 5: 151. У заоставштини, Вранеш, бр. 2139.
11 пун невена, смиља и лепа-ката. (СР)
14 расту бокорима око вајата. (СР)

НАЗАД ***Усамљеник***. – СР, 52; СП (4/5), 5: 264; СП (6), 5: 152. У заоставштини, Вранеш, бр. 273.

НАЗАД ***Јутро***. – СР, 53; СП (4/5), 5: 265; СП (6), 5: 153. Варијанте, СР. У заоставштини, Вранеш, бр. 235 (14: *рудокопом жара*), 2083.
2 на сунчева врата.
3 (6) Светлих стрела јата
4 (5) као да је топ груно
5 (4) искрсе са жбуном,
6 (7) пољана се хвата,
7 шума и појата
10 и у круне смреке
11 пуну реци срче (*шт. грешка, мј. пуни?*)
12 сјајем и даљини
14 рудокопе жара.

НАЗАД ***Чесме***. – СР, 54; СП (4/5), 5: 266; СП (6), 5: 154.

НАЗАД ***Невидљива земља***. – СР, 55 ; СП (4/5), 5: 267; СП (6), 5: 155. У заоставштини, Вранеш, бр. 2161.

НАЗАД ***Људски мозак***. – СР, 56; СП (4/5), 5: 268; СП (6), 5: 156.

НАЗАД ***Игралиште у порти***. – СР, 57; СП (4/5), 5: 269; СП (6), 5: 157.

НАЗАД ***Пред фреском апостола Луке***. – СР, 58; СП (4/5), 5: 270; СП (6), 5: 158. Апостол Лука, један од четворице јеванђелиста у новозавјетној традицији. По легенди, био је и сликар.

НАЗАД ***Богојављење***. – СР, 59; СП (6), 5: 159. – Богојављење је хришћански празник, који у православном календару пада 19. јануара. Зато се у 1. стиху помиње Јовањски мраз, Јованђан пада 20. јануара.

НАЗАД ***Стари народни празник***. – СР, 60; СП (4/5), 5: 272; СП (6), 5: 160. У заоставштини, Вранеш, бр. 2112, 2113 (**2**:14: *и трешће се хиподром смехом вражјеі беса*), 2155 (1: *на пут*] *на трке*), 2156 (1: *и светилиште*] *и стремите* 14: *и стрешће се хиподром кикотом задовољноі беса*] *и трешће хиподром кикотом беса; а коњ зарзат од очајноі беса*).

НАЗАД ***Трке***, 1, 2. – *Књижевна реч*, 16: 300 (05. 1987); *Градина*, 27: 1 (1992), 46–47. У КР само први дио пјесме. – СР, 61–62; СП (4/5), 5: 273–274; СП (6), 5: 161–162. Варијанте, КР, Г.

1: 1 Пошли сте на трке са ноћне прославе (КР)
3 Успут има препрека и кривина, (Г)
12 да се не нађете под слапом камења. (КР)
да се не нађете испод слапа камења – (Г)

У Г нема ст. 14, а посљедња строфа има пет стихова.

14 чека га сад успех, сад заседа чија. (КР)
2: 1 Заобиђите гробља и светилиште (Г)
3 заобиђите огњишта ђавоља (Г)
7 уз лицемернике немојте јахати
13 Нема у Г.
14 и трести хиподром од вражјега беса.

НАЗАД ***Посвета***. – СР, 63; СП (4/5), 5: 275; СП (6), 5: 163. У заоставштини, Вранеш, бр. 94 (1: *Као што на коленима иду на ходочашће* 14: *изнад висинских осунчаних појата*), 2589 (14 =бр. 94). Друга редакција, ЗС, 130.

НАЗАД ***Сеоско гробље***. – СР, 64; СП (4/5), 5: 276; СП (6), 5: 164. У заоставштини, Вранеш, бр. 87.

НАЗАД ***Одумирање***. – СР, 65; СП (4/5), 5: 277; СП (6), 5: 165. Стих 14 изгледа да је језички мањкав, *људи и њених судбина*, осим ако би се *њених судбина* тицало школске табле, а изгледа да се тиче људи (требало би: *њиних*, тј. *њихових*, судбина). У заоставштини, Вранеш, бр. 277 (14: *заборавимо лица њина*.)

Богови, виле и људи

НАЗАД ***Са старим боговима***. – СР, 69; СП (4/5), 5: 281; СП (6), 5: 169.

НАЗАД ***Породица богова***. – СР, 70; СП (4/5), 5: 282;СП (6), 5: 170. У заоставштини, Вранеш, бр. 5, 311.

НАЗАД ***Битка неба и камена***. – СР, 70; СП (4/5), 5: 283; СП (6), 5: 171. У заоставштини, Вранеш, бр. 768.

НАЗАД ***Перунов дворац***. – СР, 72; СП (4/5), 5: 284; СП (6), 5: 172. У заоставштини, Вранеш, бр. 1358 (1: *Сев муње ми осветли дом* 14: *та зар човек лик његов видети сме?*).

НАЗАД ***Волос***. – СР, 73; СП (4/5), 5: 285; СП (6), 5: 173; *Књижевност*, 41/82 (1986), бр. 1/2, с. 3, наднаслов групи пјесама. У заоставштини, Вранеш, бр. 821, под тим насловом друга пјесма (37 стихова, први стих: *Јече на земљи рањеници*,; посљедњи стих: *ни чобана*.).

НАЗАД ***Песник и Световид***. – СР, 74; СП (4/5), 5: 286; СП (6), 5: 174. У заоставштини, Вранеш, бр. 230.

НАЗАД ***Заљубљени месец***. – СР, 75; СП (4/5), 5: 287; СП (6), 5: 175.

НАЗАД ***Анеīдоша***. – *Полишика*, 83: 26014 (8. 3. 1986), с. 9; СР, 76; СП (4/5), 5: 288; СП (6), 5: 176. У заоставштини, Вранеш, бр. 6, 228. Варијанте (осим изричито обиљежених), П. Наслов: *Небеска анеīдоша*

2 на планети Земљи у момка,
3 очарала је два младићка ока
4 а љубави те одмах не би свесна <.> (П, СР, СП)
5 Не схвати одмах зашто пати од несна
6 и туга зашто хвата је дубока,
7 што се у самоћу повлачи пре рока,
8 што јој се не миле светина небесна. (СР, СП; шт. грешка)
10 за земаљску, обичну, љубав спремну,
11 ко о богињи знао о њој да снива.
12 чак кад му Весна залута у снове,
13 није наслућивао ко га зове,
14 јер је била оку људском невидљива.

НАЗАД ***Химна боīиње Весне***. – СР, 77; СП (4/5), 5: 289; СП (6), 5: 177.

НАЗАД ***Громовник***. – СР, 78; СП (4/5), 5: 290; СП (6), 5: 178.

НАЗАД ***Молба īромовнику***. – СР, 79; СП (4/5), 5: 291; СП (6), 5: 179. У заоставштини, Вранеш, бр. 2086 (1: *īомора*] *невоље*).

НАЗАД ***Нашīевање***. – СР, 80; СП (4/5), 5: 292; СП (6), 5: 180. Мотив из народне пјесме *Марко Краљевић и вила*, у којој се вила натпјевава с Милошем Обилићем, а онда га, пошто га не може натпјевати, устријели у грло и у срце.

НАЗАД ***Осшани īушниче***. – СР, 81; СП (4/5), 5: 293; СП (6), 5: 181.

НАЗАД ***Заборав***. – СР, 82; СП (4/5), 5: 294; СП (6), 5: 182. У заоставштини, Вранеш, бр. 2175.

14 Звонимо у звона сном нетплаћена. (СР, шт. грешка)

МИХОЉСКО ЛЕТО

Збирка пјесама *Михољско лешо* изишла је током прољећа, 1987. године. „Одломак из записа о сонету“, потписан иницијалима Десанке Максимовић, датиран је 12. марта, па је то приближно вријеме завршетка рада на збирци. На насловној страници стоји „Приредио Милош И. Бандић“. Ликовни прилози Вељко Михајловић из графичке мапе *Хиландар*. Посебност ове књиге је у томе што је збирка сонета, у коју су укључени и неки од раније објављених примјера овог облика. Такође, њен приређивач, Милош И. Бандић, цијелој збирци даје свој печат приређивачком концепцијом и напоменама на крају, у којима саопштава врло корисне податке о одређеним сонетима и разјашњава извјесна мјеста. Прозни „Одломак из записа о сонету“ сврстан је у одјељак „Додаци“, гдје су се нашле и Бандићеве „Напомене о овој збирци и о појединим песмама“, те „Белешка о писцу“ (неауторизовано). Већина сонета је, међутим, настала посљедњих година, па ће та чињеница бити одлучујућа при уношењу збирке у издање СП, гдје се она неће поновити у цјелини. Изостаће цијели циклус *Прошлосш у сшварима* (сонети *У музеју I–II, Ошусшели оклош, Повраша к, Мрша ша ица, Фаншасшично вече, Гласови ноћи*), из циклуса *Шумски храм* пјесме *Јушро, Савременик прадедова, Геоīрафски запис, Бранковински цвешни врш*, из циклуса *Будна кула* пјесма *Невидљива земља*. Пјесникињин „Одломак из записа о сонету“ није штампан у засебном одјељку, већ непосредно

иза посљедње пјесме. У том „Одломку“ изнесени су и неки од разлога настајања и концепције збирке.

Мото: Стихови су из Шекспировог 102. сонета (*Сонети В. Шекспира*, у преводу Живојина Симића и препјеву Стевана Раичковића, Просвета, Београд, 1966).

Шумски храм

НАЗАД ***Раноранилац.*** – *Књижевност*, 42: 84/6 (1987), 814–815, с наднасловом „Сонети“; МЛ, 22; СП (4/5), 5: 299; СП (6), 5: 187. У заоставштини, Вранеш, бр. 2028, 2085 (14: *ће бити ми*] *ће сад ми бити*).

14 и власт ће ми бити отета. (К)

НАЗАД ***Звона.*** – МЛ, 23; СП (4/5), 5: 300; СП (6), 5: 188. У заоставштини, Вранеш, бр. 193 =1394=2127 (14: *и поверава мом очараном духу.*).

НАЗАД ***Кишобрани.*** – МЛ, 24; СП (4/5), 5: 301; СП (6), 5: 189. У заоставштини, Вранеш, бр. 186 =2126 (1: *киша*] *кишица*).

НАЗАД ***Пауци.*** – МЛ, 25; СП (4/5), 5: 302; СП (6), 5: 190. У заоставштини, Вранеш, бр. 239, 2114 (14: *песник*] *и песник*).

НАЗАД ***Растанак с летом.*** – МЛ, 26; СП (4/5), 5: 303; СП (6), 5: 191. У заоставштини, Вранеш, бр. 2123, 2151.

НАЗАД ***Шумски храм.*** – МЛ, 27; СП (4/5), 5: 304; СП (6), 5: 192. У заоставштини, Вранеш, бр. 2091.

НАЗАД ***У злату јесени.*** – МЛ, 28; СП (4/5), 5: 305; СП (6), 5: 193. У заоставштини, Вранеш, бр. 237 (14: *Кад даљине буду хладне, љубичасте.*), 2119 (14: *кад јесен лишће са дрвећа здуне?*). Текст се доноси по МЛ.

3 листак по листак са тугом посматрам (СП)

НАЗАД ***Лисна златна киша.*** – *Књижевна реч*, 16: 303/304 (јул 1987), с. 33; МЛ, 29; СП (4/5), 5: 306; СП (6), 5: 194. У заоставштини, Вранеш, бр. 13, 2143. Варијанте, КР.

1 Прегрштима пљушти на земљу лист,
5 Само трен погледу на дохват
6 претворен у вихор и сјај,
11 Сутра ће забран осванут црн,

НАЗАД ***Источњак.*** – *Књижевна реч*, 16: 300 (мај 87); *Књижевност*, 42: 84/6 (1987), 815–816; МЛ, 30; СП (4/5), 5: 307; СП (6), 5: 195. У заоставштини, Вранеш, бр. 2080 (1: *Овом стазом јутрос је минуо источњак,*). Варијанте, КР.

1 Јутрос је овуда прошао источњак
4 подигао увис паучине свлак,
7 преплашио на грани гаврана стара,
8 завирио у сваки шумовит буџак.
9 Сада мрави крпе своје пирамиде,
11 појавиле се из дупље веверице.
13 и јури у други видик по девојку

НАЗАД ***Смрт у шуми.*** – *Књижевност*, 42: 84/6 (1987), 815;МЛ, 31; СП (4/5), 5: 308;СП (6),5: 196. У заоставштини, Вранеш, бр. 2096 (Наслов: *Смрт* 14: *и тужи ветар однекуд издалека.*) У *Књижевности* наслов *Смрт*. Варијанте, К.

10 да га сада мрави и црви разносе,
13 да га по обичају шумскоме сахране.
14 Тужи за њим неки ветар издалека.

НАЗАД ***Ливадско чудо***. – МЛ, 35; СП (4/5), 5: 309; СП (6), 5: 197. У заоставштини, Вранеш, бр. 2031=2124 (14: *да кукац кукцу љубав пријна.*).

НАЗАД ***Разрушена црква***. – *Књижевна реч*, 12: 223/224 (25. децембра 1983), с. 1 наднаслов „Сонети"; МЛ, 36 ; СП (4/5), 5: 310; СП (6), 5: 198. У заоставштини, Вранеш, бр. 197, 2030, 2172. Варијанте, КР.

1 Разрушена црква после рата.
2 Још штошта јој се сломи сваког дана,
3 сада се сломе на паперти врата.
5 да поправи одежде апостола,
6 да им освежи блесак ореола
7 и да окречи зидове забата.
13 кад зима планину снегом огрне,

НАЗАД ***Мртва природа (креда)***. – МЛ, 37; СП (4/5), 5: 311; СП (6), 5: 199. У заоставштини, Вранеш, бр. 2162. – Видјети ауторкину напомену поводом ове пјесме у „Одломку из записа о сонету", на крају збирке.

НАЗАД ***Тисућу стабала а он један***. – *Књижевност*, 42: 84/6 (1987), 815; *Књижевна реч*, 16: 303/304 (јул 1987), с. 33; МЛ, 38; СП (4/5), 5: 312; СП (6), 5: 200. У заоставштини, Вранеш, бр. 2144. Варијанте, К, КР.
Наслов: *Усамљеник* (К)

2 хода кроз шуме древни храм, (К)
7 лицем му склизне с гране росе грам, (КР)
8 с душе слеће ноћне море стега. (К)
с душе слети ноћне море стега, (КР)
9 Крв зажубори, олистају плућа, (К)
крв зажубори и листају плућа, (КР)
14 Дрвећу само схватљив разговор. (К)

НАЗАД ***Сам самцит***. – МЛ, 39 ; СП (4/5), 5: 313; СП (6), 5: 201. У заоставштини, Вранеш, бр. 187 (14: *сад на земљи он*] *сад на земљи*), 2024 (14: *и шта ћеш сад на свету, сам самцит.*).

НАЗАД ***Несрећник***. – МЛ, 40; СП (4/5), 5: 314; СП (6), 5: 202.

НАЗАД ***Повратак са излета (градска сцена)***. – МЛ, 41; СП (4/5), 5: 315; СП (6), 5: 203. У заоставштини, Вранеш, бр. 2037, 2153 (14: *рањеноја одвозе на колима.*).

Волела се два ветра

НАЗАД ***Непоновљив сан***. – МЛ, 45 ; СП (4/5), 5: 319; СП (6), 5: 207. Мото је узет из романа француског писца Марсела Пруста *У трагању за ишчезлим временом*, књига *Пут к Свану: Једна Сванова љубав* (уп. напомену Милоша И. Бандића, с. 84, 85). У заоставштини, Вранеш, бр. 189, 2098.

НАЗАД ***Заљубљени враг***. – *Књижевна реч*, 12: 223/224 (25. 12. 1983), с. 1 наднаслов *Сонети*; МЛ, 46; СП (4/5), 5: 320; СП (6), 5: 208. У заоставштини, Вранеш, бр. 191, 2120 (14: и *нестаде га у пакла бескрају.*). Варијанте, КР.

1 Закуца мали враг на врата бога.
2 И воли га и дрхти пред њиме од страха
3 очекујући глас његов, без предаха.
7 да га пошље у једно од рајских села,
8 да му да прегршт шљунка звезданога

9 или да му поклони душу човека?
13 заборави шта је хтео да га моли
14 и нестаде га у пакла бескрају.

НАЗАД ***Гром.*** – МЛ, 47 ; СП (4/5), 5: 321; СП (6), 5: 209. У заоставштини, Вранеш, бр. 183 (14: *заиледо се у модри простор.*), 2032 (14: *заиледо у модар над собом простор*).

НАЗАД ***Прва љубомора.*** – *Књижевност*, 42: 84/6 (1987), 814; МЛ, 48; СП (4/5), 5: 322;СП (6), 5: 210. У заоставштини, Вранеш, бр. 2132. Варијанте, К.
Наслов: *Прва љубав*
3 гнездо му било топли скут,
9 на коме се дотле грејао он –

НАЗАД ***Волела се два ветра.*** – МЛ, 49; СП (4/5), 5: 323; СП (6), 5: 211. У заоставштини, Вранеш, бр. 836 (Наслов: *Није за децу*).

Будна кула

НАЗАД ***Стихови сонета.*** – *Књижевност*, 42: 84/6 (1987), 817; МЛ, 53; СП (4/5), 5: 327; СП (6), 5: 215. У заоставштини, Вранеш, бр. 2841 (14: *и – засветлуца*] *засветлуца*). Варијанте, К.
10 и поезије сине шкриња златна,
12 Стихови се отшкрину као шкољке,
14 засветлуца снова златна пена.

НАЗАД ***Песник.*** – *Књижевност*, 42: 84/6 (1987), 816; МЛ, 54 ; СП (4/5), 5: 328; СП (6), 5: 216. (Под истим насловом друга пјесма узбирци *Ничија земља.*) У заоставштини, Вранеш, бр. 2022 (13–14*: ни лудоиа му не ометају сна; и кад зачаран бежи земљи с тла*] *и не брани да бежи земљи с тла; песник је дошао из сунчаноі света.*). Варијанте, К. У загради је поредак стихова у основном тексту.
2 Он је као зрак: био, јест и биће.
6 Млад је и кад му је стотину лета,
7 а стар кад му је тек двадесета.
10 (12) пусте га да снева докле хоће,
11 (13) лудога му не ометају сна,
12=(11)
13=(10)
14 не брани му да бежи земљи са тла.

НАЗАД ***Радознали дух.*** – МЛ, 55 ; СП (4/5), 5: 329; СП (6), 5: 217. У заоставштини, Вранеш, бр. 2111 (14: *Чије их руке*] *Чије руке их*).
9 Размишљам и ја ноћу, дању (МЛ)

НАЗАД ***Рудник сјаја.*** – *Књижевност*, 42: 84/6 (1987), 816, под насловом *Стваралачка страст;* МЛ, 56; СП (4/5), 5: 330; СП (6), 5: 218. У заоставштини, Вранеш, бр. 181 (Наслов: *Стваралачка страст*). Варијанте, К.
2 поток што злато тера,
4 и многа ризница друга.
8 одбаци за борбу полуга.
12 Само рудник тај не гасне,

НАЗАД ***Песников кабинет.*** – МЛ, 57; СП (4/5), 5: 331; СП (6), 5: 219. У заоставштини, Вранеш, бр. 2138 (1: *Као што се птице с пролећа, лети* 14: *мирис зелених лисних кула*), 2880 (14: *и мирис*] *мирис*).

НАЗАД ***Човеколика биљка.*** – *Књижевност*, 42: 84/6 (1987), 814; МЛ, 58; СП (4/5), 5: 332; СП (6), 5: 220. У заоставштини, Вранеш, бр. 181=2836 (1: *Често се рађању својих стихова чудим* 14: *ће нам*] *ће*), 2167 (14: *нападати*] *нападат*). Ва ријанте, К.

1 Рађању својих стихова се чудим.
5 Сваког се пролећа мој вођњак пробуди,
6 јабуке сјаје од цветног изобиља,
10 откуд ми воћних сокова ритам
11 у крвним судовима, мозга вијугама.
14 У снег ће нам нападат по гранама. (шт. грешка)

НАЗАД ***Изгубљени стих.*** – МЛ, 59; СП (4/5), 5: 333; СП (6), 5: 221. У заоставштини, Вранеш, бр. 234=2879 (12–13: *нећу га се сетит више.*).

НАЗАД ***Тину Ујевићу.*** – МЛ, 60; СП (4/5), 5: 334; СП (6), 5: 222. У заоставштини, Вранеш, бр. 2080. Хрватски пјесник Тин Ујевић (1891–1955) живио је десетак година у Београду између два свјетска рата, кад се с њим упознала и Десанка Максимовић. Сонет, међутим, потврђује да је пјесникиња била везана и за Ујевићеву поезију.

НАЗАД ***Сан.*** – МЛ, 61; СП (4/5), 5: 335; СП (6), 5: 223; редакција, НР, 13 (*Сан из детињства I*); *Књижевна реч*, 20: 373/374 (април 1991), с. 1, с наднасловом за групу пјесама, „Последње“. Могуће је да потиче из редакције која претходи тексту у МЛ. У заоставштини, Вранеш, бр. 174 (14: *или просто скамењена бајка давна.*). Варијанте, КР.

2 Уместо цветова препуна опала,
4 улазим у дугу пећину без дна.
5 Прође неко време, месец, можда два, (МЛ, СП; шт. грешка?)
7 као да сам је однекуд већ знала, –
8 веже ме нешто за њу, не знам шта.
10 од чега ме је страх, а опет ми мило, –
11 привлачи ме као каква важна тајна.
12 Је ли овај сан био сећање,
13 или неко давно обећање,
14 или просто скамењена бајка давна.

НАЗАД ***Несаница.*** – *Књижевна реч*, 16: 303/304 (јул 1987), с. 33; МЛ, 62; СП (4/5), 5: 336; СП (6), 5: 224. У заоставштини, Вранеш, бр. 179, 194 (*крај*] *украј*), 2116. Варијанте, КР.

7 сумње буди, куле у зраку ствара –
12 сад је на земљи, сад у свету снова.

НАЗАД ***После поноћи.*** – МЛ, 63; СП (4/5), 5: 337;СП (6), 5: 225. У заоставштини, Вранеш, бр. 2122а (1: *само*] *само* 14: *само*] *сам*), 2122б (1: *Само ја будна ноћи на хрбату*,).

НАЗАД ***Сусрет.*** – *Књижевна реч*, 12: 223/224 (25. 12. 1983), с. 1; наднаслов „Сонети“; МЛ, 65; СП (4/5), 5: 338; СП (6), 5: 226. У заоставштини, Вранеш, бр. 1995, 2135, 2646. Варијанте, КР.

11 можда су му преци са афричких грана,
13 Промиче тајна као тајна таласа,
14 као сенка облака преко савана.

НАЗАД ***Путник.*** – МЛ, 66; СП (4/5), 5: 339; СП (6), 5: 227. У заоставштини, Вранеш, бр. 120.

5 Путник се осврће ко да неког чека. (СП, шт. грешка)

НАЗАД ***Шведска.*** – МЛ, 67; СП (4/5), 5: 340; СП (6), 5: 228. У заоставштини, Вранеш, бр. 2108 (Наслов: *Земља Шведска*).

НАЗАД ***У авиону.*** – МЛ, 68; СП (4/5), 5: 341; СП (6), 5: 229. У заоставштини, Вранеш, бр. 2125 (Наслов: *Лет авионом* [*На авиону*]; **а**14–15: *Сав се живот претвара у пену* **б** 15: *Него у мали – чини ми се није.*). Иако је у збирци сонета, и има структуру сонета, пјесма се у оба издања појављује у астрофичном облику.

НАЗАД ***Падобранац.*** – *Књижевна реч*, 12: 223/224 (25. 12. 1983), с. 1, наднаслов Сонети; МЛ, 69; СП (4/5), 5: 342; СП (6), 5: 230. У заоставштини, Вранеш, бр. 2133. Варијанте, КР.

4 воде ме непознати ми радари
5 и спусте где они хоће, у ствари.

НАЗАД ***Будна кула.*** – МЛ, 70; СП (4/5), 5: 343; СП (6), 5: 231.

НАЗАД ***Михољско љето.*** – МЛ, 71; СП (4/5), 5: 344; СП (6), 5: 232. У заоставштини, Вранеш, бр. 2140.

НАЗАД **„Одломак из записа о сонету“.** – МЛ, одјељак „Додаци“, с. 75–77, потпис: Д. М.; СП (4/5), 5: 345–347; СП (6), 5: 233–235, потпис: Д. М.

ПАМТИЋУ СВЕ

Збирка *Памтићу све*, с рецензијом Ивана В. Лалића (предња клапна корица књиге), нема особитих података о свом настајању и концепцији. Штампана је у 3.000 примјерака. Састављена је из пјесама које су настајале претходних година. Није мијењала састав уврштивањем у *Сабране песме* (6. издање, 1990, књ. 5). Пјесме објављиване у периодици током 1988. године вјероватно су потицале из рукописа за збирку, па нема битних разлика између њих и коначне редакције. Прве рецензије објављене су у *Политици* и *Борби*, 25. јуна 1988. године. Рукописни извори за ову збирку приређивачу нису били на располагању. Неколико разлика, по правилу фонетских, и неколико штампарских грешака у *Сабраним песмама* упућују на непажљиву коректуру, а не на накнадне ауторске измјене. Та околност наводи да се у спорним случајевима прихвате варијанте из збирке, нпр. *насумце*: *насумице* (СП), *биља*: *биљака* (СП).

Суморна вештина

НАЗАД ***Шта ли те спречи.*** – ПС, 9; СП (6), 5: 241; *Књижевне новине*, 755 (1. 6. 1988), *Политика*, 87: 27486 (1990), прештампано из збирке *Памтићу све*. У заоставштини, Вранеш, бр. 777.

НАЗАД ***Кога ли то чекам.*** – ПС, 10; СП (6), 5: 242.

НАЗАД ***Нека остане мутно.*** – К, 77: 6–7 (1984), с. 887–888, дио циклуса *Исто се то догађа и у мени*; ПС, 11; СП (6), 5: 243. Варијанте, К.

2 Ни небо није хтело да све знамо,
3 и оно је желело да има тајни
9 Ни небо није хтело да све чујемо,
11 *Почетак нове строфе.*
Ћути и оно, мудро и старо,

НАЗАД ***Шта чекаш.*** – К, 77: 6–7 (1984), с. 886, дио циклуса *Исто се то догађа и у мени*; ПС, 12; СП (6), 5: 244. У заоставштини, Вранеш, бр. 2451, пјесма има 6 стихова (Наслов: *Сећање*). Текст по ПС. Варијанте: К, СП. У К пјесма је из три строфе (свака графичка цјелина састоји се из питања и одговора).
На слов: *Шта ту че каш* (К)

1 Шта чекаш (СП)

НАЗАД ***Дај неки знак***. – ЛМС, 162: 438/1–2 (1986), 4, с наднасловом „Три песме“; ПС, 13; СП (6), 5: 245.

4 замишљеног и оног ко страда (ПС, СП; шт. грешка)
19 Дај ми неки знак (ЛМС)
20 да си ти то био ипак. (ЛМС)

НАЗАД ***Тихи ме проїоне звуци***. – ПС, 14; СП (6), 5: 246. Текст по ПС. Седми стих може имати више исправних значења: *Са њиме се задрже*, или: *Са њиме се здруже*, али не изгледа логична варијанта (односно шт. грешка) у СП, *Са њима*, јер је један глас једнина.

7 Са њима се задрже (СП, шт. грешка)

НАЗАД ***На јулској жези***. – *Градина*, 21: 11 (1986), 5–6; *Књижевна реч*, 17317 (10. 3. 1988), с. 1, с напоменом: Из књиге која под насловом „Памтићу све“ ускоро излази у издању „Нолита“; ПС, 15; СП (6), 5: 247. У заоставштини, Вранеш, бр. 972 (1: *Невидљиво биће*). Варијанте, Г, КР.

2 (3) воду листа (КР)
3 (2) једва чујно (КР)
4 и крилима ме прозирним обујима, (КР)
5 понесе пут простора чиста (Г)
односи пут простора чиста, (КР)
6 све небеснија. (Г)
7 а) Тад у једном часку (Г)
б) У једном часу (КР)
тада
8 тај ко се чинио дух вода, (Г)
9 а) вихора владар, (Г)
б) или вихора владар, (КР)
10 краљ бескраја. (Г)
11 скиде маску (Г)
и доби лик људски (Г)

У *Градини* два последња стиха као засебна строфа.

НАЗАД ***Обредна иїра***. – *Градина*, 21: 11 (1986), 5; ПС, 16; СП (6), 5: 248. У заоставштини, Вранеш, бр. 971=1387 (1: *Водени дуси иїрају коло*).
Редакција из *Градине* објављује се у цјелини.

Водени дуси играју коло
око пунога месеца у води.
Обиграју га тако много пута,
а ни дах им се не зачу,
затим као празничну погачу 5
ту небеску новчаницу од злата
сваки прихвата
и окреће, окреће,
побожно, ћутке,
по древном обреду. 10

Пољубе је затим сви по реду
и забаце,
како се од вајкада чини,
на врх највишој планини.

НАЗАД ***Иїра ваїром***. – ПС, 17; СП (6), 5: 249. У заоставштини, Вранеш, бр. 377 (Наслов: *Беїунац* 16: *који је ужеїао у сїраху од мрака*.).

НАЗАД ***Славуј месечар***. – *Књижевна реч*, 17: 317 (10. 3. 1988), с. 1, с напоменом: Из књиге која под насловом „Памтићу све“ ускоро излази у издању „Нолита“; ПС, 18; СП (6), 5: 250. Текст по ПС, јер је архаичнији облик вјероватнији и може се (у СП) претпоставити интервенција лектора или коректора. Варијанте, КР, СП.

1 Месец се диже над брдима. (КР)
2 И славуј месечар, његов поданик, (КР)
6 додирују му прсти. (КР)
8 низ поља пођох насумице (СП)
9 Заборавив на увреде и туге (КР)
10, 11 на завист коса и дрозда, (КР)
12 на радозналост људи (КР)
13 славуј врсима борова, (КР)
14 а ја пољем ходам, (КР)
15 као да су зле чини (КР)
16 бацили на нас ћук и сова (КР)
19 пасти заносу са висине (КР)
20 пробуђени изненада (КР)
21 ја и славуј поданици месечине. (КР)

НАЗАД ***Грешни анђео***. – ПС, 19; СП (6), 5: 251. У заоставштини, Вранеш, бр. 199 (1: *Млади анђео би желео* 19: *љубави стање омађијано*.).

НАЗАД ***Праузрок***. – *ПС, 20; СП (6), 5: 252.*

НАЗАД ***Наговештај***. – *Градина*, 21: 11 (1986), 6; ПС, 21; СП (6), 5: 253. Варијанте, Г.

6 отвориће се неба двери
9 и опет звери (Г, шт. грешка)

НАЗАД ***Суморна вештина***. – *Вјесник*, 48: 14544 (12. 3. 1988), *Панорама суботом*, с. 11; ПС, 22; СП (6), 5: 254. Варијанте, В.

9 Градим се да сањам, (В)

НАЗАД ***Путеви***. – *Градина*, 21: 11 (1986), 6–7; *Књижевне новине*, 749/750 (1–15. 3. 1988), с. 6; ПС, 23; СП (6), 5: 255. Варијанте, Г, КН.

4 сами после растанка, (Г)
3 Путеви су зато да се на њима враћамо (КН)
5 да се на њима сећања (Г, КН)
6 одмотава бескрајна трака. (Г, КН)
11 Путеви су зато да њима омркнемо (ПС, СП; шт. грешка)
14 да нас доведу у преисконска стања (КН)
15 и прекину са јавом споне (Г)
19 као што понека биљка цвета (Г)

НАЗАД ***Ћутање се чуло***. – ПС, 24; СП (6), 5: 256.

НАЗАД ***Без саговорника***. – К, 77: 6–7 (1984), с. 887, дио циклуса *Исто се то догађа и у мени*; ПС, 25; СП (6), 5: 257.

13 У СП стих почео малим словом, шт. грешка.

НАЗАД ***Жељна сам разговора***. – *Стремљења*, 28: 1 (јануар 1988), с. 4, као дио циклуса *Жељна сам разговора*; ПС,26; СП (6), 5: 258. У заоставштини, Вранеш, бр. 2450 (15: *кад вода набуја*.).

НАЗАД ***Међуградски телефонски разговор***. – К, 77: 6–7 (1984), с. 889–890, дио циклуса *Исто се то догађа и у мени*; ПС, 27–28; СП (6), 5: 259–261. Варијанте, К, ПС. У СП шт. грешка (стих 5, мало слово послије тачке).

6 као кад се склања
14 бојим се, кад ме не буде,
24 читам о животу биља? (К)
читам о животу биља, (ПС)
25 Шта би песник иначе? (К)
шта би песник иначе? (ПС)
Иза стиха 27: Како се лечиш? (К)
28 Шетам ли много као и пре? (К)
30 Много и то често насумце (К)
49 кад замиришу нове цвасти, (К)
51 враћам се својој писања страсти – (К)

Челик бола

НАЗАД ***Вечерња туга***. – ПС, 31; СП (6), 5: 265.

НАЗАД ***Кад склопим очи***. – ПС, 32; СП (6), 5: 266.

НАЗАД ***Памтим***. – ПС, 33; СП (6), 5: 267.

НАЗАД ***Болесник***. – К, 77: 6–7 (1984), с. 886, дио циклуса *Исто се то догађа и у мени*; ЛМС, 162: 438/1–2 (1986), с. 4; ЛМС, 167: 447/5 (1991), с. 720; ПС, 34; СП (6), 5: 268. У заоставштини, Вранеш, бр. 55=285=2576 (19: *као прамен облака*..). Варијанте, К, ЛМС/91

5 помера хартије са стола, са пода, (К, ЛМС/91)
9 Болесник сања некаква жена (К, ЛМС/91; шт. грешка)
11/12 грли га, провлачи му прсте кроз косу (К, ЛМС/91)
13 на чело ставља комадиће леда, (К, ЛМС/91)
14 на постељу седа (К, ЛМС/91)
16 а) као да је провела ноћ у трави. (К)
б) као да је провела ноћ у трави, (ЛМС/91)
17–19а) У недра му се завлачи лака (К)
и нестаде је –
у загрљају испари
као прамен облака.
б) у врела му се недра зари, (ЛМС/91)
и нестаде је <.> –
У загрљају његовом испари.

НАЗАД ***Памтићу све***. – *Књижевна реч*, 17: 317 (10. 3. 1988), с. 1, с напоменом: Из књиге која под насловом „Памтићу све“ ускоро излази у издању „Нолита“ ; ПС, 35; СП (6), 5: 269. У заоставштини, Вранеш, бр. 409 (1: *Памтићу – тако ми* 16: *грмљавине и грома.*) Варијанте, КР.

4 тако ми пролећних ускрснућа
6 Памтићу
7 тако ми лирског Млечног Пута

НАЗАД ***Бол***. – ПС, 36; СП (6), 5: 270. У СП првих шест стихова као једна строфа. Претпостављамо да је исправан облик у ПС.

НАЗАД ***У врућици***. – ПС, 37; СП (6), 5: 271.

НАЗАД ***Очајник***. – ПС, 38; СП (6), 5: 272.

НАЗАД ***Нека падне сан***. – ПС, 39; СП (6), 5: 273.

НАЗАД ***Не чуди се***. – ПС, 40; СП (6), 5: 274; ЛМС, 166, 445/3 (1990), с. 379. У ЛМС дио пјесме се разликује од текста у ПС, СП:

Такви су они који се не мире
да се живот воли – а умире.

Такве су опале Мораве
и Дунави и Тисе,
не чуди се.

НАЗАД ***Спавајте слатко***. – ПС, 41; СП (6), 5: 275.

НАЗАД ***Зло***. – ПС, 42; СП (6), 5: 276. У заоставштини, Вранеш, бр. 372.

Воде и ливаде

НАЗАД ***Морам у онај крај***. – ПС, 45; СП (6), 5: 279–280.

НАЗАД ***У завичају***. – ПС, 46; СП (6), 5: 281–282. У заоставштини, Вранеш, бр. 88 (Наслов: *У давном завичају*).

НАЗАД ***Исто се то догађа и у мени***. – *Књижевност*, 77: 6–7 (1984), с. 888–889, дио циклуса *Исто се то догађа и у мени*; ПС, 47; СП (6), 5: 283. Варијанте, К.

4 И тек наједном стане да се отвара,
7 Планина мрачни збег до збега
8 загазио у воде.
9 Али намах, не зна се због чега,
13 Од тек погашених у шуми пожара
14 нестишане
15/17 остале су ране,
шаке црвена жара,
кршеви опечени.
18 Исто се то збива и у мени.

НАЗАД ***Људско насиље***. – ПС, 48; СП (6), 5: 284–285.
22 и изгуби у пени блеску (СП, шт. грешка)

НАЗАД ***Тајанствени сапутник***. – ПС, 49; СП (6), 5: 286.

НАЗАД ***Предвечерје***. – ПС, 50; СП (6), 5: 287.

НАЗАД ***Вихор туђинац***. – ПС, 51; СП (6), 5: 288. У заоставштини, Вранеш, бр. 53=300 (13: *кичица горка*.).

НАЗАД ***Сликар луталица***. – ПС, 52–53; СП (6), 5: 289–290.
22 подне понека и мрља модра (СП, шт. грешка)

НАЗАД ***Змија земљакиња***. – ПС, 54; СП (6), 5: 291.

НАЗАД ***Белоушка***. – ПС, 55; СП (6), 5: 292.

НАЗАД ***Мраз***. – ПС, 56; СП (6), 5: 293. У заоставштини, Вранеш, бр. 220=1020 (16: *и у мени*.).

НАЗАД ***Портрет планинке***. – *Књижевност*, 77: 6–7 (1984), с. 886–887, дио циклуса *Исто се то догађа и у мени*; ПС, 57–58; СП (6), 5: 294–295. Варијанте, К.
Наслов: *Портрет*
4 Као снег
5 што по ноћи с висине падне

12 личе на талире
14 Из безазлене које си ведрине,
19 и доброте,

НАЗАД ***Зимска подокница.*** – *Република* (Загреб), 42: 3/4 (1986), 273–174 (лат.), у оквиру тематског блока „Нови стихови српских пјесника“, гдје је уредник Славко Михалић на гласио да су стихове бирали сами пјесници; ПС, 59; СП (6), 5: 296–297. У заоставштини, Вранеш, бр. 291, 2869 (22 *зимске*] *снежне*). Варијанте, Р.

2 Градска тишина зиме фебруарске.
3 Засипа видик снег као цвет вољни
4 а њу у пролећа односе сна санке.
5 Град се у бела претворио чуда,
6 круне дрвореда у сребрно пруће,
7 пахуљице збуњене не знају куд ће.
8 Наједном у прозоре девојке – груда
9 остави траг на једног окна стаклу
10 сличан плашљивоме пољупцу лаку.
12 промрзлим крилом прозор окрзнула
13 или ветром нанета вејавица –
14 а ипак оштар шум је добро чула.
16 Пусто, ни пијаница ни песника,
17 само под прозором, на рубу плочника
18 младића јој незнаног тамна пега.
19 Поново снега једна прегршт нежна
20 заслепи јој за трен још сањиве очи.
21 Једина у целом граду подокница
Једна у граду снежна подокница (СП, шт. грешка)
22 усред снежне фебруарске ноћи.

НАЗАД ***Снежна визија.*** – К, 77: 6–7 (1984), с. 888, дио циклуса *Исто се то догађа и у мени*; ПС, 60–61; СП (6), 5: 298–299. У заоставштини, Вранеш, бр. 11. Варијанте, К.

Посвета: *Зати*

14 крунице сребрног цвета наранџина,
21 на прсте навлачи прстење биљура.
22 Два људска стабла млада уцветала,
26 снежна јагњад,
27 вејавице сва неземаљска чуда.

Посљедња строфа (стих 28–30) у К није издвојена.

28/29 Иду, иду, свједно им је куда<.>
30 Пахуља на њих са небеса пада.

НАЗАД ***Старинска вечера.*** – ПС, 62; СП (6), 5: 300–301. У заоставштини, Вранеш, бр. 16 (Наслов: *Позивница на вечеру*).

Надахнуће

НАЗАД ***Надахнуће***. – *Стремљења*, 28: 1 (јануар 1988), с. 3, као дио циклуса *Жељна сам разговора*; *Књижевна реч*, 17: 317 (10. 3. 1988), с. 1, с напоменом: Из књиге која под насловом „Памтићу све“ ускоро излази у издању „Нолита“; ПС, 65; СП (6), 5: 305. Варијанте, С.

2 треба га пити

НАЗАД ***Пролећни сликови***. – *Књижевна реч*, 17: 317 (10. 3. 1988), с. 1, с напоменом: Из књиге која под насловом „Памтићу све“ ускоро излази у издању „Нолита“; ПС, 66; СП (6), 5: 306. У заоставштини, Вранеш, бр. 218 (1: *Тек што се роди први стих* 20: *једва одоловам*

нестрпљивом стиху.), 1030 (Варијанта има 15 стихова: 1: *Тек што се роди први стих* 15: *што пчелама једва одолева.*), 1990. Варијанте, КР.

1 *Нема у КР.*
2, 3 Тек што се роди први стих
4 а ројење сликова поче,
5 закопчавају до грла песму
9 шуми о грану.
13 и што пљуште мириса кише.
14 *Нема у КР.*
15 Једва одолевам
16 нестрпљивог слика звону и смеху,
17 с десна и с лева,
18, 19 као пчелар с упаљеним трудом у меху

НАЗАД ***Рађање песме.*** – *ПС, 67; СП (6), 5: 67.*
1 Не иди сад, никуд не иди, (ПС)

НАЗАД ***Песниково писмо у музеју.*** – ПС, 68; СП (6), 5: 308. У заоставштини, Вранеш, бр. 304 (9 стихова).
11 не знајући шта свака реч у њему значи (ПС)

НАЗАД ***Волшебник речи.*** – ПС, 69; СП (6), 5: 309.
Јован Дучић, велики српски пјесник, 1869? – 1943. Можда се на њега односи и идућа пјесма.

НАЗАД ***Занос песником.*** – ПС, 70; СП (6), 5: 310. Уп. напомену уз пјесму *Волшебник речи.*

НАЗАД ***Слутња смрти.*** – *Књижевна реч*, 12: 227 (10. 2. 1984); *Песничке новине*, 8: 1–3 (јул, 1984), с. 34; у ПН факсимил аутографа пјесме Никите Станескуа (на румунском), преведене као *Писмо писано у хитрини за вечну Десанку Максимовић*; ПС, 71; СП (6), 5: 311–312. У заоставштини, Вранеш, бр. 2364. Исте варијанте у КР и ПН, изузев гдје је посебно наведено.
Велики румунски пјесник Никита Станеску (1933–1983), доста превођен на српски језик и у тијесним везама са српским пјесницима и са српском поезијом. У истом броју Књижевне речи објављени су и његови прилози и прилози других српских пјесника посвећени његовом дјелу и личности.
3 засени га рефлектора топли блесак,
6 Али, како га опколи песничка свита,
13 Али, поново са часа на час (само ПН)
15 као сам себе пажљиво да слуша, (само ПН)
20 као суморне музике смрти талас.
22 у пределе поезије заронио.
23 Ах, Никита, Никита, све си нас опио

НАЗАД ***Бранку Ћопићу.*** – ПС, 72; СП (6), 5: 313. У заоставштини, Вранеш, бр. 32. Пјесма је одјек трагичне смрти Бранка Ћопића (1984). Дед Раде је јунак Ћопићевих прича из дјетињства (нарочито *Башта сљезове боје*), а мегданџија Марко је Краљевић Марко.

НАЗАД ***Наставак разговора.*** – ПС, 73–74; СП (6), 5: 314–316. У заоставштини, Вранеш, бр. 2328.
6 да га Србе сврстам, *(СП, шт. грешка)*
Радован Зоговић (1907–1986), пјесник и политичар. Осим на присна дружења с Десанком Максимовић, ова пјесма алудира на Зоговићева страдања и изолацију за вријеме прогона информбироваца у тадашњој Југославији (1948–1955).

НАЗАД ***Рођење.*** – ПС, 75; СП (6), 5: 317.

НАЗАД ***Здравица младим песницима.*** – ПС, 76; СП (6), 5: 318. Друга редакција у ЗС.

НАЗАД ***Говорник***. – ПС, 77; СП (6), 5: 319.
Милан Богдановић (1892–1964), београдски универзитетски професор и књижевни критичар, познат као изванредан говорник.

НАЗАД ***Отворена књига***. – *Живот*, 36: 71/9–10 (1987), 244–245; ПС, 78; СП (6), 5: 320.
5 и њезиних брига.
12 који само у књизи постоји.

НАЗАД ***Сећање на Исидору***. – ПС, 79; СП (6), 5: 321–322. У заоставштини, Вранеш, бр. 2350 (Наслов: *Исидора (Човек-жена)* 1: *њене*] *твоје*).
Пјесма се тиче Исидоре Секулић (1877–1958), познате српске књижевнице, којој је Д. Максимовић била блиска.

НАЗАД ***Прекасно.*** – ПС, 80; СП (6), 5: 323. У заоставштини, Вранеш, бр. 2183 (1: *нете*] *неш*)

НАЗАД ***Разговор радозналца са песником***. – *Градина*, 21: 11 (1986), 7; ПС, 81; СП (6), 5: 324. У заоставштини, Вранеш, бр. 973 (Наслов: *Разговор на улици (Разговор са радозналцем)*. Варијанте из *Градине*. У загради уз број стиха је поредак из основног текста.
6 – Како је ваше срце младо?
7 – Оно ми је вечни неспокојник.
8 – Пишете ли још о љубави,
9 ја те песме радо читам?
10 – Љубав има моје крви ритам,
11 она је мој двојник.
12 (14) – Кажу да су вам песме искрене.
13 (15) – Има их и веродостојних, (шт. грешка, зарез умјесто тачке)
14 (12) – У њима се често у прошлост враћате?
15 (13) – Има таквих многобројних.
17 – Мој дух је страсни понорник.
18 – Зато ваљда друштво избегавате?
19 – Поезија ми је саговорник.

Прашуме

НАЗАД ***Прашуме***. – *Савременик*, 34: 7/3–4 (1988), 162–163 (лат.); ПС, 85–86; СП (6), 5: 327–329. Варијанте, Са.
10 где вребају бола заседе тајне;
13 можда до пропланака
14 где мисао ниче млада,
20 запињем о мисли замршених вреже,
25–26 где неслућена мисао бане пред човека.
28 и банем у старе забране сећања,
30 обрасле у маховину туге
34, 35 у Са као један стих.
42 да стигне до пророчких снова (*шт. грешка*)
44 Јутрос трчах пропланком
49 слушам бајки шапат,
50 и занета, у надахнућу,

НАЗАД ***Сам***. – ПС, 87; СП (6), 5: 330–331.
22 покојничку осамљеност стида (СП, шт. грешка)

НАЗАД ***Бежимо.*** – ПС, 88–89; СП (6), 5: 332–333. У заоставштини, Вранеш, бр. 15 (Наслов: *Чека ли нас неīде Ноје*).

НАЗАД ***Ако се враши.*** – ПС, 90; СП (6), 5: 334.

НАЗАД ***Провири човек из шūиље.*** – ПС, 91; СП (6), 5: 335.

НАЗАД ***Десеш божјих заūовесши.*** – ПС, 92–93; СП (6), 5: 336–337.

НАЗАД ***Мала је īраница.*** – Стремљења, 28: 1 (јануар, 1988), с. 4. ПС, 94; СП (6), 5: 338. У заоставштини, Вранеш, бр. 970, 2803. Варијанте, С.

1–2 Мала је граница где се свршавају
Мождане ћелије
4 Сваки час се нетелесно
5 у телесно прелије

НАЗАД ***Све ће бишти ūухор.*** – ПС, 95; СП (6), 5: 339.

НАЗАД ***Узбуђује ме.*** – ПС, 96; СП (6), 5: 340–341.

18 затворише видик као модри оков, (СП, шт. грешка)

НАЗАД ***Чекаћу.*** – ПС, 97–98; СП (6), 5: 342–343.

НАЗАД ***Неће ме бишти.*** – *Живош*, 36: 71/9–10 (1987), 243–244; ПС, 99–100; СП (6), 5: 344–346. Варијанте, Ж.

2 на ливадским изложбама биља,
3 међу свиленим рупицама мака, (шт. грешка)
5 крај дугих витица ковиља,
9 крај облутака лубеница
10 и грудви злата диња,
13 ни дрењинама крај модрих пиљака,
у купаца свити
16 на поноћним концертима
ћукова и сова
17 нећу слушати сопране јулских певица
18 у мук вечности ћу се слити,
20 Заборавићу ђаволски бело (ПС, СП; шт. грешка)
21 грло снега
22 небом потке дуга,
24 страсну врелину жеге

Сшихова 30–36 нема у Ж.

36 По парковима ићи ће у сусрет мени
39 допираће из бронзе сетне јеке
40 моје сабраће,
43 Нећу више пролазити с пролећа рана
44 гробљем пуним сахрана,
46 отворених рана,
47 међу живима нећу сузе лити,
48 неће ме бити.
49 О великим празницима
50 кад се сви живи и мртви
52 и помешају радости и жалости;
53 док се међу живима и мртвим
54 воде разговори,
55 ја ћу са мртвима бити.

НАЗАД ***Полет у висине***. – *Живот*, 9/10 (1987), 246; *Књижевне новине*, 40: 749/50 (1. 3. 1988); ПС, 101–102; СП (6), 5: 347–348. Варијанте, КН, Ж.
Наслов: *Игра дактила* (Ж)
Прва и друга строфа у КН и Ж у једној строфи.

3 завичајни вилинкоњиче (ПС, СП, шт. грешка?)
6 Прелећемо врхунце и врзине, (СП, шт. грешка)
7 Престигнемо птице и зловетре, (КН, шт. грешка?)
10 Не тичу нас се брвна ни мостови, (КН, Ж)
12 а) вођице које руке пеку, – (КН)
б) ни вођице које руке пеку, – (Ж)
15 Још није сазрело ни подне, (КН, Ж)
17 Грешка у конгруенцији: *пред браве јој* (замјеница се односи на вратнице), требало би *пред браве им* (уп. стих 31).
22 Доле дубоко су равнодушни (КН, Ж)
23 приземни и малодушни, (КН, Ж)
24 злореки и злотвори. (КН, Ж)
31 почекајмо да нам се отворе, (КН, Ж)

НАЗАД ***И гавран рече***. – ПС, 103; СП (6), 5: 349. Мото је цитат дијела стиха познате пјесме „Гавран“, америчког пјесника Едгара Алана Поа.

НЕБЕСКИ РАЗБОЈ

Збирка је објављена је у Београду 1991. године, у издању Интерпреса (Interpress), с рецензијом песника Драгана Лукића и илустрацијама Љиљане Јарић, у тиражу од 5000 примерака. Један дио текстова је истовјетан (или са варијантама) текстовима у другим збиркама, о чему се у напоменама дају подаци (СКРАЋЕНИЦЕ: ЗС – *Зовина свирала*, збирка; МЛ – *Михољско лето*, збирка; МС – *Међаши сећања*, збирка; НР – *Небески разбој*, збирка; СП – *Сабране песме*).

Сан детињства

НАЗАД ***Песникова биографија***. – НР, 7; друга редакција, ЗС, 45.

НАЗАД ***Поверујте***. – НР, 8, 77.

НАЗАД ***Љубавна бајка***. – НР, 9.

НАЗАД ***Сан из детињства (I)***. – НР, 11; редакције МЛ, 61; СП (4/5), 5: 335; СП (6), 5: 223: *Сан*; *Књижевна реч*, 20: 373/374 (април 1991), с. 1, с наднасловом за групу пјесама, „Последње“. Могуће је да потиче из редакције која претходи тексту у МЛ. У заоставштини, Вранеш, бр. 174 (14: *или просто скамењена бајка давна*.).

НАЗАД ***Сан из детињства (II)***. – НР, 13.

НАЗАД ***Чишћење сеоске школе***. – НР, 14.

НАЗАД ***Читаоница на тавану***. – НР, 15; – *Књижевност*, 77: 1–2 (1983), с. 5, наднаслов за циклус, *Међаши сећања*; – МС, с. 25–26; СП (3/5), 5: с. 144–145; (6), 5: 32–33; НР, 15. У заоставштини, Вранеш, бр. 1007 (1: *била је*] *био је*). Варијанте, К.

НАЗАД ***Школски гуслар***. – НР, 16.

НАЗАД ***Добегица***. – НР, 17.

НАЗАД ***Завађене мачке***. – НР, 19.

НАЗАД ***Сећање на Бину***. – НР, 21.

НАЗАД ***Селидба душа***. – НР, 22.

НАЗАД ***Нема писма***. – НР, 23.

НАЗАД ***Пламењача***. – НР, 25;– ЗС, 64; – *Стремљења*, 28: 1 (јануар 1988), с. 5, као део циклуса *Жељна сам разговора*. У заоставштини, Вранеш, бр. 137, 223=2015=2055 (друга песма), 445, 483, 2571. Редакција из *Стремљења* се у првим стиховима делимично разликује од основног текста у ЗС.

НАЗАД ***Прва љубав***. – НР, 27.

НАЗАД ***Волиш ли***. – НР, 28.

НАЗАД ***Догоди се***. – НР, 29.

НАЗАД ***У младости***. – НР, 30.

НАЗАД ***Студент без новца***. – НР, 31.

НАЗАД ***Сусрет школских другова***. – НР, 32.

Прадеда моје мајке

НАЗАД ***Ђурђевдански уранак***. – НР, 35.

НАЗАД ***Словенски бог***. – НР, 36. ***На***

НАЗАД ***род на кле тва***. – НР, 37.

НАЗАД ***Просјаци на сајму***. – НР, 38.

НАЗАД ***Бегунац***. – НР, 40.

НАЗАД ***Под небом од жице***. – НР, 41.

НАЗАД ***Крштење***. – НР, 42.

НАЗАД ***Бунило***. – НР, 43.

НАЗАД ***Слутим блиска зла***. – НР, 44.

НАЗАД ***Сан пред зору***. – НР, 45.

НАЗАД ***Не тражи старо гробље***. – НР, 47; друга редакција *Затрављено гробље*. –ЗС, 156; *Књижевне новине*, 42: 779–780 (1/15. 7. 1989), с. 12. – *Стремљења*, 30: 9 (1990), с. 5. У *Стремљењима* уз *Затрављено гробље* штампане су грешком две последње строфе песме *Ђорђе убија аждају*. У заоставштини, Вранеш, бр. 78 (1: *не тражи ту*] *ту не тражи* – посљедњи стих: *ни ждребад, ни јагње, ни овце*.).

НАЗАД ***Црквени музеј у Бранковини***. – НР, 48.

НАЗАД ***Прадед моје мајке***. – НР, 49; – ЛМС, 163: 440/1 (1987), с. 4–5, дио циклуса *Сонети*; СР, 26; СП (4/5), 5: 238; СП (6), 5: 126; НР, 49. У заоставштини, Вранеш, бр. 2141 (1: *Верујем да имам доста особина* 14: *али, кажу, да сновима беше склон*.). Варијанте, ЛМС.

НАЗАД ***Русофилов орман за књиге***. – НР, 50; наслови се односе на роман и драму Л. Н. Толстоја.

НАЗАД *Деда уме све.* – НР, 51.
НАЗАД ***Смрт мајке.*** – НР, 52.
НАЗАД ***Ноћ после сахране.*** – НР, 53.
НАЗАД *Васиона дечје собе.* – НР, 55.

Доведи птицу

НАЗАД ***Је се ње под не.*** – НР, 59.
НАЗАД *Месечев осмех.* – НР, 60.
НАЗАД ***Ветар пакосник.*** – НР, 61.
НАЗАД ***Зимско венчање.*** – НР, 62.
НАЗАД ***Благо вама.*** – НР, 63.
НАЗАД ***Завичај у снегу.*** – НР, 65.
НАЗАД ***Рађање цвета.*** – НР, 67; друга редакија, *Путеви*, 26: 4 (1980), 13–15; У заоставштини, Вра неш, бр. 1357.
НАЗАД *Доведи птицу.* – НР, 68.
НАЗАД ***Ћук из де дов ског за бра на.*** – НР, 69.
НАЗАД *Такмичење.* – НР, 70.
НАЗАД ***Гро зни ча ви сан.*** – НР, 71.
НАЗАД *Грлице.* – НР, 72.
НАЗАД *Сеоска гатара.* – НР, 73.
НАЗАД ***Шума у Израелу.*** – НР, 75.
НАЗАД ***Поверујте.*** – НР, 77.

Волшебна земља

НАЗАД *Залутах.* – НР, 81.
НАЗАД ***Немушти пријатељи.*** – НР, 82.
НАЗАД *Волшебна земља.* – НР, 83; – *Градина*, 27: 1 (1992), с. 46, с другачијом строфичношћу. У заоставштини, Вранеш, бр. 2401.
НАЗАД *Болесни анђели.* – НР, 85.
НАЗАД *Песникова колевка.* – НР, 87.
НАЗАД ***Честитке.*** – НР, 88.
НАЗАД ***Говор госта песника.*** – НР, 89.
НАЗАД ***Књижевно вече младих.*** – НР, 90.
НАЗАД ***Срећно вам сећање.*** – НР, 91.

НАЗАД ***Натпевавање***. – НР, 92; СР, 80 (варијанте).

НАЗАД ***Не бој се бола.*** – НР, 93.

НАЗАД ***Смрт математичара.*** – НР, 94.

НАЗАД ***Узалудна опомена.*** – НР, 95; – ЛМС, 163: 440/1 (1987), с. 4, део циклуса *Сонети*; у заоставштини, Вранеш, бр. 2038 (14: *и Трилава врхови снежни.*), 2148. Посвета словеначком песнику Францу Прешерну упућује на конкретну лектиру (његову песму).

НАЗАД ***Молба богу Световиду***. – НР, 96.

НАЗАД ***Празник у Луковдолу***. – НР, 97.

НАЗАД ***Како ћемо без Бранка.*** – НР, 99. Уп. напомену уз песму *Бранку Ћопићу*, с. 701.

НАЗАД ***Добро јутро***. – НР, 101. Наслов алудира на емисију Радио Београда, Студио Б, којом је Д. Радовић поздрављао Београђане од јула 1975. године.

ЗОВИНА СВИРАЛА

Збирка *Зовина свирала* објављена је у редовном колу СКЗ (коло 85, књ. 564), 1992. године у тиражу од 3.000 примјерака. Прештампана је у дивот опреми, 1993, у 2.000 примјерака. Рецензент је био Милорад Ђурић, тада уредник СКЗ. Састављена је из пјесама које су објављене послије *Сабраних пјесама*, али садржи такође више пјесама увршћених у раније збирке, најчешће са ситнијим (варијанте) или крупнијим разликама (редакције). Дио пјесама увршћених у ову збирку објављен је у периодици за ауторкина живота.

Визије изнад Кремља

НАЗАД ***Јутро у Кремљу.*** – ЗС, 7.

НАЗАД ***Празнични меш̌еж.*** – ЗС, 8.

НАЗАД ***Кремаљски музеј.*** – ЗС, 9.

НАЗАД ***Визије изнад Кремља.*** – ЗС, 10–14; *Визије у Кремљу*. – *Књижевност*, 45: 89/1 (јануар 1990), с. 1–4. У стиху 103: *дуказа* (шт. грешка, умјесто: *дукаша*). У зао ставштини, Вранеш, бр. 171. Редакција из *Књижевности* доноси се у цјелини.

Визије у Кремљу

Све од успомена и злата
у ваздуху лишеном озона.
Катарине Прве укочене кочије
на два спрата,
у њима само успомена, 5
тиха, несрећна жена,
чије су се руке
претвориле у руде.
И време неумитно
тера у заборав 10
кочије
њене.

Шлепови царичине венчанице
као мрављe чете

тлом св вуку.
Пошла је на венчање,
али нема цара
да јој пружи руку.

Једна двестагодишња лутка,
бивша царица,
слепа гледа посматраче.
На богатој лепези њеној
заостала суза
као на паучини кап росе.

Мртвој царици сан не пада на очи.
У поноћ пуну она види
облак у белом чуну
односи најсветлије кубе
и у небесима
некуда се губе.

Слепа и занета
гледа загрљај крстова
и облака.
Крстови јој се чине
сад ласте крила златних,
сад светле границе.
А кад облаци оду,
крстови су где су и били
у небеском своду.
Слепу царицу из дана у дан
прогоне та над црквама чуда.

Често она посматра
у Кремљу на земљи звона
истргнутих језика
нема стоје.
Забрањено им да кажу
шта је видело које.
А њај се чини
да то су она што су звонила
на њеном венчању.

Ноћас је уснила
пролази кроз Кремаљ рано,
он мирише росом и озоном
и умуклим звоном проговара.
Дим с кадионица кади
круне дрвећа.

Али и мртва зна она: то се само прошлости сећа.
И опет сваке ноћи гледа
што је некад гледала са царем
такмичење цркава и небеса:
сад небо цвета јагорчевином звезда,
и њихове цвасти на цркве стреса,

сад звоници својим пупољцима
ноћна обасипају небеса.

Мртва и усамљена
посматра тако дануоћно
небеска чуда:
чупају облаци с купола
крстове јој знате
и односе пут небесна свода –
један их ишчупа па другоме дода,
а она мртва, још их чека да се врате.

Сваки пут кад потоне у сан,
види лоптају се анђели
древним кубетима.
Анђелски длани бели
сад их њихају,
сад узбацују до самог неба,
отимају се о њих, туку,
и поново као деца добацују
један другом у руку.

Торњеви кремаљски
јабукама рађају златним,
анђели их белих крила
беру и кријy у недра
и, затим један другоме
добацују из руке у руку
односећ иза сводова триста,-
а мртва царица се сећа
јабука из вртова
свога детињства.

НАЗАД ***Брзојав давно одсутном.*** – ЗС, 15; Књижевне новине, 44: 827 (1. 10. 1991), с. 5, с разликама у интерпункцији и строфичности. У ст. 8: са. У заоставштини, Вранеш, бр. 124, 170.

НАЗАД ***Сан.*** – ЗС, 16. – Друга редакција објављена у збирци *Михољско лето* (в.). Тамо и остале напомене о разликама и изворима.

НАЗАД ***Црква у пламену.*** – ЗС, 17–18.

НАЗАД ***Зовина свирала.*** – ЗС, 19–20

НАЗАД ***Лутам парком.*** – ЗС, 23. – ЛМС, 163: 440/1 (1987), с. 3, дио циклуса *Сонети*. У заоставштини, Вранеш, бр. 139 (1: *час срце*] *срце*), 2147. Редакција из заоставштине у ЗС. У ст. 7 (ЛМС) *биљем тази ситно, пруће ломи лутo* – вјероватно штампарска грешка (*биљем*).

НАЗАД ***Као хипик.*** – ЗС, 24. – *Књижевности*, 37: 73/4–5 (1982), 434. У заоставштини, Вранеш, бр. 138 (1: *Као хипик из Флауер-Пауер клана* 15: *и сунчева сјаја.*), 1391, 2420, 2549, 2550=138. Верзија из *Књижевности*:

Као хипик из чувенога
Флауер-Пауер клана
стојим наслоњена на стабло липи,

лисна пламењача боје мерџана
полако сипи.

У земљу сам урођена
попут корена,
а неба се машам као птичја јата,
ништа под богом не разумем
и све схватам.

Као хипик
ослобођена бодљикавих жица
друштвених обичаја
живим животом облака и живица
од зрака
и сјаја.

НАЗАД ***Необична мисао.*** – ЗС, 25.

НАЗАД ***Још је страшније.*** – ЗС, 26; В. напомене уз редакцију у СЉ.

НАЗАД ***Усов бола.*** – ЗС, 27.

НАЗАД ***Недоумице.*** – ЗС, 28.

НАЗАД ***Старење.*** – ЗС, 29.

НАЗАД ***Копач бунара.*** – ЗС, 30. В. напомену уз редакцију у СЉ.

НАЗАД ***Варљиве светлости.*** – ЗС, 31. – Истовјетан тексту у СЉ.

НАЗАД ***Лопов и казна.*** – ЗС, 32.

НАЗАД ***Јутрос сте ми неопходни.*** – ЗС, 33.

НАЗАД ***Ускрснуће.*** – ЗС, 34.

НАЗАД ***Привид.*** – ЗС, 35.

НАЗАД ***Мисао понорница.*** – ЗС, 36.

НАЗАД ***У мрежи сећања.*** – ЗС, 37.

НАЗАД ***Новембарска слутња.*** – ЗС, 38. В. напомену уз другу редакцију, у МС.

НАЗАД ***Не дам.*** – ЗС, 39.

НАЗАД ***Зли предзнак.*** – ЗС, 40.

НАЗАД ***Кошмар.*** – ЗС, 41.

НАЗАД ***Да ме боље познате.*** – ЗС, 42.

НАЗАД ***Паучина снова.*** – ЗС, 43.

НАЗАД ***Последња чаролија.*** – ЗС, 44. – ЛМС, 166, 445/3 (1990), с. 380. У заоставштини, Вранеш, бр. 156, 306, 323. Редакција у ЛМС разликује се од редакци је у ЗС од 7. до 10 стиха.

сваки котач је врео,
као челик се сија.
У мозгу ми се збива нека
последња чаролија.

НАЗАД ***Песникова биографија.*** – ЗС, 45; редакција у НР, 7.

НАЗАД ***Кап крви.*** – ЗС, 46. – ЛМС, 162: 438/1–2 (1986), с. 3; ЛМС, 166, 445/3 (1990), с. 378; ЛМС, 167: 447/5 (1991), с. 719, у оквиру наднаслова „Девет песама“; – КН, 44: 852 (15. 11. 1992), с. 3. У заоставштини, Вранеш, бр. 2551(варијанта има 17 стихова). Варијанте, ЛМС/86; ЛМС/90; ЛМС/91. Текст за ЗС је из рукописне заоставштине (уп. Вранеш). Дајемо у цјелини и редакцију из КН, а друге разлике у појединачним стиховима.

Човек замишљен седи,
самоћа му годи,
посматра шљунак звезда
у води мирној –
а негде у вени кап крви му гусне. 5

О чему мисли у ноћи прозирној:
о пролазности, о тајнама неба
или му падају на ум
неке очи и усне –
а из крвнога суда 10
смрт га вреба.

Можда о детињству сања,
о сребру снежнога цвета,
леденог на окну грања –
а веном му шета 15
капља крви згрушана.

Можда на пут смера да крене
у зору рано,
жељан далека света –
а кап крви откинута од вене 20
у срце му се зарива
као зрно пушчано.

5, 6 а негде у вени кап крви му гусне. (ЛМС/ 86, 91)
а негде у вени кап крви му гусне. (ЛМС/ 90)
7 О чему мисли по ноћи прозирној: (ЛМС/ 90)
8 о пролазности, о тајнама неба (ЛМС/ 86)
о бесмртности, тајнама неба, (ЛМС/90)
о бесмртности, о тајнама неба (ЛМС/ 91)
9, 10 или му на ум падају неке очи и усне, – (ЛМС/ 90)
11, 12 а у крвноме суду смрт га вреба. (ЛМС/ 90)
14 о сребру снежног цвета, (ЛМС/ 90)
Послије стиха 17: (ЛМС/ 86, 90)
Можда на пут смера да крене
а) у зору рано, (ЛМС, 86)
б) у зору рано (ЛМС, 90)
жељан далека света –
а кап крви откинута од вене
у срце му се зарива
као зрно пушчано.

НАЗАД ***Немиран сан.*** – ЗС, 47.

НАЗАД ***Старе душе.*** – ЗС, 49.

НАЗАД ***Наједном сам пролећем опијена.*** – ЗС, 50. – СЉ, 31; – СП (3/5), 5: 35; (6), 4: 295. Поново, ЛМС, 167: 447/5 (мај 1991), с. 717, наднаслов „Девет песама“. (Објављене су и пјесме штампане раније у збиркама: *Болесник* и *Кап крви*, а пјесма *Једна душа ме инспирише* има познији извор.) У заоставштини, Вранеш, 160 (17: *на долази мелодија плима*). Текст у ЗС по ЛМС.

НАЗАД ***Жена и липа.*** – ЗС, 51.

НАЗАД ***Болесник у грозници.*** – ЗС, 52.

НАЗАД ***Преплашена птица.*** – ЗС, 53.

НАЗАД ***Људско срце.*** – ЗС, 54.

НАЗАД ***Наиван оптимизам.*** – ЗС, 55.

НАЗАД ***Девети спрат.*** – ЗС, 56.

НАЗАД ***Ноћ у планини.*** – ЗС, 57.

НАЗАД ***Чудновато.*** – ЗС, 58.

НАЗАД ***Буновaн сан.*** – ЗС, 59.

Тајна снова

НАЗАД ***Епитаф.*** – ЗС, 63.

НАЗАД ***Пламењача.*** – ЗС, 64; НР, 25; – *Стремљења*, 28: 1 (јануар 1988), с. 5, као дио циклуса Жељна сам разговора. У заоставштини, Вранеш, бр. 137, 223=2015=2055 (друга пјесма), 445, 483, 2571. Редакција из *Стремљења* се у првим стиховима дјелимично разликује од основног текста у ЗС.

Ливаду осунчану, у цвету,
попрска пламењача –
то се неки облак у пубертету

НАЗАД ***Лаку ноћ.*** – ЗС, 65.

НАЗАД ***И било ти просто.*** – ЗС, 66. Друга редакција пјесме под насловом *Здравица младим песницима*, ПС, 76; СП (6), 5: 318.

НАЗАД ***Последњи састанак.*** – ЗС, 67; – *Књижевна реч*, 20: 373/374 (април 1991), с. 1. Наднаслов за групу пјесама „Последње“. У заоставштини, Вранеш, бр. 129=388 (*Као што се тек празником* 13: *Разиђемо се као после сахрана.*). Редакција у Књ. речи се доноси у цјелини:

Као што се само о празнику
драгом гробу навраћа
тако ти к мени сад.

У души ти увело сећање,
рука мирна, прохладна, 5
у срцу заљубљеност нова.

Седимо једно према другом
као две суседне хумке
између нас вечерња тишина.

Потом ја кључићем 10
неког давног сећања
отворим разговор.

Растадосмо се као после сахране.

НАЗАД ***Месец.*** –ЗС, 68.

НАЗАД ***Узалуд.*** –ЗС, 69.

НАЗАД ***Још си онај.*** – ЗС, 70; – ЛМС, 167: 447/5 (мај 1991), с. 718, наднаслов „Девет песама“. У заоставштини, Вранеш, бр. 128, 390 (1: *Још си онај, онај прошао* 12: *и још си свачији и ничији.*). Редакција из ЛМС доноси се у цјелини:

Још си онај прошао
кроз љубави и судбинске и тренутне,
онај чије су очи лирске
од непробдевених ноћи
бивале уморне и од туге мутне.

Опадало је двадесет пута
лишће са брезе и јасена,
са кленова и оскоруша,
али је остао твој поглед птичији
и осмех танушан,
остало је твојих десет душа
и још си онај свачији и ничији.

НАЗАД ***Раскршће.*** – ЗС, 71.

НАЗАД ***Самоћа.*** – ЗС, 72–73.

НАЗАД ***Мотиле времена.*** – ЗС, 74.

НАЗАД ***Заборав.*** – ЗС, 75.

НАЗАД ***Сети се смрти.*** – ЗС, 76.

НАЗАД ***Тужбалица.*** – ЗС, 77–78.

НАЗАД ***Песникова колевка.*** – ЗС, 79.

НАЗАД ***Последње коначиште.*** – ЗС, 80.

НАЗАД ***Успомене.*** – ЗС, 81.

НАЗАД ***Кад жена воли.*** – ЗС, 82.

НАЗАД ***Зимски празник.*** – ЗС, 83.

НАЗАД ***Тајна снова.*** – ЗС, 84.

НАЗАД ***Твој часовник унапред иде.*** – ЗС, 85.

Часовник са истока. – *Живот*, 36: 71/9–10 (1987), с. 245–246, *Твој часовник унапред иде*; ЛМС, 166, 445/3 (1990), с. 380. Редакција из ЛМС доноси се у цјелини.

Часовник са истока

Далеки пријатељу,
твој часовник унапред иде.
Код тебе је већ цик зоре,
а код нас се још звезде виде
и помрчина њиве оре. 5

Када ти будеш записивао
песму јутарњу,

тек рођену,
ја ћу још лежати сахрањена
у сна тајну. 10

Јутарњег сунца танушна обрва
кад се код нас иза брда јави
одгонећ мрак под стрехом остао,
и сунце ме тек умије,
ти ћеш већ хитати на посао. 15

Сунце ће код нас још сијати,
а код вас ће већ бити сутон –
час кад се сања и пати,
и ти ћеш можда уто
на запад, према мени, погледати. 20

– Варијанте, из часописа *Живот* (према редакцији из ЛМС).
1 Далеки мој пријатељу,
7 тек рођену,
8 песму јутарњу,
13 одгонећ мрак под стрехом остао,
14 и сунце мене тек умије,
18 час када се сања и пати,
19 и ти ћеш, можда, уто

НАЗАД ***Једна душа ме инспирише.*** – ЗС, 86. – ЛМС, 167: 447/5 (мај 1991), с. 718, наднаслов „Девет песама“; *Јефимија* (Трстеник), 1: 1 (1992), с. 61, наднаслов „Из рукописа“. У заоставштини, Вранеш, бр. 2553. Варијанте, ЛМС, Ј(ефимија).
5 стихови ми не слазе с ума (ЛМС)
13 у ту туђу душу, (ЛМС)
у ту туђу душу (Ј)
15 као у загонетну честе тмушу (ЛМС, Ј)
16 као у планинску тамну јаругу. (ЛМС)
као у планинску, тамну јаругу. (Ј)

НАЗАД ***Беīунац.*** – ЗС, 87; дру гаредакција: *Иīра ваш̄ром.* – ПС, 17; СП (6), 5: 249. У заоставштини, Вранеш, бр. 377 (Наслов: *Беīунац* 16: *који је ужеīао у сш̄раху од мрака.*).

НАЗАД ***Балеш̄.*** – ЗС, 88.

НАЗАД ***Прекор.*** – ЗС, 89.

НАЗАД ***Сан.*** – ЗС, 90.

НАЗАД ***Музеј у Ошвенћиму.*** – ЗС, 91–92.

НАЗАД ***Зайис о деци.*** – ЗС, 93.

Девеш̄и вал

НАЗАД ***Грлице.*** –ЗС, 97. Раније у књизи *Песме о йшицама*, 74.

НАЗАД ***Таоци.*** – ЗС, 98–99; истовјетан текст, *Књижевне новине*, 44: 852 (15. 11. 1992), с. 3. У заоставштини, Вранеш, бр. 166, 401.

НАЗАД ***Сйраш̄ови.*** – ЗС, 100–101; друга редакција, СЉ, 62; – СП (3/5), 5: 68–69; (6), 4: 328–329. У заоставштини, Вранеш, бр. 48, 255 (26: *сред овоī недужноī свеш̄а*), 403, 2466.

НАЗАД ***Мириси.*** – ЗС, 102; – СЉ, 72; – СП (3/5), 5: 79; (6), 4: 339. У заоставштини, Вранеш, бр. 101. Текст у свим изворима истовјетан.

НАЗАД ***Боје.*** – ЗС, 103–104.

НАЗАД ***Знамо се.*** – ЗС, 105.

НАЗАД ***Децембарски дан.*** – ЗС, 106.

НАЗАД ***Лето.*** – ЗС, 107.

НАЗАД ***На ливади.*** – ЗС, 108.

НАЗАД ***Девети вал.*** – ЗС, 109.

НАЗАД ***Јули на Сави.*** – ЗС, 110.

НАЗАД ***Небеско злато.*** – ЗС, 111.

НАЗАД ***Буђење траве.*** – ЗС, 112; – СЉ, 57; – СП (3/5), 5: 62; (6), 4: 323. У заоставштини, Вранеш, бр. 54 (1: *Посматрала сам како се буди трава*, 21–22. *малене јутарње сете*), 182 (1: *Посматрала сам како се буди трава*, 21–22. *на њој јутарње маилене сете*). Текст у ЗС је редакција пјесме, сачувана у рукописној заоставштини (уп. Вранеш).

НАЗАД ***Вихор туђинац.*** – ЗС, 113.

НАЗАД ***Први снеī.*** – ЗС, 114.

НАЗАД ***Цветна душа.*** – ЗС, 115.

НАЗАД ***Пре датума.*** – ЗС, 116.

НАЗАД ***Сто срдаца.*** – ЗС, 117.

НАЗАД ***Иње на дрвећу.*** – ЗС, 118.

НАЗАД ***Пружи длане.*** – ЗС, 119.

НАЗАД ***Априлска помама.*** – ЗС, 120. Раније у књизи *Песме о птицама*, 27.

НАЗАД ***Чудотворац у вођњаку.*** – ЗС, 121.

НАЗАД ***Сапутници.*** – ЗС, 122; – ЛМС, 167: 447/5 (мај 1991), с. 717–718, наднаслов „Девет песама“. У заоставштини, Вранеш, бр. 108.
– Варијанте из ЛМС:

4 и трчка уза њ танка путања, –
5 слази куд он слази, за њим се пење.
8 као да је он за руку води.
9 Каткад пречицом она ход скрати
10 и на далекој га окуци сретне

НАЗАД ***Сунце и копачи.*** ЗС, 123; – ЛМС, 166: 445/3 (1990), с. 376. У заоставштини, Вранеш, бр. 107=2545 (1: *би] је већ била*). Варијанте, ЛМС.

4 Око осам моба збриса (*Посл.*)
два метра сенке кипариса,
9 А када моба још два метра
12 Утом се сенка скупи
13 до испод самих грана
14 и њива би окопана.

НАЗАД ***Делфини.*** – ЗС, 124.

НАЗАД ***Соко.*** – ЗС, 125; – Багдала, 33: 386/7 (мај–јун 1991), с. 1. У заоставштини, Вранеш, бр. 49, 330.

НАЗАД ***Јутро у шуми.*** – ЗС, 126.

Завичај

НАЗАД ***Верујем земљи на реч.*** – ЗС, 129; – СЉ, 84; – СП (3/5), 5: 93; (6), 4: 353. У заоставштини, Вранеш, бр. 95 (в. 2584), 2092, 2584 (18: *откако је задата*). Једина разлика у ст. 18 (в. Вранеш).

НАЗАД ***Посвета.*** ЗС; – СР, 63; СП (4/5), 5: 275; СП (6), 5: 163. У заоставштини, Вранеш, бр. 94 (1: *Као што на коленима иду на ходочашће* 14: *изнад висинских осунчаних појата*), 2589 (14=бр. 94). Друга редакција, СП.

НАЗАД ***Опрости.*** – ЗС, 131; – СЉ, 92; – СП (3/5), 5: 102; (6), 4: 362. У заоставштини, Вранеш, бр. 93, 250, 2590. Текст у свим изворима истовјетан.

НАЗАД ***Дедовски требник.*** – ЗС, 132. В. напомену уз исти текст у *Међашима сећања*.

НАЗАД ***Срећно вам сећање.*** – ЗС, 133.

НАЗАД ***Дедовска кућа у пролеће.*** – ЗС, 134–135.

НАЗАД ***Просјаци пред црквом.*** – ЗС, 136–137. – Редакција пјесме *Просјаци на сајму*. В. биљешку уз збирку *Међаши сећања*. Сачувана у заоставштини, Вранеш, бр. 86 (Наслов: Просјаци пред црквом 24: *да се разговоре.*).

НАЗАД ***Сеоско гробље.*** – ЗС, 138; са ситним разликама такође и у у збирци СР, 64 (в. биљешку). Сачувана у заоставштини, Вранеш, бр. 87.

НАЗАД ***Завичај у снегу.*** – ЗС, 139–140; друга редакција, НР, 65; – *Књижевне новине*, 44: 827 (1. 10. 1991), с. 5.

НАЗАД ***У давном завичају.*** – ЗС, 141.

НАЗАД ***Завичај.*** – ЗС, 143–144.

НАЗАД ***Кровови.*** – ЗС, 145.

НАЗАД ***Пси из детињства.*** – ЗС, 146.

Затрављено гробље

НАЗАД ***Разговор са Косовом.*** – ЗС, 149.

НАЗАД ***Лазар над Косовом.*** – ЗС, 150–151.

НАЗАД ***Под земљом вас је више.*** – ЗС, 152.

НАЗАД ***Кроз шуму мржње.*** – ЗС, 153–154.

НАЗАД ***Затрављен гроб.*** – ЗС, 155.

НАЗАД ***Затрављено гробље.*** – ЗС, 156; *Књижевне новине*, 42: 779–780 (1/15. јул 1989), с. 12; редакција, НР, 47. – *Стремљења*, 30: 9 (1990), с. 5. У *Стремљењима* уз *Затрављено гробље* штампане су грешком двије посљедње строфе пјесме *Ђорђе убија аждају*. У заоставштини, Вранеш, бр. 78 (1: *не тражи ту*] *ту не тражи* – посљедњи стих: *ни ждребад, ни јагње, ни овце.*). Друга редакција по С:

Путниче, не тражи ту гробље,
њега су заравниле кише,
сметови снега,
њега су угазили пастири,
говеђа засула белега. 5

Ту старо гробље не ишти,
на њему сад коприва расте.
Ту није сад гробље наше.
Уместо свештеника
ту гачу сада гаврани, 10
ту су сад излетишта
и испаше.

Ту сада кукуруз буја,
таласају се жита,
зелени детелина, 15
и остружа сада расте
на гробу твога сина.

– Варијанте КН.

9 ту сада гракћу гаврани
ту су сада излетишта
12 и оваца испаше.
13 Сад ту кукуруз буја,
16 и остружа можда расте

НАЗАД ***Савремена тајна вечера.*** – ЗС, 157–158; – *Градина*, 27:1–2 (1990), с.5. У заоставштини, Вранеш, бр. 79, 2876.

– Варијанте, *Градина*:

14 три пута се одрекао вође
и три пута се затим покајао.
17 Било их је можда још грешних,
18 али до имена
не може да им се дође.
19 Зацело је и пре Христа,
21 за време ког заборављеног бога,
22 бивала вечера иста,
23 пуна Јуда, колебљиваца пуна,
24 било да се вечерало само граха,

НАЗАД ***Људи ноћи.*** –ЗС, 159.

НАЗАД ***Ратиште.*** – ЗС, 160–161; – *Стремљења*, 30: 9 (1990), с. 5; *Књижевна реч*, 20: 373/374 (април 1991), с. 1, с наднасловом за групу пјесама „Последње“. У заоставштини, Вранеш, бр. 2872 (варијанта, посљедњи стих: *на реду сам ја.*) Редакција у *Стремљењима* искварена штампарским грешкама.

3 и гачу јата врана: (С)
5 Звоњава та ми је знана, (С)
6 жалио некога, (С, шт. грешка)
8 студене зла. (С, шт. грешка)
9 Иловача пуна рана (С)
11 мру стотине сваког дана (С)
13 Прогута неког свакога трена (С)
15 Сенке, све до сенке сена, (С)

16 гра, гра... (С)
19 славе гоњени руком рата (С)
20 сурова. (С)
24 гра, гра... (С)
Довикује задихана,
премрла од стра
стогодишња крупна врана;
на реду сам ја.

НАЗАД ***Сахрана.*** – ЗС, 162.

НАЗАД ***Нестрпљива лепотица.*** – ЗС, 163.

ПЕСМЕ ВАН ЗБИРКИ, ДРУГЕ РЕДАКЦИЈЕ

У овом дијелу књиге прикупљене су пјесме (осим пјесама за дјецу и хаику поезије) настале или објављене од 1980. до 1993. године, које пјесникиња није укључила ни у једну од постојећих збирки или у издање *Сабраних песама* (изузев неколико пјесама у збирци *Небески разбој*, коју сматрамо да улази у корпус поезије за дјецу). Сврстане су по датуму објављивања.

НАЗАД ***Видовито.*** – *Савременик*, 26: 51/1–2 (1980), 6, наднаслов Светло рухо (лат.).

НАЗАД ***Рађање цвета.*** – *Путеви*, 26: 4 (1980), 13–15; друга редакија, НР, 67–68. У заоставштини, Вранеш, бр. 1357.

НАЗАД ***У стакленој башти.*** – *Наше стварање*, 28: 3–4 (1981), 20. У заоставштини, Вранеш, бр. 471: Наднаслов „Три (четири) научна апокрифа“.

НАЗАД ***Цвет и људи.*** – *Наше стварање*, 28: 3–4 (1981), 21. У заоставштини, Вранеш, бр. 474. Наднаслов „Три (четири) научна апокрифа“.

НАЗАД ***Душа цвета.*** – *Наше стварање*, 28: 3–4 (1981), 20–21. У заоставштини, Вранеш, бр. 472 (варијанта с 13 стихова): Наднаслов „Три (четири) научна апокрифа“.

НАЗАД ***Научно саслушање.*** – *Наше стварање*, 28: 3–4 (1981), 21–22. У заоставштини, Вранеш, бр. 473. Наднаслов „Три (четири) научна апокрифа“.

НАЗАД ***Световид.*** – *Књижевна реч*, 12: 223/224 (25. 12. 1983), с. 1, наднаслов „Сонети“. У ст. 15 *негда* (шт. грешка) преправљено у *негде*; *Књижевност*, 41/82 (1986), бр. 1/2, с. 3, с наднасловом „Волос“; У заоставштини, Вранеш, бр. 2081.

НАЗАД ***Дух поезије.*** – *Књижевна реч*, 12: 223/224 (25. 12. 1983), с. 1, наднаслов „Сонети“.

НАЗАД ***Неуспех.*** – *Књижевна реч*, 12: 223/224 (25. 12. 1983), с. 1, наднаслов „Сонети“. У заоставштини, Вранеш, бр. 2103.

НАЗАД ***Призивање.*** – *Књижевна реч*, 12: 227 (10. 2. 1984), пјесма је посвећена румунском пјеснику Никити Станескуу (1933–1983). Уп. напомене уз пјесму *Слутња смрти* (збирка *Памтићу све*).
5, 6 а негде у вени кап крви му гусне. (ЛМС/ 86, 91)
а негде у вени кап крви му гусне. (ЛМС/ 90)
7 О чему мисли по ноћи прозирној: (ЛМС/ 90)
8 о пролазности, о тајнама неба (ЛМС/ 86)
о бесмртности, тајнама неба, (ЛМС/90)
о бесмртности, о тајнама неба (ЛМС/ 91)

9, 10 или му на ум падају неке очи и усне, – (ЛМС/ 90)
11, 12 а у крвноме суду смрт га вреба. (ЛМС/ 90)
14 о сребру снежног цвета, (ЛМС/ 90)
Послије стиха 17: (ЛМС/ 86, 90)
Можда на пут смера да крене
а) у зору рано, (ЛМС, 86)
б) у зору рано (ЛМС, 90)
жељан далека света –
а кап крви откинута од вене
у срце му се зарива
као зрно пушчано.

НАЗАД ***Шта могу.*** – ЛМС, 163: 440/1 (1987), с. 3–4, дио циклуса *Сонети.* У заоставштини, Вранеш, бр. 2039 (14: *да ми се песмом стварају страх и бол.*), 2097 (14: *у сребро да ми претвара реке и поља*).

НАЗАД ***Узалудна опомена.*** – ЛМС, 163: 440/1 (1987), с. 4, дио циклуса *Сонети*; готово истовјетан текст, НР, 95, У заоставштини, Вранеш, бр. 2038 (14: *и Триглава врхови снежни.*), 2148. Посвета словеначком пјеснику Францу Прешерну упућује свакако на неку конкретну лектиру (његову пјесму).

НАЗАД ***Стари шумар.*** – ЛМС, 163: 440/1 (1987), с. 5, дио циклуса Сонети. У заоставштини, Вранеш, бр. 37.

НАЗАД ***Чекање.*** – *Кораци*, 22: 7/8 (1987), с. 397.У заоставштини, Вранеш, бр. 2136, 2142, 2171.

НАЗАД ***Како ко.*** – *Кораци*, 22: 7/8 (1987), с. 397. У заоставштини, Вранеш, бр. 42, 2023 (14: *уз радост птица и тишине туге.*).

НАЗАД ***Грамофонска плоча.*** – *Живот*, 36: 71/9–10 (1987), с. 245.

НАЗАД ***Пред рударским окном.*** – *Књижевна реч*, 18: 345 (10. 6. 1989), с. 12; *Стремљења*, 30: 9 (1990), с. 3–4. Текст по КР, варијанте (шт. грешке?) по С.
3 Албанца, болесног дечака
13 шта то мари
16–17 Шта мари што ти верујеш у Христа
18 а ја, у пророка,
25 недозвољених ми још сто грама
29 Ако ниси у земљи негде,
34 Блистају сунца зубље<,>
36 нигде ни пахуљице тамне
38 препуне озона.

НАЗАД ***Не дај се, Тара.*** – *Стремљења*, 28: 1 (јануар 1988), с. 3, као дио циклуса *Жељна сам разговора.* У наслову и на другим мјестима у сличном положају у извору нема зареза. У заоставштини, Вранеш, бр. 272, 2181(посљедњи стих: *да ти задаве грло као у Пиве*).

НАЗАД ***Крстичњаци.*** – *Летопис Матице српске*, 166: 445/3 (март 1990), с. 375–376, наднаслов „Једанаест песама“ (в. даље, до пјесме *Последња чаролија*).

НАЗАД ***Небеска коњица.*** – *Летопис Матице српске*, 166: 445/3 (1990), с. 376–377. У заоставштини, Вранеш, бр. 307 (варијанта са 17 стихова). .

НАЗАД ***Ветар.*** – *Летопис Матице српске*, 166: 45/3 (1990), с. 377.

НАЗАД ***На мртвој стражи.*** – *Летопис Матице српске*, 166: 445/3 (1990), с.377–378. У заоставштини, Вранеш, бр. 286.

НАЗАД ***Душо нестокојна.*** – *Летопис Матице српске*, 166: 445/3 (1990), с. 378–379; *Политика*, 89: 28209 (18. 4. 1992), с. 13, с наднасловом „Из необјављених рукописа“. У заоставштини, Вранеш, бр. 43 (варијанта), 329 (15: *ослушкује ли те ко тамо са усхићењем?*). Текст у *Политици* држимо да је новији; варијанте, ЛМС.

3–4 Новоотворене ране јесу ли ти слатке,
5 или те тиште?
Јесу ли ти дани дуги,
а ноћи кратке?
7 какво је сунце новог континента?
8 Има ли и тамо мразева, олуја
11 Какво је поднебље
на новом континенту,
12 је ли маглено, мутно,
13 да ли те птице буде својим врењем?

НАЗАД ***Борба у срцу***. – *Летопис Матице српске*, 166: 445/3 (1990), с. 379.

НАЗАД ***Човеков живот.*** – *Политика*, 87: 27743 (31. 12. 1990. и 1. и 2. 1. 1991), с. 19. Посвета Проти Матеји Ненадовићу указује да је подстицај за настанак пјесме био у уводном поглављу његових *Мемоара*, гдје се контрастним сликама говори о искуству живота.

НАЗАД ***Ђурђе убија аждају***. – *Стремљења*, 30: 9 (1990), с. 7. Шт. грешке у ст. 8 (*поїинутих* >*поїнутих*), 9 (*ореала*>*ореола*) 18 (*Маријана*>*Маријина*). Пјесма је коментар познатог иконографског мотива.

НАЗАД ***Зенице са икона.*** – *Стремљења*, 30: 9 (1990), с. 8. У заоставштини, Вранеш, бр. 263 (1: *Зенице, зенице са икона*).

НАЗАД ***Последњи плод***. – *Књижевна реч*, 20: 373/374 (април 1991), с. 1. Наднаслов за групу пјесама „Последње“.

НАЗАД ***Освећење нове цркве***. – *Књижевна реч*, 20: 373/374 (април 1991), с. 1. Наднаслов за групу пјесама „Последње“ (осим ових и идуће пјесме и пјесма *Сан*, раније објављена у збирци МЛ).

НАЗАД ***Змију не треба помињати.*** – *Летопис Матице српске*, 167: 447/5 (мај, 1991), с. 719, наднаслов „Девет песама“.

НАЗАД ***Црнбоі***. – *Баїдала*, 33: 386/7 (1991), с. 1.

НАЗАД ***Волшебна земља.*** – *Градина*, 27: 1 (1992), с. 46; НР, 83, с другачијом строфичношћу. У заоставштини, Вранеш, бр. 2401.

НАЗАД ***Молитва за оклоп.*** – *Књижевне новине*, 45: 859 (1. 3. 1993), с. 1. Датирано: 1993. У заоставштини, Вранеш, бр. 1998 (15: *како ме се такао камен у мене бачен.*). Пјесма је објављена уз посмртне ријечи И. В. Лалића и Ј. Христића Д. Максимовић. Ранија редакција укључена у збирку *Ничија земља* (СП, IV: 221).

Азбучник наслова*

Ако се врати 383 [703]
Анегдота ← Небеска анегдота (РЗ) 242 [690]
Априлска помама 583 [715]
Арарат (РЗ) 159 [684]

Бакарна ружа (РЗ) 50 [670]
Балет 556 [714]
Барска пруга (РЗ) 116 [679]
Бегунац 425 [705]
Бегунац ← Игра ватром 555 [714]
Бежимо 382 [703]
Без одјека 27 [667]
Без саговорника 321 [697]
Безгрешно зачеће (РЗ) 43 [668]
Безимена сеоска река (РЗ) 108 [678]
Белоушка 350 [699]
Битка неба и камена (РЗ) 237 [689]
Битка у ковантуку (РЗ) 118 [679]
Благо вама 445 [706]
Благо теби (РЗ) 144 [682]
Богојављење 227 [689]
Богомољке* (РЗ) 64 [671]
Бојазан (РЗ) 34 [668]
Боје 567 [715]
Бол 332 [698]
Болесни анђели 462 [706]
Болесник (РЗ) 330 [698]
Болесник у грозници 523 [712]
Болесници* (РЗ) 61 [671]
Болнички сточић 208 [687]
Болничко јутро 209 [688]
Бор на Брачу 142 [682]
Борба у срцу 646 [720]
Бранковински цветни врт (РЗ) 219 [688]
Бранковинско јутро 107 [678]
Бранку Ћопићу (РЗ) 366 [701]
Брзојав давно одсутном 487 [709]
Будна кула 297 [695]
Буђење траве 54 [670]
Буђење траве* (РЗ) 575 [715]
Бунило 428 [705]
Буновaн сан 530 [712]

Варљиве светлости (РЗ) 21 [667]
Варљиве светлости 503 [710]
Васиона дечје собе 438 [706]
Верујем земљи на реч 80 [674]
Верујем земљи на реч* (РЗ) 593 [716]
Верујем у атоме (РЗ) 78 [673]
Вест (РЗ) 188 [686]
Ветар (РЗ) 643 [719]
Ветар пакосник 443 [706]
Вече на ливади 68 [672]
Вечерња туга 327 [698]
Видовито 623 [718]
Визије изнад Кремља ← Визије у Кремљу 484 [707]
Вихор туђинац 347 [699]
Вихор туђинац (РЗ) 576 [715]
Властелинство* 109 [679]
Волела се два ветра 277 [693]
Волиш ли 414 [705]
Волос 239 [689]
Волшебна земља 461 [706]
Волшебна земља (РЗ) 654 [720]
Волшебник речи 363 [701]

Гатара* (РЗ) 123 [680]
Географски запис (РЗ) 215 [688]
Говор госта песника 465 [706]
Говорник (РЗ) 371 [702]
Градско гробље у Вашингтону (РЗ) 155 [683]
Грамофонска плоча 638 [719]

* Знак да није утврђено да ли је пјесма објављена раније, изван збирке.
РЗ – Рукописна заоставштина Десанке Максимовић: попис и опис, Александра Вранеш, Београд, 2001. Уз пјесму која је сачувана у заоставштини даје се у загради сигла.

Грешни анђео (РЗ) 315 [697]
Григов гроб (РЗ) 166 [685]
Грлице 452 [706]
Грлице 563 [714]
Грозничави сан 451 [706]
Гром (РЗ) 275 [693]
Громовник 244 [690]

Да ме боље познате 514 [710]
Дај неки знак 309 [696]
Дан посета 35 [668]
Девети вал 572 [715]
Девети спрат 527 [712]
Деда уме све 435 [706]
Дедовска кућа у пролеће 598 [716]
Дедовски требник 119 [679]
Дедовски требник (РЗ) 596 [716]
Делфини 587 [715]
Десет божјих заповести 385 [703]
Децембарски дан 569 [715]
Дивизма слути смрт* 52 [670]
Добеглица 407 [704]
Добро јутро 475 [707]
Доведи птицу 448 [706]
Довиђења (РЗ) 93 [676]
Догоди се 415 [705]
Дрвена црква (РЗ) 165 [684]
Древне речи (РЗ) ← Говор предака 182 [686]
Дружићу се са сунцем (РЗ) 20 [667]
Дух поезије 630 [718]
Душа цвета 627 [718]
Душо неспокојна 645 [720]

Ђурђе убија аждају 648 [720]
Ђурђевдански уранак 421 [705]
Ђурина кућа у Скадарлији* (РЗ) 138 [682]

Епитаф 533 [712]
Етикета за вино (РЗ) 23 [667]

Жега (РЗ) 26 [667]
Жељна сам разговора 322 [697]
Жена и липа 522 [712]
Жених и невеста* 45 [669]

Заборав 248 [690]
Заборав (РЗ) 544 [713]
Заборављено име 187 [686]
Завађане мачке 408 [705]
Завичај 603 [716]
Завичај у снегу 446 [706]
Завичај у снегу 601 [716]
Завичајни храст (РЗ) 89 [675]
Залазак сунца за Медведником* (РЗ) 128 [680]
Залутах 459 [706]
Заљубљени враг (РЗ) 274 [692]
Заљубљени месец 241 [690]
Занос песником 364 [701]
Запис о деци 560 [714]
Засад (РЗ) 95 [676]
Затрављен гроб 613 [716]
Затрављено гробље 614 [716]
Звона (РЗ) 254 [691]
Здравица младим песницима 370 [702]
Зенице са икона (РЗ) 649 [720]
Зимска подокница (РЗ) 353 [700]
Зимски празник 551 [713]
Зимско венчање 444 [706]
Зли предзнак 512 [710]
Зло (РЗ) 338 [699]
Змија земљакиња 349 [699]
Змија у мору траве 55 [670]
Змију не треба помињати 652 [720]
Знамо се 568 [715]
Зовина свирала 491 [709]

И било ти просто ← Здравица младим песницима 536 [712]
И гавран рече 393 [704]
„И цврчи, цврчи цврчак“ 143 [682]
Игра ватром 313 [696]
Игралиште у порти 225 [689]
Иза штита поезије* (РЗ) 13 [665]
Изгубљени стих (РЗ) 287 [694]
Иње на дрвећу 581 [715]
Исидора у ореолу иња* (РЗ) 140 [682]
Исидорин врт 141 [682]
Искушење* (РЗ) 96 [676]
Исповест Његошу 135 [680]
„Исто то, само мало друкчије“ 183 [686]
Исто се то догађа и у мени 343 [699]
Источњак (РЗ) 261 [691]

Једна душа ме инспирише 554 [714]
Језик немушти 216 [688]
Јереван (РЗ) 158 [684]
Јесен (РЗ) 217 [688]
Јесење подне 441 [706]
„Још би нам могла десити се љубав“* 145 [683]
Још је страшније (РЗ) 498 [710]
Још је страшније* (РЗ) 91 [675]
Још си онај 540 [713]
Јули на Сави 573 [715]
Јутарња посета (РЗ) 139 [682]
Јутро (РЗ) 221 [688]
Јутро после бдења (РЗ) 25 [667]
Јутро у Кремљу 481 [707]
Јутро у шуми 589 [716]
Јутрос сте ми неопходни 505 [710]

Кавга (РЗ) 110 [679]
Кад жена воли 550 [713]
Кад склопим очи 328 [698]
Какве то има везе 99 [677]
Како ко (РЗ) 637 [719]
Како ћемо без Бранка 474 [707]
Камена библиотека* (РЗ) 163 [684]
Као хипик 496 [709]
Кап крви 518 [711]
Кишобрани (РЗ) 255 [691]
Клиничка смрт (РЗ) 85 [674]
Књижевно вече младих 466 [706]
Коала у рачвама дрвета* (РЗ) 167 [685]
Кога ли то чекам 306 [695]
Копач бунара 502 [710]
Копач бунара* (РЗ) 97 [676]
Коренак ражи* 51 [670]
Кошмар 513 [710]
Крадљивци пролећа* (РЗ) 87 [675]
Краљевић и просјак 28 [667]
Кремаљски музеј 483 [707]
Кровови 604 [716]
Кроз болнички прозор 210 [688]
Кроз шуму мржње 612 [716]
Кртичњаци 641 [719]
Крштење 427 [705]
Кукци лешинари* 65 [671]
Кућа патње 205 [687]

Лазар над Косовом 610 [716]
Лаку ноћ 535 [712]
Ледено агрегатно стање (РЗ) 79 [674]
Лето 570 [715]
Ливадско чудо (РЗ) 263 [692]
Лисна златна киша (РЗ) 260 [691]
Лисни крематориј (РЗ) 218 [688]
Лопов и казна 504 [710]
Лутам парком 495 [709]

Љубавна бајка 401 [704]
Људи ноћи 616 [717]
Људски мозак 224 [688]
Људско насиље 344 [699]
Људско срце 525 [712]

Мала је граница (РЗ) 386 [703]
Маслачци* (РЗ) 47 [669]
Међуградски телефонски разговор 323 [697]
Месец 538 [713]
Месечев осмех 442 [706]
Милосрдна сестра 211 [688]
Мирис коприва* (РЗ) 38 [668]
Мириси (РЗ) 69 [672]
Мириси 566 [715]
Мисао понорница 508 [710]
Михољско лето (РЗ) 298 [695]
Могиле времена 543 [713]
Мој сабеседник је говорио (РЗ) 40 [668]
Молба богу Световиду 472 [707]
Молба громовнику (РЗ) 245 [690]
Молитва за оклоп (РЗ) 655 [720]
Морам у онај крај 341 [699]
Моцартов реквијем* (РЗ) 98 [677]
Мраз (РЗ) 351 [699]
Мртва природа (креда) (РЗ) 265 [692]
Мртве душе* 152 [683]
Музеј у Ошвенћиму 559 [714]

На води 22 [667]
На јулској жези (РЗ) 311 [696]
На Кавказ не треба у по дана ићи 162 [684]
На ливади 571 [715]
На мртвој стражи (РЗ) 644 [719]

На Одисејевој стени* (РЗ) 169 [685]
Наговештај 317 [697]
Над разбијеном саксијом (РЗ) 82 [674]
Надахнуће 359 [700]
Наиван оптимизам 526 [712]
Наједном сам пролећем опијена 30 [668]
Наједном сам пролећем опијена* (РЗ) 521 [712]
Намерник* (РЗ) 11 [665]
Напомена 170 [685]
Народна клетва 124 [680]
Народна клетва* (РЗ) 423 [705]
Наставак разговора 367 [701]
Натпевање 246 [690]
Натпевавање 468 [707]
Научни апокриф* (РЗ) 77 [673]
Научно саслушање (РЗ) 628 [718]
Наш хвалиша пивници 195 [687]
Нашег оца мајка (РЗ) 117 [679]
Не бој се бола 469 [707]
Не дај се, Тара (РЗ) 640 [719]
Не дам 511 [710]
Не тражи старо гробље 431 [705]
Не треба се надати (РЗ) 33 [668]
Не чуди се 336 [699]
Небеска коњица (РЗ) 642 [719]
Небеско злато 574 [715]
Невидљива земља 223 [688]
Недоумице 500 [710]
Нека остане мутно 307 [695]
Нека падне сан 335 [698]
Нема никог (РЗ) 36 [668]
Нема писма 411 [705]
Немиран сан 519 [711]
Немушти пријатељи 460 [706]
Необична мисао 497 [710]
Непогода (РЗ) 130 [680]
Непознат говорник у Хајд парку 157 [684]
Непоновљив сан (РЗ) 273 [692]
Несаница (РЗ) 290 [694]
Несрећник 268 [692]
Нестрпљива лепотица 619 [718]
Неће ме бити 390 [704]
Неуспех (РЗ) 631 [718]
Николи Тесли 146 [683]
Новембарска слутња 131 [680]
Новембарска слутња* (РЗ) 510 [710]
Новинске речи (РЗ) 185 [686]
Ноћ после сахране 437 [706]
Ноћ у болници 207 [687]
Ноћ у планини 528 [712]

Обешени инсекти* 63 [671]
Обмане 16 [666]
Обредна игра (РЗ) 312 [696]
Од исте твари (РЗ) 81 [674]
Одбрана једне нарави 199 [687]
Одвећ брзо 49 [670]
Одломак из записа о сонету... 299 [695]
Одумирање (РЗ) 232 [689]
Око за око (РЗ) 46 [669]
Опрости 88 [675]
Опрости* (РЗ) 595 [716]
Освећење нове цркве 651 [720]
Остани, путниче 247 [690]
Отворена књига 372 [702]
Охолост 200 [687]
Очајник 334 [698]

Падобранац 296 [695]
Памтим 329 [698]
Памтићу све 331 [698]
Пас завија (РЗ) 62 [671]
Пауци (РЗ) 256 [691]
Паучина снова 515 [710]
Перунов дворац (РЗ) 238 [689]
Песник (РЗ) 282 [693]
Песник и Световид (РЗ) 240 [689]
Песников кабинет (РЗ) 285 [693]
Песникова биографија 399 [704]
Песникова биографија 517 [711]
Песникова колевка 463 [706]
Песникова колевка 547 [713]
Песниково писмо у музеју (РЗ) 362 [701]
Пећински сликар (РЗ) 164 [684]
Пешчани сат (РЗ) 73 [673]
Писмо са Мљета* (РЗ) 151 [683]
Плажа у заливу Батуми* (РЗ) 161 [684]
Пламењача 412 [705]
Пламењача 534 [712]
Поверујте 400 [704]
Поверујте 455 [706]
Повратак са излета (Градска сцена) (РЗ) 269 [692]
Под земљом вас је више 611 [716]

Под небом од жице 426 [705]
Подземни алхемичари* (РЗ) 56 [670]
Позивар 212 [688]
Полет у висине 392 [704]
Поноћна молитва* 121 [680]
Поноћни Торонто (РЗ) 156 [684]
Породица богова (РЗ) 236 [689]
Портрет планинке 352 [699]
Порука (РЗ) 136 [681]
Посвета (РЗ) 230 [689]
Посвета 594 [716]
После поноћи (РЗ) 291 [694]
Последња чаролија 516 [710]
Последње коначиште 548 [713]
Последњи плод 650 [720]
Последњи састанак 537 [712]
Потајни песник 184 [686]
Потомци* 66 [671]
Прадед моје мајке 194 [687]
Прадед моје мајке (РЗ) 433 [705]
Празник у Луковдолу 473 [707]
Празнични метеж 482 [707]
Праузрок 316 [697]
Прашуме 379 [702]
Прва љубав 413 [705]
Прва љубомора ← Прва љубав (РЗ) 276 [693]
Прва посета* (РЗ) 32 [668]
Први снег 577 [715]
Пре датума 579 [715]
Пред рударским окном 639 [719]
Пред фреском апостола Луке (РЗ) 226 [689]
Предвечерје 346 [699]
Прекасно (РЗ) 374 [702]
Прекор 557 [714]
Преплашена птица 524 [712]
Привид 507 [710]
Призивање 632 [718]
Провири човек из шпиље 384 [703]
Пролећна вртоглавица* (РЗ) 24 [667]
Пролећна сета 48 [669]
Пролећни сликови 31 [668]
Пролећни сликови* (РЗ) 360 [700]
Промрзла ливада (РЗ) 86 [674]
Просидба моје будуће мајке (РЗ) 114 [679]
Просјак 198 [687]
Просјаци на сајму 122 [680]
Просјаци на сајму * 424 [705]
Просјаци пред црквом 599 [716]
Пружи длане 582 [715]
Пси из детињства 605 [716]
Путеви 319 [697]
Путник (РЗ) 293 [694]

Радознали дух (РЗ) 283 [693]
Рађање песме (РЗ) 361 [701]
Рађање цвета 447 [706]
Рађање цвета 624 [718]
Разговор радозналца са песником 375 [702]
Разговор с бранковинским цветом (РЗ) 106 [678]
Разговор са завичајним каменом (РЗ) 105 [678]
Разговор са Косовом 609 [716]
Разрушена црква (РЗ) 264 [692]
Ранорнилац (РЗ) 253 [691]
Раскршће 541 [713]
Растанак с летом (РЗ) 257 [691]
Ратиште 617 [717]
Река Потомак у Вашингтону* 154 [683]
Рендгенски снимак (РЗ) 84 [674]
Реч 186 [686]
Речи и песник ← Сарадници 179 [686]
Речи као такве 181 [686]
Решетка у болничкој соби (РЗ) 206 [687]
Ројење 369 [702]
Рудник сјаја ← Стваралачка страст 284 [693]
Русофилов орман за књиге 434 [705]

Са старим боговима 235 [689]
Савремена тајна вечера 615 [717]
Савременик прадедова 193 [686]
Сајам књига 177 [685]
Сам 381 [702]
Сам самцит (РЗ) 267 [692]
Самоћа 542 [713]
Сан 289 [694]
Сан 488 [709]
Сан (РЗ) 558 [714]
Сан из детињства (I) 402 [704]
Сан из детињства (II) 403 [704]
Сан пред зору 430 [705]

Сапутници 585 [715]
Састанак на сајму 178 [685]
Сахрана 618 [718]
Све је од мене веће ← Нисам краљица природе 70 [672]
Све ће бити пухор 387 [703]
Светло рухо 94 [676]
Световид (РЗ) 629 [718]
Селидба душа 410 [705]
Сеоска гатара 453 [706]
Сеоски поштар 197 [687]
Сеоско гробље 231 [689]
Сеоско гробље (РЗ) 600 [716]
Сети се смрти 545 [713]
Сећање на Бину 409 [705]
Сећање на Исидору 373 [702]
Славуј месечар 314 [697]
Слика из прадедовске собе (РЗ) 115 [679]
Сликар луталица 348 [699]
Словенски бог 422 [705]
Слово о љубави (РЗ) 14 [665]
Слутим блиска зла 429 [705]
Слутња смрти (РЗ) 365 [701]
Смрт мајке 436 [706]
Смрт математичара 470 [707]
Смрт у шуми ← Смрт 262 [691]
Снежна визија (РЗ) 354 [700]
Сновиђење (РЗ) 37 [668]
Соко 588 [716]
Спавајте слатко 337 [699]
Спратови 59* (РЗ) [671]
Спратови 565 [714]
Сребрна грана* (РЗ) 57 [670]
Срећно вам сећање 467 [706]
Срећно вам сећање 597 [716]
Стазе ничу и затиру се* (РЗ) 17 [666]
Старе душе 520 [711]
Старење 501 [710]
Стари народни празник 228 [689]
Стари шумар (РЗ) 635 [719]
Старинска вечера 355 [700]
Стихови сонета (РЗ) 281 [693]
Сто срдаца 580 [715]
Студент без новца 417 [705]
Судбина речи ← Судбина написаног 180 [686]
Суморна вештина 318 [697]
Сунце и копачи 586 [715]
Сунце и смрт (РЗ) 90 [675]
Сусрет (РЗ) 292 [694]
Сусрет школских другова 418 [705]
Сутворац 39 [668]

Тајанствени сапутник 345 [699]
Тајна (РЗ) 12 [665]
Тајна снова 552 [713]
Такмичење 450 [706]
Таоци 564 [714]
Твој часовник унапред иде ← Часовник са истока 553 [713]
Телефонист 201 [687]
Термометар крви (РЗ) 75 [673]
Тину Ујевићу (РЗ) 288 [694]
Тисућу стабала а он један ← Усамљеник (РЗ) 266 [692]
Тихи ме прогоне звуци 310 [696]
Треба сахранити (РЗ) 74 [673]
Трешње нероткиње* (РЗ) 168 [685]
Трешњекрадица (РЗ) 113 [679]
Трка (РЗ) 92 [675]
Трке (РЗ) 229 [689]
Тужбалица 546 [713]

„Ћуд је женска смијешна работа“ (РЗ) 137 [682]
Ћук из дедовског забрана 449 [706]
Ћутање се чуло 320 [697]

У авиону 295 [695]
У Атонској пећини 160 [684]
У врућици 333 [698]
У давном завичају 602 [716]
У завичају 342 [699]
У злату јесени (РЗ) 259 [691]
У младости 416 [705]
У мрежи сећања 509 [710]
У стакленој башти 625 [718]
У туђини* (РЗ) 153 [683]
Уз пастирску ватру* 76 [673]
Узалуд 539 [713]
Узалудна опомена 471 [707]
Узалудна опомена (РЗ) 634 [719]
Узбуђује ме 388 [703]
Уметници 189 [686]
Усамљеник (РЗ) 220 [688]
Ускрснуће 506 [710]

Уснуло језеро (РЗ) 129 [680]
Усов бола 499 [710]
Успаванка цвећу (РЗ) 60 [671]
Успомене 549 [713]

Фатаморгана (РЗ) 18 [666]
Фестивал у Струги (РЗ) 147 [683]

Халуцинација слуха (РЗ) 19 [666]
Химна богиње Весне 243 [690]
Хирург (РЗ) 83 [674]

Цвет и људи (РЗ) 626 [718]
Цветна душа 578 [715]
Цветни старачки дом (РЗ) 67 [671]
Цветно чудо (РЗ) 58 [671]
Циганин Марко 196 [687]
Црква у пламену 489 [709]
Црквени музеј у Бранковини 432 [705]
Црнбог 653 [720]
Црне сузе ← Кукута 53 [670]

Чаролија ← Наслеђе 44 [669]
Чекање (РЗ) 636 [719]
Чекаћу 389 [703]
Чесме 222 [688]
Честитке 464 [706]
Читаоница на тавану 120 [679]
Читаоница на тавану (РЗ) 405 [704]
Чича Јанко* (РЗ) 112 [679]
Чишћење сеоске школе 404 [704]
Човеков живот 647 [720]
Човеколика биљка (РЗ) 286 [694]
Чудновато 529 [712]
Чудотворац у воћњаку 584 [715]
Чурга* (РЗ) 111 [679]

Шведска 294 [694]
Школски гуслар 406 [704]
Шта ли те спречи (РЗ) 305 [695]
Шта могу (РЗ) 633 [719]
Шта чекаш ← Шта ту чекаш 308 [695]
Шума на жези (РЗ) 127 [680]
Шума у Израелу 454 [706]
Шумски храм (РЗ) 258 [691]

Рјечник мање познатих ријечи

аван – *посуда за туцање, ситњење плодова воћа, поврћа и житарица*
апокриф – *канонски непризнат библијски текст*
афиша – *оглас у виду плаката*

безгрешно зачеће – *алузија на јеванђељску причу о безгрешном зачећу Исуса Христа*
бехар – *цвијеће*
биљуран – *кристалан*
бискати – *пребирајући по коси тражити, требити*
богаз – *тјеснац, непроходан пут*

волшебан – *чаробан*

гејзер, гејзир – *топли водоскок (на Исланду, Гренланду), обиље нечега*
гред, гредом – *пут, путем, успут*
грленик – *грлени глас*
гујињача – *гуја, змија, гмизавац*

демон – *зао дух*
дувак – *вео*
димискија – *(метаф. димискија сунца) сабља*

заувар – *(макар колико мало) корисно*

качињак – *качара*
кирка – *овдје метафорично, у грч. митологији (Одисеја) чаробница која је заточила Одисеја*
кочак – *обор за свиње (или живад)*

лапис – *врста камена; писаљка (од камена и уопште)*
лицидерски – *лицитарски, односи се на занатско прављења колача од меда и сл. (лицидер, лицитар)*

мал – *имовина*
могила – *гроб, хумка*

паперта – *предњи дио у цркви*
подокница – *серенада, пјесма под прозором (окном)*

ротити (се) – *завјеравати се (против некога)*

сач – *метална посуда (пека) за печење под жаром*
салто мортале – *„смртни“, вратоломни скок*
сирак – *сироче, усамљеник*

требник – *богослужбена књига*
труд – *врста гљиве, сушена служи за потпалу и димљење*

факин – *(улични) мангуп*
фјорд – *уски морски залив стрмих обала (у Скандинавији)*

шар – *свијет*
шира – *мошт, слатки сок од грожђа пред алкохолно врење*

Попис личних, митолошких, поетских имена, географских и других назива

Авала 388
Алекса → Ненадовић, Алекса 432
Алпи 152
Америка 171
Арарат – *угашени вулкан и планина у Турској* 159, 171
Атонска пећина – *на Атонској (Светој) гори, на грчком острву Халкидик* 160

Бајрон (Byron), Џ. Г., *енглески пјесник* 267, 672
Бар, Барска пруга 116, 170
Батуми – *главни град Аџарске Републике у бившем СССР* 161
Бачка 281
Белбог – *прасловенски бог* 653
Бенешка Словенија – *област у си. Италији, дјелимично насељена Словенцима* 152
Београд 116, 210, 632
Берген – *град у Норвешкој, близу Осла* 166
Бина, *име керуше* 409, 605
Близоњ – *село у Бранковини* 120
Богдановић, Милан – *(1892–1964) српски књижевни критичар* 371
Бокељски фјорд 343
Босна (босански) 144
Бранковина (бранковински, а, о) – *родни крај Д. Максимовић (код Ваљева)* 49, 103, 106, 107, 116, 120, 219, 231, 349, 388, 405, 430, 432, 445, 600
Брач – *острво у Јадранском мору* 142, 143, 170
Бухара 75

Ваљево 116
Вашингтон 154, 155, 170, 171
Везув 625
Венчац 388
Весна, *прасловенско божанство* 231, 236, 242, 243, 248, 288, 600
Вечерњача – *Венера* 144, 544
Вис Бранковински 388
Влашићи – *звјездано јато* 109, 384
Војводина 156
Волос – *прасловенски бог* 236, 239, 245, 248

Газиместан – *мјесто/узвишење гдје је вођена Косовска битка (1389. године)* 610
Гогољ – *Н. В. Гогољ (1809–1852), руски књижевник* 163
Гордијев чвор – *у грчкој митологији, изузетно замршен чвор који је направио фригијски краљ Гордије. По пророчанству, ко га размрси, постаје владар Азије: Александар Македонски га је пресјекао мачем. У пренесеном смислу – тешко рјешиво питање* 268
Грачаница – *манастир на Косову* 610, 648
Григ – *Е. Грег (Grieg) (1843–1907), норвешки композитор* 166

Дајбог – *прасловенски бог* 236, 248
Девичје гробље *(у Москви)* 163, 171
Деникен – *Ерих фон Деникен (Däniken), швајцарски писац, постао познат по тези да су бића из свемира посјећивала Земљу* 283
Дрим 147
Дрина 640
Дунав 291, 699
Дурмитор 136
Дучић, Јован *(1872–1943), српски пјесник* 363

Ђура – *Ђура Јакшић (1832–1878), српски пјесник* 138
Ђурђе –*хришћански светац* 63, 489, 648

Жан – *име* 196

Загорје – *Хрватско Загорје*
Закарпатје – *области које су настањивали Словени прије расељења* 23, 273

Зоговић – *Радован Зоговић (1907–1986), књижевник* 367

Иван – *име* 196
Израел 454
Илија громовник – *хришћански светац* 146
Исаија – *старозавјетни пророк; „Исаије ликуј...“, први стих хришћанске обредне пјесме* 119
Исидора – *Исидора Секулић (1877–1957), књижевница* 139, 140, 141, 170, 373
Исус – → *Христ* 46, 121, 165, 489, 684

Јава –*острво* 93
Јакшић –*Ђ. Јакшић (1832–1878), пјесник*
Јанез – *типско словеначко национално име* 152
Јанко –*чича Јанко* 112, 170
Јапан 57, 168, 685
Јереван – *главни град Јерменије* 158, 684
Јоасаф и Варлаам – Варлаам и Јоасаф, *популарни средњовјековни духовни роман* 77
Јуда – *апостол који је, по Новом завјету, издао Христа* 615

Кавга, Милован – *сусјед из засеока у Бранковини* 109, 110, 170, 435
Кавказ 162
Калемегдан 177
Канада 93
Катарина Прва (1684–1727), *руска царица* (1725–1727) 484, 707
Кина 57
Кичер – *локалитет у Бранковини* 194, 388, 433, 446, 687
Ковачић, Горан – *хрв. пјесник И. Г. Ковачић* (1913–1943) 472, 473
Коломбо – *Кристофор Колумбо (Colombo)* (1451–1506) 154
Колубара *24, 227*
Комови – *планина у Црној Гори* 136
Копенхаген 295
Косјерић 116
Космај 388
Косово 153, 609, 610
Костић, Катарина 470
Крајцерова соната, *новела Л. Н. Толстоја* 114
Крбавско поље – *крашко поље у Лици, мјесто пораза хрватско-мађарске војске у бици против Турака (1493. године)*
Кремљ – 480, 481, 483–486, 707–709
Крклец – *Густав Крклец (1899–1977), хрватски пјесник* 144
Купа – *ријека у Хрватској* 153

Лаб – *ријека на Косову* 610
Лазар – *кнез Лазар Хребељановић* 153, 406, 410
Лазарица – *црква кнеза Лазара у Крушевцу* 610
Лазарево ускрснуће –*новозавјетна епизода, по којој је Исус васкрсао мртвог Маријиног и Мартиног брата Лазара* 78
Лепота – *кирка Лепота (персонификација, асоцијација на чаробницу Кирку из* Одисеје) 169
Ловћен 136, 236
Лука, апостол 226, 489, 648
Луковдол – *родно мјесто хрв. пјесника И. Г. Ковачића* 473

Љермонтов – *М. Ј. Љермонтов (1814–1841), руски књижевник* 163

Мала и Велика кола – *сазвијежђе* (Велики и Мали медвјед) 109, 384
Малин – *име коња* 110
Мљен 105
Марија – *по новозавјетним списима мајка Исуса Христа, богородица* 648
Марко – *Марко Краљевић* 366, 406
Матајур – *планина у Словенији (Јулијске Алпе)* 152
Матејић – *сликар В. Матејић* 63
Медведник 105, 128, 388, 442, 629
Микеланђело – Микеланђело (Michelangelo), Б. (1475–1564), *итал. вајар и сликар* 267
Милешево (Милешева) – *манастир* 164
Милица, *име* 196, 406 (*царица, кнегиња Милица)*
Милош (Обилић) 135, 246, 681
Мирко, *име* 404
Млечни пут – *(поет.)* 95, 331, 389, 576
Мљет 151

Мојсије – *јеврејски законодавац* 46, 388
Морава 153, 699
Морана – *прасловенско божанство* 105, 231, 236, 243, 273, 513, 600
Москва 171, 367, 432, 486
Моцарт – *Моцартов реквијем, позната композиција (посмртница) аустријског композитора В. А. Моцарта (Mozart) (1756–1791)* 98
Мурат – *турски султан, погинуо у бици на Косову* 135, 681
Мухамед 388

Назор –*Владимир Назор (1876–1949), хрватски пјесник* 143
Немања – *име* 196
Ненадовић, Матеја, прота (1777–1854), *војвода у Првом српском устанку, дипломата, аутор Мемоара* 647
Неранџа – *мајка пјесникињиног оца* 117
Нова Горица 170
Ноје – *библијска личност, праотац људи* 208, 382, 568

Његош – *владика и пјесник П. Петровић Његош (1813–1851)* 135, 136, 236

Обилић – *Милош Обилић* 196
Одисеј – *јунак старогрчке епопеје* 149, 169
Осло 164
Островски – *А. Н. Островски (1823–1886), руски драмски писац* 163
Ошвенћим – *Освјенцим, пољски назив за Аушвиц, злогласни њемачки логор* 559

Пауер, *клан* 496, 709
Пенелопа – *Одисејева жена, оличење вјерне супруге* 70, 169, 672
Перун – *врховно старословенско божанство* 23, 105, 146, 236, 238, 273, 422
Петар, *апостол* 489, 615
Петар, *име* 404
Петровић, Симеон 194, 433
Пива 649
По – *Е. Алан По* (Poe) *(1809–1849), амерички књижевник* 393
Подравина 144
Поморавље 144
Посово – *локалитет у Бранковини* 194, 388, 433
Потомак – *ријека у Америци (држава Вашингтон)* 154. 170, 171
Прешерн – *Франц Прешерн (1800–1849), словеначки пјесник* 471
Прота Матеја – *Матија Ненадовић, један од вођа Првог српског устанка, родом из Бранковине* 225, 432, 647
Пруст, М. – *Марсел Пруст (Proust) (1871–1922), француски романсијер* 273
Пуслојић, Адам – *савремени српски пјесник* 632
Пушкин – *А. С. Пушкин (1799–1837), руски пјесник* 267, 367

Равијојла – *вила из народних пјесама* 246, 468
Раде – *јунак прозе Бранка Ћопића* 366
Радовић, Душан (1922–1984), *српски пјесник* 475
Рафаел – *итал. сликар Рафаел (Raffael) Санти (1483–1520)* 211

Сава – *ријека* 153, 218, 291, 573
Самодрежа –*црква на Косову* 406
Сахара 154
Света Гора –*локалитет у Алпима* 152
Световид – *прасловенско божанство* 240, 236, 240, 248, 273, 288, 472, 629
Секулић, Исидора, *српска књижевница (1877–1958)* → Исидора
Сељачки Краљ – *Петар Први Карађорђевић, краљ Србије од 1903. до 1918. и Државе Срба, Хрвата и Словенаца до 1921. године* 153
Сибир 75, 93
Симеон чукундеда → Петровић, Симеон 120, 405
Ситница – *ријека на Косову* 610
Симон – *словеначко име* 152
Ситница – *ријека на Косову* 610
Скадарлија – *стара боемска четврт Београда* 138
Словенија 170
Совра – *име из Бранковине* 109
Софокле –*старогрчки трагичар* 267
Србија 616
Станеску, Н. – *Никита Станеску (1933–1983), румунски пјесник* 365, 632

Стеван – *име* 196
Струга – *град у Македонији, мјесто међународног фестивала поезије* 147

Тамнава – *ријека* 24
Тара – *ријека* 640
Тацит – *римски историчар (око 55–120)* 267
Тесла – *Никола Тесла (1856–1943)* 146
Тиса 699
Тјутчев – *Ф. И. Тјутчев (1803–1873), руски пјесник*
Толстој – *Л. Н. Толстој (1828–1910) 23, 92, 201*
Тома, *апостол* („неверни“) 78
Торонто 155
Триглав 471, 634
Тристан и Изолда – *јунаци средњовјековног романа* 77
Турска 171
Тутанкамон – *египатски фараон, добро очуваног гроба* 166

Ћопић, Б. – *Бранко Ћопић (1914–1984)* 366, 474

Ужице 116
Ујевић, *Тин (1891–1955), хрватски пјесник* 240, 288

Фет – *А. А. Фет (1820–1892), руски пјесник* 163
Флауер–Пауер, *клан* 709
Флора – *Ј. Флора* (1950–2005), *румунски пјесник* 632

Хајд парк – *лондонски парк, мјесто слободног говорничког наступа* 157, 170, 171
Хајне – *Хајнрих Хајне (Heine) (1797–1856), њемачки пјесник* 672
Хамлет – 70, 82, 672
Хаџи Рувим – *Нешковић, Хаџи Рувим (1752–1804), сликар, архимандрит ман. Боговаће* 432
Христ, Христос (→ Исус) 43, 121, 388, 615, 639

Цесарић – *Д. Цесарић (1902–1980), хрватски пјесник* 145
Циганин Марко 196
Црква св. Марка 471
Црнбог – *праслов. божанство* 288, 653

Чегар – *код Ниша, мјесто јуначке погибије Стевана Синђелића у Првом српском устанку* 153
Чехов – *А. П. Чехов (1860–1890), руски књижевник* 163
Чурга – *сусјед из засеока* 111, 170

Шара, *планина* 610
Шведска 294
Шекспир – *В. Шекспир (Shakespeare) (1564–1616)* 249

Садржај (прва књига)

СЛОВО О ЉУБАВИ

Обмане

Намерник ~ 11
Тајна ~ 12
Иза штита поезије ~ 13
Слово о љубави ~ 14
Обмане ~ 16
Стазе ничу и затиру се ~ 17
Фатаморгана ~ 18
Халуцинација слуха ~ 19
Дружићу се са сунцем ~ 20
Варљиве светлости ~ 21
На води ~ 22
Етикета за вино ~ 23
Пролећна вртоглавица ~ 24
Јутро после бдења ~ 25
Жега ~ 26
Без одјека ~ 27
Краљевић и просјак ~ 28
Наједном сам пролећем опијена ~ 30
Пролећни сликови ~ 31
Прва посета ~ 32
Не треба се надати ~ 33
Бојазан ~ 34
Дан посета ~ 35
Нема никог ~ 36
Сновиђење ~ 37
Мирис коприва ~ 38
Сутворац ~ 39
Мој сабеседник је говорио ~ 40

Апокрифи о немуштима

Безгрешно зачеће ~ 43
Чаролија ~ 44
Жених и невеста ~ 45
Око за око ~ 46
Маслачци ~ 47
Пролећна сета ~ 48
Одвећ брзо ~ 49

Бакарна ружа ~ 50
Коренак ражи ~ 51
Дивизма слути смрт ~ 52
Црне сузе ~ 53
Буђење траве ~ 54
Змија у мору траве ~ 55
Подземни алхемичари ~ 56
Сребрна грана ~ 57
Цветно чудо ~ 58
Спратови ~ 59
Успаванка цвећу ~ 60
Болесници ~ 61
Пас завија ~ 62
Обешени инсекти ~ 63
Богомољке ~ 64
Кукци лешинари ~ 65
Потомци ~ 66
Цветни старачки дом ~ 67
Вече на ливади ~ 68
Мириси ~ 69
Све је од мене веће ~ 70

Пешчани сат

Пешчани сат ~ 73
Треба сахранити ~ 74
Термометар крви ~ 75
Уз пастирску ватру ~ 76
Научни апокриф ~ 77
Верујем у атоме ~ 78
Ледено агрегатно стање ~ 79
Верујем земљи на реч ~ 80
Од исте твари ~ 81
Над разбијеном саксијом ~ 82
Хирург ~ 83
Рендгенски снимак ~ 84
Клиничка смрт ~ 85
Промрзла ливада ~ 86
Крадљивци пролећа ~ 87
Опрости ~ 88
Завичајни храст ~ 89
Сунце и смрт ~ 90
Још је страшније ~ 91
Трка ~ 92
Довиђења ~ 93
Светло рухо ~ 94
Засад ~ 95
Искушење ~ 96
Копач бунара ~ 97
Моцартов реквијем ~ 98
Какве то има везе ~ 99

МЕЂАШИ СЕЋАЊА

Бранковинско јутро
Разговор са завичајним каменом ~ 105
Разговор с бранковинским цветом ~ 106
Бранковинско јутро ~ 107
Безимена сеоска река ~ 108
Властелинство ~ 109
Кавга ~ 110
Чурга ~ 111
Чича Јанко ~ 112
Трешњекрадица ~ 113
Просидба моје будуће мајке ~ 114
Слика из прадедовске собе ~ 115
Барска пруга ~ 116
Нашег оца мајка ~ 117
Битка у кованлуку ~ 118
Дедовски требник ~ 119
Читаоница на тавану ~ 120
Поноћна молитва ~ 121
Просјаци на сајму ~ 122
Гатара ~ 123
Народна клетва ~ 124

Пет пејзажа
Шума на жези ~ 127
Залазак сунца за Медведником ~ 128
Уснуло језеро ~ 129
Непогода ~ 130
Новембарска слутња ~ 131

Ликови
Исповест Његошу ~ 135
Порука ~ 136
„Ћуд је женска смијешна работа“ ~ 137
Ђурина кућа у Скадарлији ~ 138
Јутарња посета ~ 139
Исидора у ореолу иња ~ 140
Исидорин врт ~ 141
Бор на Брачу ~ 142
„И цврчи, цврчи цврчак“ ~ 143
Благо теби ~ 144
„Још би нам могла десити се љубав“ ~ 145
Николи Тесли ~ 146
Фестивал у Струги ~ 147

На Одисејевој стени
Писмо са Мљета ~ 151
Мртве душе ~ 152
У туђини ~ 153

Река Потомак у Вашингтону ~ 154
Градско гробље у Вашингтону ~ 155
Поноћни Торонто ~ 156
Непознат говорник у Хајд парку ~ 157
Јереван ~ 158
Арарат ~ 159
У атонској пећини ~ 160
Плажа у заливу Батуми ~ 161
На Кавказ не треба у по дана ићи ~ 162
Камена библиотека ~ 163
Пећински сликар ~ 164
Дрвена црква ~ 165
Григов гроб ~ 166
Коала у рачвама дрвета ~ 167
Трешње нероткиње ~ 168
На Одисејевој стени ~ 169
Напомена ~ 170

САЈАМ РЕЧИ

Сајам речи
Сајам књига ~ 177
Састанак на сајму ~ 178
Речи и песник ~ 179
Судбина речи ~ 180
Речи као такве ~ 181
Древне речи ~ 182
„Исто то, само мало друкчије“ ~ 183
Потајни песник ~ 184
Новинске речи ~ 185
Реч ~ 186
Заборављено име ~ 187
Вест ~ 188
Уметници ~ 189

Нарави
Савременик прадедова ~ 193
Прадед моје мајке ~ 194
Наш хвалиша пивници ~ 195
Циганин Марко ~ 196
Сеоски поштар ~ 197
Просјак ~ 198
Одбрана једне нарави ~ 199
Охолост ~ 200
Телефонист ~ 201

Заточени
Кућа патње ~ 205
Решетка у болничкој соби ~ 206
Ноћ у болници ~ 207

Болнички сточић ~ 208
Болничко јутро ~ 209
Кроз болнички прозор ~ 210
Милосрдна сестра ~ 211
Позивар ~ 212

Немушти језик
Географски запис ~ 215
Језик немушти ~ 216
Јесен ~ 217
Лисни крематориј ~ 218
Бранковински цветни врт ~ 219
Усамљеник ~ 220
Јутро ~ 221
Чесме ~ 222
Невидљива земља ~ 223
Људски мозак ~ 224
Игралиште у порти ~ 225
Пред фреском апостола Луке ~ 226
Богојављење ~ 227
Стари народни празник ~ 228
Трке ~ 229
Посвета ~ 230
Сеоско гробље ~ 231
Одумирање ~ 232

Богови, виле и људи
Са старим боговима ~ 235
Породица богова ~ 236
Битка неба и камена ~ 237
Перунов дворац ~ 238
Волос ~ 239
Песник и Световид ~ 240
Заљубљени месец ~ 241
Анегдота ~ 242
Химна богиње Весне ~ 243
Громовник ~ 244
Молба громовнику ~ 245
Натпевање ~ 246
Остани, путниче ~ 247
Заборав ~ 248

МИХОЉСКО ЛЕТО

Шумски храм
Ранорањилац ~ 253
Звона ~ 254
Кишобрани ~ 255
Пауци ~ 256
Растанак с летом ~ 257

Шумски храм ~ 258
У злату јесени ~ 259
Лисна златна киша ~ 260
Источњак ~ 261
Смрт у шуми ~ 262
Ливадско чудо ~ 263
Разрушена црква ~ 264
Мртва природа (креда) ~ 265
Тисућу стабала а он један ~ 266
Сам самцит ~ 267
Несрећник ~ 268
Повратак са излета (Градска сцена) ~ 269

Волела се два ветра
Непоновљив сан ~ 273
Заљубљени враг ~ 274
Гром ~ 275
Прва љубомора ~ 276
Волела се два ветра ~ 277

Будна кула
Стихови сонета ~ 281
Песник ~ 282
Радознали дух ~ 283
Рудник сјаја ~ 284
Песников кабинет ~ 285
Човеколика биљка ~ 286
Изгубљени стих ~ 287
Тину Ујевићу ~ 288
Сан ~ 289
Несаница ~ 290
После поноћи ~ 291
Сусрет ~ 292
Путник ~ 293
Шведска ~ 294
У авиону ~ 295
Падобранац ~ 296
Будна кула ~ 297
Михољско лето ~ 298
Одломак из записа о сонету... ~ 299

ПАМТИЋУ СВЕ

Суморна вештина
Шта ли те спречи ~ 305
Кога ли то чекам ~ 306
Нека остане мутно ~ 307
Шта чекаш ~ 308
Дај неки знак ~ 309

Тихи ме прогоне звуци ~ 310
На јулској жези ~ 311
Обредна игра ~ 312
Игра ватром ~ 313
Славуј месечар ~ 314
Грешни анђео ~ 315
Праузрок ~ 316
Наговештај ~ 317
Суморна вештина ~ 318
Путеви ~ 319
Ћутање се чуло ~ 320
Без саговорника ~ 321
Жељна сам разговора ~ 322
Међуградски телефонски разговор ~ 323

Челик бола
Вечерња туга ~ 327
Кад склопим очи ~ 328
Памтим ~ 329
Болесник ~ 330
Памтићу све ~ 331
Бол ~ 332
У врућици ~ 333
Очајник ~ 334
Нека падне сан ~ 335
Не чуди се ~ 336
Спавајте слатко ~ 337
Зло ~ 338

Воде и ливаде
Морам у онај крај ~ 341
У завичају ~ 342
Исто се то догађа и у мени ~ 343
Људско насиље ~ 344
Тајанствени сапутник ~ 345
Предвечерје ~ 346
Вихор туђинац ~ 347
Сликар луталица ~ 348
Змија земљакиња ~ 349
Белоушка ~ 350
Мраз ~ 351
Портрет планинке ~ 352
Зимска подокница ~ 353
Снежна визија ~ 354
Старинска вечера ~ 355

Надахнуће
Надахнуће ~ 359
Пролећни сликови ~ 360
Рађање песме ~ 361

Песниково писмо у музеју ~ 362
Волшебник речи ~ 363
Занос песником ~ 364
Слутња смрти ~ 365
Бранку Ћопићу ~ 366
Наставак разговора ~ 367
Ројење ~ 369
Здравица младим песницима ~ 370
Говорник ~ 371
Отворена књига ~ 372
Сећање на Исидору ~ 373
Прекасно ~ 374
Разговор радозналца са песником ~ 375

Прашуме
Прашуме ~ 379
Сам ~ 381
Бежимо ~ 382
Ако се врати ~ 383
Провири човек из шпиље ~ 384
Десет божјих заповести ~ 385
Мала је граница ~ 386
Све ће бити пухор ~ 387
Узбуђује ме ~ 388
Чекаћу ~ 389
Неће ме бити ~ 390
Полет у висине ~ 392
И гавран рече ~ 393

НЕБЕСКИ РАЗБОЈ

Сан детињства
Песникова биографија ~ 399
Поверујте ~ 400
Љубавна бајка ~ 401
Сан из детињства (I) ~ 402
Сан из детињства (II) ~ 403
Чишћење сеоске школе ~ 404
Читаоница на тавану ~ 405
Школски гуслар ~ 406
Добеглица ~ 407
Заваћане мачке ~ 408
Сећање на Бину ~ 409
Селидба душа ~ 410
Нема писма ~ 411
Пламењача ~ 412
Прва љубав ~ 413
Волиш ли ~ 414
Догоди се ~ 415

У младости ~ 416
Студент без новца ~ 417
Сусрет школских другова ~ 418

Прадеда моје мајке
Ђурђевдански уранак ~ 421
Словенски бог ~ 422
Народна клетва ~ 423
Просјаци на сајму ~ 424
Бегунац ~ 425
Под небом од жице ~ 426
Крштење ~ 427
Бунило ~ 428
Слутим блиска зла ~ 429
Сан пред зору ~ 430
Не тражи старо гробље ~ 431
Црквени музеј у Бранковини ~ 432
Прадед моје мајке ~ 433
Русофилов орман за књиге ~ 434
Деда уме све ~ 435
Смрт мајке ~ 436
Ноћ после сахране ~ 437
Васиона дечје собе ~ 438

Доведи птицу
Јесење подне ~ 441
Месечев осмех ~ 442
Ветар пакосник ~ 443
Зимско венчање ~ 444
Благо вама ~ 445
Завичај у снегу ~ 446
Рађање цвета ~ 447
Доведи птицу ~ 448
Ђук из дедовског забрана ~ 449
Такмичење ~ 450
Грозничави сан ~ 451
Грлице ~ 452
Сеоска гатара ~ 453
Шума у Израелу ~ 454
Поверујте ~ 455

Волшебна земља
Залутах ~ 459
Немушти пријатељи ~ 460
Волшебна земља ~ 461
Болесни анђели ~ 462
Песникова колевка ~ 463
Честитке ~ 464
Говор госта песника ~ 465
Књижевно вече младих ~ 466

Срећно вам сећање ~ 467
Натпевавање ~ 468
Не бој се бола ~ 469
Смрт математичара ~ 470
Узалудна опомена ~ 471
Молба богу Световиду ~ 472
Празник у Луковдолу ~ 473
Како ћемо без Бранка ~ 474
Добро јутро ~ 475

ЗОВИНА СВИРАЛА

Визије изнад Кремља

Јутро у Кремљу ~ 481
Празнични метеж ~ 482
Кремаљски музеј ~ 483
Визије изнад Кремља ~ 484
Брзојав давно одсутном ~ 487
Сан ~ 488
Црква у пламену ~ 489
Зовина свирала ~ 491

Недоумице

Лутам парком ~ 495
Као хипик ~ 496
Необична мисао ~ 497
Још је страшније ~ 498
Усов бола ~ 499
Недоумице ~ 500
Старење ~ 501
Копач бунара ~ 502
Варљиве светлости ~ 503
Лопов и казна ~ 504
Јутрос сте ми неопходни ~ 505
Ускрснуће ~ 506
Привид ~ 507
Мисао понорница ~ 508
У мрежи сећања ~ 509
Новембарска слутња ~ 510
Не дам ~ 511
Зли предзнак ~ 512
Кошмар ~ 513
Да ме боље познате ~ 514
Паучина снова ~ 515
Последња чаролија ~ 516
Песникова биографија ~ 517
Кап крви ~ 518
Немиран сан ~ 519
Старе душе ~ 520
Наједном сам пролећем опијена ~ 521

Жена и липа ~ 522
Болесник у грозници ~ 523
Преплашена птица ~ 524
Људско срце ~ 525
Наиван оптимизам ~ 526
Девети спрат ~ 527
Ноћ у планини ~ 528
Чудновато ~ 529
Буновaн сан ~ 530

Тајна снова
Епитаф ~ 533
Пламењача ~ 534
Лаку ноћ ~ 535
И било ти просто ~ 536
Последњи састанак ~ 537
Месец ~ 538
Узалуд ~ 539
Још си онај ~ 540
Раскршће ~ 541
Самоћа ~ 542
Могиле времена ~ 543
Заборав ~ 544
Сети се смрти ~ 545
Тужбалица ~ 546
Песникова колевка ~ 547
Последње коначиште ~ 548
Успомене ~ 549
Кад жена воли ~ 550
Зимски празник ~ 551
Тајна снова ~ 552
Твој часовник унапред иде ~ 553
Једна душа ме инспирише ~ 554
Бегунац ~ 555
Балет ~ 556
Прекор ~ 557
Сан ~ 558
Музеј у Ошвенћиму ~ 559
Запис о деци ~ 560

Девети вал
Грлице ~ 563
Таоци ~ 564
Спратови ~ 565
Мириси ~ 566
Боје ~ 567
Знамо се ~ 568
Децембарски дан ~ 569
Лето ~ 570
На ливади ~ 571
Девети вал ~ 572

Јули на Сави ~ 573
Небеско злато ~ 574
Буђење траве ~ 575
Вихор туђинац ~ 576
Први снег ~ 577
Цветна душа ~ 578
Пре датума ~ 579
Сто срдаца ~ 580
Иње на дрвећу ~ 581
Пружи длане ~ 582
Априлска помама ~ 583
Чудотворац у воћњаку ~ 584
Сапутници ~ 585
Сунце и копачи ~ 586
Делфини ~ 587
Соко ~ 588
Јутро у шуми ~ 589

Завичај
Верујем земљи на реч ~ 593
Посвета ~ 594
Опрости ~ 595
Дедовски требник ~ 596
Срећно вам сећање ~ 597
Дедовска кућа у пролеће ~ 598
Просјаци пред црквом ~ 599
Сеоско гробље ~ 600
Завичај у снегу ~ 601
У давном завичају ~ 602
Завичај ~ 603
Кровови ~ 604
Пси из детињства ~ 605

Затрављено гробље
Разговор са Косовом ~ 609
Лазар над Косовом ~ 610
Под земљом вас је више ~ 611
Кроз шуму мржње ~ 612
Затрављен гроб ~ 613
Затрављено гробље ~ 614
Савремена тајна вечера ~ 615
Људи ноћи ~ 616
Ратиште ~ 617
Сахрана ~ 618
Нестрпљива лепотица ~ 619

ПЕСМЕ ВАН ЗБИРКИ, ДРУГЕ РЕДАКЦИЈЕ
Видовито ~ 623
Рађање цвета ~ 624
У стакленој башти ~ 625

Цвет и људи ~ 626
Душа цвета ~ 627
Научно саслушање ~ 628
Световид ~ 629
Дух поезије ~ 630
Неуспех ~ 631
Призивање ~ 632
Шта могу ~ 633
Узалудна опомена ~ 634
Стари шумар ~ 635
Чекање ~ 636
Како ко ~ 637
Грамофонска плоча ~ 638
Пред рударским окном ~ 639
Не дај се, Тара ~ 640
Кртичњаци ~ 641
Небеска коњица ~ 642
Ветар ~ 643
На мртвој стражи ~ 644
Душо неспокојна ~ 645
Борба у срцу ~ 646
Човеков живот ~ 647
Ђурђе убија аждају ~ 648
Зенице са икона ~ 649
Последњи плод ~ 650
Освећење нове цркве ~ 651
Змију не треба помињати ~ 652
Црнбог ~ 653
Волшебна земља ~ 654
Молитва за оклоп ~ 655

НАПОМЕНЕ

Опште напомене ~ 659
СКРАЋЕНИЦЕ ~ 662
Посебне напомене ~ 665

Азбучник наслова ~ 721
Рјечник мање познатих ријечи ~ 729
Попис личних, митолошких, поетских имена, географских и других назива ~ 731

КЊИГА ДРУГА
(1988–1993)

Хаику поезија

Приредили
Живан Живковић
Бојан Ђорђевић

ОЗОН ЗАВИЧАЈА

Разговор са читаоцима

Вас који ме знате још из песама о покошеним ливадама, стрепњама, из песама о крвавим бајкама, о Србији великој тајни, вас који ме знате као песника који тражи помиловање за вољне и невољне грехове, као песника сонета, – нека не зачуди мој занос јапанском древном поезијом која је повезала бројне југословенске песнике, као каква политичка странка.

Песници занесени хаику поезијом показали су да у многима од нас упоредо живи песник и сликар, или вајар и сликар, а често у сликару живи и латентни музичар. Мене је метафорична јапанска врста поезије привукла управо том својом сликовитошћу. Песник у мени имао је и свог двојника сликара, што ме је навело да у младости упоредо са факултетом похађам вечерње курсеве у Сликарској школи, али је дар песника био јачи, изразитији па сам курсеве у Сликарској школи напустила.

У овој збирци ћете наћи строфе које се понављају као такт и рефрен у музици. Оваква одмаралишта бивају махом спонтана, али песник понекад и свесно жели да пажњу читалаца задржи на некој драгој му мисли или слици.

Средишни део збирке чини сетну оазу у поезији окренутој животу и сунцу. У њему се говори о смрти, сви су стихови повезани истим расположењем. На сеоском се гробљу одмах осети у предворју другог света и то да мртви нису тако далеко од живих. На сеоском гробљу нема тешких камених плоча на хумци, ту се човеку чини да покојник у земљи кроз растресито грумење чује речи живота, да плач ожалошћених допире до њега. Несрећни се ту боље осећају него у раскошној дворани. Који немају дома дођу да преноће на гробљу блиског им покојника, кога су пријатељи напустили, нађе на гробљу саговорнике сличне себи.

Четири остала дела ове књиге говоре о животу и лепоти света. У густој шуми хаику строфа мешају се радосне и тужне, мисаоне и сликовите као што на пропланку једне крај других расту јасике, јеле, па и понеки храст. Слике се као ватромети нагло пале и гасе. Песник без икаквог унапред смишљеног плана слика чуда природе око себе. Низ ситних призора смењују једни друге, претичу се, узајамно засењују. Овде су певице замениле вране са гробља, росе замениле сузе. Човек пролази кроз огромну изложбу призора у природи. Посматра рађање и заласке сунца, некошене ливаде, насеобине птица, опија се облацима мириса и слаповима сјаја.

Десанка Максимовић

I

Озон завичаја

1.

У младости смо
живот пили потајно –
на натегу.
(*Озон завичаја*)

2.

Птице се и ја
опијамо по вас дан
озоном.

3.

Поток жубори,
публика су му птице
у свечаном руху.

4.

Цвеће наздравља
јутру из разнобојних
танких пехара.

5.

Бела се јагњад
размилела ливадом
зелено-модром.
(*Облаци*)

6.

Лишће у шуми
све радосно запљеска
источњаку.

7.

Квочка задрхта.
Кљуном из јаја зову
оживела деца.

8.

Сунце се рађа
и тамну завесу скида
кући са забата.

9.

Ко ли то јутрос
зеленим теменима
проби земљи тле?

10.

Мраз поразбија
стаклена чела кућа
у улици.

11.

На прозорима
печати пољубаца
ноћне лептирице.

12.

Мраз поломи
загрљајем ребра
сухој крушци.

13.

Около вира
пободена густо
зелена копља.
(*Зуква*)

14.

Црвени пламен
пројури средином шуме,
не запалив је.
(*Лисица*)

15.

Облак се трже
и мех пун кише наједном
испусти.

16.

На врху бора
Вечерњача савила
гнездашце.

17.

Неко непознат
понавља моје речи
на другом брду.

18.

Јуре влакови
од села до градова
натоварени хуком.

19.

Скренула река
у поље и рукаве
погубила.

20.

Мркла је тама,
улицом корачају
само кораци.

21.

Висећи лежај
паучине, у њему
сузе јутра.

22.

Млади витези,
а већ дугу пуштају
свиласту браду.

23.

Златни клинци
прикуцали небеса
да се не сруше.

24.

Лако је чапљи
пити воду из баре –
има натегу.

25.

Не разликујем
тршчице од кљунова –
пију заједно.
(*Крај баре*)

26.

Велика уста
има тама, прогутала је
целу улицу.

27.

Дрвена шака
захвата узаврелу
лаву вулкана.

28.

Обалска врба
испира у матици
прашљиву косу.

29.

Летња јабука.
Црви рођени у њој –
у њој помреће.

30.

Веје мартовска
суснежица сећање
на прошлу зиму.

31.

Застао ветар
у круни старе букве –
ту се запричао.

32.

Вечерњи облак
заденуо за ухо
црвену ружу.

33.

Железни певац
на крову промукао је
још од рођења.

34.

Залутао клас
пшенице у коров
и подивљао.
(*Пойино йрасе*)

35.

Грах акробата
вешто се успузао
уз притке.

36.

Деверска кошуља.
У њу уткани танушни
сунца узводи.
(*Свадба*)

37.

Кићена лутка,
од пића већ пијана,
зове у сватове.

38.

Широм вратнице
и руке отворите –
иду сватови!

39.

Пешкир сватовски
чаушу о рамену –
крило лабуда.

40.

У младе вео
преко лица спуштен –
још се стиди.

41.

Подиже ветар
млади дувак са лица –
она га спусти.

42.

Сатљик ракије
на столу – играчица
дугих сукања.

43.

Чим се спусти мрак,
улица стави о грло
ниску дуката.

44.

Змија свој живот
брани антибиотиком
свога отрова.

45.

Запад се сећа
сунца све док не опази
Месечево лице.

46.

Тек што зачујеш
брзи влак грмљавине,
он протутњи.

47.

Класје пшенице
јулско сунце претвара
у златне кићанке.

48.

Протрчао пас
а за њиме остао траг –
петопер цвет.

49.

Чим се спусти ноћ,
улица стави ниску
светлих ђинђува.

50.

Ставио Месец
брвно преко потока –
само за очи.

51.

Висећи лежај
паучине уљушкао
четири мухе.

52.

Бицикли кроз ноћ,
гвоздени светлаци,
плану, згасну, плану.

53.

Жути лептири
насумце шумом лете –
увело лишће.

54.

О гране јела
повешана кандила
зрак смолом каде.

55.

Немузикална
птица равнодушно слуша
младог славуја.

56.

Птица пре зоре
сунцу под прозорима
пева о љубави.

57.

Црвен огањ букти,
црвени се петлови
боре.

58.

Борове игле
уденуле у ушице
нит зрачне свиле.

59.

Месец упаде
у бару и у њој се
не угаси.

60.

Ткањама зрачне
свиле ветар покидао
све разбоје.

61.

Никла травчица
из дрвеног напрстка
испод храста.

62.

Пећ је сигурно
у дну овога вира,
он зато увек ври.

63.

Пловећ насумце
облачак се судари
правце са сунцем.

64.

Човек у ходу,
занихана шеталица
зидног сата.

65.

Талас с таласом
увек нешто шапуће –
на ушћу занеме.

66.

Низ белогривих
коња скаче низ пучину
док не погуби гриве.

67.

Брзо умиру
бели лептири из врта
небесног.

68.

На лишћу букве
појавили се јутрос
тврди чиреви.

69.

Стижу пучином
милиони зелених, дугих
гмизаваца.

70.

Разапело небо
танак модар шатор
изнад мог врта.

71.

Стотину длана
спустило се на слеме
да не прокисне.

72.

Црвенкаст пламен
букну уза стабло
не запалив га.

73.

Источњак свира
у златасте фрулице
нове стрњике.

74.

Разболела се
бела гусеница од тешке
водене болести.

75.

Листак се суши
о паучине
лаком уженцету.

76.

Лавови белих
грива даве се у мору –
нису пливачи.

77.

Обукла јела
зелену широку сукњу –
дугу до пета.

78.

Рој пахуљица
чауша јавља да стиже
први снег.

79.

Зелен се роди
први пролећни цвет –
зелен умре.
(*Кукурек*)

80.

Кад падне ноћ,
ћук ме стане дозивати –
страх га је самог.

81.

Рањени јунак
брегове на западу
крвљу облива.

82.

Шта ли је Месец
доживео ноћас, те је
блеђи од мене?

83.

Голи се црвак
сам увио у лисну
пеленицу.

84.

Војска корова
покрај плота потамани
биљну нејач.

85.

Сеоске вране
ко беспослене жене
врљају пољем.

86.

Залутао ветар
и кривудајући тражи
кроз шуму пут.

87.

Ко то набаца
зелене облутке у наш
повртњак?
(*Лубенице*)

88.

Мраз, као ђачић
немиран, разби седам
школских прозора.

89.

На прозорима
печати пољубаца
ноћне лептирице.

90.

Ветар поломи
загрљајем ребра
сухој крушци.

91.

Птице се и ја
опијамо по вас дан
озоном.

92.

У младости смо
живот пили потајно –
на натегу.

93.

Дрвена шака
захвата узаврелу
лаву вулкана.
(*Кутлача*)

94.

Не разликујем
тршчице од кљунова –
пију заједно.
(*Крај баре*)

95.

Зрачак гуштера
појави се у грању
и угасне.

96.

Попци у зиду
успављују дериштад
расањену.

97.

Ставила гора
ферецу преко лица –
ветар је цепа.

98.

Још од детињства
добро се слажем с многим
немуштима.

99.

Неког од сунца
глава заболи – мене
од брига.

100.

Младог месеца
срп изгубио негде
рукуницу.
(*Млади месец*)

101.

Пљусак је стао,
стрехе о њему још тихо
шапућу.

102.

Ставило море
стотину белих ружа
на широка недра.

103.

Троноги старци
поседали уз ватру –
грију колена.
(*Троношци*)

104.

Заљубљен поглед
бојажљив је свитац,
једва га ухватиш.

105.

Планина скаче
наглавачке у воду,
али не потоне.

106.

Вечерњи облак
заденуо за ухо
црвену ружу.

107.

Грах акробата
вешто се успузао
уз танке притке.

108.

Железни певац
на крову промукао је
још од рођења.

109.

На стрехи цвета
чуваркућа, најмањи вртић
на свету.

110.

Потрчао пас
а за њиме остао траг –
петопер цвет.

111.

Чим се спусти ноћ,
улица стави ниску
светлих ђинђува.

112.

Ставио Месец
брвно преко потока –
само за очи.

113.

Висећи лежај
паучине уљушкао
четири мухе.

114.

Бицикли кроз ноћ,
гвоздени светлаци,
плану, згасну, плану.

115.

Муха у млеку –
црна птичица тоне
у меки целац.

116.

Млад месец држи
у загрљају звезду
једва видљиву.

117.

Човек запрета
пепелом зенице жара,
не ослепив их.

118.

Пљусне ли талас
на обалу, претвори
шљунак у цвеће.

119.

Можда је Месец
рана на небу, можда је
сјајан кладенац.

120.

Мразу из ропства
целац ноћас умаче
улицом свуд реке.

121.

Низ ситних хумки
освануло ливадом –
куће кртица.

122.

Облак наиђе
на танки црквени торањ
и украде га.

123.

У јануару
ничу ледене шуме
по окнима.

124.

Проговорило
небо басом и тенором
електричног влака.

125.

Просјаку често
стопало се претвара
у смотуљак крпа.

126.

Кроз таму иде
пијан свећњак улицом
спотичући се.

127.

Месец упаде
у бару и у њој се
не угаси.

128.

Ткањама зрачне
свиле ветар покидао
све разбоје.

129.

Никла травчица
из дрвеног напрстка
испод храста.

130.

Пећ је сигурно
у дну овога вира,
зато увек ври.

131.

Пловећ насумце
облачак се судари
правце са сунцем.

132.

Пре но што зађе,
сунце проспе у пучину
чаброве злата.

133.

Пут ми пресеца
белом ружом закићена
поворка мрава.

134.

Планина скаче
наглавачке у воду
али не потоне.

135.

Стари се гавран
упутио на гувно
по доручак.

136.

Под белим кровом
уплашено се збили
покисли мрави.
(*Млечњача*)

137.

Сунце запада
има црвене очи
и трепавице.

138.

Црвени пламен
пројури сухом шумом
не запалив је.

139.

Сеоске вране
на сав глас оговарају
две голубице.

140.

Крај стабла липе
логор црвених буба
тетовираних.

141.

Оплића бара,
а небо цело целцато
у њу је стало.

142.

Пас тужно режи,
жега му ублажила
пасју љутину.

143.

Дрво у пољу
суши се у корену,
а врх још листа.
(*Старац*)

144.

На црепу стрехе
чуваркућа, најмањи
вртић на свету.

145.

Девојка лице
ставила под пљусак
ко под пољубац.

146.

Уморна река
ослања се о обалско
камење.

147.

Ћук се у хор
шумских птица уписао
као млад тенор.

148.

Истерали врапца
из птичијег хора
јер нема слуха.

149.

Низови дугих
дрвених прстију су
оградили њиву.

150.

Ватрено лице
лета се у подне хлади
у речном виру.

151.

Црвене очи
колима на затиљку
никога не виде.

152.

Поток се у хор
планинских певачица
летос уписао.

153.

Засукао ној
ногавице, спрема се
да пређе реку.

154.

О чему мисли
поток те су му мисли
све узбуркане.

155.

Кишовит је дан.
Ступам по маховини
будећ гејзере.

156.

Висећи лежај
паучине, у њему
сузе јутра.

157.

Веје мартовска
суснежица – сећање
на прошлу зиму.

158.

Не разликујем
кљунове од тршчица –
пију заједно.

159.

Киша. С прозора
гледам ницање црних
печурака.

160.

Ноћ је. Не видим
људе, улицом иду
само одјеци.

161.

Лубеницу
отварам нестрпљиво
као нову књигу.

162.

Копач наиђе
на римски бунар – око
давно пресахло.

163.

У старости нас
растужи оно што је
младе радовало.

164.

Зашто онај
који нас је створио,
сад не зна за нас?

165.

Најдражи ми је
међу боговима измишљени
бог милосрђа.

166.

Заглавио се
у грлу планине
залогај ватре.

167.

Ноћас снег целац
умаче из ропства
љутоме мразу.

168.

Секира сече
младо стабло и притом
радосно пева.

169.

Неботичници
јаблани нуде станове
ситним птицама.

170.

Сунцокрети су
ливадски свеци, имају
ореоле.

171.

Плућа шуме се
јутрос срушила на земљу,
сад дише на шкрге.
(*Листопад*)

172.

Већ десет дана
сунце кичицом
слика на ливади.

173.

Ко је то јутрос
зеленим теменима
пробио тле!

174.

Дим се на прсте
изнад крова диже.
Шта ли посматра?

II

Кула чеоне кости

175.

Снила сам да сам
црно кудраво куче
у детелини.
(*Снови*)

176.

Пливам водом
која рони обале
и удаљава их.

177.

Преда мном стаза
драгог камења, питам се
смем ли њоме.

178.

Већ десет пута
пењем се уз исто брдо,
срце ме вуче.

179.

Пробијам се кроз
дубоке стрме кланце,
пртећи стазу.

180.

Ноћу добро знам
да нас све чека смрт,
дању заборавим.

181.

Тешко је схватити
да ћемо сви бити
поданици земље.

182.

Сву ноћ ми славуј
пева подокнице
мисли птица сам.

183.

И у злој души
засја каткад доброта –
цветак на трну.

184.

У кулу кости
чеоне сместило се
много прошлости.

185.

Лакше се ломи
мост на реци
него на души.

186.

Осмеси нечији
оплоде душу човека
ко полен цвеће.

187.

Кад почне чекрк
да лудо убрзава,
стаће заувек.

188.

Кроз измаглицу
нејасних речи осећам
лепоту песме.

189.

Јутро украде
прелепи дворац који сам
у сну имала.

190.

Дивоту јутра
пожудно вам сликају
сочива очију

191.

Ко ће пребројати
све росе и све сузе
детиње.

192.

И туђе мисли
оплоде душу као
полен цветове.

193.

Волели су се
као олуја и облак,
тукли, грлили.

194.

Само на чедне
милоште бивала сам
љубоморна.

195.

Суморна мисао
попут помрчине
застре ми вид.

196.

Ишла сам некад
мостом дуге, сад само
брвном.

197.

Наше су реке
препуне шљунка. Боже,
створи га децом!

198.

Губећи драге
са њима и сами у смрт
одлазимо.

199.

Око човека
све има крај. И како
појмити вечност!

200.

Пси дуго памте
учињено им добро.
Човек заборавља.

201.

Подмукло време!
Чини се непомично,
а лудо јури.

202.

Убога душо,
куд ћеш ти кад ти смрт откаже стан
за мојим челом?

203.

Волим немуште,
нападају нас тек онда
када се бране.

204.

Признајем, змијо,
човек уједа и кад није
нападнут.

205.

Поремећаја
у души бојим се више
но у природи.

206.

Душа од бола
отежала вуче људе
у понор.

207.

Хука машина
опомиње ме на људску
суровост.

208.

Неће се ваљда
сва наша страдања негде
поновити!

209.

Нека све болно
и тамо се понови, али
да има нечег.

210.

Славуј је хтео
да ме песмом утеши,
али расплака.

211.

Девојка млада
због заљубљености
у сну плаче.

212.

Жедан лептирак
не бира цвет на коме ће
утолити жеђ.

213.

У детињству већ
патила сам узимајућ
сузе као лек.

214.

За челом ниче
густа претећа шума
суморних мисли.

215.

Када пријатељ
умре, умру радости
многе на свету.

216.

Спушта се сета
сумрака на равнице
и на душу.

217.

Благо птицама,
оне не знају да ће
једном умрети.

218.

Посматрам стену,
на њој као на длану
стопе живота.

219.

Стидим се јутрос
што преживех низ смрти
драгих ми бића.

220.

Нека судба храбром
одузме свест ако буде
побеђен.

221.

Сакриј у ухо
отров, ту га непријатељ
не може наћи.

222.

Вође су звезде
које се у мрклој ноћи
појаве.

223.

Сунце дан –
а победник слободу
објављује.

224.

Јунак је олуј
који облачно небо
разведри.

225.

И ти устаде
из гроба заборава.
Пролеће је.

226.

Нема те нигде,
ни у сну, ни на јави –
опустео свет.

227.

Један ме славуј
ипак опомиње:
негде постојиш.

228.

Дан све тамнији,
ноћ све сличнија дану.
Ти удаљенији.

229.

Просто ти било
све, само што не почињеш
седети.

230.

На твоме лицу
још су трагови једних
погледа.

231.

Детету своме,
да га имам, желела бих
твој поглед.

232.

Кад неком смркне,
другом се зора рађа.
Теби се рађа.

233.

Гледале су те
нечије очи ватрене,
препланyо си.

234.

Не знам шта желим:
да постанем прах, или
да се вечно сећам.

235.

Задремала сам
и невидљивим брвном
крочила у сан.

236.

Ко год не воли
војник је непобедив
у бункеру.

237.

Не волиш више:
мрена ти се скинула
са очију.

238.

И у злој души
засја каткад доброта –
цвет на трну.

239.

Из рудокопа
срца већ сам извукла
и шљунак и злато.

240.

Бежи у кућу
када се свеци стану
туђи муњама.

241.

Чудим се птици
што се враћа с висине –
горе је лепше.

242.

Сунце огрева
и зле и добре, не пита
какав је ко.

243.

Сву ноћ ми славуј
пева подокнице,
мисли птица сам.

244.

У детињству сам
као лек од патње пила
капљице суза.

245.

Рибари лове
у мору рибу, песници
звезде.

246.

Занемела птица
у кавезу ми чеоном –
зацело болује.

247.

Ниједне мисли
не бојим се колико
да је све привид.

248.

Крв не верује
да ће се претворити
једном у земљу.

249.

Боже, тушта је
људи на свету, а сваки
мисли центар је.

250.

Неће се ваљда
све патње људске негде
поновити.

251.

Имаш љубимца,
од тебе смо то, Боже,
и ми научили.

252.

Крлетка бола
тежа је од тамничких
железних.

253.

Нису у стању
неки да се сећају,
ја да заборавим.

254.

Живот пролази
претваран у пустоши
и забораве.

255.

Бесан пас шумом
крај мене пројури –
да хоће и зло.

256.

Ведар сам осмех
данас на лице спустила
као ферецу.

257.

Ко ће пребројати
све росе и све сузе
детиње.

258.

Када пријатељ
умре – умру све радости
на свету.

259.

Нису у стању
неки да се сећају,
ја да заборавим.

260.

Посвађали се
људи око мрвица горе
него врапци.

261.

Песме су плоче
на гробовима патње
и радости.

262.

Ожалошћени
мисле увек судба је
неправедна.

263.

Ожалошћене
глупо је тешити
стварним наукама.

264.

Ниједне мисли
не бојим се колико
да је све привид.

265.

Још од детињства
добро се слжем с многим
немуштима.

266.

Голуб и врабац
су у парку ађутанти
песникови.

267.

Заблуде чувамо
као скупоцене вазе
од алабастера.

268.

Заблуде су лек
који гутамо радо,
мада је шкодљив.

269.

У сну заблуда
лако преспавамо
понор истине.

270.

Мисли ми попут
првих пахуљица умру
како се роде.

271.

Буни се корен,
ломи асфалт над собом –
даје нам пример.

272.

Јејина ме је
погледом урекла и нисам
ноћас спавала.

273.

Дотакох змију
у трави и не отровах се,
страх ме отрова.

274.

У детињству сам
патећи узимала
сузе као лек.

275.

Славуј је хтео
да ме утеши песмом,
а расплака ме.

276.

Кад падне ноћ,
ћук ме стане дозивати –
страх га је самог.

277.

Ко је одрастао
крај шуме, ни ноћу
се ње не боји.

278.

Дотакох змију
у трави и не отровах се –
страх ме отрова.

279.

Још у детињству
стекох много немуштих
непријатеља.

280.

Црни крилати
мислилац опомиње
на смрт.

281.

Крлетка бола
тежа је од тамничких
гвоздених.

282.

Јутрос прозори
роне сузе и у мене
сетно гледају.

283.

Где ли су змије
које ми често живот
опростише.

284.

Бојим се мисли
о пролазности, а она
стално на уму.

285.

Многа песма је
написана на гробу
мртвог сећања.

286.

Ожалошћени
увек мисле судба је
неправедна.

287.

Што дужи живот
прошлост нам се чини
све краћа.

288.

Узалуд знање
свих наука, надам се
нећу сва умрети.

289.

Време избрише
на крсту позлату,
на души спомен.

290.

Песме су плоче
на гробовима патње
и радости.

291.

Кроз измаглицу
нејасних речи осећам
лепоту песме.

292.

На зачараном
поезије чардаку
пишем стихове.

293.

Где ли су змије
које ми често живот
опростише?

294.

Питам се често
шта мисли змија у очи
кад ме гледа.

295.

Лупа пракљача.
Жене жестоко туку
своју судбину.

296.

Гавран говори
о нечему суморном –
људски га жалим.

III

Вечерњача

297.

Напрсло јаје.
Из љуске провирило
жућкасто око.
(*Гљива јајњача*)

298.

Кишовит је дан.
Ступам по маховини
и будим гејзере.

299.

Чудна ливада –
очију на стотине,
а свако друкчије.

300.

Вилини коњици.
Какви оно бејаху?
Модри, зелени, рујни?

301.

Лептир никако
не силази са цвета.
Ваљда се опио.

302.

Нешто ми шапће
људским гласом вечерњи
тих поветарац.

303.

Питам се често
шта мисли змија када ме
гледа у очи.

304.

Ожеднели зраци
испише бару на путу
до искапи.

305.

Разапело небо
танани модри шатор
изнад мог врта.

306.

Ноћас су крици
јејине помрачили
светлост Месеца.

307.

Потајно нешто
разговарају кокоши
приљубив кљунове.

308.

Створ у дрењцима
непомичан на њиви,
не боји се никога.

309.

Лупа пракљача,
жене жестоко туку
своју судбину.

310.

Висећи лежај
паучине уљушкао
четири мухе.

311.

Источњак чешља
ливадама витице
хладним прстима.

312.

Пас без рецепта
погоди која трава
лечи желудац.

313.

Кратер сунца
убацује у реку
млазеве лаве.

314.

Под једним кровом
уплашено се скрили
покисли мрави.
(*Млечњача*)

315.

Сунце кад седа
има црвене очи
и трепавице.

316.

Црвени пламен
пројури сухом шумом –
не запалив је.
(*Лисица*)

317.

Жар у пепелу
једва чека свитање
да прогледа.

318.

Застао лахор
у крошњи букве старе
и запричао се.

319.

Пламене очи
металних зверова
гледају, а не виде.

320.

Задигла рода
ногавице, спрема се
у воду.

321.

Уморио се
поток, и сад се у виру
одмара.

322.

Побелеле му
трепавице још у раној
младости.
(*Прстенак*)

323.

И кос крилати
склања се као човек
испред звечарке.

324.

Гавран говори
о нечему суморном –
људски га жалим.

325.

Посвађали се
људи око мрвице
горе но врапци.

326.

Сунце и месец
деца су једног оца
али две мајке.

327.

На врху бора
савила Вечерњача
гњездашце.

328.

Ставило море
стотину белих ружа
на модра недра.

329.

Сухо се лишће
хвата у коло и игра
по такту ветра.

330.

Под јесен павит
расплиће косу седу,
сребрнасту.

331.

Дојаха човек,
алат му побелео
од тешке вести.

332.

Кад сунце падне
у матицу, разбије се
у парампарчад.

333.

Буни се корен,
ломи асфалт над собом,
даје нам пример.

334.

Чим дође на свет,
прстенак има седе
трепавице.

335.

Мада стар
славуј целе ноћи
пева о љубави.

336.

Плави звончићи
позивају лептире
на доручак.

337.

Мали црвак
граном споро пузи
као теретњак.

338.

Жути лептири
насумце шумом лете,
и слећу на тле.
(*Сухо лишће*)

339.

Пропланак јела
каде смолом о грање
повешана кандила.

340.

Ладолеж пева
на сав глас, лептири га
једино чују.

341.

Грах акробата
вешто се успузао
уз танке притке.

342.

Змија шарка
крије у трави
крадено благо.

343.

Пијан посрће,
оком се само држећ
о светиљке.

344.

Врапчево око
сићушно, а огледа
цео свет.

345.

Класје пшенице
јулско сунце претвара
у златне ресе.

346.

Млади витези,
а већ имају дугу
зелену браду.
(*Кукуруз*)

347.

Ври крај вајата
сајам малих цурица
у светлом руху.
(*Пркос*)

348.

Сунце залута
у леден гај на окну
и он ишчезе.

349.

Низови белих
зуба, ниједан није
покварен.
(*Кукуруз*)

350.

Лако пахуље
рођено је из пољупца
мраза и магле.

351.

Одврте вихор
чесме неба и не може
сад да заврне.

352.

Престала киша
а олуци успављиво
о њој певуше.

353.

Од љубоморе
према јутарњем сунцу
Месец побледе.

354.

Косиоци
брусом оштре косе –
змије се разбегле.

355.

Наслути славуј
срце заљубљенога
и сву ноћ му пева.

356.

Дружељубиви
врабац прича са страшилом,
оно га не гони.

357.

Вршалица
разгони с поља птице –
оне мисле бура.

358.

Рањени јунак
брегове на западу
крвљу облива.

359.

Крај стабла липе
логор црвених буба
тетовираних.

360.

Оплића бара,
а небо цело целцато
у њу је стало.

361.

Дрво у пољу
суши се у корену,
а врх још листа.

362.

На црепу стрехе
чуваркућа, најмањи
вртић на свету.

363.

Девојка лице
ставила под пљусак
ко под пољубац.

364.

Беле сточиће
поболи патуљци шумом,
чекају госте.
(*Гљиве млечњаче*)

365.

Птице се чуде:
испод букве извире
звонка песма.

366.

Сузе с образа
трешања ујутру
попије ветар.

367.

Залутао струк
пшенице у коров
и подивљао.
(*Пойино ӣрасе*)

368.

Ко је одрастао
крај шуме не боји се
гласа совина.

369.

Небо је јутрос
огромна снежна гора
олуј ће је срушити.

370.

Павит под јесен
расплиће косу седу,
сребрнасту.

371.

Низ ситних хумки
освануло пре зоре
на ливади.
(*Крӣичњаци*)

372.

Уморна река
ослања се о обалско
камење.

373.

Истерали врапца
из птичијег хора –
нема слуха.

374.

Низови дугих
дрвених прстију
оградили њиву.

375.

Ватрено лице
лета се хлади у подне
у речном виру.

376.

Јурну олуја
у разгранату букву
и сломи ногу.

377.

Пловећ насумце
облачак се судари
са сунцем.

378.

Железни певац
на крову промукао је
од рођења.

379.

Четири жиле
храста, четири змијска цара.
Бетон разбила.

380.

Јејина ме је
погледом урекла и нисам
ноћас спавала.

381.

Сунце се рађа
и тамну завесу скида
са забата.

382.

Плод црног дуда
удара по земљи
мастиљаве печате.

383.

Гледам у очи
белу раду, она у мене
не трепћући.

384.

Ројеви звезда
попадали по ливади,
сјаје и дању.
(*Млад маслачак*)

385.

Зелена гуја
баштенски плот чврсто
загрлила.

386.

Заглавио се
у грлу планине залогај
ватре.

387.

Беле сточиће
поболи патуљци шумом –
чекају госте.

388.

Птице се чуде:
под буквом се родио
некакав певач.

389.

Ноћас снег целац
побеже из ропства
љутоме мразу.
(*Лайавица*)

390.

Секира сече
младо стабло и притом
радосно пева.

391.

Облак путује
небесима, а сенка му
ливадама.

392.

Мраву нарасла
криоца љубави
и полетео.

393.

Чамац низ море
вуче за собом шарен
паунов реп.

394.

Стижу за чамцем
милиони зелених
гмизаваца.

395.

Немузикална
птица равнодушно слуша
птице певице.

396.

Заглавио се
у уском грлу планине
залогај ватре.

397.

Дотакох змију
у трави и не отрова ме –
отрова ме страх.

398.

Крилата смрт
оте квочки испред кљуна
мезимче пиле.

399.

Косцу за капом
свлак змије отровнице –
редак трофеј.

400.

Изгубих прстен
у ситном обалском песку –
сузу у води.

401.

Даждевњак јавља
не треба на косидбу –
спрема се киша.

402.

У мојој руци
перушка – би недавно
голубје крило.

403.

Триста момака
ухватило се у коло
око ливаде.
(*Плоч*)

404.

Немирна стада
оваца гони небом
пастир ветар.

405.

Још у детињству
стекох многе немуште
пријатеље.

406.

Цвет на истоку
отворио зеницу –
гледа у мене.

407.

Са стрехе висе
слеђене сузе неба,
а она зна за плач.

408.

Шарену траку
дуге сунце у једном
трену изатка.

409.

Крила радости
непознате гоне ме
међ птице.

410.

Бесан пас мимо
мене протече – можда
обневидео.

411.

Источњак свира
у фрулу нове златне
стрњике.

412.

Плућа се шуме
срушила на земљу.
Чиме сад дише?

413.

Већ десет дана
сунце кичицом слика
по ливади.

414.

Наш воденичар
потпуно оседео
у току ноћи.

415.

Гуштерак зрака
појави се у грању
и шмугну некуд.

416.

Јурну олуја
у разгранату букву
и сломи ногу.

417.

Пловећ насумце
облачак се судари
са сунцем.

418.

Железни певац
на крову промукао је
од рођења.

419.

Четири жиле
храста, четири змијска цара,
бетон разбила.

420.

Јејина ме је
погледом урекла и нисам
ноћас спавала.

421.

Ставио месец
брвно преко потока, –
само за очи.

422.

Јуре влакови
од градова до села
буком натоварени.

423.

Човек корача –
оживела шеталица
зиднога сата.

424.

Талас са таласом
увек нешто шапуће,
на ушћу занеме.

425.

Стотину длана
спустило се на кућни кров
да не прокисне.

426.

Летња јабука.
Само јој се један образ
зајапурио.

427.

Кошено поље
пуно ситних гејзера –
крилатих.
(*Скакавци*)

428.

Црни крилати
мислилац опомиње
тужнога на смрт.

429.

Рибари лове
у мору рибу – песници небом
сазвежђа.

430.

Поцепало
сунце маглама танке
модре велове.

431.

Сунце залута
у леден гај на окну –
и он ишчезе.

432.

Низови белих
зуба –ниједан међ њима
покварен.

433.

Снежно пахуље
рођено је из пољубаца
мраза и магле.

434.

Одврте вихор
чесме неба и не може
сад да заврне.

435.

Престала киша,
а олуци још о њој
шапућу.

436.

Где ли су змије
које ми често живот
опростише.

437.

Насред асфалта
велико разбијено
огледало.
(*Бара*)

438.

Румене метле
брезоваче биле су
једном грање.

439.

Пећ је зацело
у дну овога вира,
он зато ври.

440.

Много сунаца
јуре се реком, а не могу
да се стигну.

441.

Бесан пас мимо
мене протрча – можда
обневидео.

442.

Источњак свира
у фрулу нове златне
стрњике.

443.

Плућа се шуме
срушила на земљу.
Чиме сад дише?

444.

Већ десет дана
сунце кичицом слика
по ливади.

445.

Наш воденичар
потпуно оседео
у току ноћи.

446.

Гуштерак зрака
појави се у грању
и шмугну некуд.

447.

У детињству сам
патећи узимала
сузе као лек.

448.

Ноћ просврдлала
на милијарде места
неба таваницу.

449.

Покипело
млеко у месечевој зделі
прелило земљу.

450.

Дрвени заструг.
Пуниле га крава Шаруља
и станарица.

451.

Тихо! Глас реке
из детињства ми се јавља
хоћу да слушам.

IV
Сеоско гробље

452.

Богородица
неопрезно држи Христа –
испустиће га.
(*Гробљанска капела*)

453.

Светитељ Ђурђе
убија злу аждају
Христос придремао.

454.

Олтар гробљанске
цркве пун је апостола, –
сви погли главе.

455.

Улетео кос
и пао правце на раме
распетом Христу.

456.

Владика залуд
пошкропи понекога
светом водицом.

457.

Светитељ
очију ископаних
гледа у мене.

458.

Мирише црква
на тамњан, а гробље
на љубичице.

459.

Улетео је
гуштер у цркву и не уме
да изиђе.

460.

На иконама
свеци већ целу вечност
очи не склапају.

461.

Растужена је
млада Богородица
због судбе сина.

462.

Свештеник хода
тајанствен иза двери –
Бог за облаком.

463.

Убоги свеци
већ вековима боси
зебу у олтару.

464.

С фреске ме светац
с белим завојем на челу
жалосно гледа.

465.

Сеоско гробље
и неуредно, ближе је
Богу од градског.

466.

Вратнице гробљанске
давно неподмазане
јаучу као људи.

467.

Воловска кола
возе тело покојног,
душа лети напред.

468.

Аманет вам:
сахраните ме на њиви
коју сам орао.
(*Натпис на споменику*)

469.

Цвеће крај кога
идемо никло је из неког
древног гробља.

470.

Овде почива
непријатељски војник.
Бог да га прости!

471.

Туђи војници
погорели по гробљу
старе крстове.

472.

Уђи у гробље,
ушао си у причу
о људској судби.

473.

И та ливада
покрај сеоског гробља
људски је гроб.

474.

Мирно се спава
у земљи завичајној,
уз кости дедова.

475.

Њушка по гробљу
неко мршаво псето
хранитељ му умро.

476.

Ко ли то тако
неутешно расплака
траву на гробу?

477.

Птице певају,
они под земљом већ давно
ништа не чују.

478.

Уцвељен просјак
присео на камен топлији
од људи.

479.

Крај цветне хумке
некад идемо као
крај вртића.

480.

На сам Петровдан
на три гроба освануше
три ките цвећа.

481.

Мртва тишина,
само крај де:јег гроба
цвркуће врабац.

482.

Смех мртве деце
претворио се у песму
косова.

483.

Не знам где је гроб
верне наше керуше,
ко да је гроб птице.

484.

Птица у црном
украј хумке хероја –
несрећна мати.

485.

Звона са цркве
не могу да заглуше
запевку жена.

486.

Гробљанске руже
живе мирно штићене
тугом и трњем.

487.

Зла непогода.
Њих у гробовима
то се не тиче.

488.

Уцвељен просјак
присео на камен
топлији од људи.

489.

Зелени бршљан
нежно пребацио руку
преко трулога крста.

490.

Низ шумских мрави
носи беле врећице
да спусти на хумке.

491.

Хрпа натрулих
крстова лежи бачена.
Зна ли им бар Бог имена?

492.

Процветали
глог и врба, мирисе им
мртви не осећају.

493.

Гроб првог дана
сахране окићен као
сватовска чутура.

494.

Црквица пуста.
Анђели се мачују
сунчаним зрацима.

495.

Слетео голуб
херoју на бронзано
рањено раме.

496.

Време избрише
на гробу позлату,
на души спомен.

497.

Некад крај гроба
пролазимо као покрај
мравињака.

498.

На сам Ускрс
отварају нови гроб
умро праведник.

499.

Везала мати
свилену траку на крст
сина мезимца.

500.

Крај мртве птице
застао стари гавран –
птичији свештеник.

501.

Ходају гробљем
три беле, голубице –
сестре милосрдне.

502.

Звони вечерње,
тишина га на гробљу
побожно слуша.

503.

Миле по хумци
раздрагани инсекти
као по ливади.

504.

Нема никога.
Једино сунце љуби
редом крстове.

505.

Лопов се скрио
у гробљу, тамо
мало ко навраћа.

506.

Просјак ноћује
у суморној папрати
сеоског гробља.

507.

Ускршње јутро,
на хумкама процвале
црвене руже.

508.

Мирише цвеће,
процвао глог и врба
мртви не осећају.

509.

Удара звоно,
певају славији и река.
Само мртви ћуте.

510.

Седох на плочу
не упитав покојника
да ли му сметам.

511.

Црква, полумрак,
анђели се мачују
сунчаним зрацима.

512.

Да знају да ће
помрети, славији би
већ сад заћутали.

513.

Гробљанске руже
живе мирно, штићене
тугом ожалошћених.

514.

Не знам шта желим
или да постанем прах,
или да се вечно сећам.

515.

Покрио зелен
губер детињу хумку, –
да дете утопли.

516.

Уплашен зечић
побегао од живих
међу мртве.

517.

Птице певају,
они под земљом сада
ни гром не чују.

518.

Цвет самозванац
на гробу, залива га
једино киша.

519.

У трави празан
лежи сатљик ракије
тужан га испи.

520.

Дечја хумчица,
на њој јабука, шећер, –
а детету се не једе.

521.

Пролеће грли
дрвен поцрнео крст
руком бршљана.

522.

Да ли бар добри
Бог мисли на ову хумку
зараслу у заборав?

523.

Просјак пред црквом, –
липа му баца у капу
суво злато.

524.

Кад осетите
да бивате охоли,
прођите гробље.

525.

Који зидају
раскошну гробницу
боје се заборава.

526.

Што дужи живот,
прошлост нам се чини
све краћа.

527.

Биће један дан
кад ћу за звуке земаљске
изгубити слух.

528.

На гробљу туга
нараста као квасац
пшеничног хлеба.

529.

Умро на путу
крај сеоског гробља,
ту и сахрањен.

530.

Птице певају,
они под земљом сада
ни гром не чују.

531.

Цвет самозванац
на гробу, залива га
једино киша.

532.

У трави празан
лежи сатљик ракије
тужан га испи.

533.

Весели врапци
дошли гладни у госте
гробовима.

534.

Кроз круну клена
сунчев зрак продире
на дечју хумку.

535.

Везала мати
свилену мараму на крст
сина мезимца.

536.

Крај мртве птице
гракће опело гавран
птичији вештеник.

537.

На хумци кћери
мајка остави лепињу
за птице небеске.

538.

Сахрањен ђачић
постаће земља, па дрво,
пањ, ивер, пепео.

539.

Вране се стално
сакупљају око хумки
птичијих трпеза.

540.

Жалосно блеји
украј дечијега гроба
залутало јагње.

541.

Долетео кос
на нечији крст, чуди се
где је лишће.

542.

Сухо дрво
у дну сеоског гробља
костур је храста.

543.

Славуј на гробу.
Је ли то исти који му је
младом певао?

544.

Лопов се скрио
у гробљу, тамо мало ко
навраћа.

545.

Крај мртве птице
гракће опело гавран –
птичји свештеник.

546.

Гаврани стално
ходају око хумки –
птичјих трпеза.

547.

Затекох врану
на гробу свог рођака –
стигла пре мене.

548.

Славуј на гробу.
Је ли исти који му је
заљубљеном певао?

549.

Иде ка мени
растужен стари гавран –
о смрти размишља.

550.

Мртва тишина,
само крај дечјег гроба
цврчуће врабац.

551.

Јури крај гробља
гомила дечурлије.
Шта ли је чека?

552.

Златне зенице
јаглаца пуне су суза.
За ким ли плаче?

553.

Хумка без крста.
Једино жбун вење расте
мртвом из срца.

554.

Затекох врану
на гробу свог рођака –
стигла пре мене.

555.

Кости мирују.
Да ли ви, душе, и сада
негде патите?

556.

Украј црквице
плоча обрасла лишајем –
мртви заборавом.

557.

Април на гробљу.
Мешају се мириси
тамњана и корова.

558.

Украј свеже
хумке пролазимо –
крај мравињака.

559.

Удара звоно,
певају славији и река,
мртви ћуте.

560.

Великолепан
споменик од мермера –
гробљански небодер.

561.

Чуј, стари славуј
негде пева опело
угинулом сину.

562.

На споменику
тих двоје заљубљених
сад се не памте.

563.

Рупиле козе
у гробље попут ђака
на одмор.

564.

Појели мрави
по гробовима шећер
сав до мрвице.

565.

Покрио зелен
губер детињу хумку
да дете утопли.

566.

Зелена гуја
потајним прстима се хвата
гробљанског плота.
(*Повијуша*)

567.

Ожалошћену
пијану жену чујем
на гробљу пева.

568.

Богиња Весна
сади прве цветове
поред корова.

569.

Воловска кола
возе тело покојника,
душа иде напред.

570.

Узнемирили се
становници земље, стиже
нов станар.

571.

На сеоскоме
гробљу земља слободно
дише ко њива.

572.

Прва Морана
на улазу у гробље
дочека мртве.

573.

Зашто ли је Бог,
створив човека, одмах га
заборавио.

574.

Уцвељен просјак
седи крај камена
топлијег од људи.

575.

Дуге поворке
гробљанским стазама
личе на сватове.

576.

Крај цветне хумке
некад идемо као крај
вртића.

577.

Сујетни треба
да проходају гробљем –
то лечи сујету.

578.

У чеоној кости
лобање настанило се
подземно биће.

579.

Скореле хумке
вапију за сузом неба –
оно не чује.

580.

На сами Ускрс
отварају нов гроб –
умро праведник.

581.

Сврађам староме
пријатељу на хумку
да попричамо.

582.

Сасушена хумка.
Гуштер ниче однекуд,
можда из лобање.

583.

Ускршње јутро.
На хумкама процвале
црвене руже.

584.

Процветали
глог и врба, мирисе им
мртви не осећају.

585.

Затекох врану
на гробу свог рођака –
откуд пре мене?

586.

Вране на гробљу, –
рупци ожалошћених
гоњени ветром.

587.

Седох на плочу
не упитав покојника
да ли му сметам.

588.

Присела жена
на натрулу клупицу.
Земља је вуче.

589.

Просјак пред црквом,
липа му баца у капу
суво злато.

590.

Нокте ми зари
оструга у скут сукње.
Не зове ли ме смрт?

V

Месечево брвно

591.

Пење се небу
танак дим – то се дрва
жале небесима.

592.

Жабе по киши
хватају се у коло
и скачу, скачу.

593.

Ћук је часовник
старих дубоких шума –
сам се навија.

594.

На телеграфску
жицу птице поседале
пред далеки пут.

595.

Пуна кутија
драгог камења, кључар јој
једино Бог.

596.

Зелена сукња
до земље, а шеширић
све до облака.
(*Јела*)

597.

Јака олуја, –
на друму сеоском
гејзер прашине.

598.

Чудо у шуми:
црвена роса пала
по неком трњу.

599.

Хрпа игала
под бором, а ниједна
нема ушица.

600.

Славуј је хтео
да ме утеши, песмом,
а расплака ме.

601.

Сунцокрети,
ливадски свеци, имају
златне ореоле.

602.

Тресу се шљиве,
по земљи милиони
модрога шљунка.

603.

Зрак сунца продре
у вечерњу шуму и поста
намах дуга.

604.

Копач наиђе
на римски бунар
усахло му око.

605.

Ћукови пате
од туге и несанице
и то признају.

606.

На пустом пољу
ђерам, одрвењен
диносаурус.

607.

Побегла леска
на ливаду из шуме –
ту и остала.

608.

Жалосна врба
косом је расплетеном
сакрила лице.

609.

Бежи далеко
од љута стршљена
ко од љута пса.

610.

Бакрач над ватром,
из њега кипе густи
бели облаци.
(*Млеко кипи*)

611.

Огњиште букти,
рој кратковечних звезда
плане, згасне, плане.

612.

Сунце преслика
петопрсту шаку
сухе јабуке.

613.

С добродошлицом
Колубара прима у недра
све намернике.

614.

Вечерњача сја
на небу, на ливади
непокошен цвет.

615.

Је ли то пао снег
или се отвара цвет
беле раде.

616.

Средином јуна
вишња нам проплакала
алевом сузом.

617.

У завичају су
звезде сјајније, ближе,
птице музикалније.

618.

Простире зора
на вир маглу, па сребро,
па сухо злато.

619.

Борове игле
удевају у ушице
нит зрачне свиле.

620.

Створ у дрињцима
непомичан на њиви,
пас га се боји.

621.

Неме уличне
чистачице биле су
недавно пруће.

622.

Пожар запада
у Бранковини букти
све до Месеца.

623.

Је ли ово храм
старих грчких богова
или боров гај?

624.

Из рановача
истерују огњени
дух алкохола.

625.

Под џенериком
котрљају се лесе
жутих пиљака.

626.

Убоги јелен,
на роговима носи сад
мушке шешире.

627.

На лишћу храста
јавили се чиреви
беспомоћан је.

628.

Кад падне ноћ,
ћук ме стане дозивати, –
страх га је самог.

629.

Поток планински
уписао се у хор
птица певица.

630.

Похватале се
лале у коло, све редом
зајапурене.

631.

Пије сеница
из капице жира, –
све не искапи.

632.

Пас чувар лаје
сву ноћ, расањен, ваљда
слути зло.

633.

Зрак завичаја
снажније нас опије
него алкохол.

634.

Снежно пахуље
ливаду је прекрило
а не топи се.

(*Прстенак*)

635.

Престала киша
а олуци успаванку
сада певуше.

636.

Травом осване
свакога јутра крвав траг
иза рањенога.
(*Пољски карамфил*)

637.

Јутрос прозори
роне сузе и у мене
сетно гледају.

638.

Оплића бара
а цело небо целцато
у њу стало.

639.

Бежи у кућу
када небеса стану
истресати муње.

640.

Свећа као Месец
чека сутон да падне
па да засветли.

641.

Ставило море
на усталасана недра
златан медаљон.

642.

Вечерњи облак
заденуо за ухо
црвену ружу.

643.

Грах акробата
вешто се успузао
уз танке притке.

644.

Железни певац
на крову промукао је
још од рођења.

645.

На стрехи цвета
чуваркућа, најмањи вртић
на свету.

646.

Кишовит је дан.
Ступам по маховини
будећ гејзере.

647.

С добродошлицом
жедна Колубара прима
намернике с брда.

648.

Листак се суши
на паучине светлом
танком ужету.

649.

Потајно нешто
разговарају кокоши
прљубив кљунове.

650.

Мирним језером
лабуд вуче близанца
удављенога.

651.

Жут човечуљак,
на глави му зелена
перјаница.
(*Мрква*)

652.

Завадио ветар
таласе и никако
да их помири.

653.

Када талас
пљусне на обалу, претвори
шљунак у цвет.

654.

Мачка и тама
такмиче се ко ће у собу
тише ући.

655.

Уље просуто
по столу има залива
као море.

656.

Кроз таму иде
пијан, свећа му се у руци
стално спотиче.

657.

Змија свој живот
брани антибиотиком
рођеног отрова.

658.

Запад се сећа
сунца све докле не спази
Месечево лице.

659.

Тек зачујемо
брзи влак грмљавине,
он протутњи.

660.

Сићушно око
врапчево огледа
сву васиону.

661.

Ко је одрастао
крај шуме, ни ноћу се
не плаши ње.

662.

Просу се жито
из вреће на каљав пут –
за птице небеске.

663.

Кокоши журе
на посело суседама
да требе жито.

664.

Месец уморан
сео у рачве дрвета
да се одмара.

665.

Је ли Млечни Пут
ситна, обесправљена
небеска раја?

666.

Птица не дише.
Невероватним се чини
птичја смрт.

667.

Јутрос прозори
роне сузе – шта ли је
на улици?

668.

Мраз тако снажно
пољуби окно, да му
сломи зеницу.

669.

Оплића бара,
а цело небо целцато
у њу стало.

670.

Младога лука
зелени гејзери
из земље шибају.

671.

Јутарње небо
у црне се шалове
убундало.

672.

Славуј је хтео
да ме утеши, песмом,
расплака ме.

673.

Сунцокрети,
ливадски свеци, имају
златне ореоле.

674.

Тресу се шљиве,
по земљи милиони
модрога шљунка.

675.

Зрак сунца продре
у вечерњу шуму и поста
намах дуга.

676.

Копач наиђе
на римски бунар –
усахлога ока.

677.

Дотакох змију
у трави и не отровах се –
страх ме отрова.

678.

Крилата смрт
оте квочки испред кљуна
пиле мезимче.

679.

Косцу за капом
свлак змије отровнице,
редак трофеј.

680.

Изгубих прстен
у ситном обалском песку
сузу у води.

681.

Даждевњак јавља:
не треба на косидбу
спрема се киша.

682.

Облак путује
небесима, а сенка му
ливадама.

683.

Мраву нарасла
криоца љубави
и полетео.

684.

Чамац низ море
вуче за собом шарен
паунов реп.

685.

Стижу за чамцем
милиони зелених
гмизаваца.

686.

Немузикална
птица равнодушно слуша
птице певице.

687.

Заглавио се
у уском грлу планине
залогај ватре.

688.

Беле сточиће
поболи патуљци шумом,
очекују госте.
(*Млечњаче*)

689.

Сузе с образа
трешања ујутру
попије ветар.

690.

Залутао струк
пшенице у коров
и подивљао.
(*Пойино йрасе*)

691.

Триста момака
ухватило се у коло
око ливаде.

692.

Немирна стада
оваца гони небом
пастир ветар.

693.

Ко ће пребројати
све росе и све сузе
детиње.

694.

Још у детињству
стекох многе немуште
пријатеље.

695.

Кошено поље
пуно ситних гејзера –
скакаваца.

696.

Црни крилати
мислилац опомиње
на смрт.
(*Гавран*)

697.

Поцепало сунце
маглама танушне
модре мараме.

698.

Свећа на столу
сузу за сузом рони.
Шта је расплака!

699.

Крлетка бола
тежа је од тамничких
гвоздених.

700.

Снежно пахуље
ливаду је прекрило
а не топи се.
(*Прсшенак*)

701.

Престала киша,
а олуци успаванку
сада певуше.

702.

Травом осване
свакога јутра крвав траг
иза рањенога.
(*Пољски карамфил*)

703.

Јутрос прозори
роне сузе и у мене
сетно гледају.

704.

Оплића бара
а цело небо целцато
у њу стало.

705.

Пење се увис
танак дим – то се дрва
жале небу.

706.

Престала киша.
Ливада суши косу
на поветарцу.

707.

Жабе по киши
хватају се у коло
и скачу, скачу.

708.

Ћук је часовник
старих дубоких шума –
сам се навија.

709.

Ставио месец
брвно преко потока,
само за очи.

710.

Јуре влакови
од градова до села
буком натоварени.

711.

Човек корача,
оживела шеталица
зиднога сата.

712.

Талас са таласом
увек нешто шапуће,
на ушћу занеме.

713.

Стотину длана
спустило се на кућни кров
да не прокисне.

714.

Летња јабука.
Само јој се један образ
зајапурио.

715.

Докле залази,
сунцу расту црвене
трепавице.

716.

Упаљен труд
смирује устанак
у кошницама.

717.

Сенка ограде
простире на путању
пругасту пољаву.

718.

Нова секира
сече стабло у шуми
и весело пева.

719.

Чамац низ море
вуче за собом шарен
паунов реп.

720.

Пролећна бура
лови у своје мреже
камен и бусен

721.

Дружељубиви
врабац прича са страшилом,
оно га слуша.

722.

Бицикли кроз ноћ.
Гвоздени светлаци –
плану, згасну, плану.

723.

Вече пољуби
небеса на западу
златним пољупцем.

724.

На врху бора
савила гнездашце
Вечерњача.

725.

Поцепа вихор
вреће облака и просу
небеске изворе.

726.

Окопнио снег,
а шљивик поново
у мирисном снегу.

727.

У парку војник,
голубови, вране, врапци
и један песник.

728.

Сребрне жице
од неба до тла, олуј
на њима свира.

729.

Облак од беса
туче земљу леденим
крупним пиљцима.

730.

Снимило сунце
дворед на плочнику,
али без боје.

731.

Пребацио месец
преко потока лако
сребрно брвно.

732.

Пљусне ли талас
на обалу, претвори
шљунак у цвеће.

733.

Можда је Месец
рана небу, можда је
сјајан кладенац.

734.

Мразу из ропства
целац ноћас умаче, –
улице реке.

735.

Низ ситних хумки
освануло ливадом –
куће кртица.

736.

Облак наиђе
на танки црквени торањ
и украде га.

737.

Престала киша.
Ливада суши косу
на поветарцу.

Додатак Озону завичаја

(Песме објављене само у часописима)

1.

Апостол Лука,
заштитник мога дома
црта гробљем вран.

2.

Вољенога пса
деца су закопала
и ставила му крст.

3.

Врана, гробљанска
просјакиња, скупља
остатке од даће.

4.

Гавран на хумку
јучерашњу стигао
пре блиских рођака.

5.

Залази сунце.
Сенке крстова расту
као оживеле.

6.

Заљубљеници
у граду смрти крију
своју прву љубав.

7.

Кроз окно спазих
комадић неба, значи
нисам у гробу.

8.

Лептири вас дан
целивају побожно
крстове у теме.

9.

Огрнут црном
кабаницом стари гавран
храмље по гробљу.

10.

Одлазимо.
Срешћемо се поново
овде или на небу.

11.

Свиђа ми се твој
шарени епитрахиљ,
гробљанска змијо.

12.

Сеоски старац
иде између хумки.
Бира место за гроб.

13.

Сломљен споменик
у пољу, на њему пише:
Сахраните ме на њиви.

14.

Сујеверни страх
не да ми да довршим
страшну помисао.

15.

Суштину земље
упознаћу у градском
туђем гробљу.

16.

У овом гробљу
неће трунути суварци
мојих костију.

17.

Човек по гробљу
лута тражећ очев гроб:
ко у песку иглу.

18.

Јадни Крститељ
од крштења Христова
стоји у води.

19.

Не знам шта ће се
догодити по смрти,
ни шта би пре рођења.

20.

Крст са сеоске
цркве украли јутрос
бели облаци.

21.

Длакаво клубе
украј пећи дише и кроз сан
неразговетно мрмља.

22.

Месо се суши
у димњаку. Мачак се
храни мирисом.

23.

С неба сунце
упало у пучину
и умножило се.

24.

Сточар виљушком
гладном говечету
пружа залогаје.

25.

Бадње је вече,
храстову свелу грану
отац доноси.

26.

Бели анђео
никако да се вине
из Милешева.

27.

Усамљенику
само месец навраћа
у хитну посету.

28.

Што више старим,
пењем се све више
у кулу чеону.

Дечји разговори

1.

Славуј ноћас
непрестано певао
нешто о деци.

2.

Мачка је добра:
родила је три мачета,
а ти само мене.

3.

Ја бих волела
да је мама рода и да ми
донесе бату.

4.

Наш тата каже
да нас доносе роде
имали бисмо кљун.

5.

Мајка паперјем
пуни дечју постељину
као птица гнездо.

6.

Мајка заспала.
Дете прстићем куша
отворити јој очи.

7.

Зашто су мајке
као цвеће мирисне
а тате као дуван.

8.

Што тата лаже
да је и он једном био
мален као ја?

9.

Мило нам је
кад мени дођу гости,
пусти нас напоље.

10.

Развезан мамин
ђердан добио ноге
и побегао.

11.

Татице, казни
реку, разрушила је
наш мравињак.

12.

Мама, не треба
прати прозоре, киша ће
их добро опрати.

13.

Како се каже? –
бака ће пружив колач.
– Дај још један!

14.

Иди на славу,
бако, и донеси ми
колач у џепу.

15.

Нема колевке
топлије од наручја
мамине мајке.

16.

Бака путује
у госте другим унуцима.
И њих воли.

17.

Унуци памте
дуже нежност бабину
него мамину.

18.

Бако, куда се
моја сенка склони
кад сунце зађе?

19.

Зашто ти, деда,
ниси био на Тајној
Вечери?

20.

Деда, хоћеш ли
да ти два дана будеш дете
а ја деда.

21.

Цурица спрема
лутки ручак од плавог
јоргована.

22.

Од репушине
девојчице праве
столњак за лутке.

23.

Гроздић рибизле
мален, као створен
за лутку.

24.

Тражим у реци
шарене бомбонице
за лутку.
(*Ситни камичци*)

25.

Седам липових
листова биће доста
лутки за сукњу.

26.

Нашла цурица
змијски свлак и узела га лутки
за шалчић.

27.

Луткину сукњу
сашивену од листа
однео ветар.

28.

Од кутијице
жижица дете прави
ормарић лутки.

29.

Палидрвцима
ограђено луткино
двориште.

30.

Крај поточића
на плажи три лутке
голишаве.

31.

Сестра и брат се туку,
затим заједно
туку свога лутка.

32.

Скинула деца
лутку панталоне:
да му виде ноге.

33.

Лутка спава
на крилу ученице
у задњој клупи.

34.

Стаза кроз траву –
раздељак у густој коси
девојчице.

35.

Танки раздељак
у дечјој коси – стазица
кроз густ шипраг.

36.

Олуја бесни.
Сукњица девојчице
као отворен штит.

37.

Петлово перо
дечаку за шеширом.
Индијанац!

38.

Угарчићем шибице
дечак црта себи
бркове.

39.

Дечје ноздрве
зими су чесме стално
одврнуте.

40.

Дете мисли
пећ је у виру јер му
вода стално ври.

41.

Дете дувањем
у врелу чорбу подигло
буру у здели.

42.

Дечак ставио
прут преко речице –
мост мраву.

43.

Деца се чуде
мравима како брзо
иду уз дрво.

44.

Дечаци граде
од кукурузовине
млин на реци.

45.

Деца разгрћу
кртичњаке –
да их проветре.

46.

Деца копају
хумку мртвом скакавцу,
ставила му и крст.

47.

Деца кидају
лептирима крила,
биће зли људи.

48.

Рибар шарана
уловио, а деца га
вратила у воду.

49.

Цурица нашла
у реци десет јаја –
глатких белутака.

50.

Сухе махуне
нађве су, зрна граха
хлепчићи.
(*Дечја хлебарница*)

51.

Моја сестра зна
да прави шеширће
од прстенка.

52.

Деца од шака
праве чаше и из њих
пију пљусак.

53.

Пролећни пљусак,
деца скачу по бари
као клобуци.

54.

Разбио неко
на асфалту велико
огледало.

55.

Дете је срећно
када уз пут покисне
до голе коже.

56.

Мој друг се хвали
да га је донео јастреб
а не рода.

57.

Ствари у соби
по мраку се детету
чине страшила.

58.

Своме учитељу
ђаци цртају на табли
кредом беле брке.

59.

Прваци мисле
да се њихов учитељ
већ родио стар.

60.

Зна ли учитељ
зашто су сунцокрету
трепавице жуте?

61.

Написа првак
реченицу додавши
низ тачака.

62.

Један ученик
мења снежне грудве
за јабуке.
(*Довитљивац*)

63.

Првак рачуна:
Три од пет јесу седам.
Два и два су пет.

64.

Дечачић туче
друга што му је погрешно
иза леђа шапнуо.

65.

Ђаци цртали
први пут у животу круг –
испао уштипак.

66.

Из свег гласа
плаче ђачић – из школе
мора кући.

67.

Школско двориште
утабано као
маљевима.

68.

Има ли неко
ко сме и учитеља
да кажњава?

69.

Плаче дечачић,
заборавио своје
ново перо у школи.

70.

Један једини
дечак уступио место
хромому старцу.

71.

Испред черге
Циганчићи само сунцем
огрнути.

72.

Циганка чешља
густим чешљем децу –
није погрешила.

73.

Босо Циганче
плаче испред излога
дечје обуће.

74.

Стари ћурак
раширио лепезу,
а киша пада.

75.

Када порастем,
пре Цигана ћу побрати
све купине.

76.

Зелен се роди
кукурек, и зелен ће
умрети.

77.

Како дрвеће
направи лишће, а нема
као ми руку?

78.

Прва јагода
од деце се сакрила
испод листића.

79.

Две рујне трешње
као деца пољубиле
образ уз образ.

80.

Кошена трава
мирише опојно
на косу одојчета.

81.

Што пужу уз пут
једнако цури нос?
Је ли озебао?

82.

Похватале се
лале у коло, све редом
зајапурене.

83.

Оседеле му
трепавице у раној
младости.
(*Прстенак*)

84.

Војска корова
потамнила крај плота
рају цветова.

85.

Земља је црна.
Где ли цвеће набавља
црвену боју?

86.

Ставила липа
велику шубару, боји се
сунчанице.

87.

Чега се боји
јасика те тако
подрхтава?

88.

Славуј биглише.
Без зависти га слуша
птић непевач.

89.

Птице једино
могу избројати сва
гнезда у шуми.

90.

Зашто ли птице
не могу да носе
црвена јаја?

91.

Класје пшенице
сунце претвара у златне
кићанке.

92.

На ведром небу
ко на грудима маминим
златан медаљон.

93.

Усред је лета
а беле пахуљице
леже ливадом.

94.

Огрнуло се
поље мирисима
летњег цвећа.

95.

Пало са неба
по ливадама јато
златника.

96.

Светлом кичицом
сунце црта по ливади
тамне шаре.

97.

Облак путује небом
а његова сенка
ливадом.

98.

Лубенице су лење,
стално се на сунцу
излежавају.

99.

Лубеница је
пуна скамењених
бубица.

100.

Лавови белих
грива се даве морем
узбурканим.

101.

Десетак белих
летелица се спушта
на обалу.

102.

Пре но што зађе
сунце проспе пучином
чабар злата.

103.

Небо над нама
има ноћу милионе
златних зеница.

104.

Из волшебнога
лонца месечева, сјај
једнако кипи.

105.

Рибари лове
из мора рибу, песници
небом звезде.

106.

Јесен долази.
Кукуруз пустио браду
као мој деда.

107.

Ко је закључао
црвића у јабуку?
Шта је згрешио?

108.

Ноћ се спустила.
Четвртасте зенице кућа
гледају ме.

109.

Снежно пахуље
рађа се из пољупца мраза
и топла зрака.

110.

Сунце залута
у леден гај на окну
и он ишчезне.

111.

Давно загрли
река зелен пашњак –
још се грле.

112.

Зашто ли река
не може да се пење
уз брдо?

113.

Преко потока
десет облутака
саградило мост.

114.

Камичак бачен
у воду нацрта бољи круг
него учитељ.

115.

Прошле ноћи сам
сањала да су ме у реци
крстили.

116.

Јесу ли тату
крстили тако великог
као оног чику?

117.

Набраћу новог
босиока у башти –
црквени је већ сух.

118.

Зашто ли нису
пуштали у олтар
девојчице?

119.

Благо свецима,
сви су лепо обучени
као глумци.

120.

Где ли купују
апостоли одело
ишарано крстићима?

121.

Јесу ли свеци
били тако богати
као на иконама?

122.

Богородица
као глумица има
лепу хаљину.

123.

Све девојчице
имају светле хаљине –
само једна црну.

124.

Што апостоли
сагињу тако главе?
Боле ли их?

125.

Треба казнити
људе који су распели
јадног чика Христа.

126.

Наш олтар је леп
као сликовница
батина.

127.

Кад одрастем
купићу просјацима
ново одело.

128.

Деда мог деде
родио се много давно –
још пре Христа.

129.

У детињству смо
лопов и ја чували
дедин виноград.

130.

Иде човек хром,
чује му се далеко
дрвена нога.

131.

Воденичара
полагано засипа
брашно сна.

Додатак Дечјим разговорима

(Песме објављене само у сарајевском издању)

1.

Преко ивице
месечевог котла
кипи сјај.

2.

Наш је петао
чувени певач у селу.
Даћемо му орден.

3.

Јадна перушка!
Била је крило наше
коке Белке.

4.

Благо вранцу:
не бране му да се ваља
по прашини.

5.

Мајка кенгур
скаче и узгред носи
у торби сина.

6.

Пошле све пчеле
на излет, вратиће се
довече.

7.

Срели смо змију
у хаљини шареној
као у маме.

8.

Жао ми оног
жбуна, пун је крвавих
капљица.

9.

Чудо у шуми –
црвена роса пала
по трњу и жбуњу.

10.

Са неуспелог
клизања дечак донесе
две чворуге.

11.

Дечак поклања
своје млеко мачкици. –
Да га кудимо?

12.

Деца ко мама
умесила медењаке,
али од блата.

13.

Зашто се тате
не облаче у шарено
као апостоли?

14.

Пад камичка у вир
опише пет кругова
као шестаром.

15.

Из неке баште
на небу нам долећу
бели лептири.

16.

Ако нам се снег
претвори у сребро,
бићемо богати.

НАПОМЕНЕ

Опште напомене

Приређивање

Прве хаику стихове Десанка Максимовић објавила је у *Вечерњим новостима* (31. децембар 1988. / 1, 2. и 3. јануар 1989), а после тога је своју хаику поезију објављивала и у *Стремљењима* (бр. 5, 1989), *Књижевним новинама* (бр. 775, 1. мај 1989), *Корацима* (бр. 3–4, 1989) и *Пауну* (бр. 5–6, 1989). Након тога је објавила засебну књижицу хаику стихова (30 песама) – *Славуј на гробу* („Разговор", Пожега, 1990). Исте, 1990. године, излази обимна књига хаику стихова (737 песама), са предговором песникиње. У њој Д. Максимовић образлаже своју одлуку да у истој књизи објави више варијаната истих песама, па чак и да неке песме дâ у истом облику на различитим местима у књизи. Због тога се ова поетска целина може читати и као својеврсна поема. После тога се песникиња посветила писању хаику стихова за децу и омладину. Први избор (47 песама) објавила је у *Политици за децу* (бр. 2347, 9. март 1989). Већи избор је објављен као засебна књига у Сарајеву, под називом под којим ове песме долазе и у овој књизи – *Дечји разговори* (Народна и универзитетска библиотека БиХ, Сарајево, 1991), а коначан облик овој збирци песникиња је дала у циклусу под истим називом у књизи *Србија, велика тајна* („Драган Лаковић", Сараорци, 1991). После смрти Д. Максимовић њени стихови штампани су, без измена, у разним антологијама хаику поезије, те у књизи *Опијена озоном*. Како су те песме штампане без измена, а после смрти Д. Максимовић, приређивачи та издања нису узимали у обзир.

У ово издање уврштене су све хаику песме Д. Максимовић које је сама уредила и објавила за живота. За основу узете су збирке које је сама припремила за штампу и дала им коначан облик. У првом одељку – *Озон завичаја* – нашле су се песме из истоимене књиге. Објављују се редом као у тој књизи, са предговором песникиње. Неке од тих песама објављене су и раније у часописима.

У напоменама уз циклус *Озон завичаја* приређивачи дају белешке у ком часопису читалац може наћи одређену песму из збирке. Ако је песма и у часопису и у збирци у истом облику, онда је само нотирано где се све налази, са знаком =. Уколико, пак, између исте песме у збирци и у часопису постоје разлике, онда се у напоменама наводе стихови у којима се те разлике јављају. Тако су побележене све варијанте једне песме. У напоменама приређивачи упућују читаоца и на варијанте истих песама у оквиру саме збирке, указујући на број песме истог или сличног облика, такође са наведеним варијантама. У књизи *Озон завичаја* из 1990, песме нису нумерисане, али су приређивачи, прегледности ради, били принуђени то да учине, тако да у напоменама уз варијанту стоји број песме и број одговарајућег стиха у коме се варијанта јавља. Пошто песме хаику имају три стиха, морало се одступити од начела нумерације стихова, већ се предност дала нумерацији песама. Уколико нека песма није наведена у напоменама, то значи да је објављена само у збирци, и то само у једном облику.

Иза одељка *Озон завичаја* следи *Додатак Озону завичаја*. У њему приређивачи доносе песме објављене искључиво у часописима, а које нису ушле у збирку. Песме приређивачи дају тематски и нумеришу их. И за напомене уз њих (јер неке су објављене у више часописа) важе већ наведени принципи.

Трећи одељак носи назив *Дечји разговори*, и за основу је узет истоимени циклус из књиге *Србија, велика тајна* – тзв. сараорачко издање. Он је потпунији у односу на тзв. сарајевско издање (131 наспрам 101 песме). Сви принципи бележења варијаната

(укључујући ту и варијанте из *Политике за децу*) важе као у првом одељку, и дати су у напоменама иза циклуса. Но, како у сарајевском издању има 16 песама које нису ушле у сараорачко издање, то су се оне нашле у Додатку *Дечјим разговорима*, и то по реду којим долазе у сарајевском издању.

Ради економичности и прегледности, називи одељака, књига и часописа дати су у напоменама скраћеницама. На крају књиге читалац ће наћи Речник почетних стихова који олакшава проналажење песама у књизи. Све песме се дају према оригиналу, неизмењене. Приређивачи су исправили само очигледне штампарске грешке.

Попис извора (и скраћеница)

ОЗ = *Озон завичаја*
ДР = *Дечји разговори* (сараорачко издање)
$ДР_2$ = *Дечји разговори* (сарајевско издање)
СЛА = *Славуј на гробу*
ВН = *Вечерње новости*
КН = *Књижевне новине*
СТР = *Стремљења*
КОР = *Кораци*
П = *Паун*
ПОЛ = *Политика за децу*
ДОД = *Додатак*
НАП = Напомене
ЛМС = Летопис Матице српске

Посебне напомене

Напомене уз *Озон завичаја*

1. ОЗ 92 (Без наслова)

2. = ОЗ 91

8. ОЗ 381 (3: са забата)

9. ОЗ 173 (1: Ко је то јутрос)
(3: пробио тле!)

11. = ОЗ 89

13. П; СЛА (2: густо су пободена)
СЛА (Без наслова)

14. ОЗ 72 (Без наслова)
(1: Црвенкаст пламен)
(2: пројури уза стабло)
(3: не запалив га)
ОЗ 138 (Без наслова)
(2: Пројури сухом шумом)
ОЗ 316 (2: пројури сихом шумом)

16. ОЗ 327; КОР (2: савила Вечерњача)
ОЗ 724; ВН (2: савила гнездашце)
(3: Вечерњача.)

18. ОЗ 422; ОЗ 710 (2: од градова до села)
(3: буком натоварени.)

21. = ОЗ 156
ОЗ 51; ОЗ 310 (2: паучине уљушкао)
(3: четири мухе.)
ОЗ 113 (2: паучини уљушкао)

22. ОЗ 346 (Наслов: *Кукуруз*)
(2: а већ имају дугу)
(3: зелену браду.)

25. = ОЗ 94
ОЗ 158 (Без наслова)
(2: кљунове од тршчица)

27. ОЗ 93 (Наслов: *Кутлача*)

30. ОЗ 157 (2: суснежица – сећање)

31. ОЗ 318 (1: Застао лахор)
(2: у крошњи букве старе)
(3: и запричао се.)

32. = ОЗ 106; ОЗ 642

33. = ОЗ 108; ОЗ 644; П; СЛА
ОЗ 378; ОЗ 418 (3: од рођења.)

34. ОЗ 367; ОЗ 690 (1: Залутао струк)
П; СЛА (1: Залутао је)
(2: стручак пшенице)

35. ОЗ 107: ОЗ 341; ОЗ 643 (3: уз танке притке.)

37. ВН (2: од вина већ пијана)

43. ОЗ 49; ОЗ 111; КОЕ (1: Чим се спусти ноћ,)
(2: улица стави ниску)
(3: светлих ђинђува.)

44. ОЗ 657 (3: рођеног отрова.)

45. ОЗ 658 (2: сунца све докле не спази)

46. ОЗ 659 (1: Тек зачујемо)
П; СЛА (1: Тек што зачусмо)
(2: брзи воз грмљавине,)

47. ОЗ 345 (3: у златне ресе.)
ДР 91 (2: сунце претвара у златне)
(3: кићанке.)

48. = ОЗ 110
КОР (2: за њима остао траг –)

49. = ОЗ 111; КОР
ОЗ 43 (1: Чим се спусти мрак,)
(2: улица стави о грло)
(3: ниску дуката.)

50. = ОЗ 112: ОЗ 421: ОЗ 709: КОР

51. = ОЗ 310
ОЗ 113 (2: паучини уљушкао)
ОЗ 21; ОЗ 156 (2: паучине, у њему)
(3: сузе јутра.)

52. = ОЗ 114; ОЗ 722; КОР

53. ОЗ 338 (Наслов: *Сухо лишће*)
(3: и слећу на тле.)

55. ОЗ 395; ОЗ 686 (3: птице певице.)

58. ОЗ 619 (2: удевају у ушице)

59. = ОЗ 127; КОР

60. = ОЗ 128
КОР (1: Ткањама свиле)
(2: зрачне ветар покидао)

61. = ОЗ 129
КОР (1: Никла травка)

62. ОЗ 130 (3: зато увек ври.)
КОР (3: зато вечно ври.)
ОЗ 439 (1: Пећ је зацело)
(3: он зато ври.)
ДР 40 (1: Дете мисли)
(2: пећ је у виру јер му)
(3: вода стално ври.)

63. = ОЗ 131
ОЗ 377; ОЗ 417 (3: са сунцем.)
П (1: Пловећи насумце)
СЛА (1: Пловећи насумице)
КОР (1: Пловећи насумце)
(3: право са сунцем.)

64. ОЗ 423; ОЗ 711 (1: Човек корача –)
(2: оживела шеталица)
(3: зиднога сата.)
КОР (1: Човек корача,)
(2: личи на шеталицу)
(3: зиднога сата.)

65. = КОР
ОЗ 424; ОЗ 712 (1: Талас са таласом)

69. ОЗ 394; ОЗ 685 (1: Стижу за чамцем)
(2: милиони зелених)

70. ОЗ 305 (2: танани модри шатор)

71. ОЗ 425; ОЗ 713 (2: спустило се на кућни кров)

72. ОЗ 14 (Наслов: *Лисица*)
(1: Црвени пламен)
(2: пројури средином шуме)
(3: не запалив је.)
ОЗ 138 (1: Црвени пламен)
(2: пројури сухом шумом)
(3: не запалив је.)

73. ОЗ 411; ОЗ 442 (2: у фрулу нове златне)
(3: стрњике.)

75. ОЗ 648 (2: на паучине светлом)
(3: танком ужету.)

76. ДР 100 (2: грива се даве морем)
(3: узбурканим.)

79. ДР 76 (Без наслова)
(2: кукурек, и зелен ће)
(3: умрети.)

80. = ОЗ 276; ОЗ 628

81. = ОЗ 358

84. ДР 84 (2: потаманила крај плота)
(3: рају цветове.)

89. = ОЗ 11

92. ОЗ 1 (Наслов: *Озон завичаја*)

93. ОЗ 27 (Без наслова)

94. = ОЗ 25
ОЗ 158 (Без наслова)
(2: кљунове од тршчица –)

98. = ОЗ 265
ОЗ 405; ОЗ 694 (2: стекох многе немуште)
ОЗ 279 (1: Још у детињству)
(2: стекох много немуштих)
(3: пријатеља.)

102. = КОР
ОЗ 328 (3: на модра недра.)
ОЗ 641 (2: на усталасана недра)
(3: златан медаљон)

105. = ОЗ 134; КОР

106. = ОЗ 32; ОЗ 642

107. = ОЗ 341; ОЗ 643
ОЗ 35 (3: уз притке.)

108. = ОЗ 33; ОЗ 644; П; СЛА
ОЗ 378; ОЗ 418 (3: од рођења.)

109. = ОЗ 645
ОЗ 144; ОЗ 362 (1: На црепу стрехе)
110. = ОЗ 48
КОР (2: за њиме остао траг –)

111. = ОЗ 49; КОР
ОЗ 43 (1: Чим се спусти мрак,)
(2: улица стави о грло)
(3: ниску дуката.)

112. = ОЗ 50; ОЗ 421; ОЗ 709; КОР

113. ОЗ 51; ОЗ 310 (2: паучине уљушка)
ОЗ 21; ОЗ 156 (2: паучине, у њему)
(3: сузе јутра.)

114. = ОЗ 52; ОЗ 722; КОР

115. = КОР

116. = КОР

117. = КОР (3: али их не ослепи.)

118. = ОЗ 732
КОР (3: шљунак у цветове.)

119. ОЗ 733 (2: рана небу, можда је)
КОР (2: рана на небу, можда)

120. ОЗ 734 (3: Улице реке.)
КОР (1: Из ропства мраза)
(2: ноћас целац умаче.)
(3: Улице мутне реке.)

121. = ОЗ 735
ОЗ 371 (Наслов: *Кртичњаци*)
(2: освануло пре зоре)
(3: на ливади.)
КОР (1: Кртичњаци)
(2: Низ ситних хумки)
(3: освануло целом ливадом.)

122. = ОЗ 736; КОР

123. = КОР

125. = КОР

126. КОР (3: стално се спотичући.)
ОЗ 656 (2: пијан, свећа му се у руци)
(3: стално спотиче.)

127. = ОЗ 59; КОР

128. = ОЗ 60
КОР (1: Ткаљама свиле)
(2: зрачне ветар покидао)

129. = ОЗ 61
КОР (1: Никла травка)

130. ОЗ 62 (3: он зато увек ври.)
КОР (3: зато вечно ври.)
ОЗ 439 (1: Пећ је зацело)
(2: он зато ври.)
ДР 40 (1: Дете мисли)
(2: пећ је у виру јер су)
(3: вода стално ври.)

131. = ОЗ 63
ОЗ 377; ОЗ 417 (3: са сунцем.)
П (1: Пловећи насумце)
СЛА (1: Пловећи насумице)
КОР (1: Пловећи насумце)
(3: право са сунцем.)

132. КОР (3: чабар злата.)
ДР 102 (2: сунце просте пучином)
(3: чабар злата.)

133. КОР (3: поворка мрави.)

134. = ПЗ 105; КОР

135. = КОР

136. ОЗ 314 (1: Под једним кровом)
(2: уплашено се скрили)

138. ОЗ 316 (Наслов: *Лисица*)
ОЗ 14 (Наслов: *Лисица*)
(2: пројури средином шуме)
ОЗ 72 (1: Црвенкаст пламен)
(2: пројури уза стабло)
(3: не запалив га.)

140. = ОЗ 359

141. = ОЗ 360
ОЗ 638; ОЗ 669; ОЗ 704 (2: а цело небо целцато)

143. ОЗ 361 (Без наслова)

144. = ОЗ 362
ОЗ 109; ОЗ 645 (1: На стрехи цвета)

145. = ОЗ 363

146. = ОЗ 372

148. ОЗ 373 (3: нема слуха.)

149. ОЗ 374 (2: древних прстију)

150. ОЗ 375 (2: лета се хлади у подне)

152. ОЗ 629 (1: Поток планински)
(2: *уписао* се у хор)
(3: птица певица.)

155. = ОЗ 646
ОЗ 298 (3: и будим гејзере.)

156. = ОЗ 21
ОЗ 113 (2: паучини уљушкао)
ОЗ 51; ОЗ 310 (2: паучине уљушкао)
(3: четири мухе.)

157. ОЗ 30 (2: суснежица сећање)

158. ОЗ 25; ОЗ 94 (Наслов: *Крај баре*)
(2: тршчице од кљунова –)

162. ОЗ 604 (2: на римски бунар)
(3: усахло му око.)
ОЗ 676 (2: на римски бунар –)
(3: усахлога ока.)

166. ОЗ 368 (2: у грлу планине залогај)
(3: ватре.)
ОЗ 396; ОЗ 687; П; СЛА (2: у уском грлу планине)

167. ОЗ 389 (Наслов: *Лаптавица*)
(2: побеже из ропства)

168. = ОЗ 390

170. ОЗ 601; ОЗ 673 (1: Сунцокрети,)
(3: златне ореоле.)

171. ОЗ 412; ОЗ 443 (Без наслова)
(1: Плућа се ћуме)
(2: срушила на земљу.)
(3: Чиме сад дише?)

172. ОЗ 413; ОЗ 444 (2: сунце кичицом слика)
(3: по ливади.)

173. ОЗ 9 (1: Ко ли то јутрос)
(2: проби земљи тле?)

182. = ОЗ 243

183. ОЗ 238 (3: цвет на трну.)

187. = П; СЛА

188. = ОЗ 291

191. = ОЗ 257
ОЗ 693 (1: Ко ће пребројат)

208. ОЗ 250 (2: све патње људске негде)

210. ОЗ 275; ОЗ 600; ОЗ 672 (2: да ме утеши песмом,)

213. ОЗ 274; ОЗ 447 (1: У детињству сам)
(2: патећи узимала)
ОЗ 244 (1: У детињству сам)
(2: као лек од патње пила)
(3: капљице суза.)

215. ОЗ 258 (2: умре – умру све радости)
(3: на свету.)

234. ОЗ 514; КН (2: или да постанем прах,)
(3: или да се вечно сећам.)

238. ОЗ 183 (3: цветак на трну.)

240. ОЗ 639 (2: када небеса стану)
(3: истресати муње.)

243. = ОЗ 182

244. ОЗ 274; ОЗ 447 (2: патећи узимала)
(3: сузе као лек.)
ОЗ 213 (1: У детињству већ)
(2: патила сам узимајућ)
(3: сузе као лек.)

245. ДР 105 (2: из мора рибу, песници)
(3: небом звезде.)
ОЗ 429 (2: у мору рибу – песницинебом)
(3: сазвежђа.)

247. = ОЗ 264

250. ОЗ 208 (2: сва наша страдања негде)

252. ОЗ 281; ОЗ 699 (3: гвоздених.)

253. = ОЗ 259

257. = ОЗ 191
ОЗ 693 (1: Ко ће пребројат)

258. ОЗ 215 (2: умре, умру радости)
(3: многе на свету)

259. = ОЗ 253

260. ОЗ 325 (2: људи око мрвице)
(3: горе но врапци)

261. = ОЗ 290

262. ОЗ 286 (2: увек мисле судба је)

264. = ОЗ 247

265. = ОЗ 98
ОЗ 405; ОЗ 694 (2: стекох многе немуште)
ОЗ 279 (1: Још у детињству)
(2: стеком много немуштих)
(3: пријатеља.)

271. = ОЗ 333

272. = ОЗ 380; ОЗ 420

273. = ОЗ 278; ОЗ 677
ОЗ 397 (2: у трави и не отрова ме –)
(3: отрова ме страх.)

274. = ОЗ 447
ОЗ 244 (2: као лек од патње пила)
(3: капљице суза.)
ОЗ 213 (1: У детињству већ)
(2: патила сам узимајућ)

275. = ОЗ 600; ОЗ 672
ОЗ 210 (2: да ме песмом утеши,)

276. = ОЗ 80; ОЗ 628

277. ОЗ 661 (2: крај шуме, ни ноћу се)
(3: не плаши ње.)

278. = ОЗ 273: ОЗ 677
ОЗ 397 (2: у трави и не отрова ме –)
(3: отрова ме страх.)

279. ОЗ 405; ОЗ 694 (2: стекох многе немуште)
ОЗ 98; ОЗ 265 (1: Још од детињства)
(2: добро се слажем с многим)
(3: немуштима.)

280. ОЗ 696 (Наслов: *Гавран*)
ОЗ 428 (3: тужнога на смрт.)

281. = ОЗ 699
ОЗ 252 (3: железних.)

282. = ОЗ 637; ОЗ 703
ОЗ 667 (2: роне сузе – шта ли је)
(3: на улици?)

283. = ОЗ 293; ОЗ 436286. ОЗ 262 (2: мисле увек судба је)

287. = ОЗ 526

289. ОЗ 496 (2: на гробу позлату,)

290. = ОЗ 261

291. = ОЗ 188

293. = ОЗ 283; ОЗ 436

294. ОЗ 303 (2: шта мисли змија када ме)
(3: гледа у очи.)

295. = ОЗ 309

296. = ОЗ 324

298. ОЗ 155; ОЗ 646 (3: будећ хејзере.)

301. = П; СЛА

303. ОЗ 294 (2: шта мисли змија у очи)
(3: кад ме гледа.)

305. ОЗ 70 (2: танак модар шатор)

307. = ОЗ 649

308. ОЗ 620 (3: пас га се боји.)

309. = ОЗ 295

310. = ОЗ 51
ОЗ 113 (2: паучини уљушкао)
ОЗ 21; ОЗ 156 (2: паучине, у њему)
(3: сузе јутра.)

314. ОЗ 136 (1: Под белим кровом)
(2: уплашено се збили)

316. ОЗ 138 (Без наслова)
ОЗ 14 (2: пројури средином шуме)
ОЗ 72 (1: Црвенкаст пламен)
(2: пројури уза стабло)
(3: не запалив га.)

318. ОЗ 31 (1: Застао ветар)
(2: у круни старе букве –)
(3: ту се запричао.)

324. = ОЗ 296

325. ОЗ 260 (2: људи око мрвица горе)
(3: него врапци.)

327. = КОР
ОЗ 16 (2: Вечерњача савила)
ОЗ 724; ВН (2: савила гнездашце)
(3: Вечерњача.)

328. ОЗ 102; КОР (3: на широка недра.)
ОЗ 641 (2: на усталасана недра)
(3: златан медаљон.)

329. КОР (3: по такту олује.)

330. = КОР

331. СЛА (2: алат му сав у пени.)

333. = ОЗ 271

338. ОЗ 53 (Без наслова)
(3: увело лишће.)

341. = ОЗ 107; ОЗ 643
ОЗ 35 (3: уз притке.)

345. ОЗ 47 (3: у златне кићанке.)
ДР 91 (2: сунце претвара у златне)
(3: кићанке.)

346. ОЗ 22 (Без наслова)
(2: а већ дугу пуштају)
(3: свиласту браду.)

348. = ОЗ 431; КОР
ДР 11 (3: и он ишчезне)

349. = КОР
ОЗ 432 (2: зуба – ниједан међ њима)

350. КОР (1: Лаке пахуље)
(2: рођене из пољупца)

351. = ОЗ 434; КОР

352. КОР (3: јоште певуше.)
ОЗ 435 (2: а олуци још о њој)
(3: шапућу.)
ОЗ 635; ОЗ 701 (2: а олуци успаванку)
(3: сада певуше.)

353. = П; СЛА

355. = П; СЛА

356. ОЗ 721 (3: оно га слуша.)

357. П; СЛА (2: разгони птице. Оне мисле)
(3: олуја и ја.)

358. = ОЗ 81

359. = ОЗ 140

360. = ОЗ 141
ОЗ 638; ОЗ 669; ОЗ 704 (2: а цело небо целцато)

361. ОЗ 143 Наслов: *Старац*)

362. = ОЗ 144
ОЗ 109; ОЗ 645 (1: На стрехи цвета)

363. = ОЗ 145

364. ОЗ 387 (Без наслова)
ОЗ 688 (Наслов: *Млечњаче*)
П; СЛА (3: очекују госте.)

365. ОЗ 388 (2: под буквом се родио)
(3: некакав певач.)

366. = ОЗ 689

367. = ОЗ 690
ОЗ 34 (1: Залутао клас)
П; СЛА (1: Залутао је)
(2: стручак пшенице)

371. ОЗ 121; ОЗ 735 (Без наслова)
(2: осванло ливадом –)
(3: куће кртица.)
КОР (Без наслова)
(1: Кртичњаци.)
(2: Низ ситних хумки)
(3: осванло целом ливадом.)

372. = ОЗ 146

373. ОЗ 148 (3: јер нема слуха.)

374. ОЗ 149 (2: древних прстију су)

375. ОЗ 150 (2: лета се у подне хлади)

376. = ОЗ 416; П; СЛА

377. = ОЗ 417
ОЗ 63; ОЗ 131 (3: правце са сунцем.)
П (1: Пловећи насумце)
СЛА (1: Пловећи насумице)
КОР (1: Пловећи насумце)
(3: право са сунцем)

378. = ОЗ 418
ОЗ 33; ОЗ 108; ОЗ 644; П; СЛА (3: још од рођења.)

379. = ОЗ 419

380. = ОЗ 272; ОЗ 420

381. ОЗ 8 (3: кући са забата.)

385. ОЗ 566 (Наслов: *Повијуша*)
(2: потајним прстима се хвата)
(3: гробљанског плота)
СТР (2: потајним прстима се хвата)
(3: о гробљански плот.)

386. ОЗ 166 (2: у грлу планине)
(3: залогај ватре.)
ОЗ 396; ОЗ 687; П; СЛА (2: у уском грлу планине)
387. ОЗ 364 (Наслов: *Гљиве млечњаче*)
ОЗ 688 (Наслов: *Млечњаче*)
П; СЛА (3: очекују госте.)

388. ОЗ 365 (2: испод букве извире)
(3: звонка песма)

389. ОЗ 167 (Без наслова)
(2: умаче из ропства)

390. = ОЗ 168

391. = ОЗ 682
ДР 97 (1: Облак путује небом)
(2: а његова сенка)
(3: ливадом.)

392. = ОЗ 683

393. = ОЗ 684; ОЗ 719

394. = ОЗ 685
ОЗ 69 (1: Стижу пучином)
(2: милиони зелених, дугих)

395. = ОЗ 686
ОЗ 55 (3: младог славуја.)

396. = ОЗ 687; П; СЛА
ОЗ 166 (2: у грлу планине)
ОЗ 386 (2: у грлу планине залогај)

397. ОЗ 273; ОЗ 278: ОЗ 677 (2: у трави и не отровах се,)
(3: страх ме отрова.)

398. ОЗ 678 (3: пиле мезимче.)

399. = ОЗ 679

400. = ОЗ 680

401. = ОЗ 681

403. ОЗ 691 (Без наслова)

404. = ОЗ 692

405. = ОЗ 694
ОЗ 279 (2: стекох много немуштих)
ОЗ 398; ОЗ 265 (1: Још од детињства)
(2: добро се слажем с многим)
(3: немуштима.)

410. = ОЗ 441

411. = ОЗ 442
ОЗ 73 (2: у златасте фрулице)
(3: нове стрњике.)

412. = ОЗ 443
ОЗ 171 (Наслов: *Листопад*)
(1: Плућа шуме се)
(2: јутрос срушила на земљу,)
(3: сад дише на шкрге.)

413. = ОЗ 444
ОЗ 172 (2: сунце кичицом)
(3: слика на ливади.)

414. = ОЗ 445

415. = ОЗ 446

416. = ОЗ 376; П; СЛА

417. = ОЗ 377
ОЗ 63; ОЗ 131 (3: правце са сунцем.)
П (1: Пловећи насумце)
СЛА (1: Пловећи насумице)
КОР (1: Пловећи насумце)
(3: право са сунцем.)

418. = ОЗ 378
ОЗ 33; ОЗ 108; ОЗ 644; П; СЛА (3: још од рођења.)

419. = ОЗ 379

420. = ОЗ 272; ОЗ 380

421. = ОЗ 50; ОЗ 112; ОЗ 709; КОР

422. = ОЗ 710
ОЗ 18 (2: од села до градова)
(3: натоварени хуком.)

423. = ОЗ 711
КОР (2: личи на шеталицу)
ОЗ 64 (1: Човек у ходу)
(2: занихана шеталица)
(3: зидног сата.)

424. = ОЗ 712
ОЗ 65; КОР (1: Талас с таласом)

425. = ОЗ 713
ОЗ 71 (2: спустило се на слеме)

426. = ОЗ 714

427. ОЗ 695 (Без наслова)
(3: скакаваца.)

428. ОЗ 280 (3: на смрт.)
ОЗ 696 (Наслов: *Гавран*)
(3: на смрт.)

429. ОЗ 245 (2: у мору рибу, песници)
(3: звезде.)
ДР 105 (2: из мора рибу, песници)
(3: небом звезде.)

430. ОЗ 697 (1: Поцепало сунце)
(2: маглама танушне)
(3: модре мараме.)

431. = ОЗ 348; КОР
ДР 110 (3: и он ишчезне.)

432. ОЗ 349; КОР (2: зуба, ниједан није)

433. ДР 109 (2: рађа се из пољупца мраза)
(3: и топла зрака.)

434.= ОЗ 351; КОР

435. ОЗ 352 (2: а олуци успављиво)
(3: о њој певуше.)
КОР (2: а олуци успављиво)
(3: јоште певуше.)
ОЗ 635; ОЗ 701 (2: а олуци успаванку)
(3: сада певуше.)

436. = ОЗ 283; ОЗ 293

439. ОЗ 130 (1: Пећ је сигурно)
(3: зато увек ври.)
ОЗ 62 (1: Пећ је сигурно)
(3: он зато увек ври.)
КОР (1: Пећ је сигурно)
(3: зато вечно ври.)
ДР 40 (1: Дете мисли)
(2: пећ је у виру јер му)
(3: вода стално ври.)

441. = ОЗ 410

442. = ОЗ 411
ОЗ 73 (2: у златасте фрулице)
(3: нове стрњике.)

443. = ОЗ 412
ОЗ 171 (Наслов: *Листопад*)
(1: Плућа шуме се)
(2: јутрос срушила на земљу,)
(3: сад дише на шкрге.)

444. = ОЗ 413
ОЗ 172 (2: сунце кичицом)
(3: слика на ливади.)

445. = ОЗ 414

446. = ОЗ 415

447. = ОЗ 274
ОЗ 244 (2: као лек од патње пила)
(3: капљице суза.)
ОЗ 213 (1: У детињству већ)
(2: патила сам узимајућ)

452. = ЛМС; СТР
ВН (2: неспретно држи Христа –)

460. = КОР
ВН (1: На икони свеци)
(2: дугу васцелу вечност)

462. КОР (2: иза двери тајанствен)
(3: као Бог за облаком.)

464. ВН (1: С фреске ме човек)
(3: тужно посматра.)

465. ЛМС; СЛА (2: неуредно. Ближе је)
(3: Богу од градскога.)

466. КН (1: Вратнице гробља)

467. ОЗ 569 (2: возе тело покојника,)
(3: душа иде напред.)
СТР (2: возе тело покојника,)
(3: душа лебду напред.)

470. = СТР

471. ЛМС (1: Туђинска војска)
(2: по гробљу погорела)

473. СТР (3: беше једном гробље.)

475. ЛМС (3: умро му хранитељ.)

476. СТР (3: небеса над гробљем?)

477. ОЗ 517; ОЗ 530 (2: они под земљом сада)
(3: ни грома не чују.)

478. ОЗ 488; ЛМС (2: приспео на камен)
(3: топлији од људи.)
ОЗ 574 (2: седи крај камена)
(3: топлијег од људи.)

479. ОЗ 576 (2: некад идемо као крај)
(3: вртића.)

481. = ОЗ 550; ЛМС; КН

485. ЛМС; СЛА (2: немилосрдно заглушују)
(3: птичје певање.)

486. ОЗ 513 (3: тугом ожалошћених)

488. = ЛМС
ОЗ 478 (2: присео на камен топлији)
(3: од људи.)
ОЗ 574 (2: седи крај камена)
(3: топлијег од људи.)

489. = ЛМС; СТР; СЛА

490. = ЛМС; СТР

492. = ОЗ 584
ОЗ 508 (1: Мирише цвеће,)
(2: процвао глог и врба)
ЛМС (1: Мирис цветалог)
(2: глога, воћњака, траве,)
(3: у гроб не допире.)

493. КН (2: сахране окићен је као)

494. ОЗ 511 (1: Црква, полумрак,)

496. ОЗ 289 (2: на крсту позлату,)

498. = СТР
ЛМС; КН (2: отвара се нов гроб)
ОЗ 580 (1: На сами Ускрс)
(2: отварају нови гроб –)

499. ОЗ 535 (2; свилену мараму на крст)
СТР (2: црну трачицу на крст)

500. ОЗ 536; ОЗ 545 (2: гракће опело гавран)

502. = ЛМС; СТР

503. = СТР; КН; СЛА

504. СТР (1: Нема никог.)
(3: крстове редом.)

505. ОЗ 544 (2; у гробљу, тамо мало ко)
(3: навраћа.)
ЛМС (1: Лопов се крије)
(2: у гробљу, тамо једино)
(3: мало ко сврати.)

506. ЛМС (2: у паперти капелице.)

507. = ОЗ 583
ВН; ЛМС (2: На хумкама процветале)

508. ОЗ 492; ОЗ 584 (1: Процветали)
(2: глог и врба, мирисе им)
ЛМС (1: Мирис цветалог)
(2: глога, воћњака, траве,)
(3: у гроб не допире.)

509. = ЛМС
ОЗ 559 (3: мртви ћуте.)

510. = ОЗ 587; СТР

511. ОЗ 494 (1: Црквица пуста)

512. = КН

513. ОЗ 486 (3: тугом и трњем.)

514. = КН
ОЗ 234 (2: да постанем прах, или)
(3: да се вечно сећам.)

515. = ОЗ 565; КН; СЛА

517. = ОЗ 530
ОЗ 477 (2: они под земљом већ давно)
(3: ништа не чују.)

518. = ОЗ 531; ЛМС; КН

519. = ОЗ 532
ЛМС (1: Крај крста празан)
(2: испи га ожалошћени.)

520. СТР (3: а њему се не једе.)

522. СТР (2: Бог мисли на ове хумке)
(3: зарасле у заборав?)

523. = ОЗ 589
СТР (3: лисно злато.)

530. = ОЗ 517
ОЗ 477 (2: они под земљом већ давно)
(3; ништа не чују.)

531. = ОЗ 518; ЛМС; КН

532. = ОЗ 519
ЛМС (1: Крај крста празан)
(3: испи га ожалошћени.)

534. ЛМС (3: у дечју лобању.)

535. ОЗ 499 (2: свилену траку на крст)
СТР (2: црну трачицу на крст)

536. = ОЗ 545
ОЗ 500 (2: застао стари гавран –)

537. ЛМС; СЛА (1: На хумци сина)

539. ОЗ 546 (1: Гаврани стално)
(2: ходају око хумки)
ЛМС (2: сакупљају на гробљу –)
(3: једу место мртвих.)

540. =ЛМС; КН; СЛА

541. ЛМС; СЛА (2: пао на дечији крст.)
(3: Чуди се где је лишће.)

542. ЛМС (1: Костур је храста)
(2: оно сасушено дрво)
(3: у дну гробља.)

543. ОЗ 548 (2: Је ли исти који му је)
(3: заљубљеном певао?)
ЛМС; КН; СЛА (3: заљубљеном певао?)

544. ОЗ 505 (2: у гробљу, тамо)
(3: мало ко наврађа.)
ЛМС (1: Лопов се крије)
(2: у гробљу, тамо једино)
(3: мало ко сврати.)

545. = ОЗ 536
ОЗ 500 (2: заста стари гавран –)

546. ОЗ 539 (1: Вране се стално)
(2: сакупљају око хумки)
ЛМС (1; Вране се стално)
(2: сакупљају на гробљу –)
(3: једу место мртвих.)

547. = ОЗ 554
ОЗ 585 (3: откуд пре мене?)

548. ОЗ 543 (2: Је ли то исти који му је)
(3: младом певао?)
ЛМС; КН; СЛА (2: Је ли то исти који му је)

549. = ЛМС; СТР

550. = ОЗ 481; ЛМС; КН

551. = ЛМС

552. ЛМС (3: за ким ли плачу?)

553. СТР (2: Жбун једино још расте)
(3: из срца покојнику.)

554. = ОЗ 547
ОЗ 585 (3: откуд пре мене?)

557. = ЛМС

559. ОЗ 509; ЛМС(3: Само мртви ћуте.)

560. ЛМС (3: сеоски небодер.)

565. = ОЗ 515; КН; СЛА

566. СТР (Без наслова)
(3: о гробљански плот.)
ОЗ 385 (Без наслова)
(2: баштенски плот чврсто)
(3: загрлила.)

567. = СТР

569. СТР (3: душа лебди напред.)
ОЗ 467 (2: возе тело покојног,)
(3: душа лети напред.)

570. СТР (2: становници земље –)
(3: долази нови станар.)
КН (2; становници земље –)
(3: дошао нов станар.)

574. ОЗ 478 (2: присео на камен топлији)
(3: од људи.)
ОЗ 488; ЛМС (2: присео на камен)
(3: топлији од људи.)

576. ОЗ 479 (2: некад идемо као)
(3: крај вртића.)

578. = ЛМС

580. ОЗ 498; СТР (1: На сам Ускрс)
(2: отварају нови гроб)
ЛМС; КН (2: отвара се нов гроб)

583. = ОЗ 507
ВН; ЛМС (2: На хумкама процветале)

584. = ОЗ 492
ОЗ 508 (1: Мирише цвеће,)
(2: процвао глог и врба)
ЛМС (1: Мирис цветалог)
(2: глога, воћњака, траве,)
(3: у гроб не допире.)

585. ОЗ 547; ОЗ 554 (3: стигла пре мене.)

586. = СТР; КН

587. = ОЗ 510; СТР

588. ЛМС; СЛА (2: на трулу клупицу –)

589. = ОЗ 523
СТР (3: лисно злато.)

590. = ЛМС

591. ОЗ 705 (1: Пење се увис)
(3: жале небу.)

592. = ОЗ 707

593. = ОЗ 708

600. = ОЗ 275; ОЗ 672
ОЗ 210 (2: да ме песмом утеши,)

601. = ОЗ 673
ОЗ 170 (1: Сунцокрети су)
(3: ореоле.)

602. = ОЗ 674

603. = ОЗ 675

604. ОЗ 162 (2: на римски бунар – око)
(3: давно пресахло.)
ОЗ 676 (3: усахлога ока.)

613. ОЗ 647 (2: жедна Колубара прима)
(3: намернике с брда.)

619. ОЗ 58 (2: уденуле у ушице)

620. ОЗ 308 (3: не боји се никога.)

628. = ОЗ 80; ОЗ 276

629. ОЗ 152 (1: Поток се у хор)
(2; планинских певачица)
(3: летос уписао.)

634. = ОЗ 700

635. = ОЗ 701
ОЗ 252 (2: а олуци успављиво)
(3: о њој певуше.)
КОР (2: а олуци успављиво)
(3: јоште певуше.)
ОЗ 435 (2: а олуци још о њој)
(3: шапућу.)

636. = ОЗ 702

637. = ОЗ 703; ОЗ 282
ОЗ 667 (2: роне сузе – шта ли је)
(3: на улици?)

638. = ОЗ 669; ОЗ 704
ОЗ 141; ОЗ 360 (2: а небо цело целцато)

639. ОЗ 240 (2: када се свеци стану)
(3: туђи муњама.)

641. ОЗ 102; КОР (2: стотину белих ружа)
(3: на широка недра.)
ОЗ 328 (2: стотину белих ружа)
(3: на модра недра.)

642. = ОЗ 32; ОЗ 106

643. = ОЗ 107; ОЗ 341
ОЗ 35 (3: уз притке.)

644. = ОЗ 33; ОЗ 108; П; СЛА
ОЗ 378; ОЗ 418 (3: од рођења.)

645. = ОЗ 109
ОЗ 144; ОЗ 362 (1; На црепу стрехе)

646. = ОЗ 155
ОЗ 298 (и будим гејзере.)

647. ОЗ 613 (2: Колубара прима у недра)
(3; све намернике.)

648. ОЗ 75 (2; о паучине)
(3: лаком уженцету.)

649. = ОЗ 307

656. ОЗ 126 (2: пијан свећњак улицом)
(3: спотичући се.)
КОР (2: пијан свећњак улицом)
(3: стално се спотичући.)

657. ОЗ 44 (3: свога отрова.)

658. ОЗ 45 (2: сунца све док не опази)

659. ОЗ 46 (1: Тек што зачујеш)
П; СЛА (1: Тек што зачусмо)
(2: брзи воз грмљавине,)

661. ОЗ 277 (2: крај шуме, ни ноћу)
(3: се ње не боји.)

664. П; ЛА (3: да се одмори.)

666. СЛА (2: Чини се невероватно)
(3: да је мртва.)

667. ОЗ 282; ОЗ 637; ОЗ 703 (2: роне сузе и у мене)
(3: сетно гледају.)

669. = ОЗ 638; ОЗ 704
ОЗ 141; ОЗ 360 (2: а небо цело целцато)

672. = ОЗ 275; ОЗ 600
ОЗ 210 (2: да ме песмом утеши,)

673. = ОЗ 601
ОЗ 170 (1: Сунцокрети су)
(3: ореоле.)

674. = ОЗ 602

675. = ОЗ 603

676. ОЗ 162 (2: на римски бунар – око)
(3; давно пресахло.)
ОЗ 604 (3; усахло му око.)

677. = ОЗ 273; ОЗ 278
ОЗ 397 (2: у трави и не отрова ме –)
(3: отрова ме страх.)

678. ОЗ 398 (3: мезимче, пиле.)

679. = ОЗ 399

680. = ОЗ 400

681. = ОЗ 401

682. = ОЗ 391
ДР 97 (1: Облак путује небом)
(2: а његова сенка)
(3: ливадом.)

683. = ОЗ 392

684. = ОЗ 393; ОЗ 719

685. = ОЗ 394
ОЗ 69 (1: Стижу пучином)
(2: милиони зелених, дугих)

686. = ОЗ 395
ОЗ 55 (3: младог славуја.)

687. = ОЗ 396; П; СЛА
ОЗ 166 (2: у грлу планине)
ОЗ 386 (2: у грлу планине залогај)

688. ОЗ 364 (Наслов: *Гљиве млечњаче*)
ОЗ 387 (Без наслова)
П; СЛА (3: очекују госте.)

689. = ОЗ 366

690. = ОЗ 367
ОЗ 34 (1; Залутао клас)
П; СЛА (1: Залутао је)
(2: стручак пшенице)

691. ОЗ 403 (Наслов: *Плоћ*)

692. = ОЗ 404

693. ОЗ 191; ОЗ 257 (1: Ко ће пребројати)

694. = ОЗ 405
ОЗ 279 (2: стекох много немуштих)
ОЗ 98; ОЗ 265 (1: Још од детињства)
(2: добро се слажем с многим)
(3: немуштима.)

695. ОЗ 427 (Наслов: *Скакавци*)
(3: крилатих.)

696. ОЗ 280 (Без наслова)
ОЗ 428 (Без наслова)
(3: тужнога на смрт.)

697. ОЗ 430 (1: Поцепало)
(2: сунце маглама танке)
(3: модре велове.)

699. = ОЗ 281
ОЗ 252 (3: железних.)

700. = ОЗ 634

701. = ОЗ 635
ОЗ 352 (2: а олуци успављиво)
(3: о њој певуше.)
КОР (2: а олуци успављиво)
(3: јоште певуше.)
ОЗ 435 (2: а олуци још о њој)
(3: шапућу.)

702. = ОЗ 636

703. = ОЗ 637; ОЗ 282
ОЗ 667 (2: роне сузе – шта ли је)
(3: на улици?)

704. = ОЗ 638; ОЗ 669
ОЗ 141; ОЗ 360 (2: а небо цело целцато)

705. ОЗ 591 (1: Пење се небу)
(3: жале небесима.)

706. = ОЗ 737

707. = ОЗ 592

708. = ОЗ 593

709. = ОЗ 50; ОЗ 112; ОЗ 421; КОР

710. = ОЗ 422
ОЗ 18 (2: од села до градова)
(3: натоварени хуком.)

711. = ОЗ 423
КОР (2: личи на шеталицу)
ОЗ 64 (1: Човек у ходу)
(2; занихана шеталица)
(3: зидног сата.)

712. = ОЗ 424
ОЗ 65; КОР (1:Талас с таласом)

713. = ОЗ 425
ОЗ 71 (2: спустило се на слеме)

714. = ОЗ 426

719. = ОЗ 393; ОЗ 684

721. ОЗ 356 (3: оно га не гони.)

722. = ОЗ 52; ОЗ 114; КОР

724. = ВН
ОЗ 16 (2: Вечерњача савила)
(3: гнездашце.)
ОЗ 327; КОР (2: савила Вечерњача)
(3: гнездашце.)

727. КОР (3: и усамљен песник.)

728. КОР (2: од неба до тла,)
(3; олуја на њима свира.)

729. КОР (1: Ђаво од беса)

730. КОР

732. = ОЗ 118
КОР (3: шљунак у цветове.)

733. ОЗ 119 (2: рана на небу, можда је)
КОР (2; рана на небу, можда)

734. ОЗ 120 (3: улицом свуд реке)
КОР (1: Из ропства мразу)
(2: ноћас целац умаче.)
(3: Улице мутне реке.0

735. = ОЗ 121
ОЗ 371 (Наслов: *Кр̄тичњаци*)
(2: освануло пре зоре)
(3: на ливади.)
КОР (1: Кртичњаци.)
(2: Низ ситних хумки)
(3: освануло целом ливадом.)

736. = ОЗ 122; КОР

737. = ОЗ 706

Напомене уз Додатак *Озону завичаја*

1. ЛМС; СТР
ВН (3: сад пољем црта вране.)

2. ЛМС; СЛА

3. ЛМС; СТР

4. СТР

5. СТР
КН (2: Сенке крстача расту)

6. СТР
7. ЛМС; КН
8. ЛМС
9. СТР; КН
10. СТР
11. ЛМС
12. ЛМС; КН; СЛА
13. СТР
14. КН
15. СТР
КН (3: туђем ми гробљу.)
16. СТР
17. КН
18. ВН
19. ВН
20. ВН
21. КОР
22. КОР
23. П; СЛА
24. КОР
25. ВН
26. ВН
27. П; СЛА
28. КОР

Напомене уз *Дечје разговоре*

2.= $ДР_2$
3. = ПОЛ; $ДР_2$
4. = ПОЛ; $ДР_2$
5. = ПОЛ; $ДР_2$
6. = ПОЛ; $ДР_2$
7. = ПОЛ; $ДР_2$
8. = ПОЛ; $ДР_2$

9. = $ДР_2$

10. $ДР_2$ (1: Разнизан мамин)

11. = ПОЛ
$ДР_2$ (3: нашу воденицу.)

12. = ПОЛ

13. = $ДР_2$

14. = $ДР_2$

15. = ПОЛ; $ДР_2$

17. = $ДР_2$
ПОЛ (2: дуже нежност бакину)

20. = $ДР_2$

21. = ПОЛ; $ДР_2$

22. = $ДР_2$

23. = $ДР_2$

24. = $ДР_2$

26. = $ДР_2$

27. = ПОЛ; $ДР_2$

29. = $ДР_2$

31. = ПОЛ; $ДР_2$

32. = $ДР_2$

33. = $ДР_2$

35. = $ДР_2$

36. = ПОЛ

38. = $ДР_2$

39. = $ДР_2$
ПОЛ (2: зими су као чесме стално)
(3: отворене.)

40. = $ДР_2$
ОЗ 62; ОЗ 130; ОЗ 439; КОР (в. варијанте у *Напоменама уз Озон завичаја*)

41. = $ДР_2$

42. = $ДР_2$

43. = $ДР_2$

45. = $ДР_2$

46. = ПОЛ; $ДР_2$

47. = ПОЛ; $ДР_2$

48. = ПОЛ; $ДР_2$

49. = $ДР_2$

50. = $ДР_2$

51. = $ДР_2$

52. = ПОЛ; $ДР_2$

53. = ПОЛ; $ДР_2$

55. = ПОЛ; $ДР_2$

56. = ПОЛ; $ДР_2$

57. = ПОЛ; $ДР_2$

58. = ПОЛ; $ДР_2$

59. = ПОЛ; $ДР_2$

60. = $ДР_2$

62. = $ДР_2$

64. = ПОЛ; $ДР_2$

65. = $ДР_2$

68. = $ДР_2$

69. = ПОЛ; $ДР_2$

70. = $ДР_2$

71. = $ДР_2$
ПОЛ (1: Испред черге се)
(2: играју Циганчићи)
(3: само сунцем огрнути.)

72. = ПОЛ

73. = ПОЛ; $ДР_2$

74. = $ДР_2$

75. = $ДР_2$

76. ОЗ 79 (Наслов: *Кукурек*)
(2: први пролећни цвет –)
(3: зелен умре.)

77. = ПОЛ; $ДР_2$

78. = ПОЛ; $ДР_2$

79. = ПОЛ; $ДР_2$

80. = $ПОЛ_2$

81. = ПОЛ; ДР$_2$

82. = ДР$_2$

84. = ДР$_2$
ОЗ 84 (2:покрај плота потамани)
(3: биљну нејач.)

85. = ДР$_2$

86. = ДР$_2$

87. = ДР$_2$

88. = ДР$_2$

89. = ДР$_2$

90. = ДР$_2$

91. = ДР$_2$
ОЗ 47 (2: јулско сунце претвара)
(3: у златне кићанке.)
ОЗ 345 (2: јулско сунце претвара)
(3: у златне ресе.)

92. = ДР$_2$

97. = ДР$_2$
ОЗ 391; ОЗ 682 (1: Облак путује)
(2: небесима, а сенка му)
(3: ливадама.)

98. = ДР$_2$

99. = ДР$_2$

100. ОЗ 76 (2: грива даве се у мору –)
(3; нису пливачи.)

102. = ДР$_2$
КОР (2: сунце проспе у пучину)
ОЗ 132 (2: сунце проспе у пучину)
(3: чаброве злата.)

105. ОЗ 245 (2: у мору рибу, песници)
(3: звезде.)
ОЗ 429 (2: у мору рибу – песници небом)
(3: сазвежђа.)

106. = ДР$_2$

107. = ПОЛ; ДР$_2$

108. = ДР$_2$

109. = ДР$_2$
ОЗ 433 (2: рођено је из пољубаца)
(3: мраза и магле.)

110. ОЗ 348; ОЗ 431 (3: и он ишчезе.)

111. = $ДР_2$

112. = $ДР_2$

113. = $ДР_2$

114. = $ДР_2$
ПОЛ (2: у вир нацрта бољи круг)
(3: него ученик.)

116. = ПОЛ

117. = ПОЛ

118. = ПОЛ

120. = ПОЛ

121. = ПОЛ

122. = $ДР_2$

124. = ПОЛ

125. = ПОЛ

127. = ПОЛ; $ДР_2$

129. = ПОЛ

Речник првих стихова

Ако нам се снег ДР$_2$ 16
Аманет вам ОЗ 468
Апостол Лука ДОД 1
Април на гробљу ОЗ 557

Бадње је вече ДОД 25
Бака путује ДР 16
Бако, куда се ДР 18
Бакрач над ватром ОЗ 610
Бежи далеко ОЗ 609
Бежи у кућу ОЗ 240; ОЗ 639
Бела се јагњад ОЗ 5
Беле сточиће ОЗ 364; ОЗ 387; ОЗ 688
Бели анђео ДОД 26
Бесан пас мимо ОЗ 410; ОЗ 441
Бесан пас шумом ОЗ 255
Биће један дан ОЗ 527
Бицикли кроз ноћ ОЗ 52; ОЗ 114; ОЗ 722
Благо вранцу ДР$_2$ 4
Благо птицама ОЗ 217
Благо свецима ДР 119
Богородица ОЗ 452; ДР 122
Боже, тушта је ОЗ 249
Бојим се мисли ОЗ 284
Борове игле ОЗ 58; ОЗ 619
Босо циганче ДР 73
Брзо умиру ОЗ 67
Буни се корен ОЗ 271; ОЗ 333

Ватрено лице ОЗ 150; ОЗ 375
Ведар сам осмех ОЗ 256
Везала мати ОЗ 499; ОЗ 535
Веје мартовска ОЗ 30; ОЗ 157
Велика уста ОЗ 26
Великолепан ОЗ 560
Весели вранци ОЗ 533
Ветар поломи ОЗ 90
Већ десет дана ОЗ 172; ОЗ 413; ОЗ 444
Већ десет пута ОЗ 178
Вече пољуби ОЗ 723
Вечерњи облак ОЗ 32; ОЗ 106; ОЗ 642
Вечерњача сја ОЗ 614
Вилини коњици ОЗ 300
Висећи лежај ОЗ 21; ОЗ 51; ОЗ 113; ОЗ 156; ОЗ 310
Владика залуд ОЗ 136
Воденичара ДР 131
Воће су звезде ОЗ 222
Војска корова ОЗ 84; ДР 84
Волели су се ОЗ 193
Волим немуште ОЗ 203
Воловска кола ОЗ 467; ОЗ 569
Вољеног пса ДОД 2
Врана, гробљанска ДОД 3
Вране на гробљу ОЗ 586
Вране се стално ОЗ 539
Врапчево око ОЗ 344
Вратнице гробљанске ОЗ 466
Време избрише ОЗ 289; ОЗ 496
Ври крај вајата ОЗ 347
Вршалица ОЗ 357

Гавран говори ОЗ 296; ОЗ 324
Гавран на хумку ДОД 4
Гаврани стално ОЗ 546
Где ли су змије ОЗ 283; ОЗ 293; ОЗ 436
Где ли купују ДР 120
Гледале су те ОЗ 233
Гледам у очи ОЗ 383
Голи се црвак ОЗ 83
Голуб и врабац ОЗ 266
Грах акробата ОЗ 35; ОЗ 107; ОЗ 341; ОЗ 643
Гроб првог дана ОЗ 493
Гробљанске руже ОЗ 486; ОЗ 513
Гроздић рибизле ДР 23
Губећи драге ОЗ 198
Гуштерак зрака ОЗ 415; ОЗ 446

Да знају да ће ОЗ 512
Да ли бар добри ОЗ 522
Давно загрли ДР 111
Даждевњак јавља ОЗ 401; ОЗ 681
Дан све тамнији ОЗ 228
Две рујне трешње ДР 79
Деверска кошуља ОЗ 36
Девојка лице ОЗ 145; ОЗ 363
Девојка млада ОЗ 211
Деда мог деде ДР 128
Деда, хоћеш ли ДР 20

Десетак белих ДР 101
Дете дувањем ДР 41
Дете је срећно ДР 55
Дете мисли ДР 40
Детету своме ОЗ 231
Деца кидају ДР 47
Деца ко мама $ДР_2$ 12
Деца копају ДР 46
Деца од шака ДР 52
Деца разгрћу ДР 45
Деца се чуде ДР 43
Дечак поклања $ДР_2$ 11
Дечак ставио ДР 42
Дечаци граде ДР 44
Дечачић туче ДР 64
Дечја хумчица ОЗ 520
Дечје ноздрве ДР 39
Дивоту јутра ОЗ 190
Дим се на прсте ОЗ 174
Длакаво клубе ДОД 21
Дојаха човек ОЗ 331
Докле залази ОЗ 715
Долетео кос ОЗ 541
Дотакох змију ОЗ 273; ОЗ 278; ОЗ 397; ОЗ 677
Дрвена шака ОЗ 27; ОЗ 93
Дрвени заструг ОЗ 450
Дрво у пољу ОЗ 143; ОЗ 361
Дружељубиви ОЗ 356; ОЗ 721
Дуге поворке ОЗ 575
Душа од бола ОЗ 206

Ђаци цртали ДР 65

Жабе по киши ОЗ 592; ОЗ 707
Жалосна врба ОЗ 608
Жалосно блеји ОЗ 540
Жао ми оног $ДР_2$ 8
Жар у пепелу ОЗ 317
Жедан лептирак ОЗ 212
Железни певац ОЗ 33; ОЗ 108; ОЗ 378; ОЗ 418; ОЗ 644
Живот пролази ОЗ 254
Жути лептири ОЗ 53; ОЗ 338
Жути човечуљак ОЗ 651

За челом ниче ОЗ 214
Заблуде су лек ОЗ 268
Заблуде чувамо ОЗ 267
Завадио ветар ОЗ 652
Заглавио се ОЗ 166; ОЗ 386; ОЗ 396; ОЗ 687
Задигла рода ОЗ 320
Задремала сам ОЗ 235
Залази сунце ДОД 5
Залутао клас ОЗ 34
Залутао струк ОЗ 367; ОЗ 690
Залутао ветар ОЗ 86
Заљубљен поглед ОЗ 104
Заљубљеници ДОД 6
Занемела птица ОЗ 246
Запад се сећа ОЗ 45; ОЗ 658
Застао ветар ОЗ 31
Застао лахор ОЗ 318
Засукао ној ОЗ 153
Затекох врану ОЗ 547; ОЗ 554; ОЗ 585
Зашто ли је Бог ОЗ 573
Зашто ли нису ДР 118
Зашто ли птице ДР 90
Зашто ли река ДР 112
Зашто онај ОЗ 164
Зашто се тате $ДР_2$ 13
Зашто су мајке ДР 7
Зашто ти, деда ДР 19
Звона са цркве ОЗ 485
Звони вечерње ОЗ 502
Зелен се роди ОЗ 79; ДР 76
Зелена гуја ОЗ 385; ОЗ 566
Зелена сукња ОЗ 596
Зелени бршљан ОЗ 489
Земља је црна ДР 85
Зла непогода ОЗ 487
Златне зенице ОЗ 552
Златни клинци ОЗ 23
Змија свој живот ОЗ 44; ОЗ 657
Змија шарка ОЗ 342
Зна ли учитељ ДР 60
Зрак завичаја ОЗ 633
Зрак сунца продре ОЗ 603; ОЗ 675
Зрачак гуштера ОЗ 95

И кос крилати ОЗ 323
И та ливада ОЗ 473
И ти устаде ОЗ 225
И туђе мисли ОЗ 192
И у злој души ОЗ 183; ОЗ 238
Иде ка мени ОЗ 549
Иде човек хром ДР 130
Иди на славу ДР 14
Из волшебнога ДР 104

Из неке баште ДР$_2$ 15
Из рановача ОЗ 624
Из рудокопа ОЗ 239
Из свег гласа ДР 66
Изгубих прстен ОЗ 400; ОЗ 680
Има ли неко ДР 68
Имаш љубимца ОЗ 251
Испред черге ДР 71
Истерали врапца ОЗ 148; ОЗ 373
Источњак свира ОЗ 73; ОЗ 411; ОЗ 442
Источњак чешља ОЗ 311
Ишла сам некад ОЗ 196

Ја бих волела ДР 3
Јадна перушка ДР$_2$ 3
Јадни крститељ ДОД 18
Јака олуја ОЗ 597
Је ли Млечни Пут ОЗ 665
Је ли ово храм ОЗ 623
Је ли то пао снег ОЗ 615
Један једини ДР 70
Један ме славуј ОЗ 227
Један ученик ДР 62
Јејина ме је ОЗ 272; ОЗ 380; ОЗ 420
Јесен долази ДР 106
Јесу ли свеци ДР 121
Јесу ли тату ДР 116
Још од детињства ОЗ 98; ОЗ 265
Још у детињству ОЗ 279; ОЗ 405; ОЗ 694
Јунак је олуј ОЗ 224
Јуре влакови ОЗ 18; ОЗ 422; ОЗ 710
Јури крај гробља ОЗ 551
Јурну олуја ОЗ 376; ОЗ 416
Јутарње небо ОЗ 671
Јутрос прозори ОЗ 282; ОЗ 637; ОЗ 667; ОЗ 703
Јутро украде ОЗ 189

Кад неком смркне ОЗ 232
Кад осетите ОЗ 524
Кад падне ноћ ОЗ 80; ОЗ 276; ОЗ 628
Кад почне чекрк ОЗ 187
Кад сунце падне ОЗ 332
Када одрастем ДР 127
Када порастем ДР 75
Када пријатељ ОЗ 215; ОЗ 258
Када талас ОЗ 653
Како дрвеће ДР 77
Како се каже ДР 13
Камичак бачен ДР 114
Квочка задрхта ОЗ 7
Кићена лутка ОЗ 37
Киша. С прозора ОЗ 159
Кишовит је дан ОЗ 155; ОЗ 298; ОЗ 646
Класје пшенице ОЗ 47; ОЗ 345; ДР 91
Ко год не воли ОЗ 236
Ко је закључао ДР 107
Ко је одрастао ОЗ 277; ОЗ 368; ОЗ 661
Ко је то јутрос ОЗ 173
Ко ли то јутрос ОЗ 9
Ко ли то тако ОЗ 476
Ко то набаца ОЗ 87
Ко ће пребројати ОЗ 191; ОЗ 257; ОЗ 693
Који зидају ОЗ 525
Кокоши журе ОЗ 663
Копач наиђе ОЗ 162; ОЗ 604; ОЗ 676
Косиоци ОЗ 354
Кости мирују ОЗ 555
Косцу за капом ОЗ 399; ОЗ 679
Кошена трава ДР 80
Кошено поље ОЗ 427; ОЗ 695
Крај мртве птице ОЗ 500; ОЗ 536; ОЗ 545
Крај стабла липе ОЗ 140; ОЗ 359
Крај поточића ДР 30
Крај цветне хумке ОЗ 479; ОЗ 576
Кратер сунца ОЗ 313
Крв не верује ОЗ 248
Крила радости ОЗ 409
Крилата смрт ОЗ 398; ОЗ 678
Крлетка бела ОЗ 252; ОЗ 281; ОЗ 699
Кроз измаглицу ОЗ 188; ОЗ 291
Кроз круну клена ОЗ 534
Кроз окно спазих ДОД 7
Кроз таму иде ОЗ 126; ОЗ 656
Крст са сеоске ДОД 20

Лавови белих ОЗ 76; ДР 100
Ладолеж пева ОЗ 340
Лако је чапљи ОЗ 24
Лако пахуље ОЗ 350
Лакше се ломи ОЗ 185
Лептир никако ОЗ 301
Лептири вас дан ДОД 8
Летња јабука ОЗ 29; ОЗ 426; ОЗ 714
Листак се суши ОЗ 75; ОЗ 648
Лишће у шуми ОЗ 6
Лопов се скрио ОЗ 505; ОЗ 544
Лубеница је ДР 99
Лубенице су лење ДР 98
Лубеницу ОЗ 161
Лупа пракљача ОЗ 295; ОЗ 309

Лутка спава ДР 33
Луткину сукњу ДР 27

Мада стар ОЗ 335
Мајка заспала ДР 6
Мајка кенгур $ДР_2$ 5
Мајка паперјем ДР 5
Малени црвак ОЗ 337
Мама, не треба ДР 12
Мачка и тама ОЗ 654
Мачка је добра ДР 2
Месец уморан ОЗ 664
Месец упаде ОЗ 59; ОЗ 127
Месо се суши ДОД 22
Миле по хумци ОЗ 503
Мило нам је ДР 9
Мирише цвеће ОЗ 508
Мирише црква ОЗ 458
Мирним језером ОЗ 650
Мирно се спава ОЗ 474
Мисли ми попут ОЗ 270
Млад месец држи ОЗ 116
Млади витези ОЗ 22; ОЗ 346
Младог месеца ОЗ 100
Младога лука ОЗ 670
Многа песма је ОЗ 285
Много сунаца ОЗ 440
Можда је Месец ОЗ 119; ОЗ 733
Мој друг се хвали ДР 56
Моја сестра зна ДР 51
Мраву нарасла ОЗ 392; ОЗ 683
Мраз, као ђачић ОЗ 88
Мраз поломи ОЗ 12
Мраз поразбија ОЗ 10
Мраз тако снажно ОЗ 688
Мразу из ропства ОЗ 120; ОЗ 734
Мркла је тама ПЗ 20
Мртва тишина ОЗ 481; ОЗ 550
Муха у млеку ОЗ 115

На ведром небу ДР 92
На врху бора ОЗ 16; ОЗ 327; ОЗ 724
На гробљу туга ОЗ 528
На зачараном ОЗ 292
На иконама ОЗ 460
На лишћу букве ОЗ 68
На лишћу храста ОЗ 627
На прозорима ОЗ 11; ОЗ 89
На пустом пољу ОЗ 606
На сам Ускрс ОЗ 498
На сам Петровдан ОЗ 480
На сами Ускрс ОЗ 580
На сеоскоме ОЗ 571
На споменику ОЗ 562
На стрехи цвета ОЗ 109; ОЗ 645
На твоме лицу ОЗ 230
На телеграфску ОЗ 594
На хумци кћери ОЗ 537
На црепу стрехе ОЗ 144; ОЗ 362
Набраћу новог ДР 117
Најдражи ми је ОЗ 165
Написа првак ДР 61
Напрсло јаје ОЗ 297
Наслути славуј ОЗ 355
Насред асфалта ОЗ 437
Наш воденичар ОЗ 414; ОЗ 445
Наш је петао $ДР_2$ 2
Наш олтар је леп ДР 126
Наш тата каже ДР 4
Наше су реке ОЗ 197
Нашла цурицу ДР 26
Не волим више ОЗ 237
Не знам где је гроб ОЗ 483
Не знам шта желим ОЗ 234; ОЗ 514
Не знам шта ће се ДОД 19
Не разликујем ОЗ 25; ОЗ 94; ОЗ 158
Небо је јутрос ОЗ 369
Небо над нама ДР 103
Неботичници ОЗ 169
Нека све болно ОЗ 209
Нека судба храбром ОЗ 220
Некад крај гроба ОЗ 497
Неко непознат ОЗ 17
Неког од сунца ОЗ 99
Нема колевке ДР 15
Нема никога ОЗ 504
Нема те нигде ОЗ 226
Неме уличне ОЗ 621
Немирна стада ОЗ 404; ОЗ 692
Немузикална ОЗ 55; ОЗ 395; ОЗ 686
Неће се ваљда ОЗ 208; ОЗ 250
Нешто ми шапће ОЗ 302
Низ белогривих ОЗ 66
Низ ситних хумки ОЗ 121; ОЗ 371; ОЗ 735
Низ шумских мрави ОЗ 490
Низови белих ОЗ 349; ОЗ 432
Низови дугих ОЗ 149; ОЗ 374
Ниједне мисли ОЗ 247; ОЗ 264
Никла травчица ОЗ 61; ОЗ 129
Нису у стању ОЗ 253; ОЗ 259
Нова секира ПЗ 718
Нокте ми зари ОЗ 590

Ноћ је. Не видим ОЗ 160
Ноћ просврдлала ОЗ 448
Ноћ се спустила ДР 108
Ноћас снег целац ОЗ 167; ОЗ 389
Ноћас су крици ОЗ 306
Ноћу добро знам ОЗ 180

Њушка по гробљу ОЗ 475

О гране јела ОЗ 54
О чему мисли ОЗ 154
Обалска врба ОЗ 28
Облак наиђе ОЗ 122; ОЗ 736
Облак од беса ОЗ 729
Облак путује ОЗ 682; ОЗ 391; ДР 97
Облак се трже ОЗ 15
Обукла јела ОЗ 77
Овде почива ОЗ 470
Огњиште букти ОЗ 611
Огрнуло се ДР 94
Огрнут црном ДОД 9
Од кутијице ДР 28
Од љубоморе ОЗ 353
Од репушине ДР 22
Одврте вихор ОЗ 351; ОЗ 434
Одлазимо ДОД 10
Ожалошћене ОЗ 263
Ожалошћени ОЗ 262; ОЗ 286
Ожалошћену ОЗ 567
Ожеднели зраци ОЗ 304
Око човека ОЗ 199
Около вира ОЗ 13
Окопнио снег ОЗ 726
Олтар гробљанске ОЗ 454
Олуја бесни ДР 36
Оплића бара ОЗ 141; ОЗ 360; ОЗ 638; ОЗ 669; ОЗ 704
Оседеле му ДР 83
Осмеси нечији ОЗ 186

Павит под јесен ОЗ 370
Пад камичка у вир $ДР_2$ 14
Палидрвцима ДР 29
Пало са неба ДР 95
Пас без рецепта ОЗ 312
Пас тужно режи ОЗ 142
Пас чувар лаје ОЗ 632
Пење се небу ОЗ 591
Пење се увис ОЗ 705
Петлово перо ДР 37
Пећ је зацело ОЗ 439
Пећ је сигурно ОЗ 62; ОЗ 130
Песме су плоче ОЗ 261; ОЗ 290
Пешкир сватовски ОЗ 39
Пијан посрће ОЗ 343
Пије сеница ОЗ 631
Питам се често ОЗ 294; ОЗ 303
Плави звончићи ОЗ 336
Пламене очи ОЗ 319
Планина скаче ОЗ 105; ОЗ 134
Плаче дечачић ДР 69
Пливам водом ОЗ 176
Пловећ насумце ОЗ 63; ОЗ 131; ОЗ 377; ОЗ 417
Плод црног дуда ОЗ 382
Плућа се шуме ОЗ 412; ОЗ 443
Плућа шуме се ОЗ 171
Пљусак је стао ОЗ 101
Пљусне ли талас ОЗ 118; ОЗ 732
Побегла леска ОЗ 607
Побелеле му ОЗ 322
Под белим кровом ОЗ 136
Под једним кровом ОЗ 314
Под јесен павит ОЗ 330
Под џенериком ОЗ 625
Подиже ветар ОЗ 41
Подмукло време ОЗ 201
Пожар запада ОЗ 622
Појели мрави ОЗ 564
Покипело ОЗ 449
Покрио зелен ОЗ 515; ОЗ 565
Попци у зиду ОЗ 96
Поремећаја ОЗ 205
Посвађали се ОЗ 260; ОЗ 325
Посматрам стену ОЗ 218
Потајно нешто ОЗ 307; ОЗ 649
Поток жубори ОЗ 3
Поток планински ОЗ 629
Поток се у хор ОЗ 152
Похватале се ОЗ 630; ДР 82
Поцепа вихор ОЗ 725
Поцепало ОЗ 430
Поцепало сунце ОЗ 697
Пошле све пчеле $ДР_2$ 6
Прва јагода ДР 78
Прва Морана ОЗ 572
Првак рачуна ДР 63
Прваци мисле ДР 59
Пре но што зађе ОЗ 132; ДР 102
Пребацио месец ОЗ 731
Преда мном стаза ОЗ 177

Преко ивице ДР$_2$ 1
Преко потока ДР 113
Престала киша ОЗ 352; ОЗ 435; ОЗ 635; ОЗ 701; ОЗ 706; ОЗ 737
Признајем, змијо ОЗ 204
Присела жена ОЗ 588
Пробијам се кроз ОЗ 179
Проговорило ОЗ 124
Пролеће грли ОЗ 521
Пролећна бура ОЗ 720
Пролећни пљусак ДР 53
Пропланак јела ОЗ 339
Просјак ноћује ОЗ 506
Просјак пред црквом ОЗ 589; ОЗ 523
Просјаку често ОЗ 125
Простире зора ОЗ 618
Просто ти било ОЗ 229
Просу се жито ОЗ 662
Протрчао пас ОЗ 48; ОЗ 110
Процветали ОЗ 492; ОЗ 584
Прошле ноћи сам ДР 115
Пси дуго памте ОЗ 200
Птица не дише ОЗ 666
Птица пре зоре ОЗ 56
Птица у црном ОЗ 484
Птице једино ДР 89
Птице певају ОЗ 477; ОЗ 517; ОЗ 530
Птице се и ја ОЗ 2; ОЗ 91
Птице се чуде ОЗ 365; ОЗ 388
Пуна кутија ОЗ 595
Пут ми пресеца ОЗ 133

Разапело небо ОЗ 70; ОЗ 305
Разбио неко ДР 54
Разболела се ОЗ 74
Развезан мамин ДР 10
Рањени јунак ОЗ 81; ОЗ 358
Растужена је ОЗ 461
Рибар шарана ДР 48
Рибари лове ОЗ 245; ОЗ 429; ДР 105
Рој пахуљица ОЗ 78
Ројеви звезда ОЗ 384
Румене метле ОЗ 438
Рупиле козе ОЗ 563

С добродошлицом ОЗ 613; ОЗ 647
С неба сунце ДОД 23
С фреске ме светац ОЗ 464
Са неуспелог ДР$_2$ 10
Са стрехе висе ОЗ 407
Сакриј у ухо ОЗ 221
Само на чедне ОЗ 194
Сасушена хумка ОЗ 582
Сатљик ракије ОЗ 42
Сахрањени ђачић ОЗ 538
Све девојчице ДР 123
Светитељ ОЗ 457
Светитељ Ђурђе ОЗ 453
Светлом кичицом ДР 96
Свећа као месец ОЗ 640
Свећа на столу ОЗ 698
Свештеник хода ОЗ 462
Сиђа ми се твој ДОД 11
Своме учитељу ДР 58
Сврађам староме ОЗ 581
Сву ноћ ми славуј ОЗ 182; ОЗ 243
Седам липових ДР 25
Седох на плочу ОЗ 510; ОЗ 587
Секире сече ОЗ 168; ОЗ 390
Сенка ограде ОЗ 717
Сеоске вране ОЗ 85; ОЗ 139
Сеоски старац ДОД 12
Сеоско гробље ОЗ 465
Сестра и брат се ДР 31
Сићушно око ОЗ 660
Скинула деца ДР 32
Скореле хумке ОЗ 579
Скренула река ОЗ 19
Славуј биглише ДР 88
Славуј је хтео ОЗ 210; ОЗ 275; ОЗ 600; ОЗ 672
Славуј на гробу ОЗ 543; ОЗ 548
Славуј ноћас ДР 1
Слетео голуб ОЗ 495
Сломљен споменик ДОД 13
Смех мртве деце ОЗ 482
Снежно пахуље ОЗ 433; ОЗ 634; ОЗ 700; ДР 109
Снила сам да сам ОЗ 175
Снимило сунце ОЗ 730
Спушта се сета ОЗ 216
Сребрне жице ОЗ 728
Средином јуна ОЗ 616
Срели смо змију ДР$_2$ 7
Ставила гора ОЗ 97
Ставила липа ДР 86
Ставило море ОЗ 102; ОЗ 328; ОЗ 641
Ставио месец ОЗ 50; ОЗ 112; ОЗ 421; ОЗ 709
Стаза кроз траву ДР 34
Стари се гавран ОЗ 135
Стари ћурак ДР 74

Ствари у соби ДР 57
Створ у дорњцима ОЗ 308; ОЗ 620
Стидим се јутрос ОЗ 219
Стижу пучином ОЗ 69
Стижу за чамцем ОЗ 394; ОЗ 685
Стотину длана ОЗ 71; ОЗ 425; ОЗ 713
Сточар виљушком ДОД 24
Сузе с образа ОЗ 366; ОЗ 689
Сујеверни страх ДОД 14
Сујетни треба ОЗ 577
Суморна мисао ОЗ 195
Сунце дан ОЗ 223
Сунце залута ОЗ 348; ОЗ 431; ДР 110
Сунце запада ОЗ 137
Сунце и месец ОЗ 326
Сунце кад седа ОЗ 315
Сунце огрева ОЗ 242
Сунце преслика ОЗ 612
Сунце се рађа ОЗ 8; ОЗ 381
Сунцокрети ОЗ 601; ОЗ 673
Сунцокрети су ОЗ 170
Сухе махуне ДР 50
Сухо дрво ОЗ 542
Сухо се лишће ОЗ 329
Суштини земље ДОД 15

Талас с таласом ОЗ 65
Талас са таласом ОЗ 424; ОЗ 712
Танки раздељак ДР 35
Татице, казни ДР 11
Тек зачујемо ОЗ 659
Тешко је схватити ОЗ 181
Тихо! Глас реке ОЗ 451
Ткањама зрачне ОЗ 60; ОЗ 128
Тражим у реци ДР 24
Треба казнити ДР 125
Тресу се шљиве ОЗ 602; ОЗ 674
Триста момака ОЗ 403; ОЗ 691
Троноги старци ОЗ 103
Туђи војници ОЗ 471

Ћук је часовник ОЗ 593; ОЗ 708
Ћук се у хор ОЗ 147
Ћукови пате ОЗ 605

У детињству већ ОЗ 213
У детињству сам ОЗ 244; ОЗ 274; ОЗ 447
У детињству смо ДР 129
У завичају су ОЗ 617
У јануару ОЗ 123
У кулу кости ОЗ 184
У младе вео ОЗ 40
У младости смо ОЗ 1; ОЗ 92
У мојој руци ОЗ 402
У овом гробљу ДОД 16
У парку војник ОЗ 727
У сну заблуда ОЗ 269
У старости нас ОЗ 163
У трави празан ОЗ 519; ОЗ 532
У чеоној кости ОЗ 578
Убога душо ОЗ 202
Убоги јелен ОЗ 626
Убоги свеци ОЗ 463
Угарчићем шибице ДР 38
Удара звоно ОЗ 509; ОЗ 559
Уђи у гробље ОЗ 472
Узалуд знање ОЗ 288
Узнемирили се ОЗ 570
Украј свеже ОЗ 558
Украј црквице ОЗ 556
Улетео је ОЗ 459
Улетео кос ОЗ 455
Уље просуто ОЗ 655
Уморио се ОЗ 321
Уморна река ОЗ 146; ОЗ 372
Умро на путу ОЗ 529
Унуци памте ДР 17
Упаљен труд ОЗ 716
Уплашен зечић ОЗ 516
Усамљенику ДОД 27
Ускршње јутро ОЗ 507; ОЗ 583
Усред је лета ДР 93
Уцвељен просјак ОЗ 478; ОЗ 488; ОЗ 574

Ходају гробљем ОЗ 501
Хрпа игала ОЗ 599
Хрпа натрулих ОЗ 491
Хука машина ОЗ 207
Хумка без крста ОЗ 553

Цвет на истоку ОЗ 406
Цвет самозванац ОЗ 518; ОЗ 531
Цвеће крај кога ОЗ 469
Цвеће наздравља ОЗ 4
Циганка чешља ДР 72
Црвен огањ букти ОЗ 57
Црвене очи ОЗ 151
Црвени пламен ОЗ 14; ОЗ 138; ОЗ 316
Црвенкаст пламен ОЗ 72

Црква, полумрак ОЗ 511
Црквица пуста ОЗ 494
Црни крилати ОЗ 280; ОЗ 428; ОЗ 696
Цурица нашла ДР 49
Цурица спрема ДР 21

Чамац низ море ОЗ 393; ОЗ 84; ОЗ 719
Чега се боји ДР 87
Чим дође на свет ОЗ 334
Четири жиле ОЗ 379; ОЗ 419
Чим се спусти мрак ОЗ 43
Чим се спусти ноћ ОЗ 49; ОЗ 111
Човек запрета ОЗ 117
Човек корача ОЗ 423; ОЗ 711
Човек по гробљу ДОД 17
Човек у ходу ОЗ 64
Чудим се птици ОЗ 241
Чудна ливада ОЗ 299
Чудо у шуми ОЗ 598; $ДР_2$ 9
Чуј, стари славуј ОЗ 561

Шарену траку ОЗ 408
Широм вратнице ОЗ 38
Школско двориште ДР 67
Шта ли је Месец ОЗ 82
Што апостоли ДР 124
Што више старим ДОД 28
Што дужи живот ОЗ 287; ОЗ 526
Што пужу уз пут ДР 81
Што тата лаже ДР 8

Садржај (друга књига)

ОЗОН ЗАВИЧАЈА
I. Озон завичаја ~ 757
II. Кула чеоне кости ~ 775
III. Вечерњача ~ 789
IV. Сеоско гробље ~ 807
V. Месечево брвно ~ 823

ДОДАТАК ОЗОНУ ЗАВИЧАЈА ~ 839

ДЕЧЈИ РАЗГОВОРИ ~ 845

ДОДАТАК ДЕЧЈИМ РАЗГОВОРИМА ~ 859

НАПОМЕНЕ
Опште напомене ~ 865
СКРАЋЕНИЦЕ ~ 866
Посебне напомене ~ 867
Речник првих стихова ~ 897

Садржај III тома

КЊИГА ПРВА
Збирке
Слово о љубави ~ 7
Међаши сећања ~ 101
Сајам речи ~ 173
Михољско лето ~ 249
Памтићу све ~ 301
Небески разбој ~ 395
Зовина свирала ~ 477

Песме ван збирки, друге редакције ~ 621

Напомене ~ 657

СКРАЋЕНИЦЕ ~ 662

Азбучник наслова ~ 721
Рјечник мање познатих ријечи ~ 729
Попис личних, митолошких, поетских
имена, географских и других назива ~ 731

САДРЖАЈ ~ 735

КЊИГА ДРУГА

Озон завичаја ~ 753
Додатак Озону завичаја ~ 839
Дечји разговори ~ 845
Додатак Дечјим разговорима ~ 859

Напомене ~ 863

СКРАЋЕНИЦЕ ~ 866

Речник првих стихова ~ 897

САДРЖАЈ ~ 905

Концепција *Целокупних дела* Десанке Максимовић у највећој могућој мери ослоњена је на решења која је применила сама песникиња учествујући у приређивању својих *Сабраних дела* која су у издању Нолита изашла у седам књига 1969. године, те *Сабраних песама* које су код истог издавача објављене у шест издања, 1980. и 1982. године у пет, а 1985, 1987, 1988. и 1990. године у шест књига. С обзиром на то да су критеријуми у *Сабраним песмама* преузети из *Сабраних дела*, као основа за израду *Целокупних дела* узете су *Сабране песме*. У складу с тим *Целокупна дела* компонована су по хронолошком редоследу изласка појединих збирки, с тим да су песме из истог периода које су остале ван збирки унесене на крају сваке књиге онако како их је песникиња уобличила у *Сабраним песмама*, а исти критеријум примењен је и на збирке изашле након тога.

Целокупна дела рађена су као научно издање при чему су, у мери у којој је било могуће, коришћена упутства која је за такву врсту издања направила САНУ.

Издање се заснива на последњој верзији сваког текста Десанке Максимовић ауторизованој за њеног живота, при чему је пут до његовог коначног облика контролисан на четири битна пункта ауторизације, почев од аутографа (уколико га има), преко верзије први пут објављене у периодичној публикацији и верзије први пут објављене у збирци до верзије у *Сабраним песмама*. Разлике у односу на коначну верзију, уочене на тим пунктовима, у научној апаратури детаљно су евидентиране као варијанте.

Целокупна дела садрже све на поуздан начин ауторизоване текстове и преводе Десанке Максимовић до којих је на садашњем нивоу истражености њеног дела било могуће доћи.

I том ПЕСМЕ

– Књига прва • Збирке *Песме* (1924), *Зелени витез* (1930), *Гозба на ливади* (1932), *Нове песме* (1936) • *Песме ван збирки* (1920–1936).
– Књига друга • Збирке *Песник и завичај* (1946), *Ослобођење Цвете Андрић* (1945), *Отаџбина у првомајској поворци* (1949) и *Отаџбино, ту сам* (1951) • *Песме ван збирки* (1936–1951).

II том ПЕСМЕ

– Књига прва • Збирке *Изабране песме* (1950), *Мирис земље* (1955), *Заробљеник снова* (1960), *Говори тихо* (1961), *Тражим помиловање* (1964) • *Песме ван збирки* (1951–1969).
– Књига друга • Збирке *Немам више времена* (1973), *Летопис Перунових потомака* (1976), *Песме из Норвешке* (1976), *Ничија земља* (1979) • *Песме ван збирки* (1969–1979).

III том ПЕСМЕ

– Књига прва • Збирке *Слово о љубави* (1983), *Међаши сећања* (1983), *Сајам речи* (1987), *Михољско лето* (1987), *Памтићу све* (1988), *Небески разбој* (1991) и *Зовина свирала* (1992) • *Песме ван збирки* (1979–1993).
– Књига друга • *Хаику поезија* (1988–1993).

IV том ПРОЗА

– Књига прва • Романи *Отворен прозор* (1954), *Бунтован разред* (1960), *Не заборавити* (1969).
– Књига друга • Збирке приповедака *Лудило срца* (1931), *Како они живе* (1935), *Страшна игра* (1954) • *Приповетке ван збирки.*

V том ПРОЗА

– *Јованка Орлеанка* (1929) • Путописи *Празници путовања* (1972), *Снимци из Швајцарске* (1978) • *Разни списи* (1927–1991).

VI том ПЕСМЕ ЗА ДЕЦУ

– Збирке *Врт детињства* (1927), *Дечја соба* (1942), *Паукова љуљашка* (1943), *Загонетке лаке за прваке ђаке* (1942), *Шарена торбица* (1943), *Река помоћница* (1950), *Ветрова успаванка* (1954), *Пролећни састанак* (1954), *Росна руковет* (1955), *Шумска љуљашка* (1959), *Писма из шуме* (1961), *Чудо у пољу* (1961), *Сунчеви поданици* (1962), *Бела врана* (1964), *Птице на чесми* (1964), *Златни лептир* (1967), *Дете у торби* (1977), *Песме о птицама* (1988) • *Песме ван збирки.*

VII том ПРОЗА ЗА ДЕЦУ

– Збирке приповедака *Срце лутке спаваљке* (1933), *Распеване приче* (1938), *Дечја соба* (1942), *Чобанин пчела* (1956), *Ако је веровати мојој баки* (1959), *Писма из шуме* (1962), *Кратковечна* (1964), *Осе мађионичари* (1965), *Хоћу да се радујем* (1965), *Нећу овим возом* (1965), *Медведова женидба* (1966), *Ђачко срце* (1967), *Патуљкова тајна* (1967) • *Приповетке ван збирки* • *Прадевојчица* (1970) • *Шева небесница* (1998).

VIII том ПРЕВОДИ

– *Поезија Јужних Словена* (бугарски и словеначки песници).

IX том ПРЕВОДИ

– *Поезија Источних Словена* (руски, украјински и белоруски песници) • *Поезија Западних Словена* (чешки, словачки и пољски песници) • *Поезија несловенских народа* (азербејџански, балакирски, грузијски, јакутски, јерменски, кабардински, казахски, киргиски, летонски, литвански, норвешки, тајички, туркменски, узбечки и француски песници).

X том БИОБИБЛИОГРАФИЈА

– *Животопис Десанке Максимовић* • *Библиографија дела Десанке Максимовић* • *Литература о Десанки Максимовић* • *Рукописна заоставштина Десанке Максимовић.*

Десанка Максимовић ЦЕЛОКУПНА ДЕЛА, том 3 Песме | Издавачи Задужбина *Десанка Максимовић*, ЈП *Службени гласник* и Завод за уџбенике | За издаваче: Станиша Тутњевић, председник Управног одбора; Слободан Гавриловић, директор и главни и одговорни уредник; Милољуб Албијанић, директор и главни уредник | Дизајн Милош Мајсторовић | Извршна уредница Маја Живковић | Коректура Ива Пивљаковић | Техничко уређење Нина Попов | Београд, 2012

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-1

МАКСИМОВИЋ, Десанка, 1898–1993
Песме. Књ. 1, (1979–1993). Књ. 2, (1988–1993) / Десанка Максимовић ; приредили: књ. 1 Душан Иванић, књ. 2 Живан Живковић, Бојан Ђорђевић. – Београд : Задужбина Десанка Максимовић : Службени гласник : Завод за уџбенике, 2012 (Београд : Гласник). – 907 стр. ; 24 cm. – (Целокупна дела / Десанка Максимовић ; т. 3)

Тираж 500. – Напомене: стр. 659–720; 865–895. – Рјечник мање познатих ријечи: стр. 729. – Регистри.

ISBN 978-86-519-0751-0 (СГ)
1. Иванић, Душан [уредник] 2. Живковић, Живан [уредник]
3. Ђорђевић, Бојан [уредник]

COBISS.SR-ID 188932620

Гласник
ШТАМПАРИЈА

ISBN 978-86-519-0751-0

Задужбина *Десанка Максимовић* ● ЈП *Службени гласник* ● ЈП *Завод за уџбенике*